

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

СОВА МАЙЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378:81'0-043.86(510)"19/20"(043.3)

**ДИСЕРТАЦІЯ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ
КИТАЮ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)**

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта / Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 М. В. Сова

Науковий керівник – **Бідюк Наталя Михайлівна**, доктор педагогічних наук, професор

АНОТАЦІЯ

Сова М. В. Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Хмельницький національний університет, Хмельницький, 2025.

У роботі виокремлено й теоретично узагальнено сучасні тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю в кінці XX – на початку XXI століття, обґрунтовано можливості творчої реалізації конструктивних ідей китайського досвіду в системі вищої мовної освіти України.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади розвитку мовної освіти в Китаї» з'ясовано стан розроблення проблеми в українському й зарубіжному науковому дискурсі, досліджено вплив філософських учень на розвиток мовної освіти в Китаї, схарактеризовано сучасні стратегії розвитку державної мовної політики Китаю, обґрунтовано білінгвальну освіту як стратегічний напрям розвитку людських ресурсів Китаю.

Усебічний аналіз джерельної бази засвідчив, що проблема розвитку мовної освіти в університетах Китаю не набула системного дослідження в порівняльно-педагогічному дискурсі. Відповідно до логіки наукового пошуку, сучасні студії систематизовано за кількома напрямками: історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і реформування мовної політики Китаю в II половині XX – на початку XXI століття; мовне розмаїття та лінгвальна толерантність у китайському суспільстві; психолого-педагогічні основи розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і функціонування системи вищої освіти Китаю; процеси лінгвальної та освітньої глобалізації, інтернаціоналізації вищої мовної освіти Китаю й України.

З'ясовано, що історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї становлять основу для її розуміння як багатогранного феномену, який поєднує національні традиції, модернізацію та глобалізацію. Китайська

система мовної освіти є результатом впливу конфуціанства, даосизму, буддизму, що послуговували фундаментом китайської культури й соціальних норм. Ця освіта виконує роль не лише засобу комунікації, але й механізму соціального згуртування, інструменту міжнародної інтеграції та збереження національної спадщини.

На сучасному етапі мовною політикою в Китаї опікується низка державних установ, серед основних завдань яких—дослідження мовної ситуації в країні, уніфікація мовних норм, а також затвердження ієрогліфічних стандартів, обов’язкових для дотримання носіями китайської мови. Зміни в мовній освіті відображають національні пріоритети розвитку китайського суспільства. З-поміж ключових варто назвати підвищення рівня володіння іноземними мовами, популяризацію китайської мови у світі, сприяння міжкультурному діалогу. Внутрішня мовна політика Китаю передбачає проведення заходів усередині країни, популяризацію мови в зарубіжних країнах через застосування, зокрема, «м’якої сили», що посилює світову конкуренцію за освітній ринок. Уряд країни, формуючи мовну політику та її лінгвальний ландшафт, прагне досягти тримовності й двописемності (оволодіння трьома мовами: рідною мовою етнічної меншини, путунхуа та англійською). У культурно-освітньому просторі функціює чотири моделі багатомовної освіти: «аккумулятивна» («Accretive»), «збалансована» («Balanced»), «перехідна» («Transitional»), «знецінена» («Depreciative»). Специфіка моделей відображена в пріоритетності мови етнічної меншини або китайської мови.

У другому розділі «Організаційно-методичні засади мовної освіти в університетах Китаю» подано загальну характеристику системи університетської освіти Китаю, досліджено типологію програм із мовної освіти в університетах Китаю, описано інноваційні підходи до викладання китайської мови як іноземної в університетах Китаю, проаналізовано навчально-методичний супровід та інформаційні ресурси, що забезпечують розвиток мовної освіти в університетах Китаю.

Сучасна університетська система освіти Китаю розвивається відповідно до стратегічних національних ініціатив, спрямованих на підвищення якості освіти, міжнародну інтеграцію та інноваційний розвиток. Структура системи вищої освіти має тріадну основу: державні університети, приватні університети й коледжі, професійно-технічні навчальні заклади. Унаслідок посиленого зацікавлення китайською мовою, стрімко збільшується кількість студентів, зростає попит на викладачів китайської мови, запроваджено міжнародні іспити з китайської мови як іноземної в різних країнах світу.

Досліджено типологію програм із мовної освіти в університетах Китаю за освітніми рівнями й напрямками. Умовно виокремлено програми з китайської мови для іноземців та програми фахової іншомовної підготовки. Організація навчання за програмами мовної освіти передбачає різні моделі освітньої траєкторії: підготовчі програми; тривалі програми навчання; короткотривалі (інтенсивні/практичні); регулярні програми; практико-орієнтовані програми.

На тлі підвищеної уваги до китайської мови як іноземної постала необхідність в оновленні змісту освітніх програм і в удосконаленні методики навчання китайської мови як іноземної (орфографічні стратегії, семантичні стратегії, стратегії пам'яті, фонологічні стратегії та метакогнітивні стратегії). З'ясовано, що методика навчання китайської мови як іноземної ґрунтована на поєднанні принципу диверсифікації, апроксимації, урізноманітнення вправ, методу асоціацій у навчанні лексики, перекладного методу, комунікативних завдань, багаторазового запам'ятовування, ігрових методів, прийомів мнемотехніки, проблемно-орієнтованого навчання, кейсів, методу «перевернутого класу», «скафолдингу», «тандем навчання» тощо.

Констатовано, що китайські університети регламентують високі стандарти мовної освіти, поєднуючи традиційні підходи навчання із сучасними цифровими технологіями й застосунками («The Mandarin Pod», «ChineseClass101», «iQIYI», «Youku», «LingoDeer», «Italki», «Preply», «Memrise» та ін.), що помітно покращують процес навчання китайської мови, створюючи інтерактивне й доступне навчальне середовище.

У *третьому розділі* «Перспективні напрями розвитку мовної освіти в Україні на інституційному рівні в умовах освітнього партнерства» схарактеризовано китайсько-українські ініціативи щодо розвитку партнерства у сфері мовної освіти на інституційному рівні, окреслено особливості іншомовної підготовки здобувачів з іноземної мови (китайської) на підставі досвіду Хмельницького національного університету, обґрунтовано перспективні напрями розвитку мовної освіти в Україні, з огляду на конструктивні ідеї практики Китаю.

Наголошено, що Україна та Китай мають великий потенціал для зміцнення партнерства у сфері мовної освіти, це сприятиме розвитку двосторонніх відносин і підвищенню якості підготовки фахівців у міжнародному контексті, поглибленню культурного діалогу між двома країнами. Важливу роль у міжнародній культурно-освітній співпраці, сприянні міжкультурному діалогу, інтеграції мовної освіти та розширенню можливостей академічного обміну виконують Інститути Конфуція, слугуючи інструментом культурної дипломатії КНР.

Серед найбільш ефективних напрямів співпраці виокремлено такі: розроблення спільних освітніх програм, які надають студентам змогу отримати дипломи обох країн; запровадження стипендій уряду КНР, що сприяє фінансуванню навчання українських студентів у провідних університетах Китаю; участь здобувачів у мовних літніх школах, що оптимізує формування міжкультурної компетентності та вдосконалення мовних навичок. Українсько-китайська академічна співпраця демонструє позитивну динаміку й відкриває нові можливості для інтеграції вітчизняної освіти в глобальний освітній простір.

Окремі ідеї, підходи, методи й технології навчання китайської мови впроваджено в освітній процес ХНУ. Ефективне поєднання традиційних та інноваційних методів і прийомів навчання китайської мови сприяє персоналізації навчання, підвищенню мотивації студентів, створенню ефективного освітнього середовища, що забезпечує розвиток усіх мовленнєвих навичок.

Обґрунтовано перспективні напрями розвитку мовної освіти в Україні, що стосуються впровадження інновацій на державному та інституційному рівнях. Пропозиції диференційовано на загально-рекомендаційні та конкретно-рекомендаційні, залежно від рівня їх реалізації та сфери впливу.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній теорії та практиці на основі комплексного дослідження *обґрунтовано* сучасні тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття), а саме: інтеграція в міжнародну культурно-освітню спільноту; розвиток білінгвізму й мультилінгвізму; екологізація мовної освіти; збалансована мовна політика у забезпеченні глобальної комунікації; формування лінгвального ландшафту на засадах тримовності й двописемності; поєднання класичних гуманітарних традицій із сучасними світовими освітніми тенденціями; інтернаціоналізація мовної освіти на інституційному рівні; популяризація китайської мови за межами країни через діяльність Інститутів Конфуція; використання інноваційних методів і технологій навчання іноземної мови; організація навчання за програмами мовної освіти з різними моделями освітньої траєкторії; цифровізація мовної освіти в університетах; *окреслено* можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду в контексті розвитку мовної освіти в університетах України; *удосконалено* форми, методи й технології викладання китайської мови як іноземної в університетах України на засадах використання китайського досвіду; *подальшого розвитку набули* положення щодо впливу філософських ідей і глобалізаційних процесів на розвиток мовної освіти в Китаї; формування напрямів та сучасних стратегій державної мовної політики Китаю; уявлення про мультилінгвізм у китайському культурно-лінгвальному дискурсі; напрями розвитку співпраці й академічної мобільності у сфері мовної освіти між університетами України та Китаю. До наукового обігу введено нові персоналії, факти, поняття, теоретичні ідеї та підходи з проблем розвитку мовної освіти в університетах Китаю.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що на основі аналізу й узагальнення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) витлумачено різні аспекти білінгвізму та багатомовності в Китаї; доведено престижність національної мови та взаємодії із суспільством; схарактеризовано глобальні тренди двомовної освіти; викладено педагогічні засади транслінгвізму й використання мовних практик, які виходять за межі традиційних мовних систем тощо. Відкритими для наукової дискусії є питання змістового наповнення академічного контексту таких понять, як «білінгвізм», «транслінгвізм», «трилінгвізм», «мультилінгвізм», «білінгвальне навчання», «тримовна освіта», «слабкі» та «сильні» моделі білінгвальної освіти тощо. Розроблено й упроваджено навчально-методичне забезпечення, а саме навчально-методичний комплекс для освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)»; структуровано й оновлено зміст дисциплін «Порівняльна професійна педагогіка» (тема «Мовна освіта в Китаї»); «Ділова англійська мова» для китайських студентів Хмельницького національного університету. Представлені в роботі організаційно-педагогічні аспекти навчання китайської мови впроваджено в педагогічну практику для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення їхньої мотивації до виконання самостійних, індивідуальних і групових дослідницьких завдань. Отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО під час подальшого розроблення освітньо-професійних та освітньо-наукових міждисциплінарних програм, викладання курсів з іноземної мови, основ наукового дослідження, методики викладання іноземних мов, лінгводидактики, порівняльної професійної педагогіки, вибіркового навчальних курсів, спецкурсів, тренінгів. Прогностичний потенціал наукової студії зумовлений можливістю організації на її основі подальших наукових розвідок із проблем мовної освіти, педагогічної компаративістики. Результати наукового пошуку стануть у пригоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень.

Ключові слова: мовна освіта, вища освіта, китайська мова, тенденції, мовна політика, університети, освітні програми, навчально-методичне забезпечення, культурно-освітнє партнерство, Китай.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати дисертації

1. Bidyuk, N., & Sova, M. (2021). A brief overview of the Chinese education system. *Comparative Professional Pedagogy*, 11(2), 20–29.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11\(2\)-2](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11(2)-2)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/45/44>
2. Сова, М. (2022). Білінгвальна освіта як стратегічний напрям розвитку людських ресурсів Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 12(2), 91–99.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/23/23>
3. Сова, М. (2023). Викладання китайської мови як іноземної в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(2), 84–91.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/61/56>
4. Сова, М. (2024a). Мовна політика США та Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(1), 162–169.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(1\)-19](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(1)-19)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/84/83>
5. Сова, М. (2024b). Інформаційно-методичне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(2), 182–191.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(2\)-1](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(2)-1)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/96/101>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Сова, М. (2021a). Семантичні особливості нової китайської лексики, пов'язаної із пандемією коронавірусу. *Сучасна філологія: теорія та практика*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. 249–250). Київ: Нац. акад. СБУ.

7. Сова, М. (2021b). Лінгвокультурологічний та когнітивний аспекти новоутворень китайської мови періоду пандемії COVID-19. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (с. 44–47). За ред. проф. Пшеничної Л. В. 30 листопада 2021 року. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Суми: ФОП Цьома С. П.

https://angl.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/programa-konferenciya_30_listopada_2021_139d8.pdf

8. Сова, М. (2022a). Становлення та сучасний стан системи іншомовної освіти в Китаї. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*: матеріали тез доповідей XI міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару (с. 110–111). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний університет; за заг. ред. Н. М. Бідюк. Київ-Хмельницький: «Термінова поліграфія».

http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2022/konf_19_05_2022.pdf

9. Сова, М. (2022b). Еколінгвістика та її дотичність до неологічного дискурсу у вивченні китайської мови. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2022 р. (с. 118–120). Вінниця: ТОВ «Друк».

10. Сова, М. (2023a). Інноваційні методи навчання китайської мови. *The 4th International Scientific and Practical Conference «Topical Aspects of Modern Scientific Research»* (с. 427–430). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/TOPICAL-ASPECTS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-21-23.12.23.pdf>

11. Сова, М. (2023b). Деякі аспекти навчання китайської мови на початковому етапі. *Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін XXI століття*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20 грудня 2023 року (с. 176–177). Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.

Опубліковані праці, що додатково

відображають наукові результати дисертації

12. Сова, М., & Вечоринська, Т. (2021). Словотвірно-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 47(2), 113–117.

<https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-2.26>

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/28.pdf

ABSTRACT

Sova M. V. Trends in the Development of Language Education at Universities in China (Late 20th – Early 21st Century). – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences. – Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, 2025.

The thesis presents a theoretical generalization and addresses the scientific task of identifying current trends in the development of language education at Chinese universities in the late 20th – early 21st centuries. It also substantiates the potential for the creative application of constructive elements from the Chinese experience within the higher language education system of Ukraine.

Chapter One "Theoretical and Methodological Foundations of Language Education Development in China" elucidates current issues in Ukrainian and

international academic discourse, explores the influence of philosophical doctrines on the evolution of language education in China, highlights modern strategies for state language policy development, and examines bilingual education as a strategic direction for human capital development in China.

A comprehensive analysis of the research base confirms that the issue of language education development in Chinese universities remains insufficiently addressed in comparative pedagogical discourse. In alignment with the logic of scholarly inquiry, contemporary studies are systematized across the following domains: the historical and socio-philosophical foundations of language education in China; development and reform of China's language policy during the late 20th – early 21st centuries; linguistic diversity and tolerance in Chinese society; psychological and pedagogical foundations of language education; evolution and functioning of the higher education system in China; processes of linguistic and educational globalization; and the internationalization of higher language education in both China and Ukraine.

It is established that the historical and socio-philosophical underpinnings of language education in China form the basis for its conceptualization as a multifaceted phenomenon that integrates national traditions, modernization, and globalization. Influenced by Confucianism, Daoism, and Buddhism, which underpin Chinese cultural and social norms, language education in China functions not only as a communicative tool but also as an instrument of social cohesion, international integration, and preservation of national identity.

Currently, language policy in China is coordinated by several state institutions tasked with monitoring linguistic conditions, standardizing language norms, and establishing mandatory hieroglyphic standards. Language education reforms reflect national priorities such as improving foreign language proficiency, global promotion of the Chinese language, and fostering intercultural dialogue. China's domestic language policy emphasizes internal implementation, while also promoting the Chinese language internationally through "soft power," thereby enhancing the country's competitive stance in the global education sector. The national language

policy supports trilingualism and bilingualism, defined as proficiency in a minority native language, Putonghua, and English. Four models of multilingual education are identified: Accretive, Balanced, Transitional, and Depreciative, each characterized by varying degrees of emphasis on minority versus national language dominance.

Chapter Two "Organizational and Methodological Foundations of Language Education at Chinese Universities" outlines the general characteristics of China's university education system, presents a typology of language education programs, highlights innovative approaches to teaching Chinese as a foreign language, and analyzes the instructional and informational support resources that underpin language education.

China's modern higher education system is developing in alignment with national strategies aimed at improving educational quality, enhancing international cooperation, and promoting innovation. The structural framework comprises public and private universities, colleges, and vocational schools. The increased global interest in learning Chinese is evidenced by a growing student population, heightened demand for qualified teachers, and the global administration of standardized exams in Chinese as a second language.

The study classifies language education programs at Chinese universities by educational level and specialization. These include programs for foreigners learning Chinese as a second language and professional foreign language programs (e.g., philology, pedagogy, business, diplomacy). Instructional models vary across preparatory courses, long-term and short-term programs, regular curricula, and practice-oriented learning trajectories.

The growing popularity of Chinese as a second foreign language necessitates curriculum updates and methodological improvements. Teaching strategies encompass spelling, semantic, memory-based, phonological, and metacognitive approaches. Effective instruction combines diversification, contextualization, associative techniques, translation methods, communicative tasks, mnemonic tools, problem-based learning, case studies, the flipped classroom model, and scaffolded instruction.

Chinese universities maintain high standards by integrating traditional pedagogical methods with digital technologies and language learning platforms (e.g., The Mandarin Pod, ChineseClass101, iQIYI, Youku, LingoDeer, Italki, Preply, Memrise), thus fostering interactive and accessible learning environments.

Chapter Three "Promising Directions for the Development of Language Education in Ukraine at the Institutional Level in the Context of the Ukrainian-Chinese Educational Partnership" explores bilateral initiatives in language education, highlights foreign language training at Khmelnytskyi National University, and proposes directions for the integration of constructive Chinese educational practices into Ukraine's higher education system.

The study emphasizes the potential of Ukrainian-Chinese cooperation in strengthening bilateral ties and enhancing educational quality. Confucius Institutes play a significant role in cultural diplomacy by promoting intercultural dialogue, supporting language education, and facilitating academic exchanges. Effective collaboration includes joint degree programs, scholarships provided by the Chinese government for Ukrainian students, and participation in summer language schools.

At Khmelnytskyi National University, elements of Chinese pedagogical practice have been integrated into the curriculum through innovative teaching methods and blended learning models, which enhance student motivation and foster personalized educational experiences.

The thesis identifies general and specific recommendations for reforming language education in Ukraine, classified by implementation level and area of influence.

The scientific novelty lies in *the first* comprehensive pedagogical study in Ukraine to identify contemporary trends in language education at Chinese universities from the late 20th to early 21st centuries. These include internationalization; the promotion of bilingualism and multilingualism; ecological perspectives in language education; balanced language policy; trilingual and bilingual language landscapes; integration of classical humanistic traditions with global educational trends; popularization of Chinese through Confucius Institutes;

digital transformation; and diverse educational trajectories. The dissertation outlines the potential adaptation of Chinese educational practices in Ukrainian universities, including content, methods, and technological tools for teaching Chinese as a foreign language. *Further development* is provided on the influence of philosophical ideas and globalization on Chinese language education, state language policy strategies, conceptualizations of multilingualism in Chinese discourse, and pathways for academic cooperation and mobility between China and Ukraine. The study introduces new theoretical perspectives, empirical data, and methodological approaches to language education in the context of Chinese higher education.

The theoretical and practical significance of the study includes the identification and synthesis of trends in Chinese language education, characteristics of bilingualism and multilingualism, sociolinguistic status of the national language, global patterns in bilingual instruction, and pedagogical principles of translingualism. Open questions remain regarding the content and scope of such terms as "bilingualism," "translingualism," "trilingualism," "multilingualism," and "models of bilingual education." The dissertation also presents developed and implemented methodological resources, including a curriculum package for Chinese language instruction, revised course content for "Comparative Professional Pedagogy" (section on Chinese language education), and a course in "Business English" for Chinese students at Khmelnytskyi National University. Organizational and pedagogical findings have been applied in practical settings to enhance student engagement and independent learning.

The results may be applied in developing academic programs, teaching foreign languages, research methods, linguodidactics, and comparative pedagogy. The study has predictive value and can support future research in language education and comparative studies.

Keywords: language education, higher education, Chinese language, trends, language policy, universities, educational programs, teaching and learning resources, cultural and educational cooperation, China.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	16
ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ.....	26
1.1. Стан розроблення досліджуваної проблеми в порівняльно- педагогічному дискурсі.....	26
1.2. Вплив філософських учень на розвиток мовної освіти в Китаї.....	48
1.3. Білінгвальна освіта у фокусі мультилінгвізму Китаю.....	61
Висновки до першого розділу	80
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МОВНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ	84
2.1. Загальна характеристика системи університетської освіти Китаю...	84
2.2. Типологія освітніх програм із мовної підготовки в університетах Китаю.....	97
2.3. Використання інноваційних методів і технологій навчання китайської мови	114
2.4. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю	137
Висновки до другого розділу	153
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПАРТНЕРСТВА	157
3.1. Китайсько-українські ініціативи розвитку партнерства у сфері мовної освіти на інституційному рівні.....	157
3.2. Особливості іншомовної підготовки здобувачів (китайська мова як іноземна): досвід Хмельницького національного університету.....	174
3.3. Обґрунтування перспективних напрямів розвитку мовної освіти в Україні, з огляду на конструктивні ідеї досвіду Китаю.....	190
Висновки до третього розділу	200
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	202
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	206
ДОДАТКИ	233

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

BIT	Beijing Institute of Technology
BLCU	Beijing Language and Culture University
CFL	Chinese as a Foreign Language
CNKI	China National Knowledge Infrastructure
CNS	Chinese Native Speaker
HSK	Hanyu Shuiping Kaoshi
HSKK	Hanyu Shuiping Kaoshi Kouyu
IELTS	International English Language Testing System
MOOC	Massive Online Courses
MTC SOL	Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages
SISU	Shanghai International Studies University
STDU	Shijiazhuang Tiedao University
TOCFL	Test of Chinese as a Foreign Language
TOEFL	Test of English as a Foreign Language
ПУІМ	Пекінський університет іноземних мов
ПУМК	Пекінський університет мови та культури

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. В умовах інтеграції національної системи освіти до світового культурно-освітнього простору закономірно зростає інтерес до порівняння моделей освіти й культури різних країн. Очевидною є потреба дослідження найкращих світових освітніх практик із розбудови системи мовної освіти. Звернення до досвіду Китаю зумовлено низкою факторів: розвиток мовної освіти Китаю базований на давніх історичних традиціях, філософських засадах, багатонаціональності, унікальній мовній культурі; активізація реформаційних процесів в мовній освіті в другій половині XX – на початку XXI ст.; відображення національних пріоритетів розвитку китайського суспільства через зміни в мовній освіті; поєднання фундаментальних традицій мовної освіти зі світовими прогресивними тенденціями; збалансована мовна політика, що спрямована на зміцнення міжнародного іміджу держави; інтеграція мовної освіти в загальнодержавну стратегію розвитку, що враховує соціально-економічні потреби та глобальні виклики; зростання популярності китайської мови у світі та збільшення її ролі як засобу міжнародної комунікації; активна участь країни в глобальних економічних, наукових і культурно-освітніх процесах тощо.

Протягом сімдесяти років реалізації мовної політики в Китаї ухвалено близько 1400 законодавчих і нормативних актів, як-от: «Інструкції про поширення путунхуа» (1956), «Проект спрощення китайської писемності» (1956), «Закон КНР про загальнодержавну мову та писемність» (2000), «Перелік вживаних стандартних китайських ієрогліфів» (2013), «Державний план довгострокового розвитку, реформ мови та писемності на 2012 – 2020^орр.», «План розвитку державної мови та писемності у XIII п'ятиріччі», «План дій із поширення путунхуа та боротьби з бідністю (на 2018 – 2020 роки)», «Державний план зі складання та видання словників на 2013 – 2025^орр.» та ін.

Розвиток мовної освіти в Китаї є стратегічно важливим для забезпечення країни висококваліфікованими фахівцями, які володіють не лише рідною, але й іноземними мовами, що відкриває нові можливості для професійної реалізації на міжнародному рівні. У цьому контексті актуалізована потреба в дослідженні сучасних тенденцій розвитку мовної освіти Китаю, в аналізі успіхів і невдач, оцінюванні перспектив для використання конструктивних ідей китайського досвіду в Україні.

Виклики мовної глобалізації, інтенсифікація кроскультурної комунікації, швидка еволюція цифрових технологій, питання екологізації мови та мовної політики, стрімкий розвиток мультикультуралізму й білінгвізму, розвиток сучасної лінгвістичної дискурсології, лінгвістичної толерантності в умовах інтернаціоналізації вищої освіти, а також реформаційні процеси в системах мовної освіти зарубіжних країн підвищують наукове зацікавлення та активізують наукові розвідки у галузі порівняльного мовознавства, педагогічної компаративістики, педагогічної науки та практики загалом. Збагаченню наукових поглядів українських учених новими ідеями, подальшому розробленню й обґрунтуванню перспектив розвитку системи вищої мовної освіти в Україні, продуктивному запровадженню якісних змін сприяє всебічна рецесія результатів дослідницьких пошуків та інноваційних ідей досвіду Китаю.

Фундаментальну основу дисертації становлять праці, де схарактеризовано процеси глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти (Chen, 2017; Chen & Xie, 2020; Huang, 2020; Liu, X. & Liu, H., 2022; Li & Wu, 2020; Mok et al., 2023; Wang, 2017; Wang & Li, 2019; Zhang & Li, 2018; Zhou, 2021), інтеграції мовної освіти в міжнародний лінгвокультурно-освітній простір (Ding, 2017; Chen, 2020; Jiang, 2015; Ma, 2014; Yang, 2011); обґрунтовано філософські й історичні виміри мовної освіти в Китаї (Angle & Tiwald, 2017; Choo, 2020; Jiang, 2013; Ruhel et al., 2024; Tu, 2024; Wang, 2021; Wu & Lee, 2021; Yang, 2011; Yu, 1991; Yuan et al., 2023; Zhang, 2003); проаналізовано ключові вектори розвитку мовної політики Китаю (Adamson

& Feng, 2009; Li, 2022; Lin, 1997; Wang & Yuan, 2013; Wang, 2013; Wong, 2017; Zhou, 2004) у контексті мультикультуралізму, мультилінгвізму, лінгвальної толерантності (Adamson & Xia, 2011; Chan et al., 2016; Chen, 2012; Dai & Cheng, 2007; Feng & Adamson, 2015; Jiang et al., 2007; Lin & Man, 2009; Yang, 2005, 2006); розроблено методологічні підходи до розвитку мовної освіти в університетах (Xiong et al., 2022; Hawkins et al., 2008; Zhiheng & Yue, 2024); описано організаційні, змістові, методичні, технологічні засади вищої мовної освіти в китайському досвіді (Chen & Hu, 2012, 2018; Daguang, 2020, 2023; Grenfell & Harris, 2015; Han, 2018; Hao et al., 2010; Wang & Liu, 2014; Wang, 2010; Zhao et al., 2024; Zhiheng & Yue, 2024) тощо.

У контексті наукового пошуку вагоме зацікавлення становлять дослідження українських учених-компаративістів з окремих аспектів Східноазійського досвіду розвитку систем освіти (Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Л. Гунько, О. Локшина, О. Матвієнко, О. Мартинюк, Н. Мукан, О. Огієнко, Н. Пазюра, О. Садовець, А. Сбруєва, В. Третько, К. Шевченко та ін.). Українські вчені фокусують увагу на мовних практиках, мовній політиці, інтеграції китайської мови в міжнародні освітні програми, а також на порівнянні систем освіти в Україні та Китаї. Водночас аналіз наукових праць із педагогічної компаративістики, документальних й інших джерел засвідчує, що цілісне вивчення та узагальнення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття не поставали предметом самостійних розвідок в Україні.

Наукова інтерпретація задекларованої актуальної проблеми дає змогу виокремити низку *суперечностей* у вітчизняному освітньому просторі щодо міжнародного вектору розвитку системи вищої мовної освіти, зокрема між: прагненням України інтегруватися у світовий освітній простір, що передбачає виявлення й використання конструктивних ідей зарубіжного досвіду, і відсутністю системних досліджень із проблем мовної освіти в університетах Китаю; доцільністю врахування тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю та недостатнім системним вивченням й узагальненням

досвіду в українській педагогічній компаративістиці; необхідністю увідповіднення рівня мовної освіти в університетах України з рівнем світової якості та недостатньою розробленістю змістових й організаційно-методичних засад мовної освіти; важливістю експортування освітніх послуг у сфері вищої мовної освіти та недостатнім рівнем розвитку академічно-наукового партнерства у сфері мовної освіти між Китаєм й Україною в інституційному вимірі.

Актуальність зазначеної проблеми, відсутність її цілісного вивчення, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах науково-дослідницької роботи «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (державний реєстраційний номер 0119U103663). Тема роботи затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 02.12.2021 року).

Мета дослідження полягає в з'ясуванні сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю в кінці XX – на початку XXI століття та в обґрунтуванні можливостей творчої реалізації конструктивних ідей китайського досвіду в системі вищої мовної освіти України.

Об'єкт дослідження – система вищої мовної освіти Китаю.

Предмет дослідження – теоретичні, змістові й організаційно-методичні засади розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття).

Відповідно до мети, об'єкта, предмета дослідження, сформульовано такі **завдання**:

1) вивчити стан опрацювання порушеної проблеми в порівняльно-педагогічному дискурсі;

2) дослідити вплив філософських учень на становлення та розвиток мовної освіти в Китаї;

3) з'ясувати стратегічні напрями реалізації мовної політики Китаю в умовах глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти в кінці XX – на початку XXI століття;

4) схарактеризувати змістове, навчально-методичне й інформаційне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю;

5) обґрунтувати можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду в системі вищої мовної освіти України; розробити навчально-методичне забезпечення для викладання китайської мови як іноземної в закладах вищої освіти.

Хронологічні межі дослідження становить друга половина XX – початок XXI століття. Нижньою межею вибрана ключова подія в розвитку мовної реформи в Китаї – ухвалення Державною радою «Інструкції про поширення путунхуа» від 1956 р. Верхня хронологічна межа (20-ті роки XXI століття) маркована ухваленням «Положення Головного управління Держради щодо всебічного посилення мовної освіти в новий час» (№ 30-2020).

Для розв'язання сформульованих завдань і досягнення поставленої мети на різних етапах наукового пошуку використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння для роботи з науковою літературою, нормативно-правовими документами, фактами й даними; *компаративний аналіз* – для вивчення й узагальнення вітчизняних і зарубіжних підходів до окреслення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю; *історичний аналіз* – для опису генези мовної освіти, з'ясування впливу філософських учень на розвиток мовної освіти в Китаї; *структурно-функційний аналіз* для з'ясування структурних, змістових, організаційно-методичних засад розвитку мовної освіти в університетах Китаю; *метод наукової екстраполяції*, який дав змогу окреслити можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду в Україні; *пошуковий* – для формулювання узагальнених висновків,

виявлення раціонального й практично-ціннісного в наукових працях із порівняльної педагогіки; *емпіричні* – спостереження, дискусії з науково-педагогічними працівниками університетів Китаю, стажування в університетах Китаю.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній теорії та практиці на основі комплексного дослідження *обґрунтовано* сучасні тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття), а саме: інтеграція в міжнародну культурно-освітню спільноту; розвиток білінгвізму й мультилінгвізму; екологізація мовної освіти; збалансована мовна політика у забезпеченні глобальної комунікації; формування лінгвального ландшафту на засадах тримовності й двописемності; поєднання класичних гуманітарних традицій із сучасними світовими освітніми тенденціями; інтернаціоналізація мовної освіти на інституційному рівні; популяризація китайської мови за межами країни через діяльність Інститутів Конфуція; використання інноваційних методів і технологій навчання іноземної мови; організація навчання за програмами мовної освіти з різними моделями освітньої траєкторії; цифровізація мовної освіти в університетах; *окреслено* можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду в контексті розвитку мовної освіти в університетах України; *удосконалено* форми, методи й технології викладання китайської мови як іноземної в університетах України на засадах використання китайського досвіду; *подальшого розвитку* набули положення щодо впливу філософських ідей і глобалізаційних процесів на розвиток мовної освіти в Китаї; формування напрямів та сучасних стратегій державної мовної політики Китаю; уявлення про мультилінгвізм у китайському культурно-лінгвальному дискурсі; напрями розвитку співпраці й академічної мобільності у сфері мовної освіти між університетами України та Китаю. До наукового обігу введено нові персоналії, факти, поняття, теоретичні ідеї та підходи з проблем розвитку мовної освіти в університетах Китаю.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації аргументоване тим, що на основі результатів аналізу й узагальнення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) витлумачено різні аспекти білінгвізму й багатомовності в Китаї; доведено престижність національної мови та взаємодії із суспільством; з’ясовано глобальні тренди двомовної освіти; викладено педагогічні засади транслінгвізму й використання мовних практик, які виходять за межі традиційних мовних систем тощо. Відкритими для наукової дискусії є питання змістового наповнення академічного контексту таких понять, як «білінгвізм», «транслінгвізм», «трилінгвізм», «мультилінгвізм», «білінгвальне навчання», «тримовна освіта», «слабкі» та «сильні» моделі білінгвальної освіти тощо. Розроблено й упроваджено навчально-методичне забезпечення, а саме: навчально-методичний комплекс для освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)»; структуровано й оновлено зміст дисциплін «Порівняльна професійна педагогіка» (тема «Мовна освіта в Китаї»); «Ділова англійська мова» для китайських студентів Хмельницького національного університету. Представлені в роботі організаційно-педагогічні аспекти навчання китайської мови впроваджено в педагогічну практику для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення їхньої мотивації до виконання самостійних, індивідуальних і групових дослідницьких завдань. Отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО під час подальшого розроблення освітньо-професійних та освітньо-наукових міждисциплінарних програм, викладання курсів з іноземної мови, основ наукового дослідження, методики викладання іноземних мов, лінгводидактики, порівняльної професійної педагогіки, вибіркового навчальних курсів, спецкурсів, тренінгів. Прогностичний потенціал наукової студії зумовлений можливістю організації на її основі подальших наукових розвідок із проблем мовної освіти, педагогічної компаративістики. Результати наукового пошуку стануть у пригоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень.

Особиста участь автора в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертації. Усі наукові результати, подані в роботі, отримані автором самостійно. У статті Bidyuk, N., & Sova, M. (2021) «A brief overview of the Chinese education system» автору належить аналіз заходів, запроваджених китайським урядом для підтримки системи освіти під час пандемії COVID-19. У статті Сова, М., & Вечоринська, Т. (2021) «Словотвірно-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу» автором запропоновані концепції лінгвістичного мотивування нових лексичних одиниць, пов'язаних із пандемією COVID-19, а також їх систематизація й аналіз із погляду словотвірно-структурних особливостей.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 013/8 від 01.10.2024 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1617/33-03 від 13.12.2024 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/46 від 12.12.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/3856 від 20.12.2024 р.), Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (довідка № 315a/2024 від 06.12.2024 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертації обговорено на науково-практичних конференціях, симпозіумах, семінарах, круглих столах, зокрема: *міжнародних* – «Topical aspects of modern scientific research» (Токіо, 2023 р.); «Сучасна філологія: теорія та практика» (Київ, 2021 р.); «Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі» (Суми, 2021 р.); «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 2022); «Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін ХХІ століття» (Суми, 2023 р.); «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Київ – Хмельницький, 2022 – 2024 рр.); конференціях колективу Хмельницького

національного університету (2021 – 2025 рр.). Матеріали й результати дослідження успішно обговорені на засіданнях та семінарах кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації (2021 – 2025 рр.). Авторка пройшла очне стажування в муніципальному державному університеті іноземних мов Tianjin Foreign Studies University (Тяньцзінь, 2016 р.), навчання в літній школі Shanghai University of Finance and Economics (Шанхай, 2019 р.).

Публікації. Основні результати за темою дисертації опубліковано у 12 наукових працях, із них 6 наукових статей (2 в співавторстві) – у фахових виданнях України (усі видання входять до міжнародних наукометричних баз даних), 6 публікацій – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Структура дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (339 найменувань, із них 278 – англійською та китайською мовами), 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 281 сторінка, із них основного тексту – 192 сторінки. Дисертація містить 10 таблиць та 11 рисунків (схем, діаграм).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ

1.1. Стан розроблення досліджуваної проблеми в порівняльно-педагогічному дискурсі

Вивчення тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) потребує комплексного підходу, що передбачає опрацювання чітко окресленої джерельної бази й застосування ефективних підходів та методів наукового дослідження.

Джерельна база задекларованого питання – різнопланова за змістом і форматом. Умовно джерела нашої роботи можна поділити на кілька категорій: офіційні документи; інформаційно-аналітичні матеріали міжнародних і національних інституцій Китаю (доповіді, резолюції, рекомендації) з питань мови та мовної освіти; законодавчо-нормативна база мовної освіти в Китаї; наукові українські й зарубіжні праці з різних аспектів розвитку мови та мовної освіти в Китаї; статистично-аналітична документація державних інституцій; навчально-методичне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю; наукові публікації з педагогічної компаративістики; монографічна література; матеріали вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних періодичних видань; матеріали національних та міжнародних конференцій; інформаційні ресурси (енциклопедії, словники, інформація з мережі «Інтернет» й ін.) тощо.

Розвиток мовної освіти охоплює широке коло питань і постає об'єктом активного студіювання як у вітчизняному, так і в зарубіжному науковому просторі. Для систематизації сучасних досліджень із цієї тематики вважаємо за доцільне виокремити такі напрями: історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і реформування мовної політики Китаю в II половині XX – на початку XXI століття; мовне розмаїття та лінгвальна толерантність у китайському суспільстві; психолого-педагогічні

основи розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і функціонування системи вищої освіти Китаю; процеси лінгвальної й освітньої глобалізації, інтернаціоналізації вищої мовної освіти Китаю та України.

Розвиток мовної освіти в Китаї відображає складне переплетіння історичних процесів, культурних традицій і соціально-філософських підходів. Аналіз цих засад сприяє розумінню того, як мовна освіта стала інструментом державної політики, національної ідентичності та соціальної модернізації. В історичному контексті основи освіти в Китаї закладені конфуціанськими принципами, які акцентували на моральному вихованні й вивченні класичних текстів. Китайську мову, зокрема класичну китайську (文言文), використовували як основний засіб передання знань і культури. Конфуціанська ідея гармонії, відповідальності та поваги до ієрархії відігравала ключову роль у формуванні мовної освіти, спрямованої на підготовку чиновників через систему державних іспитів (科舉). Конфуціанська філософія базована на вихованні особистості через освіту й на формуванні етично відповідального громадянина. Ця концепція безпосередньо вплинула на розвиток мовної освіти, яка ставила за мету не лише передання знань, але й виховання моральних принципів.

Історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї становлять основу для її розуміння як багатогранного феномену, що поєднує національні традиції, модернізацію та глобалізацію. Ця освіта виконує роль не лише засобу комунікації, але й механізму соціального згуртування, інструменту міжнародної інтеграції та збереження національної спадщини.

Науковий доробок китайських учених, присвячений різним аспектам філософії та духовних практик, зокрема впливу конфуціанства, даосизму й буддизму на розвиток мовної освіти, репрезентований у таких працях: (Angle & Tiwald, 2017; Choo, 2020; Jiang, 2013; Lee, 2019; Ruhal et al., 2024; Tu, 2024; Wang, K., 2001; Wang, 2021; Wu & Lee, 2021; Yang, 2011; Yu, 1991; Yuan et al., 2023; Zhang, 2003). Науковці акцентують на аналізі концепції «себе» та «іншого» у контексті конфуціанства; на обґрунтуванні доцільності

використання конфуціанських принципів в освіті; на створенні й функціюванні сучасних моделей мовної освіти через призму конфуціанського космополітизму, актуалізуючи важливість гармонії, взаєморозуміння та етичних цінностей в освіті XXI століття; на обґрунтуванні комплексного підходу до використання традиційних філософських доктрин у сучасній системі вищої освіти для створення глобальної єдності, формування етичних цінностей, розвитку творчості, самопізнання; використанні інтегративного підходу до розвитку системи мовної освіти на засадах інтеграції знань і практик тощо.

У XIX – XX століттях Китай постав перед викликами колоніалізму й культурного імперіалізму. Поява місіонерських шкіл і західної моделі освіти сприяла поширенню англійської мови, яку сприймали як інструмент модернізації та інтеграції до світової системи. У цей період закладено основи двомовної освіти (китайська – англійська), що пізніше стала важливим компонентом міжнародної співпраці. Утворення Китайської Народної Республіки (1949 р.) ознаменувало кардинальні зміни в мовній політиці. Стандартизація мови, популяризація путунхуа (普通话) як загальнодержавної мови й усунення неграмотності набули пріоритетного розвитку в державній політиці. Реформи в мовній освіті були спрямовані на побудову культурної єдності, що особливо важливо в країні з багатонаціональним складом населення. Це етап популяризації стандартної мови й відкриття доступу до освіти для широких верств населення, зокрема для етнічних меншин. Забезпечення рівного доступу до освіти для етнічних меншин через двомовну або тримовну систему (путунхуа + рідна мова + іноземна мова) є важливим питанням державної мовної політики. Мета сучасної мовної політики Китаю полягає в тому, щоб кожен громадянин міг вільно говорити ідеальною путунхуа, при цьому місцеві мови мають залишатися недоторканими, що, однак, суперечило реальності.

Безперечну цінність для зазначеного аспекту проблеми становлять законодавчо-нормативні документи КНР, які стосуються розвитку мовної

політики в країні, а саме: «Constitution of the People's Republic of China» (2018); «National Standard Spoken and Written Language Law of the People's Republic of China» (2001); «Regional Ethnic Autonomy Law of the People's Republic of China» (2001); «Organic Law of the People's Courts of the People's Republic of China» (2018) та ін.

На сучасному етапі мовною політикою в Китаї опікується низка державних установ, основні завдання яких пов'язані з вивченням мовної ситуації в країні, уніфікацією мовних норм, а також затвердженням ієрогліфічних стандартів, обов'язкових для дотримання носіями китайської мови. Крім структур Міністерства освіти КНР, ці проблеми розв'язують Державний комітет із роботи у сфері мови та писемності (《国家语言文字工作委员会》), а також Інститут прикладного мовознавства Міністерства освіти КНР (《中华人民共和国教育部语言文字应用研究所》). Названі організації спільно вивчають мовну проблематику, із 2006 р. формують двотомник щодо мовної ситуації як у КНР, так і в інших китайськомовних регіонах. Один із найважливіших результатів роботи цих організацій – затвердження «Закону про державну мову та писемність КНР» (《中华人民共和国国家通用语言文字法》) 30 жовтня 2000 р.

Окремі аспекти формування та розвитку мовної політики Китаю наприкінці XX – на початку XXI століття, а також пов'язані з ними проблеми та виклики, ґрунтовно проаналізовані у дослідженнях таких науковців: (Adamson & Feng, 2009; Bruhn, 2008; Dai & Cheng, 2007; Li, 2022; Lin, 1997; Pan, 2016; Wang & Yuan, 2013; Wang, 2013; Wong, 2017; Zhang, 2003; Zhou, 2000, 2001, 2004). Учені зауважують, що мовна політика Китаю з 1950 років призвела до незворотних змін у мовному ландшафті. Домінування та активне поширення путунхуа, уніфікація різновидів китайської мови й ослаблення позицій мов меншин – безпосередні наслідки мовного регулювання та політики. У соціально-політичному й лінгвістичному дискурсі дискусійним є питання про збереження мов меншин.

На початку ХХІ століття активізувалися наукові розвідки з вивчення китайських діалектів і мов меншин, двомовності та тримовного навчання. Дослідники наголошують, що путунхуа також є живою мовою, яка поглинає локальні особливості й диверсифікується, тому в майбутньому можливі утворення діалектів путунхуа.

Для розуміння масштабів і важливості мовного планування, а також формування структури мовного ландшафту варто зазначити, що офіційно в Китаї визнано 56 національностей (національність Хань (汉族) становлять найбільшу групу, 91,6 %) та 55 етнічних меншин. У 1950 роках, коли реалізували так званий проєкт «етнічної класифікації» (民族识别 [*minzu shibie*]), понад 400 груп подали заявки на визнання своєї етнічної належності, проте кількість була суттєво скорочена (Bruhn, 2008). Найбільшою меншиною є «чжуан (有壯)» (близько 16 мільйонів осіб), найменша група не перевищує 10 тис. осіб, серед яких, наприклад, «лоба (珞巴族)» становлять близько 3 тис. осіб (National Bureau of Statistics of China, 2024). Китайські лінгвісти називають мови, якими розмовляють 56 національностей, їхня кількість варіюється від 80 до 300, із них писемних – 33. Відповідно до китайської класифікації, усі мови поділяють на сино-тібетські (китайська, тибетська, мова ну, бай та ін.), алтайські (монгольська, тюркська, тунгусо-маньчжурська), австронезійські (аміська, мова бунунь, пайвань), південноазіатські (мова ва (佯语), деан (德昂语) тощо), індоєвропейські (таджикська), що охоплюють сотні місцевих діалектів, говорів, наріч і варіантів, які абсолютно відрізняються (Tang, 2009).

Згідно з класифікацією, представленою в атласі мов Китаю, китайська мова містить 10 основних діалектів. Іноді виокремлюють лише перші 7 груп, називаючи останні три діалектними підгрупами: *гуаньхуа/північні діалекти* (官话), *у* (吴语), *минь* (闽语), *гуандунський/кантонський* (粤语), *сян* (湘语), *ганський* (赣语), *хакка* (客家话), *аньхойський* (徽语), *пин* (平话) і *цзинь* (晋语). Крім зазначених діалектів, які класифікували лінгвісти, у Китаї також існує неофіційна, але дуже поширена

практика називання діалектів за провінціями, наприклад, *шаньдунський* діалект, *хунанський* діалект тощо (Гунько, 2020).

Аналіз наукової літератури спонукає до висновку, що саме така кількість діалектів на території країни стала основною причиною формування «політики офіційної мови», зокрема впровадження «загальноновживаної мови»^о – *путунхуа* (普通话), або «мандарин» (з англійської мови Standard Mandarin), в основу якої покладено пекінський діалект, що належить до північної групи діалектів китайської мови. У 1923 р. Міністерство освіти Китайської Народної Республіки на п'ятому засіданні Підготовчої ради з єдиної державної мови ухвалило рішення щодо створення Державної мови Китайської Республіки – *Гоюй* (国语), основою якої послуговували граматичні особливості *Байхуа* північної групи діалектів китайської мови та фонетики пекінського діалекту. Приблизно в той самий час китайська мова стає однією з шести офіційних робочих мов ООН. У 1955 р. Всекитайська конференція з реформи писемності скасувала стару назву державної мови – *Гоюй*. Голова Держради КНР Чжоу Еньлай оголосив *путунхуа* новою державною мовою КНР. 31 жовтня 2000 р. ухвалено «Закон про державну мову та писемність КНР» (《中华人民共和国国家通用语言文字法》), що набув чинності з 1 січня 2001 р. Отже, *путунхуа* і стандартні ієрогліфи (офіційна назва в КНР для спрощених ієрогліфів) набули офіційного правового статусу.

Китайська мова – найбільш поширена мова у світі, загальна кількість її носіїв сягає понад 1,7 млрд людей. Найбільше нею послуговуються ханці, китайські ієрогліфи певною мірою поширені в Японії, Північній і Південній Кореї, Таїланді, В'єтнамі, М'янмі та інших країнах.

З одного боку, Китай прагне зберегти культурну ідентичність через зміцнення позицій китайської мови, з іншого – необхідно розвивати багатомовність для участі в глобальних процесах. Це доводить прагнення китайської мовної політики до збереження балансу між *традицією та модернізацією*, з огляду на полікультурність і мультилінгвізм.

Політика полікультурності Китаю передбачає толерантне ставлення державної влади до адаптації різних етнічних груп до загальнодержавних норм, спрямовуючи зусилля на зменшення історичної напруги між громадянською культурою та етнічною ідентичністю. Основна мета полікультурності полягає у створенні відкритого суспільства, де представники всіх соціальних, культурних, етнічних груп мають рівні можливості для саморозвитку й самореалізації, зберігаючи свою унікальну культурну спадщину. Учені трактують полікультурність як демократичний підхід до розв'язання проблем культурного й соціального розмаїття в суспільстві. Полікультурність охоплює освітній, лінгвальний, економічний, соціальний компоненти, які мають чіткі механізми реалізації. Зокрема, освітній компонент утілюється через мультилінгвізм, важливим елементом якого є білінгвальна освіта (Charis & Maria, 2021; Feng, 2009; Shan, 2018; Zheng, 2010). Для забезпечення ефективності білінгвального навчання в Китаї існують різні режими, моделі та програми, що зважають на специфіку мовного середовища й культурного контексту.

На тлі викликів лінгвальної глобалізації (білінгвізму, трилінгвізму, багатомовності, мовної універсалізації, розвитку терміносистем) з'ясовано її вплив на функціонування мов, розвиток змісту мовної освіти в університетах Китаю. У цьому контексті заслуговують на увагу наукові здобутки таких учених: (Adamson & Xia, 2011; Baker, 2006; Bastid-Bruguier, 2001; Blachford & Jones, 2011; Cenoz, 2003, 2009; Chan et al., 2016; Chen, 2012; Dai & Cheng, 2007; Feng, 2005, 2008, 2011; Feng & Adamson, 2015; Hansen, 1999; Hu, 2007; Huang, 2011, 2013; Jiang et al., 2007; Li, 2022; Lin & Man, 2009; Lin, 1997; Schluessel, 2007; Snow, 2004; Wang, 2011; Yang, 2005, 2006; Zhao & Kao, 2015). Учені представляють цілісне розуміння потенційних ризиків і прогнозування наслідків глобалізації для еволюції національної мови та мови меншин; закономірностей формування й розвитку глобального лінгвального дискурсу; різноаспектності білінгвізму та багатомовності в Китаї; функціонування мовних явищ як детермінант соціальних і культурних процесів, що впливають

на існування й розвиток мови та культури; престижності національної мови та взаємодії із суспільством; глобальних трендів двомовної освіти; педагогічних засад транслінгвізму й використання мовних практик, які виходять за межі традиційних мовних систем тощо. З'ясовано, що відкритими для наукової дискусії є питання змістового наповнення академічного контексту таких понять, як «білінгвізм», «транслінгвізм», «трилінгвізм», «мультилінгвізм», «білінгвальне навчання», «тримовна освіта», «слабкі» та «сильні» моделі білінгвальної освіти тощо. Дослідження також доводять, що білінгвальна освіта часто асоціюється з необхідністю інтеграції в домінантну культуру, що може впливати на підтримку рідних мов.

У Китаї двомовна освіта (китайсько-англійська) є важливою частиною національної політики, але існують труднощі щодо її практичного впровадження, зокрема через суперечності в політиці викладання англійської та китайської мов. Постають виклики в забезпеченні рівноваги між збереженням рідних мов і просуванням стандартів державної мови. Аналізуючи середовище й чинники розвитку двомовності, типи та наслідки культурної взаємодії, науковці узагальнюють причини виникнення двомовності; систематизують типи відносин між культурами й описують їхню важливу роль у білінгвальній освіті; досліджують та обґрунтовують доцільність різних моделей білінгвального навчання з опорою на когнітивні властивості людини, які дають їй змогу розпізнавати значущі ознаки рідної й іноземної мови, комунікувати за допомогою окреслених лінгвальних параметрів. Актуалізовано наукові пошуки з проблеми використання транслінгвізму для викладання англійської як іноземної мови в університетах Китаю, що важливо для розуміння адаптації освітнього процесу до потреб сучасних студентів ESL. Отже, сучасні підходи до двомовної освіти вимагають комплексного та гнучкого підходу, що дає змогу охоплювати як мовні, так і культурні аспекти навчання для кращого розвитку мовної компетентності.

Узагальнення результатів досліджень (Li, Y., 2015; Li, J., 2014; Wang, 2017; Ху, 2016; Zheng, 2010) дало змогу з'ясувати наукові погляди щодо

обґрунтування психолого-педагогічних основ розвитку мовної освіти в Китаї: психолінгвістичні аспекти навчання мов; методичні засади викладання мов в університетах; використання інформаційних технологій у навчальному процесі; вплив соціально-культурних трансформацій на викладання китайської мови як іноземної; розвиток мотивації студентів до вивчення мови та культури Китаю; діагностичні інструменти визначення рівня володіння китайською/англійською мовою як другою іноземною тощо.

Унаслідок структурно-функціонального аналізу, досліджено функціонування та розвиток системи вищої освіти Китаю. Освітня система Китаю зазнала суттєвих змін за останні 40 років, пройшовши шлях від відсутності реальної системи до такої, яку зараз вважають однією з найкращих у світі, яка має понад 330 мільйонів студентів. До основних детермінант динамічного розвитку належать такі: інтенсифікація міжнаціональної та міжетнічної взаємодії; фасилітація процесів лінгвальної глобалізації; зростання соціальної та професійної ролі мови в суспільстві; педагогічні інновації в організації освітнього процесу на засадах міждисциплінарності й білінгвізму; активізація академічної мобільності та партнерства з міжнародними університетами; стрімкий розвиток міждисциплінарних досліджень; активна державна підтримка мовної освіти.

У працях (Chen & Hu, 2012, 2018; Daguang, 2020, 2023; Wang & Liu, 2014; Wang, 2010; Xiong et al., 2022; Zhao et al., 2024; Zhiheng & Yue, 2024) досліджено структуру й основні напрями розвитку системи вищої освіти Китаю, наголошено на перехідному періоді перетворень в освітній галузі під гаслом «Освіта має бути пристосована до потреб модернізації, світу та майбутнього» (教育要面向现代化、面向世界、面向未来). У фокусі уваги науковців перебувають напрями реформування та підвищення статусу вищої освіти. Акцентовано також заходи, запроваджені китайським урядом для підтримки системи освіти під час пандемії COVID-19, зокрема для вдосконалення навчального процесу та консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін в умовах глобальної кризи. Окреслено суперечливі питання освітньої

галузі, як-от реформування системи забезпечення якості освіти та переформатування шляхів здобуття освіти в приватних закладах освіти.

В основі сучасного розвитку загальної освіти Китаю лежать стратегія (科教兴国战略) [kējiaoxīngguó zhànlüè] «омолодження країни за допомогою науки та освіти» та стратегія (人才强国战略) [réncái qiángguó zhànlüè] «зміцнення країни талантами» – формування та реалізація талановитої нації (Локшина та ін., 2021).

У контексті задекларованої проблеми важливими є праці українських дослідників-компаративістів, які вивчали різні проблеми розвитку освіти в Китаї, зокрема мовної: Н. Авшенюк (глобалізаційні та інтеграційні процеси в освіті, білінгвізм), Н. Бідюк (інтернаціоналізація вищої освіти, академічне партнерство в системі вищої освіти), Н. Мукан (академічна співпраця між університетами Китаю та України), Н. Пазюра (навчання іноземної мови, організація академічної мобільності студентів закладів вищої освіти в КНР), О. Садовець (інтегрована підготовка викладачів іноземних мов, стандартизація іншомовної освіти), К. Цицюра (культурно-мовна підготовка бакалаврів із бізнес-економіки в КНР), Л. Калашнік, Н. Терентьева (кроскультурний компонент у підготовці майбутніх учителів у ЗВО КНР), К. Шевченко (соціокультурні детермінанти розвитку системи вищої освіти в Китаї та роль національних і міжнародних факторів у її розвитку; програмно-методичне забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти Китаю), С. Гала (реформування вищої освіти Китаю), Л. Гунько (професійна підготовка магістрів іноземної мови та прикладної лінгвістики у вищих навчальних закладах КНР) та ін.

Проблеми впливу державної політики на розвиток системи вищої освіти, окреслення перспектив міжнародної співпраці та інтернаціоналізації вищої освіти, розширення напрямів академічної мобільності в китайських університетах, вивчення й адаптація зарубіжного досвіду висвітлено в працях (Ding, 2017; Chen, 2020; Jiang, 2015; Ma, 2014).

Особливості мовної підготовки в університетах Китаю – важлива тема для дослідження, зокрема в контексті навчання іноземних мов і розвитку національної мовної політики. Серед українських праць, присвячених аналізу мовної підготовки та політики в університетах Китаю, заслуговують на увагу розвідки таких дослідників, як Віротченко & Лахмотова (2021), Гунько (2020), Шевченко (2024), Локшина та ін. (2021).

Основні аспекти мовної підготовки в університетах Китаю представлено в публікаціях переважно за такими напрямками: *іноземні мови* (вивчення англійської мови як обов’язкової); *китайська мова для іноземців* (програми для вивчення китайської мови, як-от HSK (Hanyu Shuiping Kaoshi /汉语水平考试), що допомагають студентам досягти високого рівня володіння китайською для навчання в китайських університетах); *методи та підходи до навчання мови* (диверсифікація і використання інноваційних методик викладання, зокрема мультимедійних технологій, проєктних методів); *міжнародні освітні програми* (англомовні магістерські й докторські програми, що дають змогу залучати іноземних студентів для навчання в китайських університетах). Ці дослідження демонструють, як Китай адаптує свою мовну освіту до вимог глобалізації, а також викладає свої мови для іноземців, сприяючи міжкультурному спілкуванню та міжнародній співпраці.

Практичну цінність становлять праці вчених, які досліджують академічну мобільність та інтернаціоналізацію мовної освіти в Китаї, вплив англійської мови на систему освіти, а також перспективи розвитку міжнародних програм навчання для іноземних студентів, зокрема: (Chen, 2017; Huang, 2020; Liu, 2017; Liu, Cheng & Chen, 2022; Lo & Pan, 2021; Mok et al., 2023; Pan, 2013; Wang, 2017; Wang & Li, 2019). Наукові розвідки формують поглиблене розуміння процесів академічної мобільності та інтернаціоналізації мовної освіти в Китаї, а також надають корисну інформацію для вивчення впливу глобалізації на китайську систему вищої освіти.

Для аналізу сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в Китаї використано такі *методологічні підходи*: системний (дослідження мовної

освіти як системи з її компонентами), структурно-функціональний (вивчення різних аспектів функціонування системи мови, мовної освіти, університетської освіти), міждисциплінарний (вивчення та використання наукових концепцій педагогіки, психології, соціології, лінгвістики, філософії, історії, глобалістики, культурології), антропологічний (дослідження мовної освіти через соціокультурні фактори, зокрема через вплив глобалізації на культури й мови Китаю, що сприяє глибшому розумінню відмінностей), кроскультурний (осмислення культурних цінностей і традицій китайського суспільства, вивчення мов та культур у контексті мультикультуралізму й мультилінгвізму), інтегративний (упровадження в Україні виявлених інноваційних ідей досвіду Китаю), прогностичний (розроблення рекомендацій для вдосконалення мовної освіти в Україні).

Особливого значення набуває кроскультурний підхід, який регламентує методологічні засади комплексного аналізу мовної освіти в умовах інтеграції різних культур. Цей підхід ґрунтований на принципах універсальності людського існування, різноманітності інокультурних форм, балансу толерантного співіснування культурних цінностей. Із позицій освітньої парадигми кроскультурний підхід передбачає пріоритетність розроблення мовних концепцій на основі культурно-ідентифікаційних метакогнітивних стратегій, що сприяють ефективній міжкультурній взаємодії. Його реалізація передбачає формування в суб'єктів освітнього процесу здатності до комунікації з інокультурними й іномовними представниками в межах загальної поваги, міжкультурного порозуміння та толерантного ставлення до культурного розмаїття.

Стратегічні напрями модернізації освітньої системи та їхні результати, а також вихід закладів вищої освіти Китаю на провідні позиції у світових рейтингах зумовлюють наукове зацікавлення, а також активізують докладне вивчення національної освітньої моделі цієї країни з боку міжнародної академічної спільноти.

Сучасна мовна політика й лінгвістичні дослідження становлять ключовий вектор інноваційних трансформацій, що відбуваються в політичній, економічній, соціальній сферах, сприяючи зміцненню міжнародного іміджу Китаю. Мова посідає вагоме місце в системі духовних цінностей сучасного китайського суспільства. У поєднанні з ієрогліфічною писемністю мова слугує фундаментальним елементом китайської цивілізації, гарантує збереження національної ідентичності в умовах глобалізаційних процесів.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що в сучасному Китаї однією з основних перешкод для проведення порівняльних досліджень китайської та англійської мов є недостатній рівень володіння англійською мовою серед учених. Попри активне впровадження англійської мови в освітню систему КНР, рівень володіння нею серед науковців суттєвою мірою варіюється. Традиційний підхід до викладання англійської мови, орієнтований переважно на граматико-перекладний метод, часто не забезпечує належних навичок академічного письма та наукової комунікації (Wang, 2018; Wang et al., 2019).

Велика частина наукових праць у галузі прикладної лінгвістики, контрастивної лінгвістики й когнітивних досліджень опублікована англійською мовою. Брак володіння цією мовою ускладнює доступ китайських учених до найновіших теоретичних концепцій, методологічних підходів та емпіричних даних. Недостатній рівень англійської мови обмежує можливості китайських авторів у проведенні комплексних міждисциплінарних досліджень та в співпраці з міжнародними науковими центрами. Це своєю чергою обмежує їхню здатність ефективно інтегруватися в міжнародний науковий дискурс (Li, 2019). Для багатьох китайських дослідників публікація результатів досліджень у високореєтингових міжнародних журналах є складним завданням через мовний бар'єр. Процес підготовки статті англійською мовою вимагає не лише володіння науковим стилем, а й дотримання специфічних вимог до академічного письма, що часто стає додатковою перешкодою (Hu, 2008).

З огляду на свою унікальну історичну спадщину, культурні традиції та національні умови розвитку, Китай формує власний вектор еволюції системи

вищої освіти, що ґрунтований на принципах ефективного управління соціалістичним університетом із національною специфікою. Основна мета вищої освіти Китаю – підготовка фахівців, які володіють високим рівнем морального, інтелектуального, усебічного розвитку, а також дотримуються окресленого політичного курсу. Досягнення статусу університету світового рівня можливе лише за умови системного вдосконалення професійної підготовки, що охоплює широкий спектр аспектів – від модернізації навчальних програм і впровадження інноваційних методів викладання до розширення міжнародної академічної співпраці й інтеграції до світового освітнього простору.

У сучасному світі простежувана взаємодія трьох ключових процесів: глобалізації, інформатизації та міжкультурної інтеграції, які зумовлюють необхідність ефективного вивчення іноземних мов. Інтенсифікація інформаційних потоків, розширення міжнародної економічної кооперації, розвиток глобальної економіки й інформаційно-комунікаційних технологій підвищують значущість міжкультурної комунікації. Водночас зростає кількість іноземних студентів, які прагнуть здобути вищу освіту за межами власних країн, що зумовлює необхідність практичного оволодіння іноземною мовою як у межах рідної країни, так і за кордоном. Крім того, розширення економічних і політичних зв'язків сприяє збільшенню кількості фахівців, залучених до міжнародної співпраці, що засвідчує формування глобалізованої мовної спільноти.

Наявність глобальних процесів у сфері економіки, культури та освіти створює підґрунтя для запозичення міжнародного досвіду. З огляду на те, що наукові й педагогічні концепції не мають національних кордонів, а фундаментальні педагогічні закономірності є універсальними, можна говорити про великий потенціал для взаємного збагачення педагогічних традицій різних країн. У цьому контексті особливого значення набуває інтеграція сучасних підходів до мовної освіти, що сприятиме підвищенню ефективності міжкультурної комунікації та адаптації до умов глобалізованого суспільства.

Теоретичний аналіз сучасних досліджень переконує, що розвиток і функціонування мовної освіти ґрунтовані на загальних концепціях, суть яких викладено нижче.

1. *Концепція глобальної освіти*, що передбачає формування комплексу когнітивних, комунікативних і соціокультурних компетентностей, необхідних для ефективної мовної взаємодії в умовах глобалізованого суспільства. Основні положення цієї концепції охоплюють: розвиток критичного мислення; формування власних поглядів із повагою до позицій інших, що забезпечує толерантність у міжособистісних і міжкультурних взаєминах; опанування навичок ефективної комунікації, що допомагають налагоджувати продуктивні контакти, незалежно від соціокультурних й особистісних відмінностей, запобігаючи конфліктним ситуаціям; сприяння міжкультурній обізнаності та повазі до культурної спадщини різних народів, що формує глобальну свідомість і міжкультурну компетентність; осмислення загальних і специфічних характеристик культур, що сприяє глибшому розумінню соціальних, історичних, етнолінгвальних особливостей різних спільнот; розширення можливостей для вивчення іноземних мов, що є важливим чинником міжкультурного порозуміння та професійної мобільності; формування гуманістичного світогляду, що охоплює усвідомлення глобальної єдності людства та водночас повагу до культурного розмаїття; урахування потреб, пріоритетів і цінностей різних індивідів, груп та націй, що сприяє соціальній згуртованості й інтеграції в глобальний транскультурний простір. Глобальна освіта передбачає формування навичок міжкультурної комунікації, критичного мислення, розширення можливостей для вивчення іноземних мов. Оскільки знання мов є ключовим інструментом для взаємодії в міжнародному середовищі, концепція глобальної освіти створює умови для їх практичного застосування через міжкультурний обмін, академічну мобільність та інтеграцію іноземних студентів у національні системи освіти (Авшенюк, 2015b; Mok et al., 2023).

2. *Концепція транснаціональної освіти*, що характеризує глобальний освітній простір у транснаціональному контексті, завдяки активному просуванню закладами вищої освіти різноманітних технологій і власних навчальних програм у традиційній та дистанційній формах, насамперед через створення філій, представництв і кампусів. Пришвидшення транснаціональної інституційної мобільності дає підстави трактувати вищу освіту не лише як вид суспільних послуг, а і як важливий сегмент міжнародної торгівлі, що засвідчує посилення тенденції до економізації та маркетинга освіти. Першорядного значення в цьому процесі набувають міжнародно-правові й організаційні проблеми, пов'язані з відносинами між країною-експортером освітніх послуг та країною-імпортером на своїй території. Усі розбіжності спонукають до партнерського пошуку взаємовигідних рішень, систематичного моніторингу діяльності інститутів і забезпечення якості освітніх послуг, які вони надають. Загалом можна говорити про набуття освітніми системами властивостей відкритої освіти й відкритого навчального середовища (Авшенюк, 2016b). Н. Авшенюк зауважує, що транснаціональна мовна освіта зважає на глобальні мовні потоки, багатомовність, мобільність студентів і викладачів, а також інтеграцію культурних та освітніх контекстів різних країн. Ця концепція виходить за межі традиційного національного підходу до мовної освіти, де мова постає лише в межах однієї країни чи культури та спрямована на формування глобально компетентних громадян, які можуть ефективно спілкуватися в багатомовному й полікультурному світі. Водночас розвиток транснаціональної мовної освіти породжує виклики, пов'язані з відмінностями в мовних політиках різних країн, необхідністю адаптації освітніх програм до міжкультурного середовища, доступністю цифрових ресурсів і можливостей міжнародної співпраці, подоланням мовного домінування окремих мов (наприклад, англійської), підтримкою інших мов у глобальному контексті. Розширення онлайн-обмінів і спільних курсів між університетами різних країн, використання штучного інтелекту й адаптивного навчання для персоналізації мовного навчання, підтримка багатомовних освітніх середовищ та зміцнення міжкультурної

компетентності студентів, посилення міждисциплінарного підходу, де мова стає частиною професійної підготовки, навчання через транслінгвізм (трилінгвізм у Китаї) – ці та інші напрями на сучасному етапі визнані перспективними в розвитку мовної освіти.

3. *Концепція інтернаціоналізації освіти*, що передбачає вихід освітнього процесу на міжнаціональний, міжкультурний і глобальний рівень, сприяючи інтеграції національних освітніх систем у світовий освітній простір. Основна мета інтернаціоналізації – адаптація освітніх програм до сучасних глобальних викликів, а також залучення передових європейських і світових освітніх технологій, що забезпечують підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно конкурувати на міжнародному ринку праці. Концепція інтернаціоналізації освіти базована на кількох ключових принципах (Нільсон, 2016): соціокультурний принцип, що передбачає поглиблення знань про інші культури, розвиток міжкультурної компетентності та сприяння міжнаціональному порозумінню; політичний принцип, спрямований на формування майбутніх політико-економічних зв'язків між країнами через академічний обмін і міжнародну співпрацю; економічний принцип, що полягає в підвищенні конкурентоспроможності випускників на глобальному ринку праці через упровадження інноваційних підходів до професійної підготовки; академічний принцип, який забезпечує розширення наукових горизонтів через розвиток міжнародних дослідницьких проєктів, залучення студентів до навчання в провідних закордонних університетах, створення спільних освітніх програм.

Отже, інтернаціоналізація мовної освіти є стратегічним напрямом розвитку сучасної мовної освітньої політики, що сприяє підвищенню якості освітніх послуг, мобільності студентів і викладачів, а також ефективній інтеграції випускників у глобальне суспільство знань. Концепція інтернаціоналізації освіти оптимізує розвиток мовної освіти через розширення академічної мобільності, упровадження міжнародних навчальних програм і залучення найкращих освітніх практик, стимулює використання

багатомовного навчання, двомовних програм (CLIL) та участь у міжнародних дослідницьких проєктах, що підвищує рівень володіння мовами серед студентів і викладачів.

4. *Концепція етнорелятивістського світогляду*, що базована на трансформації індивідуальної свідомості, за якої власна культура перестає сприйматися як єдиний центр реальності, а передбачає усвідомлення того, що переконання, поведінкові моделі й культурні цінності є лише однією з багатьох можливих життєздатних систем існування. Такий підхід сприяє розвитку міжкультурної компетентності та формуванню толерантного ставлення до культурної різноманітності. На думку Bennett (1993), «формування етнорелятивістського мислення відбувається через два основні механізми: *стратегії подолання культурної відмінності*, що охоплюють заперечення – ігнорування культурної різноманітності й відсутність усвідомлення її значущості; захист – сприйняття власної культури як єдино правильної, що супроводжуване протиставленням інших культур; мінімізація – прагнення універсалізувати культурні відмінності та зосередження на загальних характеристиках людства; *стратегії пошуку культурної відмінності*, які передбачають сприйняття – усвідомлення унікальності інших культурних систем і прагнення їх зрозуміти; адаптацію – розвиток гнучкості в міжкультурній взаємодії та здатності ефективно діяти в різних культурних контекстах; інтеграцію – включення багатокультурної перспективи у власну систему цінностей та ідентичності» (с. 26). Відповідно до цієї концепції, індивідуальний шлях осмислення та інтерпретації культурних відмінностей впливає на подальший напрям формування світогляду особистості. Основна значущість етнорелятивістського підходу полягає в його здатності пояснити, як міжнародний кроскультурний досвід сприяє трансформації світогляду, зокрема у сфері мовної освіти. Такий досвід сприяє подоланню культурної несвідомості та розширює міжкультурну компетентність, що є важливим чинником у процесі формування мовно-освітнього середовища, орієнтованого на культурну різноманітність (Авшенюк, 2015а, с. 358; Авшенюк, 2016b).

5. *Концепція конективізму*, що ґрунтується на ідеї поширення знань через мережеве навчання, яке базується на цифрових технологіях, була представлена у роботі G. Siemens (2005, с. 40). Цей підхід виступає не стільки теорією викладання, скільки концептуальною основою для розуміння процесу навчання в умовах інформаційного суспільства. Відправною точкою конективістської моделі є момент під'єднання студента до інформаційного середовища, що сприяє актуалізації знань. У межах цієї концепції знання кваліфікується як динамічний і розподілений ресурс, який зберігається в цифрових форматах і стає доступним через мережеві структури. Оскільки інформаційне поле постійно оновлюється, точність і достовірність знань змінюються відповідно до появи нових даних, що відображають розвиток навчальної дисципліни. Розуміння предмета та здатність до здобуття нових знань набувають характеру процесів постійної трансформації. У межах конективізму виокремлюють дві ключові навички, що сприяють ефективному навчанню іноземної мови: здатність знаходити актуальну інформацію – уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, добираючи достовірні й релевантні джерела; здатність фільтрувати вторинну та зайву інформацію – критичне мислення, що дає змогу розмежовувати корисні дані й неперевірені або застарілі відомості.

Отже, у межах конективізму пріоритетності набуває не стільки сума знань, скільки здатність до їх пошуку, осмислення й ефективного застосування. Ухвалення рішень на основі отриманої інформації стає невіддільним елементом навчального процесу, забезпечуючи адаптивність особистості в умовах постійних інформаційних змін (Goldie, 2016, с. 1065).

6. *Концепція відкритих освітніх ресурсів* (Open Educational Resources – OER) ґрунтується на ідеї вільного й відкритого поширення навчальної інформації з метою розширення доступу до мовної освіти та підвищення її якості (Johnstone, 2005, с. 31). Відкриті освітні ресурси являють собою цифрові навчальні матеріали, які перебувають у вільному доступі та можуть бути використані під час викладання, навчання мови, наукових досліджень завдяки

відкритим ліцензіям. До OER-ресурсів належать різноманітні освітні матеріали, зокрема: курси та їхні модулі, електронні бібліотеки й колекції, наукові журнали та публікації. Функціонування відкритих освітніх ресурсів підтримуване спеціалізованим програмним забезпеченням, яке пропонує: створення, доставлення, використання й удосконалення відкритого навчального контенту; ефективний пошук і систематизацію матеріалів; управління навчальним процесом у цифровому середовищі; використання інструментів розроблення контенту; організацію онлайн-спільнот для спільного навчання.

Відкриті освітні ресурси набувають дедалі більшого значення у сфері відкритої та дистанційної освіти, інтегруючись у глобальні освітні системи. Крім того, деякі постачальники OER-матеріалів активно використовують соціальні медіа для підвищення видимості, розширення аудиторії та зміцнення репутації свого контенту (Nylen, 2007). Отже, концепція відкритих освітніх ресурсів сприяє демократизації мовної освіти, забезпечуючи рівний доступ до якісного навчального контенту та створюючи умови для безперервного навчання в цифровому просторі. Відкриті освітні ресурси забезпечують необмежений доступ до якісних навчальних матеріалів, зокрема інтерактивних курсів, мультимедійних ресурсів, електронних бібліотек та наукових публікацій. Це сприяє демократизації мовної освіти, уможливорюючи самостійне навчання та підвищення мовної компетентності без територіальних чи без фінансових обмежень.

7. Концепція соціально-професійної та культурної мобільності, що відображає реалізацію внутрішньої потреби особистості в розвитку власного інтелектуального потенціалу в контексті соціальних, економічних, культурних, політичних, управлінських та інших суспільних відносин. Вона передбачає не лише адаптацію фахівця до професійної діяльності, а й усвідомлення особистісної самореалізації як стратегічної мети життєвого шляху. Основні компоненти соціально-професійної мобільності такі: здатність до ухвалення самостійних і нестандартних рішень, спрямованих на підвищення рівня

професійної компетентності; готовність до швидкої адаптації в новому професійному, культурному, освітньому, соціальному середовищі, що є важливим чинником успішної професійної інтеграції; інтелектуальне та культурне взаємозбагачення, що передбачає обмін нормами, цінностями, моделями поведінки й культурними ресурсами, зокрема в межах професійної діяльності. У руслі цієї концепції академічна та професійна мобільність постає як ціннісно-смысловий конструкт особистості, що має інтегративний характер і впливає на професійну адаптивність у динамічних умовах сучасного світу (Шпекторенко, 2024). Концепція передбачає гнучкість та адаптивність у професійній діяльності, що неможливо без високого рівня володіння іноземними мовами. У сучасному глобалізованому суспільстві багатомовність є однією з ключових характеристик успішного фахівця, а здатність швидко опановувати нові мови суттєво підвищує конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

8. *Концепція інтеграції формальної та неформальної освіти*, що передбачає поєднання традиційних та альтернативних провайдерів освітніх послуг, сприяючи розширенню доступу до знань і підвищенню ефективності навчального процесу. Такий підхід базований на необхідності адаптації освітньої системи до динамічних суспільно-економічних змін і розширення спектра освітніх можливостей для різних соціальних груп. Основні чинники, що зумовлюють інтеграцію формальної та неформальної освіти, охоплюють: упровадження альтернативних, нестандартних методів навчання, які, завдяки своїй гнучкості, сприяють ефективному засвоєнню нових іншомовних знань і вмінь; задоволення потреб у специфічних знаннях, отримання яких неможливе лише в межах формальної освіти. Інтеграція формальної та неформальної мовної освіти сприяє розширенню спектра освітніх послуг, що реалізують через нові інституційні конфігурації, як-от: недержавні освітні установи, корпоративні навчальні програми, мовні курси, літні мовні школи, ігрові навчальні технології, тренінги, онлайн-курси та дистанційні освітні програми, мовне тьюторство. Відповідно до документів ЮНЕСКО, поєднання

формальної та неформальної освіти – процес, який дає змогу особистості й суспільству максимально реалізувати свій потенціал. Формальна освіта слугує базовою основою пізнання, проте її інституційна структура має певну консервативність, що уповільнює адаптацію до соціально-економічних змін (Hoppers, 2006). Водночас неформальна освіта допомагає швидше реагувати на виклики часу, забезпечує оперативне набуття необхідних знань і навичок. Інтеграція формальної та неформальної освіти відкриває нові можливості для вивчення мов. Упровадження альтернативних методик навчання, онлайн-курсів, мовних клубів, літніх шкіл та інтенсивних програм сприяє зануренню в мовне середовище й покращенню комунікативних навичок. Гнучкість цього підходу дає змогу адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб студентів і зробити мовну освіту більш ефективною.

Усі описані концепції безпосередньо сприяють розвитку мовної освіти, оскільки забезпечують нові можливості для набуття, поширення й удосконалення мовних знань у глобалізованому суспільстві. В умовах стрімкої цифрової трансформації, міжкультурної взаємодії та змінних соціально-економічних викликів мовна освіта потребує інноваційних підходів, що забезпечують її адаптивність, ефективність і доступність.

Серед сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в Китаї виокремлюють такі: глобалізація та інтеграція в міжнародну спільноту (активна участь країни в глобальних економічних, наукових і культурно-освітніх процесах потребує високого рівня володіння мовою міжнародної комунікації); культурна багатомовність та розвиток національних мов (активна мовна політика щодо збереження мов і культур етнічних груп, підтримка національної ідентичності та культурної спадщини; популяризація білінгвізму й мультилінгвізму); екологізація мовної освіти (урахування впливу мовної політики на збереження мовного розмаїття, адаптація змісту освітніх програм до глобальних потреб); інтернаціоналізація системи вищої освіти (реформування системи вищої освіти та суттєві зміни в мовній підготовці майбутніх фахівців для задоволення потреб міжнародної академічної та

професійної мобільності; збільшення кількості міжнародних освітніх обмінів, спільних програм між університетами різних країн і популяризація навчання мов у мультикультурних середовищах); цифрова трансформація освітнього процесу в університетах (розвиток власних освітніх платформ «iCourse» та «XuetangX», розроблення віртуальних викладачів, інтерактивних чат-ботів і мовних симуляторів, цифрові бібліотеки й доступ до ресурсів, використання VR/AR у навчальному процесі, упровадження інноваційних методів і технологій навчання мови, необхідність модернізації інфраструктури у віддалених університетах); розвиток дослідницької діяльності (активізація наукових досліджень у галузі мовознавства, когнітивної лінгвістики, дискурсології, штучного інтелекту й аналізу даних для вивчення мов).

Виклад спонукає до висновку, що проблема розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) потребує системного аналізу, який охоплює соціальні, історичні, культурні, економічні, політичні, освітні, технологічні аспекти. Поєднання теоретичних концепцій із практичними підходами дасть змогу розробити ефективні стратегії вдосконалення іншомовної освіти (підготовки) в умовах сучасних глобалізаційних процесів. Окремі аспекти досліджені не достатньо й потребують більш докладного вивчення.

1.2. Вплив філософських учень на розвиток мовної освіти в Китаї

Студіюючи проблему мовної освіти крізь призму філософського осмислення, зазначимо, що протягом своєї історії філософія не лише зосереджувалася на теоретичних питаннях, але й активно шукала соціальну істину, прагнучи знайти оптимальні способи організації суспільства та його морального вдосконалення. У цьому контексті пошук сенсу та істини постає також як одна з основних цілей, протягом століть філософія і мова зберігали й передавали найкращі гуманістичні традиції.

Китайська філософія виникла в період, який збігся з формуванням давньогрецької та давньоіндійської філософських традицій, у середині I тис. до нашої ери. Вивчення ранніх пам'яток китайської культури дає змогу простежити появу окремих філософських ідей, що згодом утворили ядро традиційної китайської філософії. Загальновідомо, що давньокитайська філософія, подібно до індійської, має глибокі корені, тісно пов'язані з міфологічними уявленнями, збереженими в класичних текстах стародавньої китайської освіченості. Ці тексти не лише передають космологічні та антропологічні уявлення, а й містять перші спроби філософського осмислення буття. Одним із центральних джерел слугує «Книга перемін» («І-Цзин»), де викладено фундаментальні поняття китайської культури – «Інь», «Ян» і «Дао». Згідно з давньокитайськими уявленнями, світ являє собою динамічну взаємодію двох протилежних сил – «Інь» і «Ян», що не тільки суперечать одна одній, а й взаємодоповнюють одна з одною, створюючи гармонію. «Інь» символізує землю, матерію, темну й пасивну жіночу основу, натомість «Ян» уособлює небо, енергію, світло та чоловічий активний початок. Гармонія між цими силами визначає порядок у Піднебесній, мир і злагоду, а також фізичний та духовний добробут людини. Їхня єдність і взаємопроникнення виражені в понятті «Дао», що означає «шлях» – єдиний світовий закон й універсальна основа всіх речей (Zhang, 2003).

До перших пам'яток китайської філософії належать «Шу цзин» («Канон документальних писань»), «Ши цзин» («Канон віршів»), «Чжоу і» («Чжоу зміни»), створені в I половині I тис. до н. е. Наявність у цих текстах концептуальних підходів до осмислення буття та суспільства нерідко слугує аргументом для тверджень, особливо поширених серед китайських науковців, про зародження філософії в Китаї саме на початку I тис. до н. е. Підґрунтям для таких припущень є те, що названі твори охоплюють тексти з розгорнутим філософським змістом. Наприклад, розділ «Хун Фань» («Величний Візерунок») із «Шу цзин» містить опис принципів управління суспільством, а «Сі ци чжуань» («Коментар зв'язаних слів») із «Чжоу і» аналізує глибинні

зв'язки між природними явищами та людською діяльністю. Проте сучасні дослідження доводять, що ці тексти набули свого остаточного вигляду вже в II половині I тис. до н. е., що ставить під сумнів твердження про їхню первісну філософську сутність (Бойченко, 2003).

Першим достовірним автором філософської концепції в Китаї вважають Конфуція (551 – 479 рр. до н. е.). Його вчення, яке ґрунтоване на принципах гармонії, етики, самовдосконалення, стало основою для формування конфуціанства – провідного напрямку китайської філософської традиції. Конфуцій називав себе носієм і виразником духовної традиції освічених людей^о – «Чжу», що згодом функціювало як термінологічне позначення для конфуціанства (Ту, 2024).

За традиційними уявленнями, засновник даосизму Лао-цзи був старшим сучасником Конфуція, проте автори наукових праць сумніваються щодо точності датування. Імовірно, Лао-цзи жив пізніше за Конфуція, а перші даоські тексти з'явилися вже після формування конфуціанських ідей. До того ж вони могли слугувати реакцією на конфуціанські концепції, представляючи альтернативну ідеологію, зосереджену на природній гармонії та невтручанні в природний хід речей.

Традиційне уявлення про даоцинський період (до кінця III ст. до н. е.) як про епоху рівноправного співіснування «ста шкіл» філософії також підлягає переосмисленню. Усі основні тогочасні філософські напрями ідентифікували себе через своє ставлення до конфуціанства, яке поступово стало центральним ідеологічним орієнтиром. Конфуціанство відігравало роль базової парадигми, що зумовлювала розвиток інших філософських концепцій та їхню взаємодію в інтелектуальному дискурсі того часу.

У давньокитайській філософії виокремлюють шість основних шкіл: «конфуціанство», «даосизм», школа «Інь-Ян» (натурфілософська), «моїзм», «легізм» і «школа імен». Серед них найбільший вплив на розвиток мовної освіти мали даосизм і конфуціанство, які стали своєрідними полюсами китайського світогляду. Подібно до «Інь» і «Ян», вони доповнювали одне

одного, формуючи інтегральну основу китайської культури (Wang, 2001; Бойченко, 2003).

Китайська система освіти – результат впливу конфуціанства, даосизму й буддизму, які послугували фундаментом китайської культури та соціальних норм. *Конфуціанство* орієнтоване на моральний розвиток, слухняність і соціальну організацію в освітньому процесі Китаю, тому освітні програми акцентують на таких цінностях, як синівська вірність, вірність і праведність. Освітня модель «учителі керують класом, а учні виконують вказівки» сприяє повазі до вищої влади й культурної спадщини, заснованої на принципах конфуціанства (Tu, 2024).

Основні аспекти *конфуціанської традиції* в контексті мовної освіти передбачають: *виховання моральних цінностей через мову* (мовна освіта повинна не лише передавати знання, але й формувати моральні якості особистості, зокрема відповідальність, чесність і гармонію в суспільних відносинах, мовну поведінку, мовну особистість); *сприяння інтеграції культурних традицій у навчальний процес* (вивчення мов у контексті китайської культури має допомогти здобувачам глибше розуміти національні традиції, філософію та соціальні норми, що дає змогу зміцнювати національну ідентичність у глобальному контексті); *пошук гармонії між сучасними та традиційними підходами до реформування мовної освіти* (балансування між модернізацією освіти та традиційними цінностями для збереження національної самобутності й одночасної адаптації до глобальних викликів) (Yang, 2011; Choo, 2020; Yu, 1991).

Помітний вплив на формування та розвиток мовної освіти в Китаї має «даосизм» (учення, зосереджене на гармонії, природності, внутрішньому розвитку, шануванні невидимих сил, що керують світом) (Ames et al., 2024). Інтеграція даосизму в освіту сприяє добробуту, адже стародавні вчення даосизму пропагують гармонію. У цьому контексті акцент зроблений на процесах навчання через дії, ідеї та інтеграцію професійної і мистецької освіти. Засновником даосизму вважають старшого сучасника Конфуція Лао-

цзи, який наголошує на взаємозв'язку людини з природою і космосом. Його ідеї викладено в книзі «Даодецзин» («Книга про Дао і Де»). Даосизм протиставляє соціально-політичним аспектам конфуціанства натурфілософські роздуми про буття. Основні принципи філософського вчення полягають у розумінні та сприйнятті «Дао» як універсального закону й першооснови світу, сутністю якого є небуття, яке неможливо досягнути розумом. Це єдиний закон світу, якому підпорядкована природа, суспільство й людина. Відповідно до закону, принцип «природності» («Цзи-жань») обґрунтований як життєдіяльність, що відбувається згідно з природними ритмами, без надмірних бажань і пристрастей. Принцип «недіяльності» («У-вей») витлумачений як уникнення втручання в природні процеси та гармонійне споглядання світу. Ідеалом є «досконало мудра людина», яка не порушує цілого, не втручається в природно-космічні ритми, а досягає внутрішнього спокою, гармонії та безсмертя через гармонізацію «Інь» і «Ян». Отже, освітній вплив «даосизму» полягав у методиці підтримки життєвих сил організму (дихальні й гімнастичні вправи, спеціальна дієта, традиційний масаж, прийоми мистецтва двобою тощо) (Ames, et al., 2024).

Багато концепцій даосизму пов'язані з процесом навчання, який сприяє виявленню, розвитку інтересів і здібностей особистості. Це означає, що виховання має допомагати людині виявити її природні здібності, а не нав'язувати зовнішні цілі. Навчання повинно бути індивідуальним, вибудованим на особистих потребах і схильностях. У фокусі уваги даосизму перебувають не суспільні й моральні обов'язки, а гармонія людини з природою та розвиток внутрішнього «Я». Освіта в контексті даосизму спрямована на досягнення особистої гармонії, самопізнання та розвиток природних здібностей, а не на здобуття знань для соціального успіху чи для виконання державних функцій. Принцип «недіяльності» («У-вей») в освіті відображає ненав'язливий підхід учителя, який не змушує, а лише скеровує учня, створюючи умови для природного розвитку. Учитель повинен бути

спостерігачем і провідником, а не суворим наставником чи контролером, що сприяє заохоченню до самостійності та творчості учня.

Освіта в даосистській традиції акцентує на практичному пізнанні світу через споглядання природи та взаємодію з нею. Людина повинна навчитися жити в гармонії з довкіллям, розуміти його закони й використовувати їх у своєму житті. Метою даосистської освіти є не накопичення знань, а розвиток внутрішньої гармонії, досягнення просвітлення та усвідомлення «Дао». Це передбачає медитації, філософські роздуми, а також фізичні практики, як-от дихальні вправи й рухи (цигун, тайцзіцюань), які сприяють зміцненню тіла та духу. Даосизм закликає до простоти й відмови від зайвого. Освітній процес повинен уникати перевантаження учнів надлишковими знаннями чи інформацією. Замість цього важливо зосередитися на суті й навчити учнів застосовувати набуті знання в житті. Даоська освіта декларує менше втручання в процес навчання та більш органічний підхід, що визнає потенціал і розвиток індивіда (Wang, 2021).

Даосизм як система знань і світогляду проголошує натуральність навчання, баланс та інтеграцію різних аспектів розвитку особистості. Основні принципи даосизму, що впливають на розвиток мовної освіти, такі:

1) принцип природності та спонтанності 無為 [wuwei] – навчальний процес повинен бути органічним, без надмірного примусу або штучних обмежень; учень має знаходити власний шлях до пізнання мови, що корелює з ідеєю «невтручання» у природний хід розвитку [wuwei]; це також передбачає використання мови як інструменту для самовираження та пізнання світу через природний процес спілкування;

2) принцип гармонії між знанням і досвідом 陰陽 [yinyang] – у навчальному процесі необхідно поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, щоб створити гармонійне середовище для розвитку мови; мова стає не лише інструментом для засвоєння знань, а й способом самовираження, інтеграції учня в культурний та кроскультурний простір;

3) принцип мовного мінімалізму й ефективності 簡 [jian] – у мовній освіті це може виявлятися в прагненні навчати студентів не тільки ефективно використовувати мову, а й уникати зайвих слів чи надмірних пояснень; названий принцип сприяє розвитку точності, ясності та економії мовних засобів;

4) принцип внутрішнього саморозвитку й самопізнання 道 [dao] – мовний розвиток не тільки передбачає засвоєння зовнішніх знань, а й охоплює частину внутрішнього процесу самовдосконалення; мовний процес стає засобом глибшого розуміння себе й навколишнього світу (Wu & Lee, 2021). Сучасні тенденції розвитку мовної освіти ґрунтовані на ментальних та інтелектуальних стратегіях навчання, зокрема через створення мовного середовища, де студенти можуть вчитися мови без надмірного навантаження, що дає змогу природно засвоювати знання через досвід, спостереження й інтуїцію. Відповідно до даосистського вчення, мова є не лише інструментом комунікації, а й засобом для внутрішнього самовираження та гармонізації внутрішнього світу особистості. Мовна освіта в цьому контексті оптимізує освоєння лексичних і граматичних структур, розвиває вміння гармонійно та природно висловлювати свої думки й почуття, тобто слугує інструментом внутрішньої гармонії.

Пов'язані з даосизмом методики та практики навчання мови спрямовані на навчання мови через практику і споглядання, а не через заучування; використання медитативних і дихальних технік для досягнення концентрації вимови; інтеграцію мистецтв (каліграфії, живопису, поезії) як способу гармонізації внутрішньої мовної картини світу тощо.

Даосизм пропагує використання мови для досягнення мудрості та етики в комунікації. У мовній освіті це виражене в розумінні важливості тонкості, етики мовного спілкування, а також у розумінні того, як мова може сприяти або заважати створенню гармонійних взаємин між людьми. Вплив даосизму на розвиток мовної освіти в Китаї відображає глибокий взаємозв'язок між філософією, мовою та особистісним розвитком, де мова стає не лише

інструментом пізнання, а й способом гармонійного існування у світі. Даосизм також виражений у кількох просвітницьких філософіях і практиках, більше акцентує на гармонії з природним середовищем, простоті та спонтанності (Lewerenz, 2017; Wang, 2021).

Даосизм не став основою формальної системи освіти, проте його ідеї вплинули на філософію альтернативної освіти, що цінує індивідуальний розвиток і гармонію особистості. Принципи даосизму відображено в педагогічних концепціях, які спрямовані на виховання через досвід, розвиток творчого мислення та турботу про емоційний стан учнів.

Філософія *буддизму* також має вагомий вплив на китайську систему освіти через практики уважності й етичні принципи. Програми усвідомленості допомагають учням розвинути концентрацію, контролювати стрес і виявляти співчуття. Буддисти навчаються етичної поведінки, справедливості й відповідальності, що позитивно позначається на шкільній атмосфері. Ця філософія зробила посутній внесок у розвиток освітніх систем Китаю, зосереджуючи увагу на формуванні моральних цінностей, на соціальному й особистісному розвитку. «Буддизм» – важлива релігія в Китаї, що утвердилася приблизно в I ст. нашої ери й помітно вплинула на освітню систему країни, сприяючи розвитку уважності, співчуття та самодисципліни (Sjostedt, 2015). Із появою практик уважності, запозичених із буддизму, усе більше в освітньому процесі стали використовувати медитативні методи для допомоги учням у покращенні фокусу, регулюванні емоцій та управлінні стресом (Simpson, 2017). Уважність знайшла своє місце в системі освіти, де вчителі передбачали її в змісті програм, щоб допомогти молоді зосередитися та контролювати свої емоції (Weare, 2013). Ці програми використовують концепції, запозичені з буддизму, які спрямовані на покращення концентрації уважності, що в разі застосування в академічному середовищі може підвищити успішність і зменшити стрес (Bush, 2013).

Поширення буддизму в Китаї пов'язане насамперед із перекладацькою діяльністю та освітою. Китайська мова з її ієрогліфічною системою письма,

аналітичною граматикою і відсутністю флексій була кардинально іншою, ніж санскрит чи палі, якими писали оригінальні буддійські тексти. Перекладачі мали знайти способи передати складні терміни й концепти, часто створюючи нові слова або переосмислюючи вже наявні. Завдяки перекладацькій діяльності багато буддійських текстів збереглося в Китаї, навіть якщо вони були втрачені в Індії.

Проникнення буддизму в китайську мову – тривалий і багатогранний процес, супроводжуваний адаптацією чужих концептів, термінів і текстів до реалій китайської культури. Цей процес відбувався на кількох рівнях:

- *переклади буддійських текстів* – фонетичне передання (деякі терміни передавали через фонетичну транскрипцію, коли звуки індійських мов позначали китайськими ієрогліфами, наприклад: «Будда» → 佛 [fó].; «Дхарма» → 法 [fǎ], «Сангха» → 僧 [sēng]); семантична адаптація (низку термінів перекладачі адаптували через наявні поняття китайської культури: «Дхарма» іноді перекладали як «шлях» 道 [dào], «Карма» тлумачили як «причину й наслідок» 因果 [yīnguǒ], «Нірвана» → 涅槃 [nièrán], що буквально означає «спокій»);

- *поява неологізмів і запозичень* (поняття «порожнечі» (空, [kōng]), що в буддизмі має складне філософське значення; концепція «просвітлення» (覺, [jué], яка стала основою для багатьох духовних практик; ідея «переродження» 輪迴 [lúnhuí], що описує цикл народження і смерті); популярні запозичення «сансара» 輪迴 [lúnhuí] – поняття переродження; «бодгі» 菩提 [pútí] – просвітлення; «архат» 羅漢 [luóhàn] – досягнення високого духовного рівня);

- *розвиток стилістики та синтаксису* (довгі складнопідрядні речення індійських сутр адаптували до китайського аналітичного синтаксису, розбиваючи їх на коротші частини; у буддійських текстах виник новий стиль письма, що поєднував класичну китайську з термінами «санскриту» і «палі»);

- *трансформація та інтеграція буддизму в побутову комунікацію* (буддизм вплинув на щоденну китайську мову через популяризацію фраз і

термінів, які стали частиною культурного лексикону; вислови, як-от: «善有善報, 惡有惡報» [shàn yǒu shàn bào, è yǒu è bào] – «Добро винагороджується добром, зло карається злом»; слова на кшталт «悟» [wù] (усвідомлення) – стали частиною не лише релігійного, а й загального лексикону);

– *створення нових літературних жанрів* (поезія з елементами буддистської філософії, наприклад, у творчості танських поетів).

Отже, буддизм не лише збагатив китайську мову новими словами та концепціями, а й спричинив суттєві зміни в культурі, освіті, літературі, філософії, залишивши глибокий слід у китайській цивілізації.

Трансформація традиційних цінностей в освітній практиці зумовила формування унікальної моделі освіти, що спрямована на виховання культурних, академічно відмінних і моральних людей. Це робить китайську освіту особливою та підтримує ключові цінності розвитку цілісної мовної особистості (Ruhal et al., 2024).

Китайські дослідники солідарні в тому, що для відродження власної культури й популяризації мовної освіти за кордоном необхідно повернутися до джерел і наповнити зміст мовної освіти конфуціанським (неоконфуціанським) контекстом. Учені наголошують на важливості відродження духовних традицій китайської культури, які є ціннісним потенціалом для розвитку вищої мовної освіти. Ці традиції не лише зберігають національну ідентичність, а й сприяють розвитку моральних якостей, таких як повага до старших, етика взаємодії та гармонія в суспільстві, що важливі для формування мовної поведінки в сучасному глобалізованому світі (Angle & Tiwald, 2017; Lee, 2019; Yuan et al., 2023).

Повернення до конфуціанських основ у китайській освіті – вагомий складник сучасного процесу відродження національних традицій, що сприяє формуванню цілісної, гармонійно розвиненої мовної особистості, здатної адаптуватися до сучасних глобальних викликів. Реалізація філософських ідей відображена в розробленні освітніх програм із мовної освіти, у формуванні змісту окремих дисциплін та курсів (філософія, література, історія, етика,

мовознавство). Вплив конфуціанського, даоського й буддистського мислення, що сприяє вихованню етично відповідальних громадян, не змінюється. Метафізичні традиції зберігаються також у програмах підготовки майбутніх учителів мови і літератури, у програмах професійного розвитку (Jiang, 2013).

Синтез філософії та мови набуває актуальності в сучасному контексті, оскільки існує реальна загроза втрати основного сенсу «Слова» та його животворчої сили. Людська підсвідомість закодує глибинний зміст слів у системах образів, що формують наше розуміння світу. Вибір філософських орієнтирів для сучасної мовної освіти не може бути абстрактним чи випадковим. Він має бути ґрунтованим на глибокому розумінні проблематики як східної, так і європейської філософії, акцентувати передовсім на традиціях національної філософії. Філософським стрижнем змісту мовної освіти слугує домінанта духовності, що виявляється в усіх аспектах навчального процесу, зокрема через Ідеал, Істину, Добро та красу слова, що є основою формування мовної та культурної ідентичності.

Філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї досліджують у контексті загальної філософії освіти, що спрямована на гармонійний розвиток особистості, інтеграцію національних цінностей у глобальний освітній простір та формування міжкультурного діалогу. Цей аспект привертає увагу як китайських, так і зарубіжних дослідників (Lewerenz, 2017).

Китайська мова – одна з небагатьох мов, що демонструють безперервність свого розвитку протягом понад трьох тисячоліть. Китайські ієрогліфи, історія яких сягає тисячоліття, безпосередньо відображають специфічну культуру й свідомість народу, який їх створив. Пояснення особливостей становлення лінгвокультурології в сучасному Китаї сприяє подальшому ознайомленню з китайською культурою, оптимізації викладання китайської мови та комунікації між носіями китайської й інших мов.

Вивчення історії мови відіграє важливу роль у формуванні цілісного уявлення про мову як про складний культурно-лінгвістичний феномен. Аналіз історичних етапів розвитку мови дає змогу глибше зрозуміти її онтологічну

сутність, об'єктивно оцінити сучасний стан, спрогнозувати можливі напрями її еволюції в майбутньому.

Історія китайської мови охоплює понад три тисячоліття, що ускладнює окреслення чітких періодів її розвитку. Крім того, різні підходи до аналізу мовних змін, що відбувалися на різних рівнях, призвели до появи кількох варіантів періодизації. Ці періодизації часто фрагментарні, оскільки відображають переважно ті аспекти еволюції мови, які поставали предметом дослідницьких інтересів конкретних науковців. Дискусії щодо наявності перехідних періодів між основними етапами, внутрішнього поділу за кожним періодом та часових меж розвитку китайської мови доводять необхідність системного підходу до цієї проблеми.

Традиційний поділ історії китайської мови передбачає чотири основні періоди: давньокитайський, середньокитайський, новокитайський, сучасний. Крім того, у межах давньокитайського періоду виокремлено ранній і пізній етапи, які автори вважають ключовими для розуміння процесів генези китайської мови. Кожен період демонструє загальні тенденції розвитку мови, трансформаційні зміни в її підсистемах (фонетичній, лексичній, граматичній), застосування в різних стилях і жанрах (Акбудаєв, 2020).

Використання структурно-функціонального аналізу для вивчення історії китайської мови (давньокитайських, середньокитайських, новокитайських текстів) сприяло формуванню комплексного розуміння процесів, що вплинули на її еволюцію та розвиток мовної освіти як у межах Китаю, так і в глобальному контексті.

Мова – це одночасно базис і надбудова унікальної системи людського спілкування, що володіє відкритістю (поява нових лексичних одиниць і зникнення колишніх), механізмами саморозвитку (динамічно змінюється, що має потенційні й імовірні тенденції розвитку), універсальністю (дає основу для розуміння людини) й унікальністю (етнокультурними, особистісними особливостями), предметністю та метафоричністю. Мова розвивається історично як надбання народу, водночас як надбання кожного індивіда,

функціуючи як одна з форм існування та подання світу. Саме тому синологи характеризують ситуацію з появою нових слів як «постійний вибух», що відбувається в різних галузях суспільного життя, природничих і соціальних науках, освіті, побуті тощо.

Аналіз лексикографічних джерел і періодичних видань, сучасних публіцистичних видань (BBC News, 新华, 中国新闻), континууму мережі «Інтернет» (China News, 世界组织网站) засвідчує, що процес словотвору в китайській мові має постійну позитивну динаміку та зберігає різні відтінки новизни.

Із моменту офіційного оголошення Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) пандемії COVID-19 людство за всіма ознаками вступило в нову еру – пандемічну. Нові реалії дали поштовх для активного поповнення словникового складу в різних мовах, зокрема в китайській. Саме вони створили підґрунтя для словотворчої продуктивності в мові. З'явилися назви нових захворювань, лексика пов'язана з лікуванням і профілактикою, із карантинними заходами, із побутом у новій реальності (віддаленою роботою та навчанням). Дослідження нової лексики – важлива мовознавча проблема, що позначається на окресленні провідних тенденцій і перспектив поповнення лексичного складу мови в майбутньому.

Мовознавчий аналіз сучасних тенденцій побудови та словотвору неологізмів (新词语) суттєво полегшує процес прочитання й розуміння публіцистичних видань, наукових публікацій Китаю. На нашу думку, це полегшить завдання для студентів і перекладачів з аналізу складових частин неологізму, що в майбутньому може стати стратегією для запам'ятовування лексичних новоутворень. Розуміння еколінгвальних аспектів допоможе простежувати мовні тенденції китайської мови та вможливить аналіз позитивного або ж негативного впливу неологізмів на «здоров'я» мови. Лінгвокультурологічний і когнітивний аналіз сприяє кращому розумінню законів утворення неологізмів у мові, групуванню новоутворень за темами, що спростить вивчення слів для іноземців та полегшить дослідження майбутніх

новоутворень для китаєзнавців. В останні кілька років поява нових слів, висловів, значень пов'язана з бурхливими змінами в китайському суспільстві, не баченим досі рівнем відкритості країни у відносинах із зовнішнім світом, її залученням до процесу глобалізації, а також із розвитком науки і техніки. За останній рік виникли нові слова для позначення таких явищ і предметів, яких раніше не було в суспільному житті, побуті, наприклад: 封锁 [fēngsuǒ] *локдаун*. Китайська мова нині тяжіє до запозичень іноземних реалій, що безпосередньо впливає на формування неології китайської мови. Прагнення носія мови до виразності, експресивності й мовної економії також видозмінює словниковий склад китайської мови.

Отже, мовна освіта в Китаї розвивалася під впливом традиційних філософських концепцій, зокрема конфуціанства, даосизму й буддизму. Кожна з цих систем цінностей вплинула на формування підходів до викладання та вивчення мов, маркувавши роль учителя, учня, мету навчання й методи викладання. Конфуціанство увиразнило роль учителя та іспитової системи, даосизм посилив природність мовного навчання, а буддизм сприяв розвитку перекладацької традиції та глибокого зосередження.

На сучасному етапі розвитку мовної освіти в Китаї поєднано традиційні підходи та інновації, що дає змогу створювати ефективні програми навчання як для носіїв китайської мови, так і для тих, хто вивчає її як іноземну. Це доводить, що китайська система мовної освіти, попри глибоке історичне коріння, постійно розвивається, інтегруючи новітні методи й адаптуючись до глобальних викликів.

1.3. Білінгвальна освіта у фокусі мультилінгвізму Китаю

Багатомовність — невіддільна частина людського існування, спільного життя різних етнічних груп і процесів міжмовної та міжкультурної взаємодії. Кожна держава, формуючи свою політику, має брати до уваги аспекти багатомовності. Це передбачає захист державної мови, збереження мов

національних меншин і створення сприятливих умов для ефективної міжмовної комунікації.

Наукові лінгвістичні школи пропонують різноманітні трактування терміна «багатомовність», «мультилінгвізм», «полілінгвізм». Кожна дефініція увідповіднена зі специфікою досліджень науковця, тому жодну з них не можна вважати універсальною. Багатогранність цього поняття виявляється ще й у тому, що його студіюють не лише в лінгвістиці, а й у психології, соціології, культурології, лінгводидактиці та інших гуманітарних науках.

Термін «мультилінгвізм» означає володіння кількома мовами, може мати різноманітні форми. Дослідниця І. Голубовська описує національний мультилінгвізм, який стосується використання кількох мов у суспільстві, та індивідуальний мультилінгвізм, що детермінує володіння кількома мовами окремою особою, залежно від мовної ситуації. На думку авторки, мультилінгвізм охоплює такі поняття, як плюрилінгвізм (використання кількох мов у комунікації, незалежно від рівня володіння ними), білінгвізм (використання двох мов у різних сферах життя), багатомовність (використання більше ніж двох мов як на рівні індивіда, так і на суспільному рівні, де різні мовні спільноти співіснують у багатомовному середовищі) (Голубовська, 2013).

Китайські дослідники Sun (2022), Sun et al. (2023), Lu & Horner (2016), Chen et al. (2019), Wei (2016), Yang (2021) активно використовують терміни «трилінгвізм» і «транслінгвізм», позначаючи ними специфічні контакти між мовами, які виходять за межі традиційних понять, таких як «мультилінгвізм», «інтерлінгвізм», «білінгвізм» тощо. Для плавного синергетичного переходу від однієї лінгвокультури до іншої характерне часткове злиття цих культур, яке не супроводжуване повною асиміляцією (транслінгвізм). У процесі такого переходу зберігається лінгвокультурна ідентичність носіїв мов, водночас постає унікальний змішаний дискурс, що відображає взаємодію та співіснування різних мовних і культурних елементів. Безперечно, транслінгвізм пов'язаний передусім із білінгвальною орієнтацією мовців,

природа цього зв'язку вимагає подальшого дослідження в межах дискурсу контактної лінгвістики.

Учені досліджували принципи, педагогічні застосування та впливи транслінгвізму в різних перспективах. Доведено, що цей підхід може розвивати навички грамотності в студентів, підвищувати їхню мовну обізнаність, активно залучати їх до взаємодії. Водночас необхідно критично оцінювати, коли, чому і як застосовувати транслінгвальний підхід до написання текстів у програмах навчання англійської мови як іноземної (EFL) у різних контекстах. Викладач має прагнути досягти балансу між необхідністю дотримання норм і використанням транслінгвальних активностей. Потрібні подальші дослідження з підготовки викладачів і студентів у Китаї до впровадження транслінгвальної педагогіки. Також необхідно глибше вивчити проблему узгодження академічних стандартів і стратегій інтеграції кодів у професійному письмі (Wang, 2022).

Li & Guo (2018) зазначили, що методи навчання транслітерального письма можуть допомогти покращити низькі результати китайських студентів у письмових роботах і запропонували, що «транслінгвальна педагогіка» («translanguaging pedagogy») використовує дві мови разом, надаючи студентам змогу порівнювати мовні особливості, що надає їм усвідомлення під час розвитку подальших мовних навичок. Згідно з результатами досліджень Chen et al. (2019), транслінгвізм демонструє, як синергійно допомогти студентам використовувати свої численні мовні ресурси для передання більшої кількості інформації, вираження більшої кількості ідей, досягаючи ширшого використання загальних, академічних, ідеологічних понять. Автори довели, що поєднання цифрових ресурсів і транслінгвального підходу допомагає студентам застосовувати ресурси як рідної мови (L1), так і другої мови (L2), надаючи нового розуміння залученню цифрових інструментів до транслінгвальної педагогіки для навчання писемного мовлення. Yang (2021), досліджуючи ефекти впливу транслінгвізму на розвиток навичок письма, стверджує, що кількісні результати демонструють позитивну динаміку в

покращенні результатів виконання завдань аргументованого писемного мовлення з другої мови (EFL learners' argumentative writing). Транслінгвальні практики мають педагогічну цінність у покращенні грамотності студентів щодо зворотного зв'язку в академічному письмі, оскільки вони можуть підвищувати усвідомлення студентами цінності зворотного зв'язку як процесу вдосконалення, який є активним і взаємним; надавати їм змогу критично оцінювати різні форми зворотного зв'язку; сприяти формуванню позитивної ідентичності як багатомовних авторів, допомагати керувати емоціями, пов'язаними зі складними формами зворотного зв'язку; полегшувати ухвалення дій на основі отриманого зворотного зв'язку (Sun et al., 2023).

Глобалізаційні та інтеграційні процеси, які відбуваються у світі, передбачають зближення різних народів, посилення їхньої економічної, політичної, культурної, мовної взаємодії, актуалізують необхідність знання мов міжнародного спілкування, серед яких англійська впевнено посідає провідні позиції. Англійська, як друга мова для більшості людей світу, домінує під час міжнародного обміну знаннями в бізнесі та комерції, освіті, науці й технологіях, міжнародних відносинах і дипломатії, спорті тощо. Англійська мова є основною мовою глобальної економіки. Водночас будь-яка нація прагне зберегти свою самобутність, культуру й мову, що гарантоване низкою міжнародних угод і декларацій кожній людині, зокрема правом на освіту рідною мовою. Це зумовлює щорічне збільшення білінгвів – людей, які володіють двома й більше мовами, а отже, зростання потреб у білінгвальній освіті.

У контексті задекларованого питання зазнає актуалізації низка аспектів, які потребують більш докладного вивчення: вплив англійської мови на формування та розвиток мовної політики Китаю; залежність розвитку й стану економіки країни від рівня і якості білінгвальної освіти/підготовки політиків, роботодавців, викладачів університетів та студентів; стан викладання англійської мови у вищих навчальних закладах Китаю; особливості білінгвізму (ставлення однієї культури до іншої як до вторинної, що обмежує простір для білінгвальної освіти), запровадження трилінгвізму в мовній освіті тощо.

На підставі аналізу літературних джерел з'ясовано, що найбільш цілісно проблеми мультилінгвізму й розвитку білінгвальної освіти в Китаї вивчали такі науковці: Adamson & Feng (2014), Gao & Ren (2019) – політичні, концептуальні та практичні засади білінгвальної освіти; García (2021), Feng (2007), Hamers (1985), Li (2020), Liu et al. (2021) – зміст і методи білінгвальної освіти етнічних меншин, предиктори лінгвістично адаптованого навчання етнічних меншин; Sawe (2018), Xiong & Feng (2018) – імерсійні освітні програми); Huang (2019) – вплив білінгвізму та білінгвальної освіти на розвиток економіки й людських ресурсів Китаю. Аналізуючи середовище й фактори розвитку двомовності, типи та наслідки культурної взаємодії, науковці узагальнили причини появи двомовності; систематизували типи відносин між культурами та описали їхню важливу роль у білінгвальній освіті; дослідили й обґрунтували доцільність різних моделей білінгвального навчання з опорою на когнітивні властивості людини, які дають їй змогу розпізнавати значущі ознаки рідної й іноземної мов, комунікувати за допомогою окреслених лінгвальних параметрів.

У процесі активного залучення Китаю до глобальної економіки й міжнародної співпраці англійська мова набула безпрецедентного значення в білінгвальній освіті країни. Колишній віце-прем'єр Держради Китаю Лі Лань Цин стверджував, що китайцям необхідно терміново покращити знання англійської мови. Це було не просто освітнє питання, що пов'язане з модернізацією системи білінгвальної освіти країни. У коледжах й університетах Китаю англійська мова стала обов'язковим курсом, який студенти повинні пройти протягом перших двох років. Із 2001 року кожен коледж та університет мали відкрити 5-10 % двомовних освітніх програм (із використанням китайської та англійської мови як засобу навчання) протягом 3-5 років із метою підвищення якості розвитку людських ресурсів для покращення економіки Китаю. Каталітичні чинники: політика «відкритих дверей», швидкий економічний розвиток, успіхи в СОТ – відіграли ключову роль у сприянні освітній політиці щодо розвитку білінгвальної освіти Китаю

(Feng, 2005). Рішення уряду стосовно активізації й інтенсифікації розвитку білінгвальної освіти зважало також на побажання та ставлення батьків, учителів, учнів, академічної спільноти, роботодавців тощо.

Через різні мовні, літературні конвенції, культурне й соціальне походження нативізація англійської мови в Китаї перетворилася на особливий різновид – «Китайську Англійську» (China English / Chinglish) – варіант англійської мови, створений під впливом китайської. У літературі трапляються й інші варіанти «Chinese English», «China English», а також «Китаїзована англійська» («Sinicized English»). Економічна цінність китайської англійської лише за кілька років набула стрімкого розвитку та вияву в публічних дебатах і наукових дослідженнях (Huang, 2019). Під час будь-якої конференції про мову та мовну політику в китайському суспільстві обов'язково дискутують питання про економічні виміри англійської мови, стимулювання інтересу до вивчення англійської мови, шляхи вдосконалення білінгвальної освіти. До нагальних проблем розвитку мовної політики, що обговорюють у ході конференцій та в процесі розроблення низки нормативних документів, належать такі: актуальність англійської мови як провідного чинника економічних процесів; професійне значення англійської мови для розвитку людського капіталу; навчання англійської мови як соціальна інвестиція, що приносить вигоду; економічні наслідки (недоліки й переваги) білінгвальної політики; професійна підготовка та професійна діяльність, пов'язана з мовою (переклад, усний переклад, викладання); відновлення національної та регіональної ідентичності, зокрема мовних вимірів цих ідентичностей тощо.

У Китаї англійську мову вважають «лінгвальною валютою сучасності» (еквівалентом американського долара), що робить людину потенційним актором на глобальному ринку. Мова набула особливого статусу серед форм культурного капіталу. Ця ситуація змінила ставлення китайців до вивчення англійської мови з інструменту навчання на об'єкт споживання, що окреслює межі накопичення особливої форми культурного капіталу.

Емпіричні й соціологічні дослідження засвідчують, що в Китаї існує гостра потреба в компетентних білінгвах, які могли б кваліфіковано реалізувати міжнародне спілкування в різних контекстах. У цьому руслі постає логічне запитання про те, чому вищі навчальні заклади Китаю не можуть підготувати достатню кількість кваліфікованих двомовних носіїв для задоволення лінгвальних потреб. Причини можуть бути різними та мати складний характер. Деякі фактори є наслідком розвитку соціальної, культурної, економічної та політичної системи Китаю; інші пов'язані з системою китайської освіти, її внутрішніми проблемами (білінгвізм та білінгвальна освіта). У. Вайнрайх, один із засновників двомовних досліджень, пропонує трактувати поняття «білінгвізм» як «практику альтернативного використання двох мов» (Вайнрайх, 1979), однак білінгвізм як поняття має відкриту семантику. «Білінгвальна освіта» інтерпретована вченими Feng (2007), Gao & Ren (2019) як навчання двома мовами та використання двох мов як засобів навчання для частини або для всієї освітньої програми; використання іншої мови як засобу навчання для мовних меншин; навчання з домінуванням домашньої мови й обмеженим знанням іноземної мови тощо. Розвиток навичок володіння другою мовою вможливорює спілкування із зовнішнім світом і долучення до потоку глобального суспільства, соціалізацію в ньому.

Узагальнення поглядів науковців на білінгвальну освіту дає змогу розрізняти особливості перебігу процесів вивчення основної і другої мови; співвідношення між розвитком мови й інтелекту; співвідношення вроджених і набутих мовленнєвих здібностей; співвідношення білінгвізму та світоглядних установок, зокрема полікультурних і ціннісних орієнтацій; співвідношення позитивного й негативного впливу білінгвальної освіти на процес соціалізації особистості в соціумі, а також на особистісний розвиток і самоактуалізацію тощо (Tsung & Cruickshank, 2009).

Традиційно білінгвальна освіта ґрунтована на різних можливих комбінаціях мов, які використовують в освітніх програмах. У таблиці 1.1

представлено узагальнену інформацію щодо комбінації мов і результатів навчання.

Таблиця 1.1

Комбінації мов у білінгвальній освіті

Тип навчання	Мова 1 (L1)	Мова 2 (L2)	Мова 3 (FL)	Опис
L1 + L2	Рідна мова	Друга мова (офіційна або національна)	-	Інтеграція рідної мови та другої мови для навчання та розвитку мовних навичок.
L1 + FL	Рідна мова	-	Іноземна мова	Викладання, що поєднує рідну мову з іноземною мовою для покращення мовних навичок.
L2 + FL	-	Друга мова	Іноземна мова	Комбінація другої мови (національної або офіційної) з іноземною мовою для розширення мовної компетентності.
FL1 + FL2	-	-	Іноземні мови	Викладання двох іноземних мов, які не є рідними або офіційними мовами країни.

До реформи й політики відкритості білінгвальна освіта в Китаї стосувалася переважно допомоги представникам меншин в оволодінні як китайською, так і мовами своїх меншин. Однак нині білінгвальна освіта досягла високого рівня, вона поширена в системі базової (шкільної освіти) та вищої освіти у великих містах (Пекін, Шанхай, Тяньцзінь, Далянь, Гуанчжоу, Ляонін, Шеньчжень і Цінтао), у розвинених регіонах країни. Результати експериментальних досліджень доводять доцільність запровадження двомовного навчання (англійська мова) у початковій школі з таких предметів, як математика, природничі науки, мистецтво й вибіркові предмети. Для цього розроблено низку підручників англійською мовою для початкової та основної школи (фізика, хімія, геометрія та алгебра для молодших класів, а також фізика, хімія, історія та біологія для старших класів середньої школи) (Chu, 2015).

Завдяки зростанню статусу англійської мови як мови міжнародного спілкування, імерсійні англомовні програми в Китаї та у світі загалом

зростають. Двомовне навчання (англійська / китайська або китайська / англійська) із використанням як китайської, так і англійської мови як засобу навчання становить вагомую частку освітніх програм вищих навчальних закладів Китаю. Упровадження білінгвальної освіти сприяє підвищенню загальної якості підготовки випускників університетів, оптимізуючи економічний розвиток людського капіталу. Білінгвальну освіту вважають стратегічним освітнім напрямом розвитку людських ресурсів, а отже, соціально-економічного розвитку країни, вектором інтеграції Китаю у світову економіку. Освітня, політична й економічна еліта Китаю переконані, що білінгвальна освіта може задовольнити потреби модернізації соціально-економічного сектора країни (Feng, 2007).

Водночас запровадження білінгвальної освіти в деяких коледжах та університетах усе ще перебуває на початковому етапі. Наприклад, у провінції Ляонінь (північний схід Китаю) 42 із 71 коледжу та 47 університетів не запровадили двомовне навчання, у зв'язку з відсутністю мотивації викладачів і студентів, недостатніми умовами навчання. Зауважимо, що в деяких коледжах й університетах Китаю двомовне навчання було тимчасово припинене через велику кількість тих, хто покинув навчання, або через брак викладачів. У коледжі Цинхуа зі 130 студентів, які вступили на двомовну освітню програму «Фізика», лише 102 успішно її завершили. В університеті комунікацій Сіаню тільки 54 студенти з 200 завершили двомовну освітню програму «Математика». До цього часу університети й коледжі використовували в освітньому процесі модель білінгвальної освіти, розроблену (Swain & Johnson, 1997). На основі спостережень та експериментальних досліджень з'ясовано, що модель потребує реконтекстуалізації для розв'язання соціальних, культурних, освітніх питань, оскільки все більше закладів освіти запровадили її (Xiong & Feng, 2018). Науковці та практики розробили універсальну модель білінгвальної освіти, адаптовану до системи освіти Китаю (таблиця 1.2).

**Модель білінгвальної освіти,
адаптована до системи вищої освіти Китаю**

Модель	Мова викладання	Навчально-методичні матеріали	Методика викладання	Види оцінювання
1	Китайська мова	Китайське видання або англійське видання з перекладом китайською мовою	Окремі англійські фрази/вирази на дошці, чи короткий зміст тексту англійською мовою, або англійські книги/статті, призначені для додаткового читання після занять	Іспит з китайської мови або завдання китайською мовою з англійським рефератом
2	10-20% англійською мовою	Англомовне видання з перекладом на китайську мову або самостійно складені матеріали англійською мовою	Ключові моменти написані англійською мовою на дошці, або навчальне програмне забезпечення чи PowerPoint англійською мовою, але пояснення переважно китайською.	Іспит англійською мовою з деякими складними питаннями або пунктами китайською мовою (студенти мають змогу вирішувати їх китайською або англійською мовою) або завдання китайською мовою з англійським рефератом
3	20-40% англійською мовою	Англомовне видання, опубліковане в країні чи за кордоном, або самостійно зібрані матеріали англійською мовою	Прості елементи/пункти пояснюються англійською мовою, ключові моменти записуються англійською мовою на дошці з використанням англомовного програмного забезпечення або PowerPoint, водночас складні елементи/пункти викладаються китайською мовою	Іспит англійською мовою, студенти мають змогу скласти його китайською або англійською мовою
4	40-70% англійською мовою	Оригінальне видання опубліковане за кордоном	Матеріал переважно подано на дошці англійською мовою, і заняття проводиться переважно англійською, але складні елементи/моменти пояснюються китайською	Іспит англійською мовою, студенти складають його лише англійською

Джерело: складено на основі Xiong & Feng (2018).

У китайському освітньому полі тривають постійні дискусії щодо запровадження та підтримки двомовності / багатомовності в освіті. За переконаннями науковців, доцільно запроваджувати три типи білінгвальних освітніх ініціатив у Китаї: двомовні освітні програми для студентів етнічних меншин; китайсько-англійська двомовна освіта; регіональні китайські різновиди або діалекти у великих містах. Кожна з цих ініціатив має свої позитиви та проблемні аспекти, які потребують ґрунтовного критичного аналізу. У підручниках помітні тенденції до одномовності й мультикультуралізму у відображенні етнічного та мовного розмаїття. Автори посібників мають зважати на постійні зміни в національній освітній політиці (Gao & Ren, 2019).

У Китаї 56 етнічних національностей, але більшість із 1,3 млрд населення є національністю Хань. Інші 55 етнічних меншин мають сукупне населення понад 100 млн, або менше ніж 10 % від загальної кількості. Існує більше ніж 80 мов, понад 30 із них мають письмову форму. Мова Хань, зазвичай відома як «Китайська», – єдина офіційна мова в Китаї (Yu, 2008).

Практичну цінність мають результати дослідження щодо задоволення потреб у білінгвальній освіті студентів тибетської меншини в провінції Цинхай. Відкриті анкети для студентів і викладачів, а також інтерв'ю з адміністраторами освітніх закладів дали змогу з'ясувати труднощі реалізації білінгвальної освіти. Результати спонукали до висновку, що студенти відчують труднощі як в усному, так і в писемному мовленні, це заважає їм розуміти зміст лекцій, відповідати на запитання, спілкуватися з друзями й одногрупниками поза аудиторією. Проблеми в задоволенні їхніх потреб у двомовному навчанні охоплюють різні аспекти: 1) дилема вибору мови; 2) недостатня підготовка вчителів / викладачів білінгвальної освіти; 3) брак ресурсів для білінгвальної освіти; 4) брак кваліфікованих викладачів; 5) відсутність спілкування між батьками й освітньою інституцією; 6) недостатня підготовка академічного та управлінського персоналу. Нині наукова й академічна спільнота Китаю активно обговорює пропозиції щодо подолання цих проблем, аналізує освітні наслідки (Shi et al., 2022).

Білінгвальна освіта в Китаї зростає, особливо на університетському рівні. Водночас експериментально доведено її результативність і на шкільному рівні (К-12), зокрема у двомовних приватних школах й експериментальних державних школах у соціально-економічних елітних районах. Загалом уряд країни відіграє ключову роль у формуванні обсягу й форм інвестицій у білінгвальну освіту. Індикаторами витрат на білінгвальну освіту є кількість компетентних учителів / викладачів; співвідношення рідномовного й іншомовного мовного компонента освіти; рівень вияву білінгвізму / лінгвістична подібність мов (що більше лінгвістично схожі мови, то менші витрати на білінгвальну освіту). Попит на вчителів-білінгвів призводить до підвищення заробітної плати вчителів-білінгвів, зростання рівня двомовного спілкування в соціумі. Мовна політика Китаю впродовж останніх років урегульовує діяльність двомовних шкіл для національних меншин і двомовних освітніх програм у вищих навчальних закладах. Попри переваги білінгвальної освіти, наявні також недоліки в практичній організації навчального процесу за білінгвальним режимом. Важливе значення має розроблення та впровадження різних адаптивних моделей білінгвальної освіти й державних ініціатив.

Як зауважують Adamson & Feng (2009), «багатомовна освіта в КНР спрямована на сприяння тримовності в регіонах, населених етнічними меншинами, має три цілі: підвищити грамотність, забезпечити внутрішню стабільність, передати знання для зміцнення нації» (с. 9).

Уряд країни, формуючи мовну політику та лінгвальний ландшафт, прагне досягти тримовності й двописемності. Останніми десятиліттями Китай реалізує один із найбільших багатомовних проєктів у світі – концепцію «*Sanyu Jiantong*» (оволодіння трьома мовами: рідною мовою етнічної меншини, путунхуа та англійською) у закладах вищої освіти (Feng & Adamson, 2015; Wang, 2016).

Концепція «*Sanyu Jiantong*» передбачає тримовне навчання, що охоплює:

- 1) *навчання рідної мови етнічної меншини («EM language»)*, спрямоване на збереження та розвиток мовної ідентичності етнічних меншин, що сприяє підтримці їхньої культури й традицій;

2) *навчання путунхуа (стандартна китайська мова)*, зорієнтоване на оволодіння загальнонаціональною мовою як засобом спілкування в межах країни, що забезпечує інтеграцію в суспільство та доступ до національних ресурсів;

3) *навчання англійської мови* як глобальної мови, що розширює можливості для міжнародного спілкування, освіти та професійної діяльності.

У закладах вищої освіти ця концепція орієнтована на формування багатомовних професіоналів, які здатні ефективно взаємодіяти на національному, регіональному й міжнародному рівнях. Вона також сприяє міжкультурному діалогу та створенню умов для гармонійного поєднання локальних і глобальних перспектив.

Наукову цінність мають результати студій (Li, 2022), доктора філософії з лінгвістики, професора, завідувача кафедри китайських і білінгвальних досліджень (CBS) у Гонконзькому політехнічному університеті. Учений опублікував роботи з китайсько-англійської контрастивної лінгвістики (час та аспект), де представлені поширені помилки китайських студентів, які вивчають англійську як іноземну. Дослідник описав стратегії виправлення помилок; особливості світової англістики, гонконгської англійської, китайської англійської, білінгвальної взаємодії та перемикування кодів (трансленгвізм), білінгвальної освіти та мовної політики Гонконгу, мультилінгвізму у Великому Китаї, кантонської як додаткової мови та потреб південноазійських гонконгців у письмовій китайській мові. У відомій праці «Trilingual and biliterate language education policy in Hong Kong: past, present and future» (2022) обґрунтовано шляхи реалізації концепції тримовної освіти ««три мови та дві писемності» (TaB, 三語兩文)» у мовній політиці Гонконгу. Завдяки безкоштовній освіті та заходам із підтримки мовного навчання, передбачено, що учні шкіл володітимуть англійською та путунхуа, крім кантонської, а також зможуть читати письмовою китайською й англійською, розуміти їх. Однак після більш ніж двох десятиліть упровадження є ознаки того, що мовні навички більшості учнів у китайській та англійській мовах не збігаються з цілями «TaB, 三語兩文». Це підтверджують

результати державних іспитів випускників середніх шкіл різних поколінь. Політика «ТаВ», розроблена з огляду на «кантонсько-домінантне» населення Гонконгу, передбачає багато заходів, серед яких найбільш суперечлива «політика потокового навчання, залежно від мови викладання», що запроваджена у вересні 1998 року. Згідно з цією політикою, вторинні школи розподілили на дві категорії, керуючись принципами монолінгвального навчання англійською мовою (ЕМІ) та «жодного змішування мов». Школи повинні дотримуватися суворих вимог, щоб отримати статус ЕМІ-школи. Відповідно до моделі «пізнього занурення» для учнів віком 11–12 років, щороку приблизно 30 % випускників початкових шкіл потрапляють до ЕМІ-шкіл (Li, 2022).

Кантонську (Cantonese) як жваву регіональну розмовну мову легко засвоюють діти, які ростуть у сім'ях, де говорять кантонською. Цю мову також використовують як мову навчання для освоєння стандартної письмової китайської. Факт її суцільного поширення в суспільстві, зокрема в домашньому побуті, школах, урядових установах, медіа, мистецтві (наприклад, кантопоп, кантонська опера, фільми, стендап-комедія), робить кантонську основною мовою ідентичності для понад 90 % китайців у Гонконзі. Таке сприйняття кантонської як невіддільної частини гонконзької ідентичності змушує носіїв мови вагатися щодо переходу лише на англійську або на путунхуа в неформальних соціальних взаємодіях, крім ситуацій внутрішньо-синтаксичного перемикання кодів із кантонською як основною мовою. Щодо письмової кантонської, попри її вилучення зі шкільної програми, мова знаходить свій простір у «м'яких» розділах медіа (Bauer, 2000; Li, 2000, 2017).

Кантонська й путунхуа поділяють ту саму писемність, спільну лексику та граматичні моделі, однак пріоритетне знання кантонської не допомагає у вивченні тонів у путунхуа. Зокрема, деякі тони путунхуа важко сприймаються носіями кантонської через фонологічну й акустичну схожість. До того ж відсутність у путунхуа вхідних тонів (наявних у кантонській) ускладнює вивчення вимови певних ієрогліфів.

Китайське письмо (ієрогліфи) використовує неалфавітну, морфологічну систему, яка потребує більше часу для вивчення, є легкою для забуття, що потребує великих зусиль для регулярного читання й письма. У шкільних творах учнів часто трапляються кантонізми, що, на думку деяких дослідників, можуть бути частково прийнятими як частина «Гонконзької письмової китайської».

Соціолінгвістично англійська мова є дуже помітною в суспільстві Гонконгу. Її характеризують як другу або іноземну мову. У сім'ях із достатніми ресурсами англійська виконує роль другої мови (ESL), завдяки використанню навчальних матеріалів, участі в літніх таборах тощо. Натомість у сім'ях, менш забезпечених у соціально-економічному вимірі, експозиція до англійської обмежена шкільними уроками й домашніми завданнями, що робить її більше схожою на іноземну мову (EFL). Через помітну лінгвістичну дистанцію між китайською та англійською (у вимові, лексиці, граматиці), вивчення англійської стає складним завданням, особливо для учнів із категорії EFL (Li, 2022).

Дослідники запропонували низку рекомендацій, які формують дорожню карту мовної політики та планування (LPP) для покращення шансів на досягнення позитивних результатів політики «TaB», а саме:

- 1) перепланувати інвестиції та посилити підтримку мовного навчання через підвищення якості мовного середовища на ключових етапах навчання у віці від 3 до 9 років, що увідповіднене з K1–P3 у шкільній програмі;
- 2) використовувати кантонську як мову викладання для всіх предметів, за винятком англійської та путунхуа як окремих предметів у дошкільних закладах (K1–K3, вік 3–6 років);
- 3) дослідити можливість упровадження повного занурення в путунхуа на три роки на початковому рівні (P1–P3, вік 6–9 років);
- 4) відмовитися від догми «максимального впливу, жодного змішування» у середній освіті, заохочувати фундаментальні та прикладні дослідження у сфері двомовної педагогіки і стратегій навчання, зокрема в межах інтегрованого навчання змісту й мови (CLIL);

5) заохочувати академічно обдарованих і мовно здібних студентів до професійної підготовки з перспективою кар'єри у викладанні мов;

6) заохочувати державних службовців різних відомств, учителів і викладачів університетів до ініціативи «Говорімо англійською / путунхуа там, де можемо» (Li, 2022).

Для успішної реалізації цих політичних заходів, крім ретельного планування, потрібне сильне лідерство з боку уряду й освітнього сектора, а також механізми координації узгоджених дій різних груп зацікавлених сторін, зокрема вчителів, директорів шкіл, освітян, експертів із навчання мов у наукових колах.

Зауважимо, що реалізація положень концепції багатомовної освіти в Китаї, як і в інших країнах, має свої проблеми та труднощі. У широкому значенні вона стосується використання двох або більше мов для навчання і викладання з освітніми цілями багатомовності й багатописемності. Згідно з вузьким розумінням, викладання відбувається через використання більше ніж однієї мови. У регіонах, населених етнічними меншинами Китаю, багатомовна освіта в ширшому сенсі охоплює викладання і навчання трьох мов як частини навчальної програми в межах формальної шкільної освіти й поза нею. У вузькому сенсі це означає використання трьох різних мов як засобів викладання для навчання різних змістових галузей: наприклад, використання рідної мови меншини або стандартної китайської (або обох) для викладання більшості предметів, а також використання мови етнічної меншини, китайської та / або англійської для викладання англійської мови.

Як зазначено вище, загальні підходи до практичних рекомендацій з упровадження багатомовної освіти в Китаї законодавчо врегульовані на національному рівні, однак вони суттєво відрізняються через низку географічних, економічних, політичних і лінгвальних факторів. У зв'язку з цим, дослідники (Adamson & Feng, 2014; Feng & Adamson, 2015) обґрунтували чотири моделі багатомовної освіти, що використовують у різних регіонах з етнічними

меншинами: «Акумулятивна» («Accretive»), «Збалансована» («Balanced»), «Перехідна» («Transitional»), «Знецінена» («Depreciative») (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Моделі тримовної освіти в Китаї за Adamson & Feng (2014)

Назва моделі	Зміст
Акумулятивна (Accretive)	Акцентує на етнічній мові меншини. Ця мова зазвичай є основним засобом навчання. Китайську та англійську мови викладають як предмети. Етнічна мова актуалізована в шкільному середовищі, що засвідчують оголошення, шкільні документи, навіть мовлення на території школи. Ця модель найбільш поширена в громадах, де мови етнічних меншин мають сильну життєздатність: Внутрішня Монголія (IMAR), автономний округ Янбіан корейців. Модель сприяє розвитку тримовності, гарантуючи компетентність учнів у рідній мові (L1) і підтримуючи одночасне засвоєння китайської та англійської мов.
Збалансована (Balanced)	Надає однакової ваги як етнічній мові меншини, так і китайській мові. Обом мовами послуговуються як засобами навчання, створюючи двомовне середовище, що засвідчують оголошення на стінах та спілкування між учителями й учнями. Англійську мову викладають як окремий предмет, натомість китайську й етнічну мову використовують для пояснення складних тем, зважаючи на мовні вподобання учнів і національність учителів. Ця модель часто трапляється в змішаних етнічних громадах, де наявна етнічна різноманітність, наприклад, у деяких школах Монголії. Модель сприяє розвитку сильної компетентності в рідній мові (L1) і китайській (L2), етнічній гармонії та покращенню результатів з інших предметів, зокрема з англійської мови (L3).
Перехідна (Transitional)	Має два варіанти. Перший – у змішаних громадах, де етнічні меншини переважають, але існує велика соціально-економічна взаємодія з ханською більшістю. Основною мовою навчання в школах є китайська, а домінуючу мову меншини викладають як предмет у навчальному плані для всіх учнів. Другий варіант – у віддалених регіонах (селах), де переважає одна етнічна мова, китайською майже не розмовляють до початку навчання в школі. У початкових класах використовують мову меншини, із третього або з четвертого класу всі предмети викладають китайською мовою, китайську та англійську мови опановують як окремі предмети. Ця модель схиляється до використання мови меншини лише на початкових етапах навчання, що може призводити до зниження ефективності тримовного навчання.
Знецінена (Depreciative)	Є слабкою формою тримовної освіти. У школах, що позиціонують себе як заклади для етнічних меншин, насправді не використовують мову меншини як засіб навчання або навіть не викладають її як предмет. У таких школах проводять двомовне навчання лише китайською та англійською мовами, натомість етнічність учнів беруть до уваги тільки формально. Ці школи зазвичай перебувають у громадах, де життєздатність мови меншини порівняно слабка, що призводить до втрати та знецінення рідної мови учнів, їхньої етнічної ідентичності.

Професор із мовної освіти в Університеті Ноттингема в Нінбо (Китай (UNNC)) Feng (2005) має солідний досвід викладання та наукових досліджень у багатьох країнах і регіонах, зокрема в Китаї, Катарі, Гонконгу, Сінгапурі, Великій Британії. Сфери його досліджень охоплюють багатомовність, багатомовну освіту, міжкультурні дослідження в освіті («Тримовність в освіті в Китаї: моделі та виклики» (2015), «Багатомовний Китай: національні, етнічні та іноземні мови» (2022)). Відомий науковець В. Adamson є запрошеним професором для підготовки студентів за освітньою програмою «Навчання та порівняльна освіта» (Curriculum & Comparative Education) у Школі освіти та англійської мови Університету Ноттингема в Нінбо, Китай (UNNC). Тривалий час він обіймав посаду голови ЮНЕСКО в Університеті освіти Гонконгу. Науковець опублікував понад 200 книг і статей у журналах, присвячених дослідженню навчання, мовної політики та порівняльної освіти. Серед книг автора – «Англійська в Китаї: історія англійської мови в китайській освіті» (2004), «Тримовність в освіті в Китаї: моделі та виклики» (Adamson & Feng, 2014), «Дослідження порівняльної освіти: підходи та методи» (Adamson & Feng, 2009).

Моделі акумулятивної (Accretive) та збалансованої (Balanced) тримовної освіти мають вагомий потенціал для сприяння адитивному тримовленню в студентів, забезпечуючи численні соціальні, політичні, економічні, освітні переваги як для студентів, так і для китайського суспільства. Порівняно з ними, перехідна (Transitional) та знецінена (Depreciative) моделі, які сприяють обмеженому тримовленню або фактично орієнтовані на досягнення лише двомовності чи одномовності, є слабкими. Знецінення – це захисний механізм, який полягає в зменшенні значущості й цінності іншої мови. Однак популяризація сильних моделей тримовної освіти вимагає подолання викликів, як-от: досягнення консенсусу серед зацікавлених сторін, окреслення реалістичних мовних цілей, гнучке врахування місцевого лінгвального ландшафту під час упровадження сильних моделей.

Специфіка моделей відображена в пріоритетності мови етнічної меншини або китайської мови. Англійську мову викладають у всіх моделях, хоч якість навчання і ресурси варіюються, залежно від регіону. Кожна модель формується в складному мовно-екологічному контексті, що охоплює географічні, демографічні, лінгвальні, педагогічні, історичні, економічні й політичні чинники.

У дослідженні (Tong & Shi, 2011) проаналізовано сучасну практику й виклики китайсько-англійської білінгвальної освіти у вищих навчальних закладах. На підставі опитувань з'ясовано ставлення студентів (153 респонденти) до цієї політики білінгвізму. Результати засвідчують, що студенти позитивно ставляться до білінгвального навчання, стверджуючи, що така модель не загрожує статусу китайської мови та культури. Крім того, таке ставлення прогнозує академічну успішність студентів, натомість рівень володіння англійською мовою не має такого впливу. Студентки отримали вищі результати на фінальному іспиті, порівняно зі студентами-чоловіками. Дослідники запропонували й обґрунтували доцільність визначення мінімального порогу рівня володіння англійською мовою, який увідповіднений із розподілом мов навчання, щоб студенти могли отримувати максимальну користь від білінгвальної освіти. Незважаючи на виклики, китайсько-англійська білінгвальна освіта все ще очікувана як легітимна та, зрештою, результативна освітня практика, що увідповіднена із соціально-політичними умовами розвитку Китаю.

Отже, мовна освіта функціює під впливом політичних ідеологій та прагматизму, що відображено в мовній політиці. Ставлення до мов етнічних меншин, які переживали підтримку й репресії на різних етапах націотворення, тепер активно просувають у руслі політичної ідеології «мультикультуралізму». На початку 2000 років до вивчення англійської мови почали заохочувати з початкових класів старших шкіл. Ці три мовні політики постали різними шляхами, що призвело до дисбалансу в розвитку тримовної освіти в країні. Китайська мова переважає в освіті по всій країні, зокрема в регіонах,

населених етнічними меншинами. Англійська мова набуває все більш важливого статусу в останні часи під тиском глобалізації. Статус мов етнічних меншин варіюється, залежно від регіону через географічні, демографічні, історичні, соціокультурні, політичні чинники. Серед ключових зацікавлених сторін простежуваний консенсус щодо потенційних переваг трилінгвальної освіти, однак відмінності між чотирма моделями засвідчують напруження в контексті реалізації мовної політики. Для розуміння недоліків і проблем багатомовної освіти в Китаї потрібно проводити більш глибокі дослідження, які беруть до уваги різноманітні елементи багатомовного навчання з погляду когніції, соціального контексту й доступу до мовних ресурсів. На цій підставі освітні програми частково враховують потреби мультикультурних студентів у XXI столітті.

Висновки до першого розділу

Проблема розвитку мовної освіти охоплює широке коло питань, постаючи об'єктом дослідження як у вітчизняному, так і в зарубіжному дискурсі. Відповідно до логіки наукового пошуку, сучасні студії систематизовано за кількома напрямками: історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і реформування мовної політики Китаю в II половині XX – на початку XXI століття; мовне розмаїття та лінгвальна толерантність у китайському суспільстві; психолого-педагогічні основи розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і функціонування системи вищої освіти Китаю; процеси лінгвальної та освітньої глобалізації, інтернаціоналізації вищої мовної освіти Китаю й України.

Китайська система освіти є результатом впливу конфуціанства, даосизму, буддизму, які послуговували основою китайської культури й соціальних норм. Філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї досліджують у контексті загальної філософії освіти, що спрямована на гармонійний розвиток

особистості, інтеграцію національних цінностей у глобальний освітній простір, формування міжкультурного діалогу.

Звернення до історії Китаю дало змогу з'ясувати, що на особливості формування мовної політики в цій державі вплинули демографічні процеси, соціально-культурні й імміграційні хвилі, які постійно відбувалися в країні, слугуючи провідним механізмом етнічного формування нації, змінюючи її мовний конгломерат.

У XXI столітті мультикультурні країни постали перед низкою викликів, найбільш важливими серед яких є розроблення мовної політики, її стратегії та передбачення результатів імплементації. Сучасна мовна освіта в Китаї – важливий елемент національної освітньої політики, що спрямована на інтеграцію в глобальний освітній і культурний простір. Зміни в мовній освіті відображають національні пріоритети розвитку китайського суспільства, серед яких ключовими є підвищення рівня володіння іноземними мовами, популяризація китайської мови у світі, сприяння міжкультурному діалогу. Внутрішня мовна політика Китаю передбачає проведення заходів усередині країни, розв'язання питань популяризації мови в зарубіжних країнах через застосування, зокрема, «м'якої сили», що посилює світову конкуренцію за освітній ринок. Мовна політика та її планування являє собою надзвичайно широке поле для досліджень, де мова і освіта постає об'єктом вивчення. Водночас мова – це також інструмент дослідження та розроблення мовної політики, оскільки може надати не лише лінгвістичні дані, а й цінну інформацію щодо соціальної та політичної ситуації в країні.

Мовна політика Китаю інтегрує систему законодавчих ініціатив, програм, стратегій, що спрямовані на регулювання використання мов у китайському суспільстві. Мова слугує потужним засобом консолідації держави, провідною ознакою її функціонування, ключовим чинником національної геополітичної ідентичності, що вможливорює перспективи її самовираження на міжнародній арені. Розроблення та реалізація мовної політики – пріоритетні напрями діяльності держави, спрямовані на зміцнення

суспільної єдності. Мовна політика реалізована на міжнародному, національному, регіональному, професійному та міжособистісному рівнях.

У китайському освітньому полі тривають постійні дискусії щодо запровадження та підтримки двомовності / багатомовності в освіті. Двомовне навчання (англійська / китайська або китайська / англійська) із використанням китайської та англійської мови як засобу навчання становить вагомий частину освітніх програм вищих навчальних закладів Китаю. Упровадження білінгвальної освіти сприяє підвищенню загальної якості підготовки випускників університетів, економічному розвитку людського капіталу. Білінгвальна освіта – стратегічний освітній напрям розвитку людських ресурсів, а отже, соціально-економічного розвитку країни, вектор інтеграції Китаю у світову економіку. Уряд країни, формуючи мовну політику та її лінгвальний ландшафт, прагне досягти тримовності й двописемності (оволодіння трьома мовами: рідною мовою етнічної меншини, путунхуа та англійською). У культурно-освітньому просторі функціює чотири моделі багатомовної освіти: «аккумулятивна» («Accretive»), «збалансована» («Balanced»), «перехідна» («Transitional»), «знецінена» («Depreciative»). Специфіка моделей відображена в пріоритетності мови етнічної меншини або китайської мови.

Серед сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в Китаї виокремлено такі: глобалізація та інтеграція в міжнародну спільноту (активна участь країни в глобальних економічних, наукових і культурно-освітніх процесах потребує високого рівня володіння мовою міжнародної комунікації); культурна багатомовність і розвиток національних мов (активна мовна політика щодо збереження мов та культур етнічних груп, забезпечення підтримки національної ідентичності й культурної спадщини; популяризація білінгвізму та мультилінгвізму); екологізація мовної освіти (урахування впливу мовної політики на збереження мовного розмаїття, одночасна адаптація змісту освітніх програм до глобальних потреб); інтернаціоналізація системи вищої освіти (реформування системи вищої освіти та суттєві зміни в мовній підготовці майбутніх фахівців для задоволення потреб міжнародної

академічної і професійної мобільності; збільшення кількості міжнародних освітніх обмінів, спільних програм між університетами різних країн, популяризація навчання мов у мультикультурних середовищах); цифрова трансформація освітнього процесу в університетах (розвиток власних освітніх платформ «iCourse» та «XuetangX», розроблення віртуальних викладачів, інтерактивних чат-ботів і мовних симуляторів, цифрові бібліотеки та доступ до ресурсів, використання VR/AR у навчальному процесі, упровадження інноваційних методів і технологій навчання мови, необхідність модернізації інфраструктури у віддалених університетах); розвиток дослідницької діяльності (активізація наукових досліджень у галузі мовознавства, когнітивної лінгвістики, дискурсології, штучного інтелекту та аналізу даних для вивчення мов).

Китай демонструє ефективне поєднання масовості освіти з її високою якістю, що створює конкурентні переваги на глобальному рівні. Реформи у сфері освіти відіграють важливу роль у розвитку однієї з найбільших систем вищої освіти. Взаємодія Китаю з іншими країнами підтверджує ефективність міжнародної співпраці в галузі мовної освіти. Цей досвід може стати цінним орієнтиром для вдосконалення української системи мовної освіти.

Результати дослідження, відображені в розділі, викладені у таких публікаціях автора: Сова (2022a), Сова (2024b).

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МОВНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ

2.1 Загальна характеристика системи університетської освіти Китаю

Вища освіта в Китаї – одна з найбільших і найдинамічніших систем у світі, що поєднує традиції конфуціанської освітньої моделі з сучасними глобальними тенденціями. Система вищої освіти Китаю бере свій початок з імперських екзаменів, які існували понад тисячу років. Сучасна університетська система освіти почала формуватися наприкінці XIX – на початку XX століття під впливом західних освітніх моделей. Пейянський університет, заснований 2 жовтня 1895 року в Тяньцзіні, став першим закладом вищої освіти в Китаї. Наступного року в Шанхаї був створений Цзяотунський університет. Обидва університети функціують уже понад століття та разом з іншими провідними закладами: Чжецзянським університетом (1897), Пекінським університетом (1898), Нанкінським університетом (1902) – нещодавно відзначили свої столітні ювілеї, що символізують початок нового етапу в розвитку університетської освіти Китаю (Duan, 2003).

Із часів заснування Китайської Народної Республіки в 1949 році китайські лідери намагалися знайти «китайський шлях до вищої освіти», практикуючи такі радикальні заходи, як фактичне знищення традиційної вищої освіти під час Культурної революції. Загалом, із 1949 року сфера вищої освіти була орієнтована на досягнення двох основних цілей: ідеологічне виховання та створення вузько орієнтованої технічної освітньої програми для побудови соціалізму (згідно з тодішнім ідеологічним дискурсом, університети мали бути одночасно «червоними» та «експертними»).

Китай як одна з країн світу, що найбільш швидко зростає, активно реформує свою освітню систему. Посутні реформи відбулися в 1950 роках,

коли університети були реорганізовані за радянським зразком, а також у 1990°–2000 роках, коли Китай розпочав активну інтеграцію у світовий освітній простір (Kang, 2004).

Окреслюючи напрями реформ, китайський уряд трактує розвиток освіти як частину розвитку нації, публічно проголошуючи такі гасла: «Наука та освіта ведуть націю до процвітання», «Людський потенціал забезпечить могутність країни», «У світ і в майбутнє». Послідовні реформи в Китаї – це вдалий спосіб трансформації системи вищої освіти, що відображає поєднання розвитку й стабільності, сучасних тенденцій і теорій із власною національною традицією (Xiong et al., 2022).

Починаючи з 1978 року, Китай провів масштабні реформи в різних сферах, зокрема у сфері прав власності на землю, державних підприємств, ринку праці, державних фінансів і відкритості до світової економіки. Як наслідок, країна отримала вагомі економічні й соціальні результати, перетворившись на економіку світу, другу за величиною, згідно з показником валового внутрішнього продукту (ВВП). Вища освіта відіграла ключову роль у цих реформах, посприявши розширенню внутрішнього споживання, упровадженню технологій і накопиченню людського капіталу. Водночас вища освіта Китаю також зазнала численних етапів трансформації, які були зумовлені як внутрішніми змінами в політиці й економіці, так і міжнародними тенденціями, зокрема процесами інтернаціоналізації. Вона зазнала стрімкого розширення у відповідь на зростання попиту, зумовленого динамічним розвитком ринкової економіки, швидким прогресом науки і технологій, а також підвищенням рівня доходів і життєвих стандартів населення (Bartell, 2003).

Починаючи з офіційного впровадження реформи та політики відкритості в 1978 році, система вищої освіти Китаю стала ключовим елементом цього процесу. Завдяки підготовці висококваліфікованих кадрів і сприянню впровадженню нових технологій, вища освіта зробила вагомий внесок у розвиток економіки країни (Fleisher et al., 2010). Крім того, освіта відіграє важливу роль у формуванні глобального іміджу Китаю та реалізації політики

щодо міжнародного визнання дипломів (Lo & Pan, 2021). Китай став одним із місць у світі, де навчається найбільша кількість міжнародних студентів (Yu et al., 2021).

Десятиліття реформ у сфері вищої освіти Китаю (1980-ті роки) – період суттєвого зростання чисельності як студентів, так і закладів вищої освіти. Кількість ЗВО збільшилася з 675 у 1980 році до 1 075 у 1988 році, що наблизилося до рівня 1960 років. Розширення мережі університетів та інститутів сприяло більшому доступу до вищої освіти для випускників середніх шкіл. Протягом 1980-х років у Китаї з'явилися альтернативні форми вищої освіти, зокрема: вечірні університети; заочні коледжі; радіо- й телевізійні університети; коледжі для працівників, які навчаються у вільний час; заклади самостійного навчання, що пропонують сертифікацію окремих дисциплін та академічні ступені (Hawkins et al., 2008).

Попри стабілізацію кількості університетів у 1990 роках, чисельність студентів продовжувала зростати. У 1998 році чисельність студентів у закладах вищої освіти збільшилася до 6 мільйонів, із яких 2,8 мільйона навчалися за програмами для дорослих. Процес вступу до закладів вищої освіти був ґрунтований переважно на результатах загальнонаціонального конкурсу вступних іспитів, що, зазвичай, сприяло зарахуванню студентів із вищим соціально-економічним статусом, які мали доступ до кращих умов навчання. Помітні регіональні диспропорції в доступі до вищої освіти були зумовлені нерівномірним соціально-економічним розвитком різних регіонів Китаю.

За період 2000 – 2010 рр. китайська вища освіта зазнала суттєвих трансформацій. Китай змінив свій сектор вищої освіти з елітної на масову, причому кількість випускників зросла в чотири рази, до трьох мільйонів на рік протягом шести років. Уряд Китаю назвав охоплення 20 % випускників середніх шкіл вищою освітою до 2015 року одним із ключових пріоритетів освітньої політики. Така мета поступово була реалізована: кількість студентів зросла з 2,16 млн у 1990 році до 3,05 млн у 1995 році та до 5,43 млн у 2002 році.

Серед країн із низьким рівнем доходу Китай вирізняється тим, що використовує вищу освіту як стратегію розвитку, спрямовану на покращення якості своїх випускників і надання ВО доступності якомога більшій кількості громадян. У монографії Morgan і Wu (2011) автори критично аналізують проблеми розвитку та стабільності вищої освіти в Китаї, обґрунтовуючи відповіді на запитання про те, чи можуть університети перейти від кількості до якості, скільки випускників знайде роботу відповідно до власних очікувань, чи може Велика Британія та інші країни ЄС і надалі отримувати вигоду від китайського освітнього буму, які перспективи співпраці в наукових дослідженнях. Учені оцінюють перспективи китайських та іноземних провайдерів вищої освіти, регуляторів й інших зацікавлених стейкхолдерів. Автори простежують динаміку змін у програмі розвитку системи вищої освіти Китаю з часу політики відкритості в 1978 році, аналізують досягнення та проблеми в проєкції наступних трьох десятиліть. Крім того, дослідники прогнозують нові реформи, які, імовірно, відбудуться в майбутньому, зокрема, унаслідок міжнародної фінансової кризи. Окрему увагу звернено на розвиток та організацію дистанційної освіти в університетах, працевлаштування випускників на ринку праці, створення умов для навчання впродовж життя, нові виклики щодо забезпечення якості освіти, гнучкості й інтеграції у світову спільноту та ін. (Morgan & Wu, 2011).

На початку третього десятиліття XXI століття характер реформ системи вищої освіти та перспектив подальшого розвитку змінився, особливо в умовах викликів, пов'язаних з експоненційним технологічним розвитком і наслідками пандемії COVID-19. Одним з актуальних глобальних викликів у сфері вищої освіти є зростання попиту на здобуття вищої освіти за умов обмежених ресурсів. Це явище характерне передовсім для Китаю, де чисельність населення та загальне усвідомлення того, що академічна успішність і кар'єрні перспективи безпосередньо пов'язані зі вступом до одного з порівняно небагатьох університетів, впливають на конкуренцію в цій сфері.

Національні витрати на освіту суттєво зросли – із 187,8 млрд юанів (26,6 млрд доларів США) у 1995 році до 6,1 трильйона юанів (864 млрд доларів США) у 2022 році. У 2012 році частка державних витрат на освіту вперше перевищила 4 % від ВВП, залишалася на цьому рівні протягом 11 років поспіль (Guangli & Qing, 2013).

Аналіз емпіричних даних, представлених в освітніх статистичних щорічниках Китаю, нормативно-правових актів, офіційного вебсайту Міністерства освіти КНР, урядових звітів і наукових джерел (монографій, рецензованих статей) дав змогу простежити зміни в розвитку й функціюванні системи вищої освіти Китаю впродовж 2014 – 2024 рр.

На сучасному етапі система вищої освіти Китаю охоплює національні та провінційні університети, коледжі, інститути, професійно-технічні коледжі й приватні заклади вищої освіти (min-ban HEIs). Вступ до закладів вищої освіти відбувається на основі результатів загальнонаціонального вступного іспиту, що проводять щорічно. Високий рівень конкуренції за місця в провідних університетах зумовлює необхідність серйозної академічної підготовки абітурієнтів. Студенти, які не змогли вступити до державних університетів, мають змогу здобувати освіту в приватних закладах. Середня кількість студентів вищих навчальних закладів на 100 тис. осіб зросла з 326 у 1990 році до 3 510 у 2022 році. Загальна чисельність студентів магістратури збільшилася з 1 785 у 1952 році до 1,3 млн у 2022 – 2023 рр. (таблиця 2.2).

Міжнародна академічна мобільність також помітно зросла: кількість китайських студентів, які навчаються за кордоном, збільшилася з 860 у 1978 році до 700 тис. у 2019 році, чисельність іноземних студентів, які приїжджають навчатися до Китаю, зросла з 1 236 у 1978 році до 490 тис. у 2018 році.

Зміни в демографічній структурі Китаю зумовлюють виклики в розподілі освітніх ресурсів. Прогнозовано, що кількість студентів у вищій освіті продовжуватиме зростати до 2032 року, тоді як у 2022 році зафіксовано рекордну чисельність учнів початкової школи.

Рівень загального охоплення вищою освітою в Китаї 2023 року досягнув 60,2 %, що на 0,6 процентного пункту більше, ніж у 2022 році. Згідно з офіційним даними 2024 року Міністерства освіти Китаю, загальна кількість студентів у закладах вищої освіти перевищила 47 млн осіб (47,63 млн), що на 1,08 млн більше, ніж у 2023 році, це становить зростання на 2,32 % у річному вимірі. У 2023 році понад 10,42 млн студентів зараховано до університетів, коледжів і професійно-технічних навчальних закладів по всій країні, що сягає зростання на 2,73 % у річному вимірі. Кількість студентів магістратури та аспірантури у 2023 році досягла 1,3 млн, це на 4,76 % більше, порівняно з попереднім роком.

У 2023 році в Китаї функціювало 3 074 заклади вищої освіти, що на 61 більше, ніж у 2022 році. Крім того, кількість штатних викладачів у закладах вищої освіти досягла 2,07 млн осіб, що на 4,91 % більше, порівняно з попереднім роком.

Університети також стали центрами передових технологічних досліджень та інноваційних напрацювань. У закладах виконують понад 60 % фундаментальних наукових досліджень і ключових наукових завдань Китаю. Тут розміщено 60 % національних ключових лабораторій, учені отримують понад 60 % національних нагород у сфері науки і технологій (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2023b).

Аналіз системи вищої освіти Китаю поставав предметом багатьох досліджень Hawkins et al. (2008), Chen & Hu (2012; 2018), Zhiheng & Yue (2024) та ін. Китайські вчені обґрунтували зміст, структуру й функції вищої освіти; особливості багаторівневої освітньої системи; специфіку організації навчального процесу; основні тенденції та перспективні напрями розвитку вищої освіти в Китаї тощо.

Загальну структуру системи освіти Китаю презентовано на рис. 2.1.

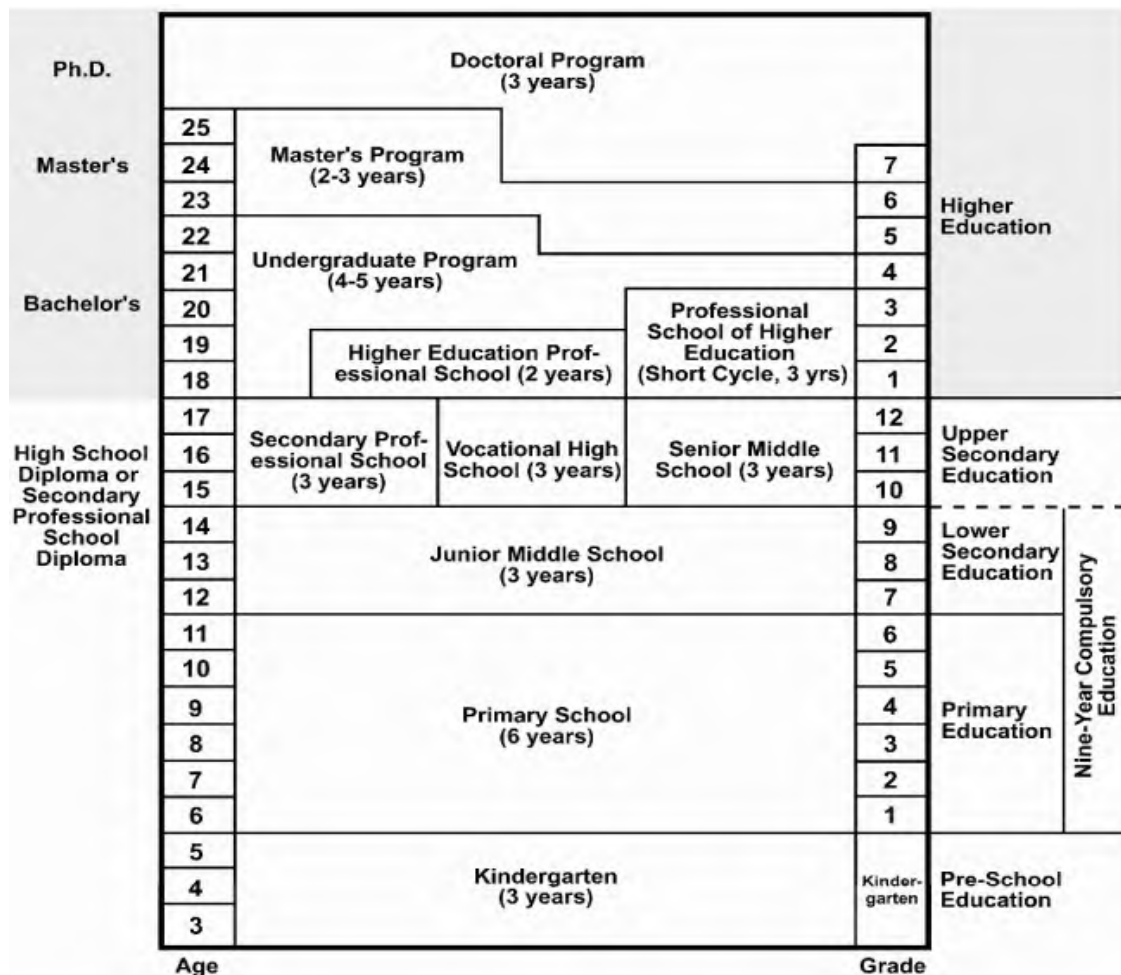

Рис. 2.1. Система освіти Китаю (Hawkins et al., 2008)

Вища освіта представлена трирівневою структурою: бакалаврат (4–5 років), магістратура (2–3 роки), докторантура (3–5 років). Функціують понад 3 тисячі університетів, серед яких найпрестижнішими за світовим і національним рейтингами вважають Пекінський університет (Peking University), Цінхуа університет (Tsinghua University), Фудань університет (Fudan University), Університет Цзедзян (Zhejiang University) та ін. Ці заклади активно залучають міжнародних студентів, пропонуючи програми англійською мовою.

Загальна кількість закладів вищої освіти в Китаї у 2022-2023 рр. за даними Міністерства освіти становила 3013, з яких: 1489 академічних закладів вищої освіти, 1239 – професійно-технічних закладів вищої освіти, 253 професійних та 32 заклади вищої освіти для дорослих (Рис. 2.2).

Рис. 2.2 Загальна кількість закладів вищої освіти Китаю (за даними 2022-2023 рр.)

830 закладів вищої освіти Китаю пропонують програми післядипломної освіти, із них: 596 академічні заклади вищої освіти, 234 науково-дослідні інститути (Рис. 2.3).

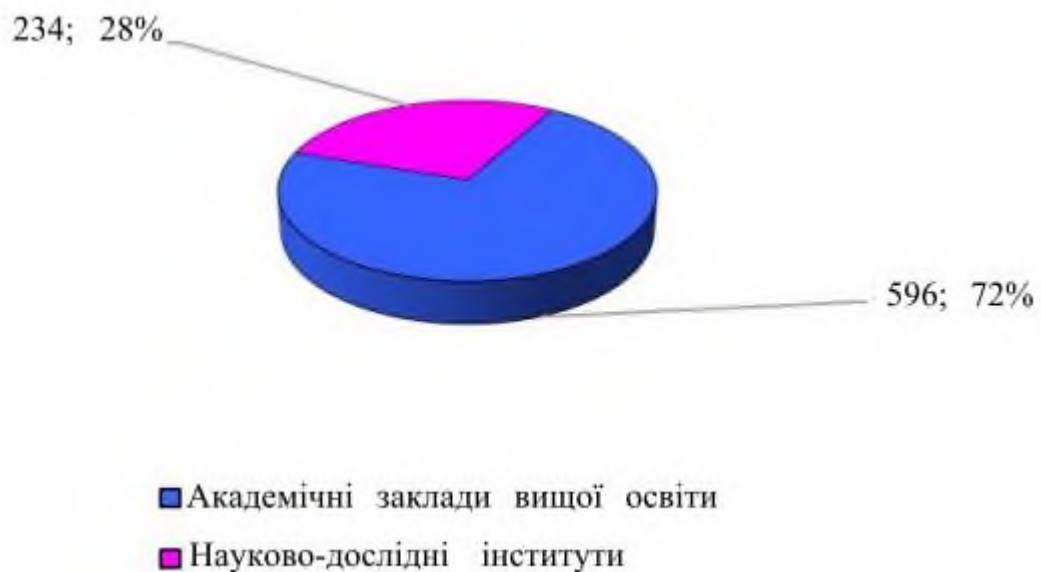

Рис. 2.3 Кількість закладів вищої освіти Китаю, які пропонують програми післядипломної освіти (за даними 2022-2023 рр.)

Джерело: Ministry of Education of the People's Republic of China (2022).

У 2022-2023 рр. вищу освіту у Китаї отримали 16454286 здобувачів, із них 862165 завершили навчання на програмах післядипломної освіти (779845 – магістратура, 82320 – доктор філософії), 4715658 завершили бакалаврські програми, 4956907 професійно-технічні бакалаврські програми, 3300668 – бакалаврські програми для дорослих, 2618888 – онлайн курси для бакалаврів (Рис. 2.4).

Рис. 2.4 Загальна чисельність студентів закладів вищої освіти Китаю (за даними 2022-2023 рр.)

Джерело: Ministry of Education of the People's Republic of China (2023с).

За кількістю студентів бакалаврату в залежності від галузі знань в китайських університетах в 2023 році лідирують комплексні університети (національні) – 2594030 студентів (26,82%), політехнічні заклади вищої освіти – 3559541 студентів (36,80%), Фінанси та економіку вивчали – 975062 студентів (10,08%), медицину та фармацію – 644248 студентів (6,66%). Мову та літературу опановували 146328 студентів, що становить 1,52% від загальної кількості бакалаврів (Рис. 2.5).

Рис. 2.5 Загальна чисельність студентів закладів вищої освіти Китаю (бакалаврат) за галузями знань (за даними 2022-2023 рр.)

Джерело: Ministry of Education of the People's Republic of China (2023с).

Вища освіта в Китаї перебуває під контролем Міністерства освіти, що регулює стандарти, освітні програми та процедуру акредитації. Уряд ініціював кілька проєктів (державних ініціатив) для підвищення глобальної конкурентоспроможності університетів, а саме: «211 Project», спрямований на розвиток 100 провідних університетів, «985 Project», зорієнтований на підтримку дослідницьких університетів світового рівня, «Double First-Class Initiative», покликаний зробити китайські університети світовими лідерами в певних галузях науки.

Заслуговує на увагу ініціатива «Double First-Class Initiative», що реалізована протягом кількох етапів. Упродовж першого етапу (2016 – 2020 рр.) зі 137 китайських університетів 42 були зараховані до переліку університетів світового рівня, 95 спеціальностей визнані такими, що увідповіднені з критеріями міжнародного рейтингу. Протягом цього періоду проведено реформи у сфері професійної підготовки фахівців, оцінювання ефективності

організації освітнього процесу та управління науковими дослідженнями тощо. Досягнення першого етапу такі: важливий науковий прогрес і розроблення критично значущих технологій; досягнення окремих університетів у матеріалознавстві та інженерії; динамічний розвиток у таких стратегічних дослідницьких сферах, як квантова наука.

У 2022 році Міністерство освіти спільно з Міністерством фінансів, Національною комісією з розвитку та реформ підготувало «Циркуляр щодо подальшого сприяння розвитку університетів та спеціальностей світового рівня». Цей документ супроводжуваний публікацією оновленого списку університетів і галузей знань, що входять до ініціативи «Double First-Class Initiative», та ознаменовує офіційний початок другого етапу. Ініціатива є важливим кроком у реалізації рішень Національного освітнього конгресу та центральної конференції, присвяченої роботі з талановитою молоддю. У циркулярі уточнено основні принципи, стратегічні завдання та механізми підтримки нового етапу реалізації ініціативи. Документ зобов'язує університети, які мають потенціал стати світовими лідерами, зосередитися на підвищенні якості розвитку науки і освіти, на розробленні нових моделей навчання для розв'язання актуальних проблем в освіті та науці, сприяти економічному зростанню і соціальному прогресу Китаю.

Пріоритети реалізації другого етапу ініціативи стосувалися таких якісних змін:

- посилення відповідальності керівництва для покращення автономного управління університетами, створення сприятливого освітнього середовища; формування світових центрів таланту й інновацій з акцентом на фундаментальній ролі морального виховання;

- задоволення стратегічних потреб країни через підготовку висококваліфікованих кадрів у галузях передових технологій та критично важливих наукових досліджень, оптимізацію програм підготовки фахівців, посилення співпраці між прикладними дисциплінами й промисловістю;

- формування високопродуктивного науково-педагогічного складу, удосконалення механізмів підтримки молодих дослідників із високим потенціалом до інновацій;
- більш глибока інтеграція науки та освіти через такі ініціативи, як програма «Еверест» для фундаментальних досліджень у коледжах та університетах, розширення підготовки висококваліфікованих інноваційних кадрів, спільні наукові проєкти й розвиток координації науково-дослідницьких платформ;
- розширення міжнародної співпраці для підвищення конкурентоспроможності китайських університетів та активної інтеграції у світову інноваційну мережу;
- оптимізація механізмів оцінювання та впровадження багатовимірної системи оцінювання результатів, орієнтованої на інноваційну цінність, потенціал і внесок університетів у науку й суспільство;
- посилення механізмів фінансової підтримки завдяки диверсифікованим і стабільним інвестиціям, а також запровадження диференційованої фінансової підтримки університетів та дисциплін.

На основі моніторингових даних і результатів оцінювання ефективності першого етапу під час другого етапу ініціативи залучено 147 університетів. Перелік підтримуваних галузей знань (спеціальностей) охоплює: 59 фундаментальних дисциплін, зокрема математику, фізику, хімію і біологію; 180 інженерних дисциплін; 92 дисципліни з філософії та соціальних наук. Отже, другий етап ініціативи спрямований на подальше підвищення конкурентоспроможності китайської вищої освіти через удосконалення механізмів управління, покращення якості досліджень та інтеграцію в глобальну освітню і наукову систему (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2023a).

Основна вимога для вступу до китайських університетів – *іспит «гаокао»* (高考), який є надзвичайно складним і впливає на майбутнє студентів.

Для іноземних студентів доступні стипендії від уряду Китаю (CSC Scholarships) та можливість вступу через міжнародні програми.

Зазначимо, що на сучасному етапі Китай входить до кола провідних країн з високим рівнем академічної привабливості для іноземних здобувачів освіти. Згідно з офіційними статистичними даними, у 2018 році до закладів вищої освіти КНР було зараховано 492 185 іноземних студентів, які обрали навчання у понад 1004 університетах країни. Основними чинниками, що зумовлюють вибір Китаю як країни для здобуття освіти, є висока якість освітніх послуг, сучасна матеріально-технічна база, широкий спектр освітніх програм, а також наявність перспектив для подальшого працевлаштування.

Серед загальної кількості іноземних студентів, що навчалися в Китаї у 2018 році, 429 144 особи фінансували навчання самостійно, тоді як 63 041 особа отримала державну стипендію, що свідчить про активну стипендійну політику КНР щодо підтримки академічної мобільності (Додаток Ж).

Поряд із привабливістю китайської вищої освіти для іноземців, спостерігається також зростаюча активність академічної мобільності китайських студентів за межі країни. Так, за даними на 2018 рік, Китай посідає перше місце у світі за кількістю студентів, які здобувають освіту за кордоном^о— загальна кількість становить 928 090 осіб. Найпопулярнішою країною для навчання серед китайських студентів залишаються Сполучені Штати Америки, де станом на вказаний рік навчалася 340 222 громадянина КНР.

Система університетської освіти Китаю є потужною й ефективною, розвивається в глобалізаційному векторі. Завдяки державним ініціативам, інноваційним технологіям і відкритості до міжнародної співпраці, Китай стає одним із центрів світової освіти. Водночас варто зауважити, що, попри прогрес, система університетської освіти Китаю постає перед низкою викликів: жорстка конкуренція між університетами; недостатня реалізація принципів академічної свободи та креативності; розрив між якістю освіти національних і регіональних навчальних закладів; проблеми міжнародної інтеграції й усунення мовного бар'єру тощо.

Мовна освіта – один із ключових напрямів реформування сучасної вищої освіти в Китаї. Розвиток мовних програм у китайських університетах увідповіднений як із внутрішніми освітніми потребами, так і з глобальними тенденціями міжнародної академічної мобільності. З огляду на роль Китаю у світовій економіці та політиці, вивчення китайської мови іноземцями й іноземних мов китайськими студентами стає важливим стратегічним напрямом освітньої (мовної) політики держави.

2.2. Типологія освітніх програм із мовної підготовки в університетах Китаю

Китайський уряд активно регулює мовну освіту через Міністерство освіти КНР. Збільшення ролі Китаю у світовій економіці, наукових дослідженнях і культурних обмінах зумовлює посилення політики щодо іншомовної підготовки. Система вищої мовної освіти Китаю покликана забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі мовної освіти, лінгвістики, перекладу й міжнародних комунікацій, формування навичок міжкультурної комунікації та академічних досліджень, підвищення глобальної конкурентоспроможності випускників, використання сучасних технологій у викладанні мов.

Нині китайські університети реалізують різні програми з вивчення іноземних мов, особливо англійської, що є ключовою для міжнародної комунікації. Серед рейтингових університетів варто назвати Пекінський університет іноземних мов, Університет Цінхуа, Фуданський університет, Шанхайський університет міжнародних досліджень, Університет Сунь Ятсена, Пекінський педагогічний університет та ін.

Основні принципи розвитку мовних програм задекларовані в національних стандартах освіти, що забезпечують якість та уніфікованість викладання мов. Важливе значення має Державний стандарт викладання китайської мови (HSK) та освітні стандарти для викладання іноземних мов.

На сучасному етапі розвитку країна прагне популяризувати китайську мову й культуру у світі, розв'язуючи проблему кроскультурної комунікації, з одного боку, а також посилення міжнародного впливу на розвиток глобального світу – з іншого. Зростання інтересу до китайської мови засвідчує стрімке збільшення кількості студентів, підвищений попит на викладачів китайської мови, запровадження міжнародних іспитів із китайської мови як іноземної в різних країнах світу.

Нині понад 2000 університетів Китаю пропонують різні програми з вивчення та викладання китайської мови. Умовно їх можна поділити за такими категоріями: за рівнями вищої освіти та за напрямками мовної освіти.

За рівнями вищої освіти.

Базовий рівень підготовки:

- підготовчі курси з китайської мови для іноземців;
- мовні курси при університетах;
- сертифікаційні програми (HSK, BCT, YCT).

Бакалаврат (4 роки), напрями підготовки:

- китайська мова та література;
- викладання китайської мови як іноземної;
- іноземні мови (англійська, французька, німецька тощо);
- бізнес-китайська;
- лінгвістика та прикладна лінгвістика;
- перекладознавство.

Магістратура (2–3 роки), спеціалізації:

- викладання китайської мови як іноземної;
- теоретична та прикладна лінгвістика;
- переклад і міжкультурна комунікація;
- мовна політика та планування;
- дослідження літератури та культури.

Докторантура (3–5 років):

- поглиблене вивчення мовознавства;

- дослідження в галузі міжнародної освіти;
- перекладознавство та теорія мови.

Типологія освітніх програм за *напрямами мовної освіти* (рис. 2.6):

- філологічні програми (літературознавство, історія мови, когнітивна лінгвістика, прикладна лінгвістика, переклад та міжкультурна комунікація);
- викладання китайської мови як іноземної (TCFL / MTCSOL);
- білінгвальна освіта та багатомовність (освіта в умовах багатомовного середовища);
- міжнародні відносини та дипломатія (дипломатичний переклад, мовна політика);
- цифрові та освітні онлайн-технології у вивченні мов (платформи «EdTech», адаптивне навчання).

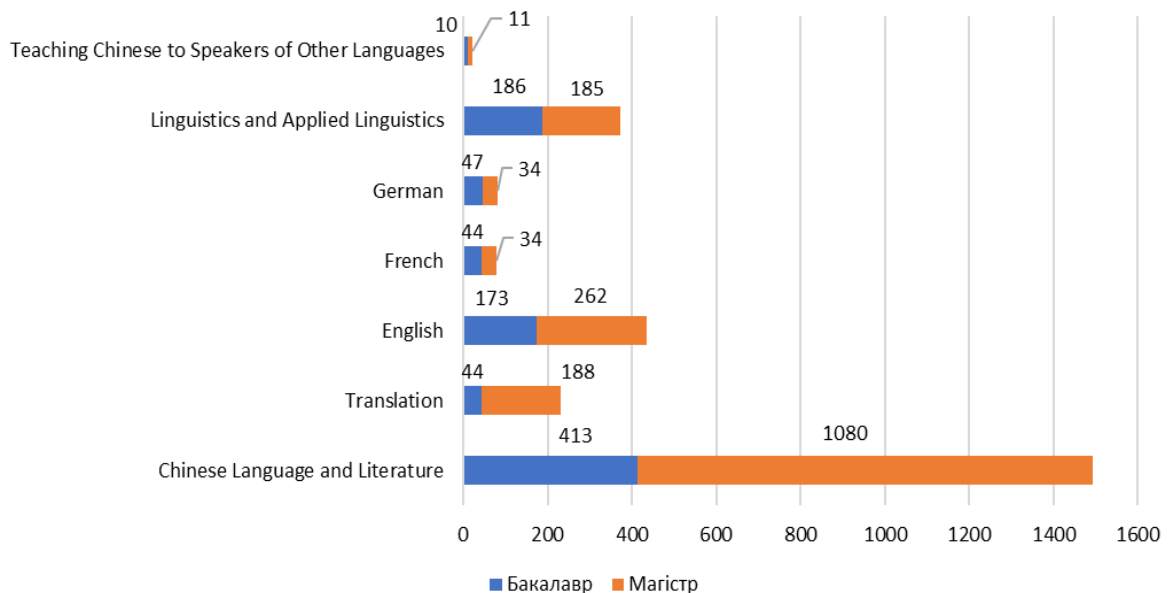

Рис. 2.6. Мовні освітні програми університетів Китаю

Джерело: (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2023d)

Доцільно схарактеризувати різні освітні програми, що спрямовані на розвиток мовної освіти в університетах Китаю.

Пекінський університет іноземних мов (ПУІМ) (Beijing Foreign Studies University (BFSU)) – провідний заклад вищої освіти Китаю, безпосередньо підпорядкований Міністерству освіти КНР. Він став одним із перших

університетів, що входять до стратегічних ініціатив розвитку вищої освіти в Китаї, зокрема до проєктів «985», «211» та ініціативи «Double First-Class Initiative». ПУІМ заснований Комуністичною партією Китаю; це перша освітня установа країни, що спеціалізується на викладанні іноземних мов; єдиний міжнародний університет, який популяризує китайську мову та культуру в усьому світі. Нині в університеті викладають 101 іноземну мову, що робить його найбільшим у Китаї освітнім та науковим центром із вивчення малопоширених мов Європи, Азії, Африки.

Університет дотримується інтегрованої моделі розвитку, яка поєднує фундаментальні дисципліни з іноземних мов та літератури з іншими напрямками гуманітарних наук, права, економіки й менеджменту. У рейтингу QS World University Rankings 2024 року (Додаток А) Пекінський університет іноземних мов посідає 61 місце в галузі лінгвістики, перше місце серед аналогічних навчальних закладів Китаю, входить до рейтингового діапазону 151–200 з англійської мови та літератури, а також до діапазону 151–200 у сфері сучасних мов (Beijing Foreign Studies University). Відповідно до стратегічних потреб розвитку Китаю та в руслі гасла «Навчайся з відкритим розумом; служи великій справі», ПУІМ проводить підготовку висококваліфікованих фахівців у таких галузях, як дипломатія, переклад, педагогіка, торгівля, медіа, право й фінанси. Випускники університету працюють у Китаї та за кордоном. За неповною статистикою, понад 500 випускників вказаного навчального закладу обіймали посади послів у дипломатичних представництвах КНР за кордоном, понад 3000 – працювали радниками. Завдяки цьому університет отримав неофіційний статус «колиски китайської дипломатії».

В університеті навчається понад 5700 студентів на бакалавраті, більш як 4300 магістрантів і докторантів, а також понад 1200 іноземних студентів. У 2024 році ПУІМ отримав оцінку «А» під час повторної акредитації якості вищої освіти для іноземних студентів.

Пекінський університет іноземних мов пропонує освітні програми з широкого спектру іноземних мов, серед яких європейські, азійські,

африканські та інші. Зокрема, викладання охоплює 122 спеціальності бакалаврату, із яких 46 є унікальними в Китаї, 54 отримали статус першокласних спеціальностей державного рівня, а 18 – першокласних спеціальностей провінційного рівня. «Модель розвитку багатомовних глобальних компетентностей» університету 2022 року здобула перше місце Національної премії за досягнення у викладанні мов.

На рівні післядипломної освіти ПУІМ пропонує 6 докторських програм, 12 магістерських програм і 9 професійних магістерських програм, зокрема у сферах іноземних мов і літератури, педагогіки, політології, міжнародної комерційної діяльності, права та журналістики. Програма «Іноземні мови та літератури» входить до національного проєкту «Подвійна першокласна ініціатива», отримала оцінку «А+» за результатами предметних акредитацій Міністерства освіти КНР.

Науково-дослідницька діяльність університету представлена 54 дослідницькими центрами державного, провінційного й міністерського рівня, серед яких Китайський науковий центр іноземних мов та освіти, Наукова лабораторія філософії та соціальних наук, Лабораторія штучного інтелекту та природних мов тощо. Крім того, університет є одним із ключових центрів мовної політики й досліджень у Китаї.

ПУІМ має активні міжнародні зв'язки, у закладі підписано угоди про обмін і співпрацю з понад 300 університетами й академічними установами в більш ніж 80 країнах світу, а саме: із Кембриджським університетом (Великобританія), Університетом Чикаго (США), Наньянським технологічним університетом (Сінгапур), Токійським університетом (Японія) й іншими провідними закладами вищої освіти. Університет також є засновником 23 Інститутів Конфуція у 18 країнах світу, сім із яких отримали статус зразкових Інститутів Конфуція.

В університеті функціює Музей мов світу та нова Зала історії, що відображає розвиток ПУІМ. Дотримуючись стратегічного курсу на розвиток світових мов, культури та глобального управління, університет ініціював

створення Всесвітнього альянсу університетів іноземних мов та інших наукових товариств із регіональних і країнознавчих досліджень. Керуючись ідеями соціалізму з китайською специфікою, ПУІМ прагне до подальшого розвитку, зміцнення академічного потенціалу й міжнародної співпраці, щоб стати провідним глобальним освітнім центром у сфері мовної освіти.

Пекінський університет мови та культури (ПУМК) (Beijing Language and Culture University (BLCU)), заснований у 1962 році, – єдиний міжнародний університет, який популяризує китайську мову та культуру в усьому світі. У сфері викладання китайської мови як іноземної університет має найдовшу історію, потужний факультет і престижну світову академічну репутацію. Із 1962 року університет підготував близько 220 тис. іноземних студентів (зі 184 країн), які добре володіють китайською мовою та ознайомлені з китайською культурою. Багато випускників стали відомими особистостями в різних сферах освіти, політики й бізнесу. У 1975 році в університеті запроваджено першу бакалаврську програму «Викладання китайської мови як іноземної» для іноземних студентів (Додаток Д), що також була затверджена Міністерством освіти (Beijing Language and Culture University, 2020).

Заслуговує на увагу освітня діяльність *Коледжу китайської мови та культури* ПУМК, що створений на основі «Центру викладання китайської мови як іноземної» (1965 – 1996 рр.) і «Школи китайської мови як іноземної» (1996 – 2000 рр.). Упродовж півстолітньої історії розвитку й донині коледж є національною базою для викладання та дослідження китайської мови як іноземної, а також для підготовки вчителів до викладання китайської студентам інших мов. Особливо вражає матеріально-технічне й технологічне забезпечення освітнього процесу в аспекті викладання китайської мови та літератури. Коледж має 5 дослідницьких інститутів: Інститут стратегії розвитку Інституту Конфуція, Інститут підготовки викладачів міжнародного навчання китайської мови, Інститут китайської культури за кордоном, Інститут навчання китайської мови для підлітків і дітей, Інститут освіти і

педагогіки. Крім того, практичне зацікавлення становить науковий центр лексикографії.

Світова академічна спільнота визнає систему забезпечення якості навчання китайської мови як іноземної однією з найкращих у світі та серед 70 університетів Китаю. Найбільший попит серед іноземних студентів мають три освітні програми: «Китайська мова та культура», «Китайська ділова мова», «Китайська освіта». Коледж пропонує магістерські й докторські програми з лінгвістики та прикладної лінгвістики, китайської філології. Ці освітні програми посідають лідерські позиції серед аналогічних програм у 24 університетах Китаю. Згідно з критеріями викладання китайської як іноземної, викладачі коледжу є професійними фахівцями, які успішно реалізують свою освітянську місію (як волонтери) із підготовки вчителів китайської мови в університетах інших країн. З-поміж таких закладів відомі Принстонський університет, Дартмутський коледж, Каліфорнійський університет, Університет штату Огайо, Університет штату Сан-Франциско, Університет Айови, Університет штату Мінесота, Лондонський університет, Університет Канадзава, Університет іноземних досліджень Осаки, Університет Мейкай, Університет Канагава, Сеульський національний університет, Університет Сунг Кюн Кван, Університет Мельбурна та ін. Популярність здобула перша у світі Міжнародна онлайн-програма з підготовки вчителів китайської мови.

Через численну кількість іноземних студентів із різних країн (понад 6000), унікальну культуру кампусу й тісні академічні зв'язки з академічними установами в усьому світі, *Пекінський університет мови та культури (ПУМК)* часто називають «Міні Об'єднаними Націями» (Little United Nations) у Китаї (Beijing Language and Culture University, 2020).

Основна місія ПУМК полягає в забезпеченні якісної освіти та у формуванні нової генерації культурних послів миру на засадах глобального громадянства й молодіжного лідерства. Варто зазначити, що освітні програми пропонують широкий вибір курсів (понад 100), які забезпечують подвійні кваліфікації (спеціалізації), наприклад: «Китайська мова та економіка»,

«Китайська мова та бізнес», «Китайська література та музика», «Китайська мова та інформаційні технології», «Китайська мова та управління» та ін.

Особливості освітніх програм:

- шість рівнів навчання китайської мови від початкового до просунутого;
- індивідуальні курси й текстові матеріали за результатами вступного тесту;
- понад 20 курсів за вибором (підготовка до тесту HSK, ділова китайська мова, китайська культура, що викладають англійською мовою, китайська музика, китайська каліграфія, китайський живопис, тайчі тощо);
- диверсифікація програм – звичайні та інтенсивні курси китайської мови, програма підвищення кваліфікації для вчителів китайської мови, бізнес-китайська мова для персоналу компанії без відриву від роботи, літній табір «Beijing Study Tour», а також індивідуальні навчальні програми;
- позанавчальні культурні активності й заходи для більш глибокого занурення в китайську культуру та історію;
- трансфер кредитів;
- різноманітні програми навчання за кордоном під час літніх і зимових канікул.

На підставі аналізу змісту освітніх програм з'ясовано, що навчання китайської мови як іноземної передбачає різні моделі навчальної траєкторії: підготовчі програми; тривалі програми навчання; нетривалі (інтенсивні / практичні); регулярні програми; практико-орієнтовані програми.

Зміст освітньої програми бакалаврату «Китайська мова та культура» («*Shijiazhuang Tiedao University*» (STDU)) охоплює обов'язкові дисципліни з граматики, фонетики, лексики, історії китайської мови та культури, міжкультурної комунікації. Їх успішне опанування сприяє формуванню в студентів ключових компетентностей: розвиток усного й писемного мовлення, академічне письмо, культурна обізнаність, міжкультурна комунікація тощо. Студенти досягають високого рівня володіння китайською мовою,

оволодівають здатністю аналізувати й інтерпретувати тексти (Shijiazhuang Tiedao University, 2023).

Освітні програми «Викладання китайської мови як іноземної» (*Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages*) (MTCSOL) реалізують десятки провідних університетів Китаю, серед яких Пекінський університет мови і культури, Пекінський технологічний інститут, Шанхайський університет іноземних мов, Уханський університет, Фуданьський університет, Університет Цинхуа та ін. Аналіз відкритих інформаційних ресурсів показав, що загалом університети пропонують 21 програму з викладання китайської мови як іноземної (10 бакалаврських та 11 магістерських). У додатку Б представлено перелік цих освітніх програм. Зміст освітніх програм узгоджено з державними стандартами, але водночас університети мають змогу адаптувати навчальні плани до конкретних потреб здобувачів та регіональних освітніх завдань.

Магістерська програма «Викладання китайської мови як іноземної» 汉语国际教育 (код спеціальності 045300) в Пекінському технологічному інституті (Beijing Institute of Technology) створена з метою поширення китайської мови у світі та задоволення зростаючого попиту на висококваліфікованих викладачів китайської мови за кордоном. Програма орієнтована на іноземних студентів, що планують здійснювати викладацьку діяльність у їхніх країнах, а також на громадян Китаю, які готуються до роботи у сфері міжнародної освіти. Вона спрямована на професійну інтеграцію до міжнародної спільноти викладачів китайської мови та сприяє формуванню системи локалізованої підготовки педагогічних кадрів. Метою освітньої програми є підготовка висококваліфікованих фахівців, які володіють ґрунтовними знаннями про китайську культуру, а також здатні викладати китайську мову як іноземну у міжкультурному середовищі. Випускники програми повинні мати системні знання з методики викладання китайської мови, демонструвати високий рівень професійної компетентності, розвинену міжкультурну комунікативну компетентність, а також бути здатними до ефективної педагогічної діяльності

в умовах глобалізованого світу. Особливістю програми є поєднання навчального і практичного компонентів, інтеграція традиційних гуманітарних підходів із сучасними освітніми технологіями та цифровими інструментами (Додаток В).

Навчання за програмою триває два роки. Протягом першого року передбачено вивчення базових дисциплін, що охоплюють методику викладання, психолінгвістику, міжкультурну комунікацію, фонетику та граматику сучасної китайської мови, педагогічну психологію тощо. У другому навчальному році акцент робиться на педагогічну практику, яка може відбуватися як у Китаї (зокрема на базі факультетів роботи з іноземними студентами), так і за кордоном - у закладах, що співпрацюють із китайськими університетами або в рамках діяльності Інститутів Конфуція. Загальний обсяг програми становить не менше 37 кредитів, які розподіляються за такими освітніми компонентами:

- загальнообов'язкові курси (Common Courses) – 5 кредитів («Overview of China» (2 кредити), «Modern Chinese» (3 кредити);
- обов'язкові фахові освітні компоненти (Core and Training Courses) – 16 кредитів. Вони охоплюють такі дисципліни, як: «Методика викладання китайської як іноземної», «Китайська культура та міжкультурна комунікація», «Теорія засвоєння другої мови», «Психолінгвістичні та методологічні аспекти», «Дослідницькі методи викладання мови», «Мовне тестування»;
- вибіркові освітні компоненти (Optional / Extension Courses) – не менше 10 кредитів. До них належать такі курси, як: «Психологія викладання іноземних мов», «Порівняльна лінгвістика (китайська та інші мови)», «Технології в мовній освіті», «Професійне академічне письмо», «Китайська ієрогліфічна культура» тощо;
- педагогічна практика («Teaching Practice») – 6 кредитів. Практика є обов'язковим компонентом і проходить або в Інститутах Конфуція за межами

Китаю, або в Міжнародному офісі ВІТ. Вона має на меті формування навичок викладання в автентичному середовищі.

Крім дисциплінарного блоку, програма передбачає обов'язкову участь у щонайменше 8 академічних лекціях та підготовку 4 письмових звітів за їх матеріалами. Такий підхід сприяє формуванню аналітичного мислення та ознайомленню з науковими підходами до викладання.

Значну увагу приділено науково-дослідницькій роботі, зокрема написанню есе з огляду літератури (3000 слів) та захисту магістерської кваліфікаційної роботи обсягом не менше 20 000 китайських ієрогліфів. Критерії оцінювання передбачають інтеграцію теоретичних підходів, методологічну обґрунтованість, практичну спрямованість дослідження та наукову новизну. Тематика магістерських досліджень має бути тісно пов'язана з практикою викладання китайської як іноземної мови (Beijing Institute of Technology, 2018).

Таким чином, програма MTCSOL демонструє високий рівень академічної якості та професійної орієнтації. Вона є прикладом моделі компетентнісної підготовки викладача у сфері міжнародної мовної освіти, що поєднує національні освітні традиції Китаю з глобальними тенденціями інтернаціоналізації.

Як вже зазначалося, *Пекінський університет мови і культури* (Beijing Language and Culture University, BLCU) є одним із провідних освітніх закладів Китаю, що спеціалізується на викладанні китайської мови як іноземної. З 1975 року університет розпочав підготовку іноземних студентів за програмами бакалаврату, ставши першим університетом Китаю, який на системному рівні впровадив такі освітні ініціативи. Відтоді освітня програма була суттєво розширена та структурована, що дало змогу сформувавши сучасну модель бакалаврської підготовки викладачів китайської мови для іноземців.

У 2013 році, відповідно до нового державного переліку спеціальностей (2012), Школа китайських студій BLCU відкрила спеціальність «Викладання китайської мови як іноземної» («B.A. in Teaching Chinese to Speakers of Other

Languages»), яка логічно продовжує навчальну траєкторію на магістерському рівні MTC SOL (таблиця 2.1). Бакалаврська програма (додаток Д) має на меті забезпечити студентів системними знаннями китайської мови та сформувати високий рівень комунікативної компетентності; розширити обізнаність із китайською культурою, національною специфікою та соціокультурним середовищем; сформувати навички академічного письма та аналітичного мислення; підготувати до професійної діяльності у сфері викладання китайської мови та поширення культури Китаю. Навчання триває чотири роки, зміст програми включає базові знання китайської мови (комплексні курси, аудіювання, читання, письмо, говоріння) та фахові уміння (методика викладання, семінари з китайської культури, сучасні соціальні питання, педагогічна практика, випускна кваліфікаційна робота). Навчальний процес супроводжується постійним моніторингом і річним оцінюванням, що включає: поточну успішність (30–40%) та підсумкову атестацію (60–70%); складання іспитів HSK і HSKK з відповідними рівнями для кожного курсу; можливість перескладання лише для обов’язкових дисциплін. Університет має чітко визначену систему проходження курсів, повторного навчання, допуску до наступного етапу, з урахуванням кількості набраних кредитів і успішного складання ключових дисциплін (наприклад, «Comprehensive Chinese» на відповідному рівні).

Таблиця 2.1.

Порівняльна таблиця бакалаврської та магістерської програм з викладання китайської мови як іноземної

Критерій порівняння	В.А. (BLCU)	М.А. (BIT)	Коментар
Тривалість навчання	4 роки	2 роки	Бакалаврат охоплює повний цикл мовної та професійної підготовки
Обсяг кредитів	144 + 8 (практика)	37+	Магістерська програма інтенсивніша та стисліша
Рівні мовної підготовки	Елементарний – просунутий	Просунутий / професійний	Магістратура передбачає володіння мовою на момент вступу
Фокус	Формування базової	Поглиблення фахових та	Магістратура розвиває методичні та дослідницькі навички

	професійної компетентності	міжкультурних компетентностей	
Практика	На 3–4 курсі, включає спостереження та пробне викладання	Педагогічна практика у 2-му році	Практика є обов'язковою частиною обох програм
Кваліфікаційна робота	Бакалаврська робота (≥ 5000 слів)	Магістерська кваліфікаційна робота ($\geq 20\,000$ ієрогліфів)	Рівень складності та вимоги вищі у магістратурі
Вимоги до вступу	HSK 3, середня освіта	Вища освіта, як правило, HSK 5–6	Рівень мови суттєво вищий для магістратури
Цільова аудиторія	Іноземні студенти-початківці	Іноземні викладачі або кандидати вчителі	Магістратура — для професіоналів або тих, хто планує викладати

Короткотривалі курси для іноземних студентів у *Шанхайському університеті* передбачають інтенсивні курси з граматики, аудіювання, усного мовлення, письма. Навчання спрямоване на швидке опанування китайської мови для комунікації, розуміння культурного контексту, формування базових мовних навичок для повсякденного та професійного використання.

Зазначимо, що феномен «китайська мова як іноземна» пов'язаний із започаткуванням у 50 роках XX ст. у державному *університеті Цинхуа* першої групи східноєвропейських студентів-стажистів із вивчення китайської мови, а згодом у Пекінському лінгвістичному інституті педагогічної спеціальності «Навчання китайської мови як іноземної». У 1988 році Міністерство освіти Китаю затвердило «Перелік спеціальностей для бакалаврського освітнього рівня» та «Вимоги до формування спеціальностей бакалаврського рівня загальних вищих навчальних закладів». У документах зазначено спеціальність «Китайська мова як іноземна», що сприяло створенню трьох державних освітніх програм із навчання китайської мови як іноземної. Перший тип освітньої програми передбачав чотирирічну підготовку бакалаврів зі знанням китайської мови (диплом бакалавра). Другий тип програм орієнтований на тривале навчання китайської мови студентів-іноземців, третій тип — на короткотривале мовне стажування студентів-іноземців (сертифікат про мовне стажування). Із 2007 року на основі розробленого стандарту вищої освіти

започатковано магістерську програму «Міжнародна освіта. Китайська мова»). Наприклад, магістерська програма навчання китайської мови студентів-іноземців спрямована на вивчення методики викладання китайської мови, лінгвістичний аналіз, освітні технології, тестування та оцінювання. Ключові компетентності охоплюють педагогічні навички, аналітичне мислення, володіння цифровими освітніми платформами. Результати навчання відображають готовність до викладання китайської мови в міжнародних освітніх закладах, здатність адаптувати навчальні програми до потреб різних категорій студентів.

Інститут Конфуція при Університеті Конакрі, створений за підтримки Ханьбану (国家汉办), є першим Інститутом Конфуція та закордонною школою, що заснована спільно *Університетом Ліньї* й Університетом Конакрі, де запропоновано 14 курсів із вивчення китайської мови і культури: китайська як друга іноземна (рівень початковий та середній); китайська мова для медицини; китайська для музичного мистецтва; китайська культура; китайська література тощо. Серед цілей викладання китайської мови як іноземної – сприяння розвитку інтелектуальної та культурної обізнаності студентів; розвиток усвідомлення та ціннісного ставлення до китайської мови, літератури й культури; виховання високого рівня толерантності до культурних і мовних відмінностей (Confucius Institute at the University of Conakry, 2023).

Найбільший попит також мають програми з викладання англійської, французької, німецької, японської та інших мов. Наприклад, бакалаврська програма «*Англійська мова та міжнародна комунікація*» у Фуданському університеті передбачає вивчення англійської мови у професійних сферах, як-от у бізнесі, міжнародних відносинах, медіа. У навчальному плані запропоновано опанування фахових дисциплін: фонетики, морфології, синтаксису, бізнес-англійської, міжкультурної комунікації, академічного письма тощо. Ключові компетентності віддзеркалюють професійне володіння англійською мовою, критичне мислення, комунікативні навички. Це дає змогу випускникам бути готовими до роботи у сфері міжнародного бізнесу, медіа та дипломатії.

Програма «Японська мова та культура» у Пекінському педагогічному університеті (Beijing Normal University) акцентує на комбінуванні мови, японської літератури, традиційного мистецтва та соціокультурних аспектів сучасного японського суспільства. Ключові компетентності відображають глибоке розуміння японської мови, міжкультурну адаптацію, аналітичні навички, що вможливають роботу в японських компаніях, освітніх і культурних установах.

Програма «Французька мова та європейські студії» у Шанхайському університеті міжнародних досліджень спрямована на іншомовну підготовку фахівців у галузі дипломатії та міжнародних відносин. Володіння мовою на професійному рівні, знання європейських політичних та економічних процесів, історії, міжнародних відносин забезпечують підготовку випускників до роботи у сфері дипломатії, міжнародного бізнесу, культурних обмінів (Shanghai International Studies University, 2023).

Університет Сунь Ятсена (Sun Yat-Sen University) пропонує бакалаврську міждисциплінарну програму «Китайська мова як іноземна» із двома спеціалізаціями: «Китайська мова» та «Бізнес-китайська». Перші два роки студенти вивчають базові курси, такі як початкова й базова китайська, розмовна мова, аудіювання, читання та письмо. На третьому й четвертому курсах навчання поділене за напрямками: для загальної китайської мови – розширені курси з мови та культури; для бізнес-китайської – курси з ділової мови, економіки та міжнародної торгівлі (таблиця 2.2) (Sun Yat-Sen University, 2024)

Таблиця 2.2

Основні характеристики програми «Китайська мова як іноземна»

Назва спеціалізації	Тривалість навчання	Кваліфікація	Обсяг кредитів	Мова навчання
Китайська мова	4 роки	Бакалавр китайської мови	160 кредитів	Китайська / англійська
Бізнес-китайська	4 роки	Бакалавр бізнес-китайської мови	160 кредитів	Китайська / англійська
Спеціалізація		Можливі професії		

Китайська мова	Викладач китайської мови, лінгвіст, перекладач, культурний аналітик
----------------	--

Спеціалізація «*Китайська мова*» запропонована іноземним студентам (майбутні викладачі китайської мови, лінгвісти й перекладачі, дослідники китайської культури), які хочуть глибоко опанувати знання китайської мови, зокрема її лексичні, граматичні та стилістичні аспекти. Основні компоненти навчального плану містять такі дисципліни: фонетика та граматики китайської мови; академічне письмо й читання; усна комунікація; китайська класична література; історія китайської мови; культура та міжкультурна комунікація; лінгвістичні аспекти викладання китайської мови.

Спеціалізація «*Бізнес-китайська*» орієнтована на студентів (майбутні бізнес-аналітики, фахівці з міжнародних економічних відносин, менеджери міжнародних компаній), які планують працювати у сфері міжнародного бізнесу, економіки й комерційної діяльності в Китаї. Основні компоненти навчального плану представлені такими дисциплінами: ділова китайська мова (бізнес-комунікація); китайська економіка та ринок; юридична китайська мова; управління міжнародним бізнесом; переговори та дипломатія; економічна термінологія; аналіз бізнес-кейсів у Китаї.

Перевагами навчання в *Університеті Сунь Ятсена* вважають високий рейтинг у сфері мовної та економічної освіти. Заклад розташований у Гуанчжоу – одному з основних економічних центрів Китаю, що відкриває широкі можливості для розвитку співпраці з міжнародними компаніями та для стажування в бізнес-структурах Китаю. Інтенсивна мовна підготовка із зануренням у мовне середовище передбачає використання сучасних методів викладання, зокрема онлайн-курсів і практичних завдань. Програма забезпечує високий рівень підготовки, що дає змогу випускникам успішно конкурувати на міжнародному ринку праці, будувати кар'єру в міжнародному бізнесі, освіті та культурних обмінах (Sun Yat-Sen University, 2024).

Популярність здобули *мовні курси*, які пропонують програми з повним мовним зануренням, індивідуальними навчальними планами й підготовкою до іспиту HSK. Провайдерами є мовні школи та інститути (EF Education First та Mandarin Language Training Institute). Програми охоплюють стандартні й інтенсивні курси, підготовку до іспитів, тематичні програми та індивідуальні заняття. Ці програми надають студентам змогу глибоко зануритися в мовне середовище, здобути якісну освіту у вибраній галузі.

Рефлексія власного досвіду стажування в *Шанхайській літній школі* (бізнес-китайська та програма занурення в бізнес-культуру) дала змогу констатувати, що зміст освітніх програм структурований за кількома аспектами: накопичення фоново-культурологічних знань; розвиток мовно-мовленнєвих умінь, необхідних для ефективної міжмовної і міжкультурної взаємодії з представниками лінгвокультурної китайської спільноти; розвиток здатності повноцінно користуватися потенціалом лінгвокультурних знань, інструментарієм вербального / невербального спілкування; виховання толерантного ставлення до культурних традицій та ментальності (націоментальні маркери, соціокультурні коди, етнокультура), прагнення до взаємозбагачувального діалогу культур. Короткотривалі курси в Шанхайському університеті іноземних мов – інтенсивні програми тривалістю від 3 до 12 місяців, що зосереджені на розвитку розмовних навичок й академічного письма (Shanghai International Studies University, 2022).

Дослідження засвідчують, що випускники мовних програм китайських університетів мають високий рівень володіння мовами, здобули попит на міжнародному ринку праці. Водночас постає низка викликів, як-от: недостатній рівень інтерактивності традиційних методів викладання та потреба в оновленні навчальних програм, відповідно до глобальних стандартів.

Отже, організація навчання за програмами мовної освіти передбачає різні моделі навчальної траєкторії: підготовчі програми; тривалі програми навчання; короткотривалі (інтенсивні / практичні); регулярні програми;

практико-орієнтовані програми. Умовно виокремлюють основні типи програм: програми з китайської мови для іноземців (китайська як друга іноземна); програми фахової іншомовної підготовки (філологія та педагогіка, бізнес-комунікація, дипломатія). Зростання інтересу до китайської мови як іноземної зумовило необхідність оновлення змісту освітніх програм і вдосконалення методики навчання китайської мови. У більшості університетів Китаю англійська мова є обов'язковою частиною програми, а багато курсів читають англійською.

Програми з мовної освіти в університетах Китаю є високоефективними й адаптованими до сучасних потреб. Водночас подальший розвиток цих програм потребує інтеграції новітніх технологій, удосконалення методології викладання та розширення можливостей міжнародної співпраці. Мовна освіта охоплює базову лінгвістичну підготовку з фундаментальних мовознавчих дисциплін (бакалаврат), спеціалізації, науково-дослідницьку діяльність, міжнародні програми обміну (магістратура), академічні дослідження, публікації, викладацьку діяльність (докторантура).

2.3. Використання інноваційних методів і технологій навчання китайської мови

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізація всіх сфер людської діяльності, лінгвальна глобалізація, поліфонія культур постулюють пріоритетність вивчення іноземних мов. Найпоширенішою мовою у світі після англійської є китайська, оскільки нею розмовляє понад мільярд людей. Китайською мовою послуговуються в Малайзії, Монголії, Таїланді, Тайвані, Сингапурі, Індонезії та Філіппінах. Носії китайської мови становлять понад 14 % від усього населення планети. Згідно з економічними показниками, у 2028 році Китай може обійти США, тому китайська мова прогнозовано може стати другою міжнародною мовою, як англійська. Кількість охочих вивчати китайську мову стрімко зростає, нині

ця цифра сягає близько 100 млн осіб. Зростання інтересу до китайської мови зумовлене розширенням можливостей для ведення бізнесу. Водночас для повноцінного забезпечення кроскультурної комунікації бракує фахівців, які володіють китайською мовою. Навчання китайської мови як іноземної в мовних школах та університетах Китаю потребує докладного аналізу, оскільки впродовж останніх десятиліть методика навчання китайської мови помітно прогресує.

Підходи й методи викладання китайської мови зазнають постійного переосмислення та вдосконалення. Нові концепції виникають як відповідь на посилення складності засобів комунікації та технологічний прогрес. Політичні, соціальні й економічні аспекти глобалізації, зміни у вимогах ринку праці, необхідність конкурентоспроможності, а також виклики міжкультурної комунікації формують нові функції мови в розвитку сучасного китайського суспільства. Такі трансформації мають вагомий вплив на методологію вивчення китайської мови, вимагаючи адаптації освітніх стратегій та інноваційних підходів до їх викладання.

Теоретичний аналіз автентичних джерел дав змогу з'ясувати, що проблеми навчання і викладання китайської мови як іноземної в Китаї досліджували такі науковці: Gong et al. (2018), Grenfell & Harris (2015), Han & Tsukada (2020), Lin (2019), Liu (2017), Liu & Xu (2015), Wang et al. (2019) та ін. У працях схарактеризовано низку питань, а саме: розвиток мотивації до вивчення китайської мови через комунікативні завдання; розроблення та використання ефективних навчальних стратегій; вивчення міжкультурних зв'язків у практиках викладання; використання ігрових онлайн-технологій у навчанні китайської мови тощо.

Відомі китайські науковці та провідні експерти в галузі викладання китайської мови як іноземної зробили вагомий внесок у дослідження мовної підготовки та освіти в Китаї: S. Wang (навчання китайської мови в бізнес-контексті), Y. Zhao (розроблення програм і матеріалів для навчання китайської мови як іноземної (CSL, Chinese as a Second Language), L. Li (методи

формування мовних компетентностей у студентів із використанням цифрових платформ, таких як «МООС» і «XuetangX.»), С. Лю (інтеграція мовної підготовки з культурним навчанням), Х. Ліу (дослідження ефективності навчання китайської мови іноземних студентів), W. Fan (дослідження впливу інтерактивних методів навчання на ефективність засвоєння мови), Y. Chen (методика викладання китайської мови та використання мультимедійних технологій у мовній освіті, інтеграція онлайн-ресурсів у навчання), Z. Zhang (підготовка викладачів китайської мови; інноваційні методи навчання на засадах міждисциплінарного підходу), Y. Huang (упровадження нових технологій у мовну підготовку).

Китайська мова як одна з офіційних мов ООН посідає ключове місце в міжнародному дискурсі. Дослідник Yalun (2019) зауважує, що «спілкування китайською мовою має глибоку історію» у 65 країнах, охоплюючи 2 в Східній Азії, 11 у Південно-Східній Азії, 8 у Південній Азії, 8 у Центральній Азії, 16 на Близькому Сході, 16 у Східній Європі. Для людей з інших країн, які прагнуть поглибити своє розуміння Китаю в усіх сенсах, опанування китайської мови вважають найбільш ефективним і дієвим засобом. Міжнародна співпраця Китаю в галузі економіки, науки, культури, освіти, туризму, мистецтва та технологій сягнула безпрецедентного рівня розвитку, що суттєво вплинуло на рейтинг китайської мови в сучасному глобальному світі (Yalun, 2019).

Зауважимо, що методика навчання китайської мови відрізняється від методики навчання будь-якої європейської мови (особливо усної комунікації). Специфіка навчання китайської мови полягає в навчанні ієрогліфів. Важливе значення мають усі аспекти мови (фонетика, граматики, лексика, ієрогліфіка), оскільки вони слугують підґрунтям для навчання усного мовлення (Jia & Fenghis, 2016).

Навчання китайської мови неможливо уявити без вивчення ієрогліфічного письма, що являє собою джерело письмової інформації. Із найперших етапів навчання, поряд із навчанням говоріння потрібно також формувати навички письма. Ієрогліфіка – невіддільна частина вивчення

китайської мови, що становить неабиякі труднощі для студентів на початкових етапах навчання. Дібрати правильні прийоми та методи навчання ієрогліфіки – основне завдання викладача, який прагне успішно навчати мови. На початковому етапі студенти повинні володіти графічними елементами та ключами, а також тими ієрогліфами, за допомогою яких записують основні лексичні одиниці. Прописувати варто тільки те, що студенти повторюють уголос, оскільки письмо – не мета, а тільки засіб навчання, опора для запам'ятовування слів, підготовки усних повідомлень.

Ефективним методом запам'ятовування слів є метод «думай уголос» («think-aloud» «出声思维»), який передбачає, що студенти-початківці переглядають свої попередні знання, щоб визначити «тег» для запам'ятовування китайських символів. Запам'ятовування ієрогліфів – це копіткий і тривалий процес, тому необхідно зосереджуватися на формах ієрогліфів у цілому, а також на окремих компонентах. Розбіжність між формою і звучанням, повне та скорочене написання, велика кількість знаків, складна структура, безліч різновидів графічних елементів становлять суттєві труднощі для запам'ятовування ієрогліфів. Докладені зусилля можуть залишити мало когнітивного простору для розгортання стратегій вищого рівня (Grenfell & Harris, 2015). Зокрема, цей метод спрямований на використання стратегій перекладу мови під час вивчення китайських ієрогліфів (англ. «translanguaging»), з акцентом на розвитку тривалої пам'яті. Оволодіння специфічною писемністю потребує залучення максимальної кількості механізмів психіки й інтенсивного використання всіх видів пам'яті.

Результати наукових досліджень переконують, що в навчанні китайської мови як іноземної використовують орфографічні стратегії, семантичні стратегії, стратегії пам'яті, фонологічні стратегії та метакогнітивні стратегії. Наприклад, за допомогою метакогнітивних стратегій студенти можуть ухвалювати рішення, контролювати й оцінювати використання конкретних когнітивних стратегій для вивчення китайської лексики. Усі фізичні та розумові дії необхідно описувати цілісно (Zhang et al., 2022). За допомогою

методу «Character-based» (基于笔画) у навчанні лексики на початковому етапі потрібно спершу зосередитися на вивченні написання рисок (8 основних і 23 похідні від них поєднання рисок), згодом на вивченні ключів і простих та складених ієрогліфів. Уведення нової лексики супроводжуване аналізом фонетичних, граматичних і словотвірних характеристик лексичної одиниці, тлумаченням її значення, поясненням правил використання в мовленні (приклади на рівні словосполучення та речення), зіставленням із рідною мовою. Водночас введення лексичної одиниці забезпечене сприйняттям мовних символів за характерними ознаками (Han & Tsukada, 2020; Wang, 2018).

Методика навчання китайської мови як іноземної ґрунтована на поєднанні принципу диверсифікації, апроксимації, урізноманітнення вправ, методу асоціацій у навчанні лексики, перекладного методу, комунікативних завдань, багаторазового запам'ятовування, ігрових методів, прийомів мнемотехніки, проблемно-орієнтованого навчання, кейсів тощо (Han, 2018; Hao et al., 2010). Для ефективного навчання використовують мобільні додатки, онлайн-програми, різні навчальні застосунки, соціальні мережі для спілкування тощо. Наприклад, в ігровій формі доречно вивчати багатоскладові ієрогліфи з використанням інтернет-ресурсів або динамічної наочності (відеоролик, пов'язаний із навчальним матеріалом), що підвищує ефективність засвоєння матеріалу (Huang, 2018).

Використання прийомів візуальної мнемотехніки прогнозує створення власних асоціацій щодо структури ієрогліфа, заснованої на уяві та творчих навичках. Наприклад, опис структури ієрогліфа 邑 (㇏) передбачає, що цей ключ є ідеограмою, де поєднано дві графеми: 阝 «місто, об'єкт» та знак 邑 «влада». Отже, значення 邑 – місце розташування володаря, тобто центральне місто, столиця. Серед наведених ідеограм «чоловік» 男 складається з графем «поле» 田 і «сила» 力 (оброблення поля із застосуванням фізичної сили було переважно заняттям чоловіків). Ідеограма зі значенням «книга» 書 утворена з графем «писати» 聿 і «говорити» 言, а до складу знака «пензель» 筆 входить

та сама графема «писати» 聿 у поєднанні з «бамбуком» 竹 (другий компонент вказує на матеріал, із якого з давніх часів у Китаї виготовляли пензлі). За допомогою мнемотехніки студенти навчаються перетворювати знаки на образи, об'єднувати в штучну асоціацію, формувати послідовність образів, повторювати їх для закріплення (Leminen & Bai, 2023).

Метод розгадування ієрогліфічних лінгвістичних загадок («猜字谜») сприяє запам'ятовуванню елементів китайської ієрогліфічної писемності. Китайські загадки, в основі яких омонімічність або багатозначність, тісно пов'язані з формою, вимовою або зі значенням ієрогліфів. Наприклад, загадка «Одна собака, чотири роти» (一只狗四张嘴) передбачає відповідь – ієрогліф 器 qì – «талант», «інструмент», «здібності», «обдарованість». Він складається зі знака «собака» 犬 (一只狗: 狗 gǒu означає «собака», записаний ієрогліфом 犬 quǎn) і чотирьох знаків «рот» 口 kǒu (四个口). Первісне значення «собака, який голосно гавкає» згодом було втрачене, сучасна інтерпретація ієрогліфа трансформувалася в «талант», «обдарованість», «прилад» («собака, який оберігає»).

Методика навчання китайської як іноземної базована на таких ключових підходах:

- комунікативний підхід – спрямований на розвиток навичок усного та писемного мовлення через автентичні ситуації спілкування;
- лінгвокультурний підхід – передбачає інтеграцію мовного матеріалу з культурними аспектами китайської цивілізації, що сприяє більш глибокому розумінню мови;
- структурно-функціональний підхід – акцентує на граматичній структурі мови, синтаксичних конструкціях та їх функційному застосуванні;
- компаративний аналіз – порівняння китайської мови з рідною та першою іноземною мовою, що допомагає виявити типологічні відмінності й подолати труднощі засвоєння.

Навчання китайської мови пов'язане з труднощами оволодіння знаннями:

- 1) фонетична система – наявність чотиритонової системи та складні артикуляційні особливості становлять труднощі для студентів, особливо для тих, чия рідна мова не має тонального компонента;
- 2) ієрогліфічне письмо – потребує окремого підходу до засвоєння, оскільки навчання письма відрізняється від алфавітних мов;
- 3) граматики – відсутність відмінювання, часових форм і багатозначність синтаксичних конструкцій можуть породжувати труднощі у формуванні мовної компетентності;
- 4) інтерференція першої іноземної мови – студенти, які вивчають китайську після англійської чи іншої індоєвропейської мови, можуть переносити граматичні й лексичні особливості попередньої мови на китайську.

Методика навчання китайської мови як іноземної має зважати на фонетичні, граматичні, лексичні особливості мови, а також на міжкультурні аспекти її викладання. Застосування комбінованих підходів, інноваційних методів і технологій здатне суттєво підвищити ефективність навчального процесу, адаптувати його до потреб сучасних студентів.

Сучасні підходи до викладання китайської мови охоплюють використання технологій штучного інтелекту, цифрових платформ для самостійного навчання (наприклад, «WeChat Mini Programs», «Coursera», «EdX») та методики змішаного навчання (blended learning). Важливу роль відіграє також залучення носіїв мови до освітнього процесу. У деяких університетах розвиваються CLIL (змішані курси, де мову вивчають через предмети). Поширене використання платформ «Moodle», «Coursera», «AI-асистентів ChatGPT» та ін.

Традиційними *методами* навчання є такі: аудіовізуальні методи – використання мультимедійних ресурсів, мобільних додатків та інтерактивних платформ для формування фонетичних і лексичних навичок; проєктне навчання – спрямоване на розв'язання комунікативних завдань через

виконання тематичних проєктів; метод занурення (Immersion Method) – сприяє інтенсивному використанню китайської мови в різних навчальних контекстах; гейміфікація – включення ігрових елементів у навчальний процес для підвищення мотивації студентів. Наприклад, ефективним є *метод занурення*, що передбачає створення навчального середовища, де студенти активно використовують китайську мову в повсякденному спілкуванні та навчальних ситуаціях. Створенню такого середовища сприяють: повне мовне занурення на занятті без використання рідної мови; культурне занурення (студенти не лише вивчають мову, а й активно беруть участь у традиційних китайських культурних заходах, наприклад, чаювання для ознайомлення з традиціями, майстер-класи з каліграфії, що допомагають студентам використовувати лексику в реальних життєвих ситуаціях); віртуальне мовне занурення (вивчення китайської мови через інтерактивні VR-додатки, онлайн-зустрічі з носіями мови або перегляд китайських серіалів без субтитрів); тандем навчання (вивчення мови в парі зі студентом-носієм мови) тощо. Метод занурення забезпечує природне засвоєння китайської мови, сприяє більш швидкому розвитку мовних навичок та адаптації до реальних умов спілкування. Це ефективний спосіб навчання, особливо для студентів, які хочуть досягти високого рівня володіння мовою.

До інтерактивних методів навчання китайської мови належать: гейміфікація, «перевернутий клас», навчання на основі кейсів, проєктний метод. Останнім часом серед модних освітніх тенденцій називають *гейміфікацію*. Для досягнення ефективності навчання китайської мови використовують обидва методи, оскільки вони взаємодоповнюють навчальний процес завдяки суттєвій відмінності. Гейміфікація і навчальні ігри посилюють зацікавлення навчанням китайської мови та сприяють інтерактивності опанування знань.

Трансформація та поступова інтеграція навчальної діяльності студентів від «пасивного сприйняття» до «активного вибору» не тільки увідповіднені з теорією самодетермінації (Ryan & Deci, 2000) для стимулювання внутрішньої

мотивації, але й надають простір для задоволення індивідуальних навчальних потреб студентів, зумовлюють зміну ролі викладача на занятті.

З огляду на зростання кількості студентів у закладах вищої освіти, одним із найефективніших методів викладання китайської мови стала методика *перевернутого класу* («Flipped classroom»), яка інтегрує теорію поглибленого навчання з навчанням, орієнтованим на результат («Outcome-Based Education», OBE). Такий інтегрований підхід забезпечує не лише ефективність у вивченні китайської мови, а й розвиток критичного мислення та формування погляду щодо більш широкого використання освітнього контексту. Водночас опитування студентів засвідчило наявність певних труднощів в адаптації до нового формату навчання, оскільки він здається менш безпечним і комфортним, порівняно з традиційним підходом, орієнтованим на викладача (Hsieh et al., 2017).

Модель перевернутого класу впроваджена у викладання іноземних мов 2011 року, відтоді вона позитивно сприйнята викладачами іноземних мов і привертає дослідницьку увагу. Автори статті «Research on flipped classrooms in foreign language teaching in Chinese higher education» (Kong et al., 2024) виконали бібліографічний аналіз праць (понад 233 наукові роботи, опубліковані в китайських академічних журналах протягом 2011 – 2021 років), дослідивши стан упровадження методики перевернутого класу у викладання іноземних мов у закладах вищої освіти Китаю. Унаслідок вивчення цього питання, у період із 2013 р. до 2017 р. було зафіксоване суттєве зростання кількості публікацій, присвячених названій методиці, згодом наукова увага до цієї теми зменшилася. Автори більшості розвідок фокусувалися на використанні методики перевернутого класу в навчанні англійської мови на рівні коледжу / університету, натомість недостатньо вивченим було питання про її застосування для навчання інших іноземних мов. У попередніх наукових працях акцентовано на теоретичному обґрунтуванні шляхів упровадження нової моделі перевернутого класу, у пізніших студіях досліджено вплив її реалізації. Результати контент-аналізу засвідчили загальну тенденцію до високого рівня задоволеності студентів моделлю перевернутого класу, а також позитивні навчальні досягнення. Серед

ключових чинників, що впливають на ефективність такої методики, варто назвати рівень володіння іноземною мовою та здатність до саморегуляції або самодисципліни в студентів (Kong et al., 2024).

У науковому дискурсі бракує якісних досліджень, що фокусують увагу на перевернутому навчанні китайської мови. Автори зосереджувалися переважно на викладанні англійської мови як іноземної, ігноруючи більшість із понад 100 іноземних мов, що викладають у вищих навчальних закладах Китаю. Методика перевернутого класу – це навчальна стратегія, яка змінює звичне навчальне середовище через надання нової інформації поза межами навчального класу та використання часу для роботи в класі для інтерактивного навчання. Такий підхід набув популярності за свій потенціал у посиленні заохочення студентів та в поліпшенні результатів академічної діяльності. Методика актуалізує форми й методи активного навчання та участі студентів, дає змогу пропонувати більш персоналізовані завдання й інструкції, створює можливості для колабораційного навчання, спільного виконання завдань.

Перевернутий клас забезпечує гнучкість та адаптацію до різноманітності навчального середовища. Завдяки вільному доступу до онлайн-ресурсів, студенти можуть самостійно вибирати час і місце для навчання, що дає їм змогу поєднувати вивчення мови з іншими питаннями. Навчальні матеріали доступні онлайн у будь-який час, тому студенти можуть переглядати зміст у зручний для них момент. Щоб допомогти студентам зрозуміти китайську культуру й навички спілкування, використовують автентичний відеохостинг «Youku» як навчальний інструмент для китайської мови та платформу «Google» для створення віртуальної спільноти. Завдяки такому підходові, студенти мають змогу взаємодіяти один з одним після заняття. Використання цього методу вимагає від студентів самостійного опанування навчального матеріалу, а також перегляду навчального відео перед заняттям. Такий орієнтований на студента підхід сприяє персоналізованому навчанню, оскільки здобувачі освіти звертають посилену увагу на ті аспекти, що

становлять для них найбільші труднощі. Студенти мають змогу переглядати відео кілька разів або тренувати мовлення за допомогою записаних зразків.

Розширене розуміння переваг і недоліків перевернутого класу в різних культурних та лінгвістичних контекстах є ключовим для подальшого вдосконалення цієї методики та її адаптації до різних освітніх середовищ. У навчанні китайської мови методика сприяє залученню більш інтерактивних і комунікативних видів діяльності для підвищення задоволення студентів від навчання, отже, покращення академічних результатів.

У коледжі Нанфан, Гуанжоу (Nan fang College, Guangzhou), використовуючи методику перевернутого класу під час навчання китайської мови (рис. 2.7), студентам пропонують завдання для самостійної роботи, для аудиторної роботи з елементами дослідницької роботи, для колабораційного навчання із застосуванням медійних платформ для самооцінювання та зворотного зв'язку після аудиторної роботи.

Рис. 2.7 Переваги використання методики перевернутого класу під час вивчення китайської мови в Ni Hao Ma – Mandarin Learning Lab

Джерело: (Ni Hao Ma – Mandarin Learning Lab, 2024).

Перевернутий клас сприяє глибшому розумінню та тривалому засвоєнню матеріалу. Студенти ознайомлюються з новим матеріалом удома, тому приходять на заняття вже з базовими знаннями. Це допомагає їм ефективніше використовувати час на занятті, застосовувати отримані знання на практиці, ставити запитання й отримувати роз'яснення від викладача.

Модель перевернутого класу зосереджена на цілеспрямованому відборі навчального контенту, що покращує якість засвоєння мови. Викладачі ретельно добирають матеріали, відповідно до індивідуальних потреб і навчальних цілей студентів. Групові дискусії та спільні активності в класі сприяють контрольованому мовленнєвому тренуванню. Крім того, роль викладача може змінюватися, коли студенти постають у ролі наставників і демонструють свої мовні навички.

За організацію перевернутого класу суттєвою мірою відповідальні викладачі, які спостерігають за студентами, оцінюють їхній прогрес і надають постійний зворотний зв'язок. Викладач виконує функцію фасилітатора, підтримуючи активну взаємодію між студентами, що сприяє розвитку комунікативних навичок і створює атмосферу співпраці в навчальному процесі.

Методика перевернутого класу в поєднанні з сучасними медіаплатформами вможливорює ефективне взаємооцінювання студентів, групове обговорення та взаємодію. Традиційні методи, засновані на лекційному поданні матеріалу, не покращують формування навичок критичного мислення, оскільки сфокусовані на механічному запам'ятовуванні, а не на розвитку мислення більш високого рівня. Водночас існують основні виклики, пов'язані з упровадженням моделі перевернутого класу, ідеться про збільшення часу на підготовку, навантаження, необхідність доступу до сучасних технологій.

У межах вивчення курсу «Китайська панорама» (таблиця 2.3) поєднано традиційні та інноваційні методи навчання і викладання. У курсі взято до уваги вплив таких чинників, як вік, стать, національність, тривалість перебування в Китаї, на психологічну й навчальну адаптивність студентів. Зміст курсу

охоплює 12 тем, передбачає щотижневі практичні заняття в аудиторії (2 години, загальна кількість – 24 години). Теми для розвитку навичок критичного мислення (Li & Jiraporn, 2024, с. 5): «Гуманітарні науки в житті», «Традиційна китайська філософія», «Традиційна китайська їжа», «Одяг», «Транспорт», «Китайський етикет», «Традиційне китайське мистецтво», «Старовина поезія», «Особливі теми китайської культури», «Китайська старовина міфологія», «Біографія Сянь Ю», «Трагедія Китаю та Заходу», «Старовинні китайські новели», «Особливі теми з порівняльних досліджень китайської та західних культур», «Групова презентація китайської культури».

Таблиця 2.3

**Взаємозв'язок змісту
дисципліни «Китайська панорама» та методів навчання
(Li & Jiraporn, 2024)**

Зміст / навчальні стандарти / навчальні одиниці	Мета	Технології та методи організації навчання
«Гуманітарні науки в житті»	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: – інтерпретація; – пояснення; – оцінювання.	Навчання, орієнтоване на результат; інструктоване навчання (опис результатів навчання); кейс-стаді; навчання на основі запитів.
Традиційна китайська філософія	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: – інтерпретація; – аналіз; – пояснення.	Мультимедійні ресурси; запити на онлайн-платформі; самокероване навчання; проблемне навчання; кейс-стаді; дебати.
Спеціальні теми з китайської культури	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: – висновки; – аналіз; – пояснення.	Навчання, орієнтоване на результат; мультимедійні ресурси; онлайн-платформи; самокероване навчання; кейс-стаді; дискусії; оцінювання викладачем; рефлексії після занять.
Старовинна поезія	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: – аналіз; – оцінювання; – пояснення; – саморегуляція.	Проектне навчання; рольове навчання; колабораційне навчання; кейс-аналіз; оцінювання однокласниками; оцінювання викладачем.
Стародавні китайські новели	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: – переклад; – оцінювання; – пояснення.	Навчання, орієнтоване на результат; онлайн-платформи; кооперативне навчання; рефлексії після занять.

Презентації груп із китайської культури	Розвиток навичок критичного мислення. Виміри: <ul style="list-style-type: none"> – переклад; – аналіз; – висновки; – оцінювання; – пояснення; – самокорекція. 	Навчання, орієнтоване на результат; проєктне навчання; рольове навчання; глибоке навчання; колабораційне навчання; оцінювання однокласниками; кейс-аналіз; оцінювання викладачем; рефлексії після занять.
---	---	---

Викладачі курсу наголошують на ефективності такого набору методик і підходів, фіксуючи покращення мотивації студентів, критичного мислення, загальної академічної діяльності. У межах дисципліни поєднано теорію глибокого навчання з навчанням, орієнтованим на результат у моделі перевернутого класу. Акцентовано на підготовці до заняття та на використанні інтерактивних завдань, які сприяють глибокому розумінню і практичному застосуванню отриманих знань. Інтеграція теорії глибокого навчання ще більше посилює цей процес через заохочення студентів до опанування нової інформації, що вможливорює досягнення більш вагомих результатів навчання.

Використання принципів навчання, спрямованого на результат, забезпечує інструкційну діяльність та оцінювання з боку викладача, що пов'язане з чітко окресленими цілями навчання, посилює мотивацію та активність студентів.

Експериментальне дослідження Yang et al. (2018) доводить переваги й виклики застосування перевернутого навчання у викладанні китайської мови як іноземної на початковому рівні. У роботі представлено кількісні та якісні дані, зібрані у двох групах студентів першого курсу (одна навчалася за традиційною (лекції + вправи), інша – за перевернутою моделлю (самостійне освоєння теорії + практика в класі)). Результати фінального іспиту й усного тестування засвідчили, що студенти перевернутої групи демонстрували вищий рівень мовленнєвих навичок, оскільки присвячували більше часу практичному застосуванню мови. Згідно з підсумками анкетування в кінці семестру, студенти перевернутої групи вище оцінили три аспекти навчального досвіду: необхідність самостійного навчання, кількість мовленнєвої практики в класі, посилене зацікавлення предметом. Методика перевернутого класу сприяла

покращенню мовленнєвих навичок, підвищенню мотивації до навчання, глибшому розумінню матеріалу (використання відеоуроків та інтерактивних матеріалів оптимізувало засвоєння граматики й лексики). Результати дослідження підтверджують, що перевернутий клас є ефективною методикою для навчання китайської мови як іноземної. Використання інформаційних ресурсів і технологій, самостійне опрацювання матеріалу та активне використання мови в класі розвивають комунікативні навички, поліпшують результати навчання. Необхідно зважати, що окреслений підхід вимагає великих зусиль із боку викладачів у розробленні якісних навчальних матеріалів, фасилітації до самостійного пошуку інформації студентами. У таблиці 2.4 представлено узагальнену структуру й алгоритм реалізації методики перевернутого класу.

Таблиця 2.4

**Узагальнена структура та алгоритм реалізації
методики перевернутого класу**

Етап	Діяльність	Роль студента	Роль викладача
До заняття (самостійна підготовка)	Перегляд відео, читання матеріалів, виконання попередніх завдань.	Ознайомлення з новим матеріалом, підготовка запитань.	Надання матеріалів, створення тестів для самоперевірки.
Під час заняття (активна мовленнєва практика)	Групові дискусії, рольові ігри, усні вправи, проекти.	Застосування знань на практиці, взаємодія з іншими.	Фасилітація, підтримка, корекція помилок.
Після заняття (рефлексія та закріплення)	Виконання тестів, запис відеопрезентацій, самооцінювання.	Закріплення знань, отримання зворотного зв'язку.	Аналіз результатів, індивідуальні консультації.

Загальні переваги методики перевернутого класу такі: використання індивідуального підходу, покращення мовленнєвої практики, підвищення залученості студентів до вивчення іноземної мови, гнучкість у навчанні тощо.

Кейс-метод – метод активного навчання на основі реальних ситуацій, що спрямований як на засвоєння конкретних знань та вмінь, так і на розвиток загального інтелектуального й комунікативного потенціалу студентів на

заняттях із китайської мови. Наприклад, викладач окреслює проблему «Acquaintance and future job», проголошуючи її за кілька днів, а також повідомляє, що заняття буде проведене на основі кейс-методу. Тема кейсу: «What is better for you: serving at the police forces or working as a white-collar worker?» (什么对你更好：在警察部队服役还是从事白领工作?).

Студенти після обговорення самостійно характеризують проблему. Для названого методу навчання характерна автентичність, контекстність, інтерактивність і відкритість, а також здатність розвивати мовну експресію та мислення студентів.

Проектна методика навчання китайської мови дає студентам змогу оволодіти іншомовним матеріалом у процесі виконання індивідуальних завдань. Студенти досліджують проєкт самостійно або спільно, розробляють концепцію проєкту, потім проводять дослідження, збирають інформацію, реалізують план і розв'язують проблему, презентують результати. Проєктний метод ґрунтований на комунікативно-орієнтованому підході до вивчення іноземних мов. Вивчення китайської мови на основі проєктного дослідження дає змогу студентам засвоювати мовні знання в автентичному середовищі та вдосконалювати свої комунікативні навички.

Стрімка глобалізація і зростання складності інформаційних процесів вимагають від сучасної людини навичок критичного мислення, що вможливають аналіз, оцінювання та синтез відомостей, необхідних як для навчання, так і для успішного життя в модернізованому світі. У КНР важливість навичок критичного мислення усвідомили внаслідок проведених реформ в освіті, які мали на меті розвиток інновацій і креативності. Водночас критиці підлягали традиційні методи навчання, що передбачали механічне запам'ятовування та навчання, орієнтоване лише на складання іспитів. Такі методи не збігалися зі стратегічною метою, яка прогнозувала розвиток навичок, запотребуваних у сучасному суспільстві. Через специфіку освітнього контексту Китаю, де домінувало стандартизоване тестування, викладачі

іноземної мови (зокрема англійської) здебільшого використовують традиційну викладацько-орієнтовану й екзаменаційну методику.

Протягом останнього десятиліття Міністерство освіти КНР посилило вимоги до закладів вищої освіти щодо переходу від традиційного підходу, сфокусованого на викладача, до інноваційних методів, які інтегрують цифрові технології та інтернет. Основні цілі такої політики – підвищення ефективності навчання, підтримка залученості студентів та покращення їхньої задоволеності освітнім процесом (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2021).

Освітняни вбачають розв'язання цих викликів у впровадженні інноваційних методів навчання, які виходять за межі традиційних, а саме: студентоцентрованого навчання, колабораційного навчання, незалежного навчання, проєктного навчання, методу взаємооцінювання, перевернутого навчання тощо. Зазначені методи здатні заохочувати студентів до навчання, сприяють кращому розумінню іншомовного матеріалу. Такі стратегії поєднуються з принципами активного навчання, розвитку критичного мислення та навичок проблемного навчання.

На якісне засвоєння іноземної мови присутній вплив має білінгвізм. У зв'язку з цим, викладачі виважено формують методичну систему викладання китайської мови як іноземної («Chinese as a Foreign Language» (CFL)), вибудовують ефективні комунікативні стратегії, з огляду на багатомовність і полікультурність студентів. Вибір і творче поєднання методів та технологій навчання мови залежать від моделі навчання, мовного досвіду студентів, їхньої мотивації до навчання, тематичного змісту навчання. Інноваційним методом, який довів свою ефективність, є метод «скафолдингу» («Scaffolding»), що в перекладі з англійської означає «будівельні риштування». Суть методу полягає в тому, що викладач за допомогою спеціальних технік та інструкцій допомагає студентові засвоїти мовний і мовленнєвий матеріал, зважаючи на їхній навчальний досвід, для усунення стресових ситуацій у спілкуванні з носіями мови. Така підтримка або супровід можуть бути виражені в різній формі, наприклад, у вигляді майндмепінгу, блок-схеми, шаблонів, допоміжних

запитань, асоціацій тощо. Водночас підтримка з боку викладача має свій алгоритм дій, що заснований на принципі «допомога, яка згасає» («fading help») (таблиця 2.5).

У таблиці продемонстровано, як навчання допомагає студентам ефективніше засвоювати китайську мову. «Scaffolding» не є односторонньою підтримкою, що передає викладач, оскільки може бути передбачена навіть між студентами, які постають у ролі експертів і допомагають один одному «взаємно та одночасно через діалогічну взаємодію» (Hanjani, 2019). Крім того, концепція підтримувального навчання вийшла за межі безпосередньої взаємодії в класі, тепер охоплює онлайн-спілкування та чати.

Таблиця 2.5

**Підтримувальне («Scaffolding») навчання у викладанні китайської мови
(«Scaffolding in Chinese Language Learning»)**

Метод підтримувального навчання	Опис	Приклад у викладанні китайської мови
Візуальна та контекстуальна підтримка	Використання зображень, відео й реальних контекстів для полегшення вивчення ієрогліфів та розуміння мови.	Розбір ієрогліфів на складники (радикали), використання візуальних мнемонік для засвоєння лексики.
Фонетична та вимовна підтримка	Виконання вправ із «Pinyin», тренування тонів, структурованих слухових завдань для покращення вимови.	Практика пар тонів, слухові вправи з мінімальними парами звуків, моделювання правильної вимови.
Завдання на основі співпраці	Заохочення групових дискусій, рольових ігор та інтерактивних проєктів для практичного використання мови.	Інсценізація діалогів, колективне складання історій, взаємооцінювання між студентами.
Граматична та письмова підтримка	Розбиття складних речень на частини, використання структурованих шаблонів речень, поступові вправи з письма.	Поступовий вступ до письма, завдання на перебудову речень, кероване написання есе.
Когнітивні та метакогнітивні стратегії	Допомога студентам у розвитку саморегуляції, рефлексії та стратегічного планування навчання.	Самооцінювання, ведення щоденника навчального прогресу, окреслення навчальних цілей.

Метод «scaffolding» широко застосовуваний у мовній освіті, зокрема на формальних заняттях, у тандем-навчанні, під час консультування та репетиторства. Взаємодія з носіями мови може породжувати тривожність у студентів, однак численні дослідження підтверджують позитивні результати залучення носіїв мови в підтримувальному навчанні.

Заслуговує на увагу форма *тандем-навчання*, що передбачає рівноправну взаємодію партнерів у процесі вивчення китайської мови. CFL-студенти, які вивчають китайську як іноземну («Chinese as a Foreign Language» (CFL)), спілкуються з партнером-носієм китайської мови (CNS), їхній партнер постає не як авторитетна фігура (наприклад, викладач), а як колега, який допомагає, а не оцінює.

Згідно з дослідженням Resnik & Schallmoser (2019), студенти вважають один одного «культурними посередниками», що відрізняється від класичного навчального середовища, де є ієрархічні відносини» (с. 541). Автори зазначають, що тандем-навчання з носіями мови сприяє отриманню задоволення від навчання, що слугує ключем до успіху. Коли студенти відчують позитивні емоції від мовної підтримки, вони більш схильні інвестувати час і зусилля в процес вивчення мови. Студенти демонструють вищу мотивацію, більше ризикують у спілкуванні з однолітками та отримують більше користі від зворотного зв'язку, ніж під час традиційних занять із викладачем.

Студенти допомагають один одному досягати максимального навчального потенціалу, усвідомлюють мовні структури, завдяки зворотному зв'язку від носіїв мови під час електронного тандем-навчання. Носії мови можуть реалізувати поетапне підтримувальне навчання, виправляючи некоректні мовні форми студентів. Дослідники зазначають, що, попри численні переваги, ефективність зворотного зв'язку від носіїв мови залежить від розуміння ними граматичних структур власної мови (Lee, 2008).

Описана форма навчання найбільш використовується на двомовних програмах (китайська / англійська та англійська / китайська). Китайські студенти часто хвилюються через граматичні помилки у своїй англійській

мові. Вони вважають, що їхня англійська має бути ідеальною. Імовірно, це результат традиційної системи викладання англійської мови в Китаї, що зосереджена на граматиці й точності, замість розвитку комунікативних навичок (Chen, 2020). Латиноамериканські студенти не настільки переймаються граматикою, але намагаються використовувати навіть обмежені знання англійської. Китайські студенти занадто усвідомлюють свої обмеження, унаслідок чого менше практикуються в спілкуванні.

Надмірне зосередження на граматичній правильності може стримувати розвиток комунікативних навичок китайських студентів. Зміна підходу до навчання, що стимулює практичне використання мови замість посиленої уваги до граматики, може сприяти більш ефективному засвоєнню англійської / китайської та посиленню впевненості студентів у спілкуванні.

Kong (2021) пропонує кілька методичних етапів реалізації тандем-навчання в опануванні китайської мови як іноземної (CFL) (на прикладі вивчення теми «Китайська / Американська культура») (Рис. 2.8).

1-й етап: наприкінці кожного розділу розмовної теми викладач проголошує тему й надає підказки для написання тексту. Студенти, які вивчають китайську як іноземну (CFL), створюють історію на основі чотирьох зображень і подають її у письмовому вигляді китайською мовою. Здобувачі освіти можуть вибрати рукописний або друкований варіант подання роботи.

2-й етап: за тиждень до тандем-заняття викладач надсилає електронний лист носіям китайської мови (CNS), запрошуючи їх до участі в активності. У листі зазначено чітку дату й час заняття, щоб зацікавлені носії китайської могли записатися, відповідно до свого графіка. Кожного разу запрошують шість носіїв китайської мови (CNS).

3-й етап: для поглиблення знань викладач формує тематичні запитання або питання для дискусії. Відповіді не мають обмежень щодо обсягу та мови дискусії.

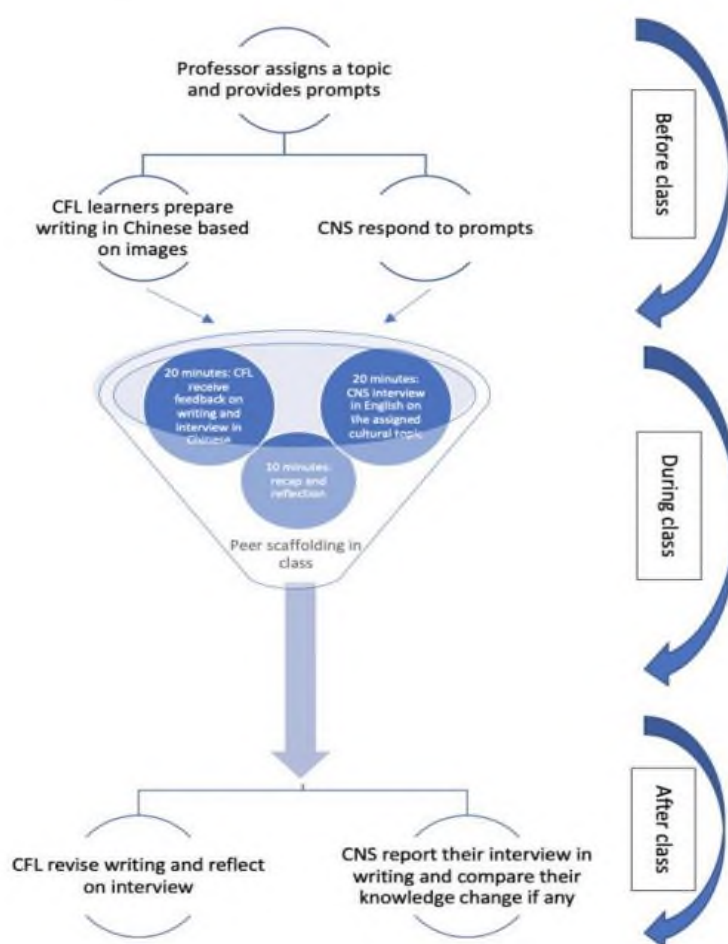

Рис. 2.8. Алгоритм реалізації тандем-навчання (Kong, 2021).

4-й етап: у день заняття студент, який вивчає китайську (CFL), та носій китайської мови (CNS) формують пару як тандемні партнери. Для прикладу робочі аркуші для CFL та CNS надруковані на папері різного кольору, щоб уникнути плутанини. Перші 20 хвилин CFL-студент розповідає свою написану історію партнеру-CNS; CNS-студент надає зворотний зв'язок та обговорює історію. Після цього студенти ставлять один одному додаткові запитання китайською мовою. Наступні 20 хвилин CNS бере інтерв'ю в CFL-партнера англійською мовою, щоб розширити своє розуміння американської культури. Після завершення активності обидва партнери переглядають та доопрацьовують свої роботи на основі отриманого зворотного зв'язку. Зворотний зв'язок фіксують у спеціальному робочому аркуші.

Тандем-навчання акцентує рівноправну взаємодію партнерів, однак основну увагу зосереджено на тому, як носії китайської мови (CNS) підтримували процес вивчення мови студентами (CFL), які вивчають мову. Засвоєння знань і вмінь контролюють на основі письмових робіт, аудіозапису дискусій, напівструктурованого інтерв'ю в кінці семестру. Критерії оцінювання такі: корекція мови (виправлення граматичних, лексичних, фонетичних помилок студентів); розширення мовних навичок (допомога в розвитку складніших мовних структур і в розширенні словникового запасу); письмо (покращення навичок письма через зворотний зв'язок від носіїв мови); формування міжособистісних взаємин (розвиток партнерських стосунків між студентами CFL та носіями китайської мови (CNS) у процесі навчання). Носії китайської мови (CNS) надавали зворотний зв'язок, використовуючи різні стратегії, серед яких найпоширенішою стратегією було очевидне виправлення («explicit correction»), перефразування («recast»), еліцитація («elicitation») – (спонукання до самостійного виправлення помилок) (Kong, 2021).

Тандем-навчання вможливорює отримання зворотного зв'язку в непередбачених ситуаціях («contingency feedback»). Ідеться про індивідуальну допомогу, адаптовану до поточних потреб студента. У великій групі з одним викладачем така форма підтримки була б складною для реалізації. Носії мови використовують різноманітні техніки в межах власної компетентності, щоб допомогти партнерам засвоїти матеріал. Наприклад, носій мови демонстрував партнеру-CFL перебільшені рухи губ, щоб студент зміг моделювати правильну вимову, інший пояснював регіональні відмінності у вимові через жарт, щоб зробити знання цікавішими й легшими для запам'ятовування. Студенти-партнери допомагали «зробити слова своїми» (Storch, 2007, с. 155). У процесі спільного пошуку найкращого способу комунікації партнери розвивали емпатію та отримували мотивацію для подальшого навчання. На думку Resnik & Schallmoser (2019), такий підхід «допомагає, коли ти бачиш, що інша людина також не є ідеальною в мові, і ви можете підтримувати та допомагати

один одному» (с. 553). Безпосередня міжособистісна комунікація демонструє щире прагнення підтримати партнера в навчальному процесі.

Водночас використання тандем-навчання має як *переваги* (мовні виправлення від партнерів, збагачення словникового запасу новою лексикою та автентичними мовними висловами; розуміння дискурсу та розвиток мовлення; персоналізована підтримка, адаптована до потреб студентів), так і *виклики*, а саме: недостатній досвід з обох боків, брак педагогічної підготовки в носіїв китайської мови (CNS), що призводять до втрати деяких можливостей для підтримувального навчання («scaffolding»); недотримання вимог корекції мовних та мовленнєвих навичок (носії мови часто переривали студентів-CFL одразу після виявлення помилки, надаючи правильну відповідь, без можливості студентам самотійно виправити помилку), вони не завжди могли чітко пояснити, чому вислів CFL-студента є неправильним; іноді вони не помічали помилок, через що втрачалися можливості для навчання. Як зазначає Jin (2013), «занадто раннє та надмірне втручання заважає студентам досягти саморегуляції, а в перспективі – самотійно формулювати правильні мовні конструкції» (с. 207).

Нестабільна кількість міжнародних студентів, які беруть участь у тандемних сесіях, впливає на якість навчального процесу. Через змінювані й нестабільні тандемні пари CFL-студенти отримують різний рівень зворотного зв'язку, що ускладнює розвиток розмовних навичок та довіри в спілкуванні. Носії китайської мови (CNS) потребують додаткового навчання, щоб їхній зворотний зв'язок був більш ефективним, сприяв самокорекції в CFL-студентів. Необхідно зважати на мовні й культурні бар'єри, які можуть впливати на ефективність тандем-навчання. Формування стабільних партнерських зв'язків між студентами суттєво підвищує мотивацію та якість навчального досвіду.

Зростання популярності китайської мови як іноземної (CFL) створює нові виклики для мовної освіти, особливо в контексті забезпечення якісного викладання та підготовки кваліфікованих викладачів.

Органічне поєднання інтерактивних методів навчання на заняттях китайської мови сприяє досягненню більшого навчального ефекту, розвитку активності й ініціативності студентів, посилює мотивацію, удосконалює міжкультурну комунікацію.

Методика навчання китайської мови як іноземної базована на імпліцитному підході, для якого характерні імпліцитні знання у формі абстрактних уявлень, що потребують пояснень на конкретних прикладах.

Труднощі та проблеми викладання китайської мови ставлять перед викладачами такі виклики: задоволення мовних потреб студентів; мотивування до вивчення китайської мови та культури; компенсація недоліків і брак навчальних ресурсів; поєднання змісту викладання, заснованого на знаннях, із використанням мови; підвищення якості викладання китайської мови в контексті формування професійного мовлення майбутніх фахівців.

Оцінювання та сертифікація передбачають: вступні іспити (Gaokao для бакалаврату, вступні екзамени для магістратури); міжнародні мовні сертифікати (HSK, TOEFL, IELTS); випускні кваліфікаційні роботи та захист дисертацій; систему балів і рейтингування студентів.

Отже, на якість викладання китайської мови впливають такі чинники: вплив глобалізації на мовну освіту; диджиталізація навчальних процесів; посилення міжнародної співпраці та збільшення програм подвійних дипломів; потреба в адаптації до сучасних вимог ринку праці; виклики білінгвальної освіти в контексті мовної політики Китаю; навчально-методичне та ресурсне забезпечення; професійна компетенність кваліфікованих викладачів.

2.4. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю

Мовна освіта є важливим компонентом академічної та професійної підготовки фахівців у сучасних університетах. Це зумовлює необхідність розроблення ефективного навчально-методичного супроводу та

інформаційних ресурсів для забезпечення якісного навчання іноземних мов. У китайських університетах розвиток мовної освіти є частиною національної стратегії, яка спрямована на зміцнення міжкультурної комунікації, міжнародної співпраці та підвищення конкурентоспроможності випускників. З огляду на це, важливо проаналізувати навчально-методичні ресурси, інноваційні підходи до викладання та впровадження сучасних інформаційних технологій в університетах Китаю.

Китайська влада активно підтримує мовну освіту через розроблення національних стандартів, підготовку навчальних програм і створення освітніх платформ. Державний комітет із питань освіти розробив серію документів, які регламентують викладання іноземних мов. Університети Китаю застосовують комбіновані підходи до навчання мов, поєднуючи традиційні (граматико-перекладацький, аудіолінгвальний) та сучасні методи (комунікативні, інтерактивні) (Liu, 2017). Акцентовано розвиток навичок усного й письмового мовлення, слухання та читання. Викладачі-мовники проходять спеціальну підготовку, що передбачає як методологічні аспекти, так і засвоєння новітніх технологій у навчанні. Багато університетів співпрацюють із зарубіжними освітніми установами для підвищення кваліфікації викладачів-мовників.

Китайські дослідники активно студіюють інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та медіазасоби для навчання китайської мови, характеризуючи різні аспекти впровадження технологій в освітній процес, зокрема для вивчення китайської мови як іноземної. Wang & Li (2018) досліджували використання ІКТ у процесі навчання китайської мови, як-от віртуальних платформ, мобільних застосунків та онлайн-курсів, аналізували їхню ефективність для покращення навичок слухання та говоріння. Zhao (2016) описував роль мультимедійних ресурсів (відео, аудіо й інтерактивні платформи) у навчанні китайської мови. Chen & Zhang (2017) аналізували цифрові інструменти, такі як мобільні застосунки та онлайн-платформи, для вивчення китайської мови, зосереджуючи увагу на можливостях цих інструментів для покращення навичок читання і письма. Liu & Xu (2015)

окреслили переваги й недоліки мовних платформ для навчання іноземних студентів. Wang et al. (2019) вивчали ефективність мультимедійних засобів у навчанні китайської мови, використання їх для інтерактивного навчання за допомогою відеоуроків та онлайн-курсів. Wu & Zhao (2014) присвятили свої праці особливостям використання мобільних застосунків для вивчення китайської мови, що охоплюють інструменти для покращення аудіювання, вимови та розуміння мови в контексті. Xie & Li (2018) студіювали різноманітні технології та медіа, що застосовують у навчанні китайської мови, їхній вплив на навчальний процес, зокрема інтерактивні методи й мультимедійні платформи. He & Li (2020) вивчали особливості застосування мультимедіа в навчанні китайської мови та оцінювання результатів успішності студентів, а саме в контексті покращення мовних навичок через інтерактивні засоби. Liu (2017) проаналізував вплив новітніх ІКТ на навчання китайської мови, зокрема використання інтерактивних платформ, мобільних технологій та онлайн-ресурсів для покращення всіх аспектів мовного навчання. Lin (2019) описав педагогічні підходи до використання цифрових медіа в навчанні китайської мови, сфокусувавши увагу на вдосконаленні навичок говоріння та слухання через відео- й аудіоресурси.

Розроблення електронних підручників уможлиблює доступ студентів до якісного навчального контенту, незалежно від місця перебування. В електронних бібліотеках, як-от «China National Knowledge Infrastructure» (CNKI), запропоновано дослідницькі статті й навчальні матеріали різними мовами.

Штучний інтелект й адаптивні системи навчання активно впроваджують у мовну освіту. Наприклад, системи розпізнавання мови допомагають студентам удосконалювати вимову, аналізатор тексту «AI-assisted writing» підтримує розвиток письмових навичок (Liu, 2017).

У китайській практиці широко використовують цифрові ресурси, такі як онлайн-платформи, мобільні застосунки й віртуальні класи, що забезпечують

інтерактивний, адаптивний і зручний спосіб навчання, особливо актуальний у сучасних умовах глобалізації та цифровізації освіти.

На особливу увагу заслуговують освітні онлайн-платформи, які пропонують курси для вивчення мов, доступні для студентів з усієї країни. Ідеться, наприклад, про такі платформи, як «MOOC China» та «XuetangX», що стали флагманами в упровадженні масових відкритих онлайн-курсів (МООС) у мовній освіті. На платформах запропоновано різноманітні курси з вивчення китайської та іноземних мов, інтерактивні відео, тести, модулі для самостійної роботи, можливості для взаємодії з викладачами. Студенти мають доступ до матеріалів у будь-який час, що дає змогу індивідуалізувати навчальний процес. Такі платформи спрямовані на забезпечення доступу до якісного навчального контенту для студентів з усього світу, що робить мовну освіту більш доступною та інклюзивною. Крім того, вони забезпечують студентів сучасними методами вивчення мови, поєднуючи традиційні підходи з інноваційними технологіями, сприяють глобалізації китайської мови, підвищуючи її популярність серед іноземних студентів, водночас підтримують національні програми підвищення рівня грамотності населення (Li, 2022).

«MOOC China» – одна з найбільших платформ для масових відкритих онлайн-курсів, що спеціалізується на освітніх програмах різних напрямів, зокрема на вивченні китайської мови. Курси платформи адаптовані для студентів із різним рівнем підготовки – від початкового до просунутого. Основні її особливості:

- інтерактивність (відеоуроки, завдання для самостійного виконання та інтерактивні вікторини);
- доступність (курси можуть бути використані як для самостійного навчання, так і в межах традиційних академічних програм);
- мультимедійний підхід (відео, аудіоматеріали та інтерактивні вправи сприяють кращому засвоєнню матеріалу; студенти можуть брати участь у форумах для обговорення навчальних матеріалів, виконувати групові завдання та отримувати зворотний зв'язок від викладачів) (Liu & Xu, 2015).

«XuetangX» є однією з перших китайських платформ «МООС», що отримала міжнародне визнання. Її курси з китайської мови орієнтовані на потреби іноземних студентів, а також тих, хто прагне вдосконалити свої знання мови для професійного чи для академічного спілкування. Переваги платформи:

- академічна підтримка (курси розроблені в співпраці з провідними університетами Китаю);
- гнучкість (користувачі можуть вибирати темп навчання, повторювати матеріал, виконувати завдання в зручний час);
- сертифікація (після успішного завершення курсу студенти отримують сертифікати, що підтверджують їхній рівень знань);
- наявність віртуальних класів, де викладачі проводять живі заняття, а також інтеграція інструментів для перевірки знань, таких як вікторини й симуляції (Chen & Zhang, 2017).

«МООС China» та «XuetangX» – важливі інструменти для просування китайської мови, що надають студентам змогу вивчати її в комфортних умовах за допомогою інтерактивного та структурованого підходу. Під час опанування курсу «Introduction to Chinese Language and Culture» («Вступ до китайської мови та культури») початківців ознайомлюють на платформі «МООС China» зі структурою китайської мови, базовою граматикою, словниковим запасом та культурними аспектами. Курс містить відеоуроки з основ китайської фонетики, ієрогліфів та практичні завдання для розмовної практики. Курс «Business Chinese for Beginners» («Ділова китайська для початківців») охоплює основи ділової китайської мови, що використовують у професійному середовищі. Практичні кейси, моделювання ділових переговорів, вивчення термінів та ідіом покладено в основу курсу. Курс «HSK Level 1 Preparation Course» («Підготовка до іспиту HSK, рівень 1») розроблений для студентів, які планують скласти іспит HSK (офіційний тест із китайської мови) за допомогою тренувальних вправ, модулів аудіювання, читання базових текстів.

Освітня платформа «XuetangX» пропонує такий перелік курсів із вивчення китайської мови:

– «Chinese Pronunciation and Tones» («Китайська вимова і тональність») – спеціальний курс для відпрацювання правильної вимови та освоєння чотирьох тонів китайської мови на основі відеоуроків, аудіотренажерів, вправ для автоматизації вимови;

– «Chinese Idioms and Proverbs» («Китайські ідіоми та прислів'я») – досліджує історію та значення популярних китайських ідіом, а також їх використання в сучасній мові за допомогою інтерактивних завдань на переклад, створення речень із застосуванням ідіом, аналізом текстів;

– «Advanced Chinese Writing» («Просунуте письмо китайською мовою») – адресований студентам із середнім рівнем знань, що бажають покращити свої навички письма на основі аналізу прикладів есе, вправ на граматичну точність і стилістичну коректність, роботи з офіційно-діловими текстами.

Використання платформ «Zoom» або «DingTalk» уможливлює проведення живих занять з інтерактивними елементами. Ці курси допомагають студентам не лише засвоїти мову, але й зрозуміти її культурний контекст, що робить навчання більш ефективним і захопливим.

У Китаї широко використовують інші цифрові ресурси для вивчення мови, зокрема мобільні застосунки «Hello Chinese», «Super Chinese», «Duolingo», які пропонують інтерактивні вправи для розвитку лексичних, граматичних і фонетичних навичок (Lin, 2019). Короткий опис цих застосунків і їх порівняльну характеристику подано в таблиці 2.6.

Ці застосунки надають користувачам змогу вивчати китайську мову в зручному форматі, незалежно від місця та часу, засвідчують свою ефективність у ході самостійного навчання, слугують доповненням до традиційних занять й університетських курсів. Запропоновано інтерактивні завдання, ігрові елементи й систему мотивації, що допомагає студентам закріплювати матеріал у зручному для них темпі. Крім того, такі застосунки зазвичай використовують штучний інтелект для адаптації завдань до рівня знань кожного користувача (Wu & Zhao, 2014).

Популярні мобільні застосунки для навчання китайської мови

Функція	HelloChinese	Super Chinese	Duolingo
Рівень	Початковий, середній	Початковий до просунутого	Початковий
Зміст	Інтерактивні уроки, що охоплюють основи граматики, лексики, ієрогліфи та вимову. Містить функції розпізнавання голосу для практики вимови.	Використання технологій штучного інтелекту для адаптації навчання, відповідно до рівня користувача. Зосередження на ієрогліфах, читанні, аудіюванні та письмі. Інтерактивні вправи.	Вивчення китайської мови через короткі вправи у формі гри. Підтримка аудіювання, читання та базової граматики.
Інтерактивність	Висока	Дуже висока	Середня
Штучний інтелект	Ні	Так	Ні
Гейміфікація	Так	Так	Так
Офлайн-доступ	Ні	Так	Частково
Ціна	Безкоштовно / платно	Безкоштовно / платно	Безкоштовно / платно

Віртуальні класи, що інтегровані в університетські програми, оптимізують проведення лекцій, семінарів, практичних занять у режимі реального часу. Завдяки платформам на кшталт «Tencent Classroom» та «DingTalk», викладачі можуть застосовувати мультимедійні матеріали, організовувати групові проєкти, забезпечувати інтерактивність навіть під час дистанційного навчання (He & Li, 2020).

Цифрові ресурси підвищують ефективність навчального процесу, з огляду на гнучкість (можливість навчатися в зручному місці та в зручний час); адаптивність (використання технологій для підлаштування завдань до потреб студентів); інтерактивність (забезпечення активної участі студентів через відеоуроки, онлайн-тести та дискусійні форуми).

Ці ресурси стають ключовим інструментом інтеграції новітніх технологій у мовну освіту в Китаї, підвищуючи її якість і доступність. Водночас існують певні виклики й ризики в опануванні китайської мови за допомогою інформаційних ресурсів, а саме: нерівний доступ до сучасних інформаційних ресурсів у різних регіонах країни; відсутність достатньої

кількості кваліфікованих викладачів для впровадження інноваційних методів навчання; потреба в подальшій адаптації міжнародних освітніх стандартів до китайських реалій; лінгвістичні особливості мовної освіти; необхідність розвитку міжуніверситетської співпраці для обміну досвідом; інвестиції в розроблення новітніх освітніх технологій і мовних ресурсів; активізація співпраці з міжнародними організаціями для вдосконалення мовної освіти (Fan, 2020; Wang et al., 2019).

Університети Китаю демонструють високий рівень організації мовної освіти, якого досягають завдяки сучасним підходам до навчально-методичного забезпечення. Комплексне поєднання традиційних методик із цифровими технологіями робить навчання більш ефективним і доступним.

Університети розробляють стандартизовані навчальні програми, що увідповіднені з рівнями мовної компетентності — від початкового до просунутого (A1 – C2). Використовують авторитетні підручники, зокрема серії «New Practical Chinese Reader» та «Integrated Chinese», що інтегрують лексичні, граматичні й комунікативні аспекти (Liu, 2010).

Серед найбільш популярних та ефективних підручників, із якими працюють в університетах Китаю під час вивчення китайської мови як іноземної, варто назвати такі:

- «New Practical Chinese Reader» (автор — Ліу Сюнь (刘珣), спрямований на розвиток усіх мовних навичок — читання, аудіювання, письма та говоріння;
- «Integrated Chinese» (автори — Тао-Чун Лі (陶淳耀) та Лю Йе Хуа (刘悦划)), розроблений для початкового й середнього рівнів вивчення китайської мови, сфокусований на практичних ситуаціях і культурному контексті;
- серія «Developing Chinese» (автори — Жоу Юнганг (周永刚) та Жень Сяою (任小雨)), адаптована для студентів із різними рівнями підготовки (початковий, середній, просунутий);

- «Experiencing Chinese» (автор – Жоу Сяобін (周晓滨)), акцентує на побутовій лексиці та моделюванні комунікативних ситуацій;
- «Boya Chinese» (автори – Лю Сюжунь (刘学荣) та Пань Ляньсянь (潘连仙)) – для різних рівнів навчання;
- «Business Chinese» (автор – Ван Шаожун (王少榕)) – для студентів, які вивчають китайську мову для ділового спілкування;
- «Road to Success: Business Chinese» (автор – Жоу Сяобін (周晓滨)), орієнтований на розвиток навичок ведення переговорів, складання контрактів та ділової кореспонденції;
- «Modern Chinese Grammar» (автор – Ху Юньхао (胡运好)), розроблений із докладним поясненням граматичних конструкцій сучасної китайської мови;
- «Chinese Pronunciation and Phonetics» (автор – Лі Лань (李岚)), орієнтований на вдосконалення вимови та засвоєння правил пін'їнь (拼音) (Sun, 2019; Zhou, 2014).

Університети пропонують підготовку до міжнародно визнаних мовних іспитів, таких як «HSK» («Hanyu Shuiping Kaoshi») та «TOCFL» («Test of Chinese as a Foreign Language»). Спеціальні курси фокусують увагу на виконанні тестових завдань, аудіюванні, читанні й письмі. Для підготовки до «HSK» («Hanyu Shuiping Kaoshi») відомими та офіційно визнаними на міжнародному рівні є такі підручники: «HSK Standard Course» (автори – Цзян Люй (江绿) та Лі Хайян (李海洋)), що розроблений на основі рівнів від HSK1 до HSK6; «Chinese Proficiency Test HSK Guide» (автор – Лю Фусян (刘复祥)) із завданнями та практичними рекомендаціями для складання іспитів.

Інтерактивні підручники містять відео, аудіо, а також інтерактивні вправи, що допомагають студентам практикувати свої навички безпосередньо під час навчання. Використовуючи такі підручники, студенти можуть бачити текст та одночасно прослуховувати правильну вимову.

Університети проводять регулярне підвищення кваліфікації викладачів мов, зокрема через участь у міжнародних семінарах і конференціях. Викладачі отримують доступ до навчальних посібників і методичних матеріалів, розроблених провідними університетами, такими як Пекінський університет та Університет Цінхуа. Мовна освіта в китайських університетах інтегрує елементи дослідницького навчання, зокрема вивчення культурних особливостей Китаю через мовні аспекти, що передбачає роботу з автентичними текстами художньої літератури чи з офіційними документами (Huang, 2021). Щоб розвивати комунікативні навички, викладачі використовують симулятори для відтворення реальних мовних ситуацій, наприклад, бізнес-переговорів чи туристичних подорожей (Zhang, 2020).

ЗВО Китаю пропонують сучасне й інтерактивне навчання китайської мови завдяки використанню новітніх технологій. Університети оснащені спеціалізованими лабораторіями, які сприяють розвитку різних аспектів мовної освіти. Зокрема, лабораторії, зосереджені на вивченні мови, фонології, синтаксису та обробленні дискурсу, допомагають студентам опановувати практичні навички в реальному часі, досліджувати мовні процеси на більш глибокому рівні. Це забезпечує не тільки теоретичну підготовку, але й розвиток практичних навичок для реального використання мови в різних сферах комунікації.

Серед лабораторій, які сприяють різним аспектам навчання мови, варто назвати такі:

- 1) лабораторія з вивчення та розвитку мови – має на меті допомогти студентам більш глибоко зрозуміти структуру китайської мови та її розвиток у часі; студенти використовують мультимедійні ресурси для вивчення фонетичних і граматичних аспектів китайської мови; додатково лабораторія зосереджена на вивченні еволюції мовних форм і лексики китайської мови, а також на розробленні нових підходів до викладання;

- 2) лабораторія мови та розуму – сфокусована на нейролінгвістичних дослідженнях, що допомагають вивчати сприйняття та оброблення людським

мозком китайської мови; у лабораторії застосовують нейронаукові методи для аналізу впливу різних аспектів мови (граматика, лексика, інтонація) на когнітивні процеси; студенти проводять експерименти, використовуючи технології для вимірювання мозкової активності під час мовного процесу;

3) лабораторія фонологічного оброблення мови – покликана аналізувати звукові елементи китайської мови (тони, склади, вимова); студенти досліджують тональні системи китайських діалектів та їхній вплив на загальне сприйняття мови; у лабораторії використовують технології для запису й аналізу мовлення, що дає змогу вдосконалювати навички вимови та слухового оброблення;

4) лабораторія експериментального синтаксису – має на меті вивчення синтаксичних структур китайської мови, зокрема побудови речень та їхньої взаємодії з іншими елементами мови; студенти проводять експерименти із застосування граматичних правил, їхньої варіативності в різних контекстах; лабораторія оснащена програмами для автоматичного аналізу синтаксичних помилок;

5) лабораторія практичного застосування мови – створена для тренування навичок у реальних комунікативних ситуаціях (перемовини, дискусії, переклад); лабораторія має симуляційні системи для створення реалістичних умов спілкування, де студент може застосовувати китайську мову в різних професійних і соціальних контекстах; тут використовують технології штучного інтелекту для створення адаптивних сценаріїв, що покращують практичні навички;

6) лабораторія оброблення дискурсу, що зосереджена на вивченні текстів, дискурсів і контекстів у китайській мові, а також на дослідженні впливу мовних стратегій на формування розуміння довгих текстів чи розмов; студенти використовують інструменти для аналізу мовного потоку та стратегій у реальних умовах дискурсу, таких як медіа, політика, бізнес (Xie & Li, 2018).

Кожна з цих лабораторій застосовує передові технічні засоби для отримання глибоких знань у різних галузях мовознавства, надаючи студентам змогу вивчати китайську мову в багатогранному контексті.

Крім стаціонарних лабораторій, університети активно працюють у віртуальних лабораторіях, де студенти можуть практикувати мову в ситуаціях, наближених до реальних. Такі лабораторії допомагають зосередитися на різних аспектах мови – від фонології до дискурсивних стратегій. Наприклад, симулятори мовної комунікації вможливають вивчення китайської мови через рольові ігри, де учасники взаємодіють із віртуальними персонажами або з іншими студентами. Для поліпшення навичок говоріння використовують системи розпізнавання мови, які дають змогу автоматично оцінювати вимову та інтонацію студента, корегувати недоліки для досягнення більшої точності (Zhao, 2016).

Одна з ознак китайського досвіду – активне використання віртуальних учителів, які можуть вести інтерактивні діалоги, виправляти помилки, відповідати на запитання про граматику й лексику, а також застосування чат-ботів, що допомагають студентам практикувати китайську мову.

Аудіовізуальні ресурси й мультимедіа посідають важливе місце в сучасному процесі навчання китайської мови. Використання таких матеріалів створює більш ефективне, цікаве й багатогранне середовище для вивчення мови, що сприяє розвитку всіх мовних навичок – слухання, говоріння, читання та письма. Китаю вдалося інтегрувати мультимедійні матеріали (відео, аудіо, ілюстрації) в освітній процес, що допомагає студентам покращувати навички аудіювання, розуміння й інтерпретації китайських текстів. Мультимедійні ресурси часто охоплюють китайські фільми, програми новин, подкасти та інші ресурси, які вможливають заглиблення студентів у мовне середовище. Мультимедійні платформи, як-от «Skritter» або «Anki», забезпечують вивчення китайських ієрогліфів і лексики через комбінацію тексту, звуку та зображень (Chen, 2018).

Відеоуроки є одним з основних інструментів для навчання китайської мови, що допомагає студентам наочно спостерігати за правильним використанням мови в реальних ситуаціях – від простих розмов до складних академічних або професійних дискусій. Наприклад, платформи «ChinesePod» або «Yooyo Chinese» пропонують відеоуроки, які поєднують теоретичні знання з реальними ситуаціями (китайські фільми, відео життєвих ситуацій або інтерв'ю з носіями мови).

Подкасти – це популярний спосіб покращення навичок аудіювання китайської мови, особливо для тих, хто обмежений у часі. Завдяки подкастам, можливо слухати китайську мову в будь-який час і в будь-якому місці. Студенти слухають аудіоуроки, наприклад, через платформи «The Mandarin Pod» або «ChineseClass101», де викладачі докладно пояснюють мовні теми з акцентом на правильну вимову та інтонацію.

Онлайн-платформа «The Mandarin Pod» розроблена для підтримки студентів, які прагнуть удосконалити свої навички китайської мови через інтерактивні уроки. Платформа пропонує різноманітні ресурси, серед яких подкасти, аудіоуроки й додаткові матеріали, що охоплюють широкий спектр тем – від повсякденних розмов до поглибленого вивчення граматики та культурних аспектів китайської мови.

Ресурси, що запропоновані «The Mandarin Pod»:

1) подкасти й аудіоуроки, що охоплюють різні рівні складності – від початкового до просунутого, містять реальні бесіди й ситуації, які допомагають студентам покращувати слухове сприйняття, вимову та словниковий запас; подкасти розподілені за рівнями складності, тому користувачі можуть вибирати матеріал для свого поточного рівня знань, це забезпечує поступове й ефективне засвоєння мови;

2) транскрипти та аудіопідтримка – кожен подкаст має повний транскрипт, що дає студентам змогу відстежувати нову лексику під час прослуховування аудіо, вивчати вимову разом із написанням ієрогліфів, покращувати розуміння мови, прослуховувати аудіо як у звичайному, так і в

уповільненому темпі, що полегшує розпізнавання та засвоєння нових лексичних одиниць;

3) інтерактивні уроки, що містять вправи на слухання, говоріння та читання, граматичні вправи, лексичні тести й інші завдання, які сприяють глибшому засвоєнню матеріалу; культурні аспекти китайської мови інтегровані в навчальний процес, що дає студентам змогу не тільки вивчати мову, а й краще розуміти контекст її використання в різних ситуаціях;

4) персоналізоване навчання – завдяки «The Mandarin Pod», студенти окреслюють власний шлях навчання, вибирають уроки на основі своїх інтересів і тематичних уподобань або поточного рівня знань; платформа вможливорює аналіз прогресу, окреслення індивідуальних цілей, що посилює мотивацію та сприяє більш систематичному підходу до навчання;

5) інструменти для підвищення ефективності навчання – система спрощеного повторення (SRS) використовується для покращеного запам'ятовування лексики; за допомогою цієї технології студенти можуть переглядати вивчений матеріал через оптимізовані інтервали, що забезпечує краще закріплення знань; запис власного голосу й отримання зворотного зв'язку сприяють удосконаленню вимови, дають змогу порівнювати її з оригінальним звучанням і виправляти помилки;

6) моделі підписки – платформа працює за моделлю підписки, що передбачає як безкоштовний, так і платний доступ до контенту; платні підписки відкривають доступ до преміумуроків, персоналізованих занять та додаткових навчальних матеріалів;

7) доступність і зручність – «The Mandarin Pod» доступний на різних пристроях (смартфони, планшети, комп'ютери), тому студенти можуть навчатися в будь-який час, у будь-якому темпі та місці;

8) додаткові ресурси – платформа пропонує додаткові матеріали для вивчення китайської граматики, лексики й культурних аспектів; ці ресурси допомагають студентам сформувати всебічне розуміння мови, суттєво полегшують процес навчання (He & Li, 2020; Lin, 2019).

Завдяки інтерактивним урокам, подкастам, персоналізованому підходу й додатковим ресурсам, ця платформа забезпечує високоякісне навчання для студентів різного рівня.

Популярні платформи «iQIYI» або «Youku» надають доступ до китайських фільмів і серіалів із субтитрами, що допомагає студентам зануритися в природне мовне середовище, вивчати нову лексику в контексті. Студенти покращують не тільки мовні навички, але й розуміння культурних аспектів мови. Програми «LingoDeer» або «Memrise» пропонують ігрові елементи, виконання різних мовних вправ у вигляді квестів або тестів.

Одним зі способів покращення навичок говоріння та розуміння є участь у відеоконференціях із носіями китайської мови. Завдяки платформам «Italki» або «Preply», студенти можуть відвідувати живі уроки з носіями мови, спілкуючись через відеозв'язок. Такі заняття безпосередньо сприяють відпрацюванню вимови, інтонації, мовних висловів, покращенню розмовних навичок (Wang, 2015; Wang & Li, 2018).

Для вдосконалення вимови й інтонації використовують аудіозаписи з правильними інтонаційними моделями. Ці ресурси дають студентам змогу тренувати слухові навички, розпізнавати тональні відмінності в китайській мові. Інструменти «Speechling» представляють записані зразки вимови від носіїв мови, крім того, студентам запропоновано записувати власні голоси для порівняння. Віртуальні викладачі або віртуальні персонажі можуть імітувати реальні комунікативні ситуації, оптимізуючи мовну практику спілкування китайською мовою в різних ситуаціях (покупки в магазині, замовлення їжі або бізнес-переговори). Завдяки такому підходові, студенти вивчають мову в умовах, наближених до реального життя, із використанням технологій розпізнавання мови та штучного інтелекту.

Програми для автоматичного аналізу й перевірки текстів уможливають зворотний зв'язок зі студентами щодо граматичної, лексичної та стилістичної правильності висловлювання. Наприклад, «Grammarly» для китайської мови сприяє перевірці написаних текстів на наявність помилок. Такі системи

допомагають студентам відпрацьовувати письмові навички, усувати помилки на ранньому етапі.

Отже, аудіовізуальні ресурси й мультимедійні інструменти є важливими складниками процесу вивчення китайської мови, допомагають студентам ефективно засвоювати нові мовні навички, роблять навчання більш захопливим, доступним, інтерактивним, уможливають отримання знань через різноманітні канали (відео, аудіо, текст, ігри) і вивчення мови в реальних умовах. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють посутню роль у розвитку мовних навичок у контексті вивчення китайської мови, інтегруються в освітні процеси через використання різноманітних інструментів і платформ, що забезпечують більш ефективне й доступне навчання. ІКТ, застосовувані в Китаї під час навчання мови, оптимізують створення персоналізованих та інтерактивних умов для розвитку мовних навичок, використання сучасних технологій для оцінювання, корекції та вдосконалення мовних навичок студентів, роблять процес навчання більш ефективним і захопливим.

Навчально-методичний супровід та інформаційні ресурси мають украй важливе значення для розвитку мовної освіти в університетах Китаю. Систематичний підхід до впровадження інновацій, підтримка державних ініціатив і розвиток цифрових технологій підвищують якість освітнього процесу. Китайські університети задають високі стандарти мовної освіти, поєднуючи традиційний підхід із сучасними цифровими технологіями. Це створює умови для якісної підготовки студентів і формування конкурентоспроможних фахівців. Подальше вдосконалення таких аспектів забезпечить інтеграцію китайської мовної освіти в глобальний освітній простір та підвищення її конкурентоспроможності.

Дослідження переконливо доводить, що ІКТ і медіазасоби помітно покращують процес навчання китайської мови, створюючи інтерактивне й доступне навчальне середовище, допомагають студентам поглиблювати мовні

навички через аудіо, відео та інтерактивні вправи, що є важливими для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Висновки до другого розділу

Сучасна університетська система освіти почала формуватися наприкінці XIX – на початку XX століття під впливом західних освітніх моделей і тенденцій. Вона розвивається відповідно до стратегічних національних ініціатив, спрямованих на підвищення якості освіти, міжнародну інтеграцію та інноваційний розвиток. Сьогодні в Китаї функціює понад 3 тис. вищих навчальних закладів, які обслуговують десятки мільйонів студентів.

Структура системи вищої освіти має тріадну основу: державні університети (фінансовані урядом, посідають провідні позиції в національних і міжнародних рейтингах), приватні університети й коледжі (функціують на комерційній основі, доповнюючи державну систему освіти), професійно-технічні навчальні заклади (спеціалізуються на підготовці фахівців для окремих галузей економіки).

Вища освіта в Китаї підпорядкована кільком стратегічним ініціативам, зокрема: «211 Project», що спрямований на розвиток 100 провідних університетів, «985 Project», який зорієнтований на підтримку дослідницьких університетів світового рівня, «Double First-Class Initiative», що покликаний зробити китайські університети світовими лідерами в певних галузях науки. Ці державні програми стимулюють науково-дослідницьку діяльність, міжнародну співпрацю та інноваційні підходи в освітньому процесі.

З'ясовано особливості сучасної університетської системи Китаю: централізоване управління (Міністерство освіти КНР контролює освітню політику та розподіл ресурсів); конкурентний вступ (вступ до провідних університетів відбувається на основі результатів національного іспиту Гаокао); інтернаціоналізація освіти (акцентовано міжнародну співпрацю, що виявляється в збільшенні кількості іноземних студентів та програм обміну);

інноваційний розвиток (університети активно впроваджують цифрові технології, штучний інтелект та наукові дослідження в навчальний процес).

Попри динамічний розвиток, система вищої освіти Китаю постає перед кількома викликами: нерівномірний розподіл освітніх ресурсів (велика різниця між рівнем освіти в провідних університетах (наприклад, Пекінський університет, Університет Цінхуа) та регіональними навчальними закладами); високий рівень академічного навантаження (стрес у студентів через конкурентну систему вступу та вимоги до навчання); обмежена академічна свобода (наукові дослідження й академічні програми часто регульовані державними структурами); проблеми міжнародної інтеграції й усунення мовного бар'єру тощо.

Система університетської освіти – одна з найпотужніших і найдинамічніших у світі, активно розвивається завдяки державним реформам, інноваційним підходам та міжнародній співпраці, поєднує традиційні освітні моделі з сучасними технологіями, що сприяє зростанню її глобального впливу. Водночас виклики, пов'язані з конкурентністю, нерівномірністю ресурсів та регуляторною політикою, потребують подальшого вдосконалення для сталого розвитку й інтеграції в міжнародний освітній простір.

На сучасному етапі розвитку країна прагне популяризувати китайську мову й культуру у світі, розв'язуючи проблему кроскультурної комунікації, з одного боку, а також посилення міжнародного впливу на розвиток глобального світу – з іншого. Зростання інтересу до китайської мови засвідчує стрімке збільшення кількості студентів, підвищений попит на викладачів китайської мови, запровадження міжнародних іспитів із китайської мови як іноземної в різних країнах світу.

Університети пропонують різні програми з вивчення та викладання китайської мови, що умовно можна поділити за такими категоріями: за рівнями вищої освіти (бакалаврат, магістратура, докторантура), за напрямками мовної освіти (філологічні програми (літературознавство, історія мови, когнітивна лінгвістика, прикладна лінгвістика, переклад та міжкультурна комунікація

(усний / письмовий переклад, конференц-переклад); викладання китайської мови як іноземної (TCFL / MTC SOL); білінгвальна освіта та багатомовність (освіта в умовах багатомовного середовища); міжнародні відносини й дипломатія (дипломатичний переклад, мовна політика); цифрові та освітні онлайн-технології у вивченні мов (платформи «EdTech», адаптивне навчання). Загалом мовна освіта в університетах репрезентована двома типами програм: програми з китайської мови для іноземців (китайська як іноземна); програми фахової іншомовної підготовки (філологія та педагогіка, бізнес-комунікація, дипломатія). З'ясовано, що навчання китайської мови як іноземної передбачає різні моделі навчальної траєкторії: підготовчі програми; тривалі програми навчання; нетривалі (інтенсивні / практичні); регулярні програми; практико-орієнтовані програми.

Підходи й методи викладання китайської мови зазнають постійного переосмислення та вдосконалення. Нові концепції виникають як відповідь на посилення складності засобів комунікації та технологічний прогрес. Методика навчання китайської мови відрізняється від методики навчання будь-якої європейської мови (особливо усної комунікації). Методика навчання китайської мови як іноземної ґрунтована на поєднанні принципу диверсифікації, апроксимації, урізноманітнення вправ, методу асоціацій у навчанні лексики, перекладного методу, комунікативних завдань, багаторазового запам'ятовування, прийомів мнемотехніки, проблемно-орієнтованого навчання тощо.

До інтерактивних методів навчання китайської мови належать: гейміфікація, «перевернутий клас», навчання на основі кейсів, проєктний метод, метод занурення, лінгвістична здогадка, метод «scaffolding», «тандем-навчання» та ін. Китайські університети задають високі стандарти мовної освіти, поєднуючи традиційний підхід із сучасними цифровими технологіями. ІКТ і медіазасоби, онлайн-платформи «The Mandarin Pod», «ChineseClass101», «iQIYI», «Youku» LingoDeer», «Italki», «Preply», «Memrise» та інші помітно покращують процес навчання китайської мови, створюючи інтерактивне й

доступне навчальне середовище, допомагають студентам поглиблювати мовні навички через аудіо, відео й інтерактивні вправи, що є важливими для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Результати дослідження, відображені в розділі, викладені у таких публікаціях автора: Бідюк & Сова (2021), Сова (2023a), Сова (2023b), Сова (2022b), Сова (2023c), Сова (2024a), Сова (2021a), Сова (2022c), Сова & Вечоринська (2021).

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПАРТНЕРСТВА

3.1. Китайсько-українські ініціативи з розвитку партнерства у сфері мовної освіти на інституційному рівні

Нині глобалізаційні процеси суттєво впливають на розвиток освітніх і наукових систем, сприяючи міжнародній співпраці й міжкультурному діалогу. Академічні обміни та освітні партнерства набувають усе більшого значення, оскільки не лише зміцнюють міжкультурні зв'язки, а й оптимізують інтеграцію наукового потенціалу різних країн.

Концепція глобальної освіти та академічного обміну формується під впливом міжнародного університетського партнерства, розвитку міжкультурної комунікації й мережових освітніх стратегій XXI століття. У цьому контексті суспільство зосереджує дедалі більше уваги на механізмах функціонування освітніх систем, їхніх змінах і вдосконаленні в нових умовах.

Україна та Китай демонструють активний інтерес до розширення академічно-наукової співпраці, що виявляється в розвитку спільних програм, створенні Інститутів Конфуція та поглибленні академічних обмінів. У межах ініціативи «Один пояс, один шлях» уже досягнуто вагомих результатів, зокрема у сфері освіти й культури, які мають потужний потенціал для подальшого розвитку (Belt and Road Portal, 2021; Gan, 2021).

Із моменту налагодження дипломатичних відносин між Україною та Китаєм рівень академічно-наукової співпраці поступово зростає. Попри позитивну динаміку, поточний рівень взаємодії є помірним, що засвідчує необхідність подальшого розширення партнерства та створення сприятливих умов для його ефективної реалізації.

Українська та китайська освітні системи мають великий потенціал для взаємодоповнення, що відкриває можливості для формування тривалого й стабільного механізму співпраці між університетами двох країн. Серед основних завдань цього процесу – розширення взаємовигідного партнерства, розвиток спільних академічних ініціатив, використання наявного потенціалу для модернізації системи освіти (Wang, 2024; Пазюра, 2024).

Академічно-наукова співпраця відіграє важливу роль в інтенсифікації процесів інтернаціоналізації вищої освіти, що є одним із ключових напрямів реалізації університетських стратегій глобалізації. Посилення академічних зв'язків між Україною та Китаєм сприяє розширенню освітніх можливостей, підвищенню конкурентоспроможності закладів вищої освіти й формуванню висококваліфікованих наукових кадрів із глобальним світоглядом. Крім того, співпраця між університетами оптимізує модернізацію освітніх методик, упровадження інновацій у навчальний процес, покращує міжнародний імідж закладів вищої освіти. Важливим аспектом є розвиток академічної мобільності, що дає змогу студентам і викладачам проводити порівняльний аналіз освітніх систем, налагоджувати професійні контакти, адаптуватися до соціокультурного середовища країн-партнерів.

Розширення українсько-китайської академічної співпраці вимагає пошуку найбільш ефективних моделей організації спільної діяльності. Це передбачає не лише реалізацію наявних програм, а й оптимізацію їхньої структури, що сприятиме підвищенню ефективності співпраці. Одним із напрямів удосконалення партнерства є розвиток програм подвійних дипломів, спільних дослідницьких ініціатив та залучення інвестицій у сферу освіти. Подальший розвиток академічного партнерства між Україною та Китаєм потребує комплексного підходу, що прогнозує чітке окреслення цілей міжнародної співпраці, оптимізацію адміністративних процедур, стабільне фінансування міжнародних програм.

Раціональний розподіл ресурсів у сфері вищої освіти – важливий аспект організації міжнародних програм обміну та академічної співпраці.

Українсько-китайське партнерство має потужний потенціал для розвитку, що підвищує конкурентоспроможність університетів у світовому освітньому просторі, а також сприяє соціально-економічному розвитку обох країн. З одного боку, необхідність міжнародної академічно-наукової співпраці зумовлена сучасними суспільними трансформаціями, науково-технічним та інформаційним прогресом, глобалізаційними процесами, з іншого – ефективність такої співпраці суттєвою мірою залежить від фінансових й адміністративних ресурсів, що потребує подальшого вдосконалення механізмів підтримки міжнародних академічних ініціатив (Садовець та ін., 2024).

Логіка завдань дослідження вмотивовує доцільність з'ясування ключових ініціатив щодо розвитку академічно-наукового партнерства у сфері мовної освіти між Китаєм та Україною на інституційному рівні, а також обґрунтування перспектив подальшої співпраці.

Однією з найуспішніших ініціатив Китаю у сфері міжнародної мовної освіти є створення *Інститутів Конфуція* – міжнародних освітніх установ, заснованих урядом Китаю для популяризації китайської мови та культури, а також для сприяння міжнародній співпраці у сфері освіти.

Просвітницько-культурна діяльність Інститутів Конфуція охоплює такі аспекти:

- організація курсів китайської мови для різних рівнів підготовки;
- проведення культурно-освітніх заходів, зокрема фестивалів, виставок і лекцій;
- надання стипендій українським студентам для навчання в університетах Китаю;
- підготовка до міжнародного іспиту HSK, що підтверджує рівень володіння китайською мовою.

Діяльність Інститутів Конфуція сприяє зміцненню освітніх зв'язків між Китаєм та Україною, розширенню можливостей академічної мобільності, формуванню позитивного іміджу китайської освіти у світі.

Інститути Конфуція функціують у межах зовнішньополітичного курсу Китаю та виконують стратегічні завдання у сфері міжнародної культурної дипломатії. Їхня діяльність охоплює такі напрями:

- навчання китайської мови через мовні курси, спеціальні програми та освітні ініціативи;
- популяризація китайської культури, зокрема через майстер-класи з каліграфії, бойових мистецтв, чайної церемонії та відзначення традиційних китайських свят;
- організація культурних подій (фестивалі, виставки, лекції та обмінні програми між країнами);
- підтримка академічних досліджень у сфері китайської історії, філософії, мистецтва та соціальних наук;
- реалізація програм обміну та стипендій, зокрема на навчання китайської мови у вищих навчальних закладах Китаю.

Сприяючи розвитку культурної дипломатії, Інститут Конфуція зміцнює позиції Китаю у світовому співтоваристві як великої держави. Ван Івей (*Wang Yiwei*), професор Китайського народного університету, стверджує, що Інститут Конфуція є найкращим і найпрекраснішим китайським експортним культурним товаром.

У 2013 році Адміністративний відділ Державної ради КНР оприлюднив «План розвитку Інституту Конфуція на 2012 – 2020 рр.», що був розроблений для забезпечення стабільного функціонування цієї інституції як усередині Китаю, так і на міжнародному рівні. За роки існування Інституту Конфуція діяльність закладу стала гармонійним складником концепції «м'якої сили», що сформульована американським політологом Дж. Наєм. У фундаментальній праці «М'яка сила: засоби досягнення успіху у світовій політиці» (*«Soft Power: The Means to Success in World Politics»*, 2004) автор неодноразово звертається до Китаю як до держави, що активно використовує культурну дипломатію та міжнародну комунікацію для розширення свого впливу (Nye, 2004). Відповідно до цієї теорії, м'яка сила є здатністю впливати на поведінку інших

суб'єктів міжнародних відносин без застосування примусу чи економічного стимулювання, а через привабливість культури, цінностей і політичних інститутів. Згідно з офіційним китайським виданням «Женьмін Жибао» (人民日报), концепція м'якої сили стала ключовим елементом сучасної зовнішньополітичної стратегії КНР, а країна набула потужного потенціалу для її подальшого розвитку (People's Daily, n.d.). Дж. Най визнає існування обмежень у сфері застосування м'якої сили, однак мовна політика залишається напрямом, де ці обмеження виявляються меншою мірою. Популяризація китайської мови як одного з основних інструментів м'якої сили Китаю набирає обертів у глобальному масштабі. Серед важливих чинників, що сприяють цьому процесу, варто назвати такі:

1) велика кількість китайських студентів за кордоном – на сьогодні понад мільйон громадян КНР навчається в університетах різних країн, що сприяє міжкультурному обміну, зміцненню академічних зв'язків і розширенню міжнародного впливу китайської культури;

2) динамічне зростання туристичних потоків із Китаю – у 2020 роках кількість китайських туристів, які подорожують за кордон, досягла 100 мільйонів осіб на рік, у перспективі очікуване збільшення цього показника до 500 мільйонів, що сприяє поширенню китайської мови та культури на глобальному рівні;

3) економічний і технологічний розвиток КНР – зростання ролі Китаю у світовій економіці та його технологічні досягнення посилюють зацікавлення китайською мовою, що підвищує її популярність серед представників бізнесу, науки та освіти в усьому світі.

Отже, створення Інститутів Конфуція стало закономірним результатом взаємодії низки внутрішніх і міжнародних чинників, зокрема економічних, політичних, культурних, соціальних, освітніх тощо. Посилення ролі Китаю в міжнародних відносинах супроводжуване зростанням попиту на вивчення китайської мови, що зумовлює необхідність розширення освітніх програм та мовної підготовки для іноземних громадян.

Із початку XXI століття китайська мова набула стратегічного значення в контексті глобальної економічної та культурної взаємодії, ставши мовою міжнародного спілкування з високим потенціалом. Уряд КНР, Міністерство освіти та інші відповідальні відомства 2002 року розпочали реалізацію масштабної ініціативи з розширення мовної політики, що стало основою для створення Інститутів Конфуція.

У межах реалізації лінгвополітичної стратегії КНР сформувала організаційну та інституційну інфраструктуру, спрямовану на популяризацію китайської мови й культури у світі. Центральний офіс Інституту Конфуція був створений у Пекіні, а 21 листопада 2004 року в Сеулі відкрито перший міжнародний центр. Відтоді мережа Інститутів Конфуція помітно розширилася, охопивши 134 країни світу, зокрема Україну. На сьогодні працюють 530 Інститутів Конфуція та 1193 «Класи Конфуція», які є спеціалізованими освітніми платформами для вивчення китайської мови та культури. Важливою віхою в розвитку цієї мережі стало урочисте відкриття тисячного «Класу Конфуція» 22 жовтня 2015 року в школі Оттмонреаль (Велика Британія) за участі голови КНР Сі Цзіньпіна та британського герцога принца Ендрю. Виступаючи на церемонії, Сі Цзіньпін наголосив на ключовій ролі мови як засобу пізнання країни, зазначивши, що Інститут Конфуція – це важлива платформа, яка сприяє формуванню глибшого розуміння Китаю в міжнародному контексті.

Інститути Конфуція і «Класи Конфуція» виконують посутню роль у сфері міжнародної освіти, популяризуючи китайську мову та культуру, сприяючи міжкультурному діалогу й гуманітарному обміну. Це не лише освітні установи, а й центри культурної дипломатії, що розширюють глобальну взаємодію та сприяють розвитку міжнаціональної співпраці. Завдяки діяльності названих інституцій, посилюються міжнародні академічні зв'язки, розширюється мовна підготовка, формується позитивний імідж китайської освіти у світі. Це допомагає Китаю не лише промоціювати свою гуманітарну

присутність на міжнародній арені, а й розвивати міжкультурну комунікацію, що сприяє стабільності та тривалій співпраці між державами.

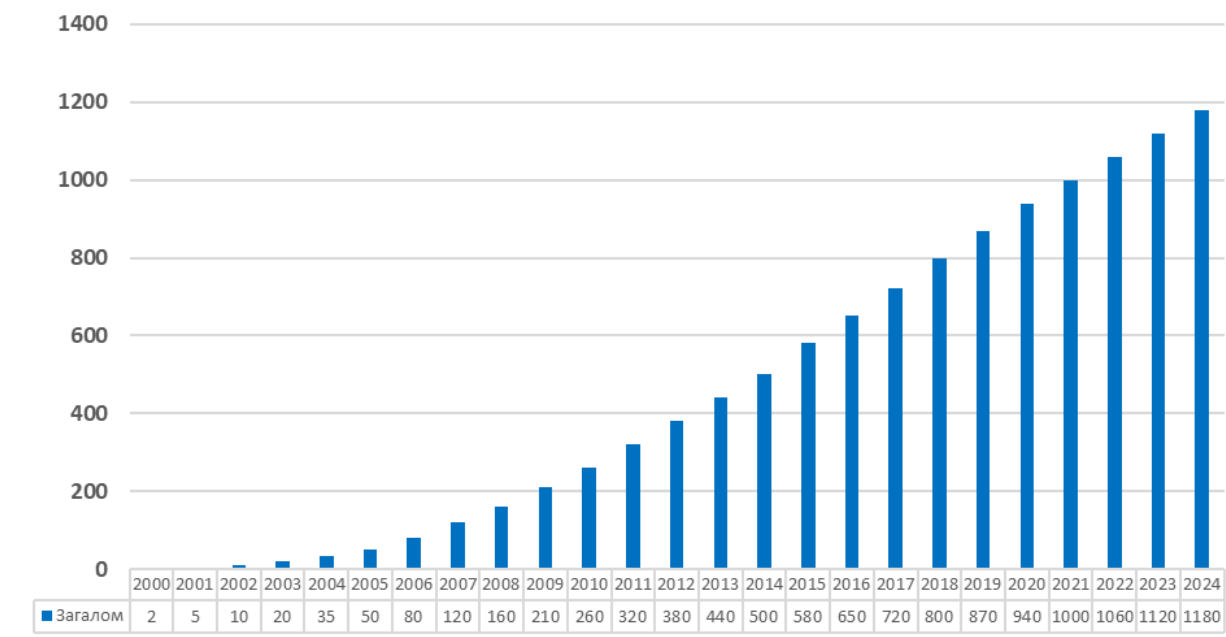

Рис. 3.1. Динаміка створення Інститутів Конфуція у світовому культурно-освітньому просторі (2000 – 2024 рр.)

Прагнучи задовольнити посилений попит на вивчення китайської мови серед представників різних країн, Інститут Конфуція реалізував масштабні ініціативи у сфері мовної освіти. Зокрема, у понад 100 країнах світу підготовлено 200 тис. викладачів китайської мови, а також розроблено 30 мільйонів підручників, що використовують у 170 країнах. Діяльність Інституту Конфуція сприяла збільшенню кількості осіб, які вивчають китайську мову у світі: із 30 мільйонів у 2004 році до 100 мільйонів у 2014 році. Особливо помітне зростання зафіксоване в США та Німеччині, де протягом 2004 – 2014 рр. кількість осіб, які вивчають китайську мову, зростає відповідно в 15 та 10 разів. Крім того, на сьогодні 48 країн, зокрема США, Велика Британія, Франція, Японія, Південна Корея й інші, інтегрували викладання китайської мови до своїх національних освітніх систем. Це доводить глобальне визнання китайської мови як важливого компонента сучасної мовної політики та міжкультурної комунікації.

Попит на китайську мову серед міжнародної спільноти засвідчує її акцентовану культурну й комунікативну цінність. Це явище не можна трактувати лише як тимчасову тенденцію, оскільки йдеться про природну відповідь на зміцнення геополітичних та економічних позицій Китаю в глобальному просторі. Зростання зацікавленості щодо вивчення китайської мови можна умовно поділити на три пріоритетні напрями, які описані нижче.

1. *Культурно-історичний аспект.* Потреба в збереженні й популяризації китайської культурної спадщини є ключовим чинником, що стимулює інтерес до китайської мови. Це набуває особливого значення для етнічних китайців і представників китайської діаспори, які прагнуть підтримувати свою національну ідентичність через мову та культуру. У такому контексті вивчення китайської мови відіграє роль не лише засобу комунікації, а й інструмента збереження культурного надбання та зміцнення конкурентоспроможності молодого покоління в умовах глобалізації.

2. *Економічний вимір.* Популяризація мови та культури суттєвою мірою залежить від їхньої практичної цінності. За висловом науковців, мови, які мають вагомий економічний потенціал і використовувані в країнах із динамічним економічним розвитком, стають запотребуваними у світовій спільноті. Стрімке економічне зростання Китаю привертає міжнародну увагу, що зумовлює необхідність вивчення китайської мови для ефективної участі в економічних процесах (Wang et al., 2016). Знання китайської мови та культури – важливий чинник для розширення економічних можливостей, що сприяє налагодженню комунікації у сфері бізнесу, інвестицій та міжнародної торгівлі. Володіння китайською мовою забезпечує конкурентні переваги на ринку праці, відкриває додаткові можливості для працевлаштування та провадження підприємницької діяльності. Події світового масштабу: Олімпійські ігри в Пекіні (2008 р.), Усесвітня виставка в Шанхаї (2010 р.) – помітно посилили економічну привабливість китайської мови та культури. Подальше поширення китайської мови у світі вмотивоване економічним зростанням КНР.

3. *Політичний, культурний, науковий та освітній виміри.* Не менш важливим чинником популяризації китайської мови є її роль у міжнародній дипломатії та глобальній комунікації. З огляду на активну зовнішньополітичну діяльність Китаю, розширення міжнародних зв'язків та участь країни в ключових багатосторонніх організаціях, зростає потреба у вивченні китайської мови серед представників державних, наукових, освітніх і культурних кіл. Підвищення міжнародного статусу КНР сприяє зміцненню взаємної довіри між країнами, розширенню консенсусу в міжнародних питаннях і формуванню стабільних дипломатичних відносин. Як зазначає керівництво Китаю, ґрунтовне вивчення історії, культури та мови китайського народу сприяє зміцненню міждержавної комунікації, формуванню глибшого розуміння китайської цивілізації та поваги до її традицій.

Мовні та культурні обміни – дієвий інструмент міжнародної співпраці, що розширює міжкультурний діалог і популяризує китайську мову у світовому масштабі. У листопаді 2024 року, із нагоди 20-річчя заснування Інституту Конфуція Сі Цзіньпінь наголосив, що китайська мова транслює тисячолітню мудрість китайської цивілізації, віддзеркалює важливу культурну спадщину, якою Китай готовий поділитися зі світом. Крім того, Сі Цзіньпін акцентував на відповідальності Китаю за сприяння міжнародному вивченню китайської мови та розвитку освітньої інфраструктури. У цьому контексті Інститут Конфуція відіграють ключову роль і є стратегічним інструментом міжнародного культурного впливу КНР.

З огляду на стратегічні цілі функціонування Інститутів Конфуція та їхній багаторічний досвід діяльності, дослідження ролі закладів як інструменту «м'якої сили» у зовнішній політиці Китаю є науково обґрунтованим та актуальним напрямом. Інститут Конфуція являє собою некомерційний навчально-науковий центр, що функціонує за кордоном спільно із зарубіжними синологічними установами або університетами. До основних функцій закладу належать такі:

1) *популяризація китайської мови та культури* – викладання китайської мови для різних рівнів підготовки; організація мовних курсів, літніх таборів, мовних стажувань у Китаї; підготовка до складання міжнародних іспитів на рівень володіння китайською мовою (HSK, HSKK, YCT);

2) *культурна дипломатія* – поширення знань про традиції, мистецтво, філософію та історію Китаю; організація культурних заходів: виставок, лекцій, концертів, святкових подій, присвячених китайським святкам (наприклад, Китайському Новому року); майстер-класи з каліграфії, чайної церемонії, бойових мистецтв тощо;

3) *освітня діяльність* – надання стипендій для навчання в китайських університетах; обмін викладачами та студентами між навчальними закладами; проведення наукових конференцій, семінарів і лекцій із китаєзнавства;

4) *співпраця між країнами* – поглиблення взаєморозуміння між Китаєм та країнами, де працюють Інститути Конфуція; сприяння академічному обміну між університетами;

5) *розвиток міжкультурного діалогу* – формування позитивного іміджу Китаю за кордоном; стимулювання діалогу між культурами та цивілізаціями.

Поряд з Інститутом Конфуція і «м'яко-силовою» діяльністю в зовнішньополітичній галузі Китай розробляє спеціальні навчальні програми з мови та культури для іноземців, пропонуючи безкоштовне навчання в школах і ЗВО Китаю, організовуючи іспити на знання китайської мови HSK із врученням сертифікатів (до кінця грудня 2024 року понад 480 іспитових центрів у 102 країнах світу провели тести на знання китайської мови, такі як HSK, де взяли участь понад 106 тис. кандидатів). Створено спеціальний фонд для учнів, які вивчають китайську мову як іноземну, матеріально підтримують викладачів-китайців, проводять конкурс серед тих, хто вивчає китайську мову «Міст китайської мови» (*Chinese Bridge*, китайською 汉语桥 [Hànyǔ qiáo]), у понад 140 країнах світу (Маврикія, Бенін, Єгипет, Франція, Мальта, Південна Корея, Німеччина, Японія, Монголія, Таїланд, Іспанія, Мексика, Нігерія, Данія, Шрі-Ланка, Австралія, Лаос, Непал, Пакистан та ін.). В українських містах,

зокрема в Києві, Харкові й Одесі, відбіркові етапи організовують Інститути Конфуція та інші освітні установи. Переможці національних етапів отримують змогу представляти свої країни на фінальному етапі конкурсу в Китаї. Цей конкурс став важливою платформою для популяризації китайської мови та культури, сприяє розвитку міжнародних відносин і культурного обміну.

Інститути Конфуція зазнають критики в різних країнах. Незважаючи на культурно-освітню місію, заклади критикують за питання академічної свободи, політичного впливу та прозорості. Це породжує дискусії в багатьох країнах про доцільність діяльності Інститутів Конфуція в навчальних закладах. Основні критичні зауваження на адресу «Інституту Конфуція» такі:

1) *обмеження академічної свободи* – в Інститутах Конфуція часто діють обмеження щодо обговорення політично чутливих тем (події на площі Тяньаньмень (1989), питання незалежності Тибету, Гонконгу, Тайваню, порушення прав людини в Китаї), що суперечить принципам академічної свободи, оскільки фінансування та контроль проходять через китайське Міністерство освіти (офіс Hanban);

2) *зв'язок з урядом Китаю та політичною пропагандою* – Інститути Конфуція фінансовані китайським урядом, що породжує занепокоєння через використання їх як інструменту «м'якої сили»; деякі експерти вважають, що ці установи можуть бути засобом поширення прокитайської пропаганди;

3) *вплив на університети* – партнерські угоди з університетами іноді передбачають сильний контроль із боку китайської сторони щодо навчальних програм; у деяких країнах Інститути Конфуція були закриті після протестів університетських спільнот;

4) *питання прозорості та фінансування* – недостатня прозорість у розподілі коштів й ухваленні рішень; інститути фінансовані Hanban, проте деталі, пов'язані з грошима, частіше залишаються закритими для громадськості.

Закриття 2014 року Інституту Конфуція при Стокгольмському університеті спричинило бурхливу дискусію, заклад почали називати

інструментом промивання мізків, який китайський уряд використовує у своїх інтересах. Згаданий інститут був створений 2005 року та став першим Інститутом Конфуція в Європі. Його закриття привернуло велику увагу до питання про роль і місце Інститутів Конфуція у світі.

У 2020 – 2022 роках Інститути Конфуція припинили своє функціонування в США, Канаді, Великій Британії, Швеції та інших країнах через занепокоєння щодо шпигунства й політичного впливу. Попри критику, яка виникла фактично від початку діяльності Інституту Конфуція, успіхи закладу широко визнані. Закриття деяких філій у низці держав не завадило подальшому якісному й кількісному розвитку.

Професор Китайського народного університету Wang Yiwei вважає, що Інститут Конфуція, який існує близько двадцяти років, не тільки є академічним інститутом для викладання китайської мови, а й виконує громадсько-дипломатичні функції, тобто належить до суб'єктів та об'єктів дипломатії. Учений пояснює свою позицію трьома вагомими обставинами: по-перше, Інститут Конфуція допомагає світу пізнати Китай; по-друге, сприяє світові в пошуку відповідей стосовно розвитку Китаю (причини швидкого й успішного економічного розвитку; особливості китайського духу; культурні цінності китайського шляху розвитку; сутність китайської сили; китайська мрія); по-третє, дає змогу зрозуміти Китай. Співпрацюючи з іноземними дослідницькими проєктами, мозковими центрами й науковими організаціями, Інститут Конфуція інформує їх про історію цивілізаційних перетворень, які відбуваються в Китаї, повідомляє, як уперше за 5000 років китайська цивілізація перейшла від внутрішнього до морського статусу, від сільськогосподарської цивілізації до індустріальної, від регіональної цивілізації до світової, описує внесок трьох цивілізаційних переходів у загальнолюдську цивілізацію (People's Daily, 2018).

Створення нових і розширення наявних Інститутів Конфуція в Україні – один із важливих напрямів активізації академічних зв'язків, що сприяє

підготовці висококваліфікованих фахівців, мовній підготовці та співпраці з провідними університетами світу.

23 червня 2021 року у форматі відеоконференції (Київ, Чернігів, Пекін, Далянь) затверджено «План дій у сфері освіти на 2021 – 2023 роки», що передбачає:

- обмін інформацією про реформи й нові підходи у сфері освіти;
- організацію спільних заходів між міністерствами освіти України та КНР;
- підтримку вивчення мов, літератури та культури обох країн, а також діяльності центрів українознавства в Китаї й Інститутів Конфуція в Україні.

Під час засідання відбулося урочисте відкриття Альянсу українських і китайських університетів, присвячене 10-й річниці стратегічного партнерства між Україною та Китаєм (20 червня 2011 року). До Альянсу приєдналися 49 українських і 92 китайські заклади вищої освіти. Діяльність альянсу спрямована на розвиток академічної мобільності викладачів та науковців; створення навчальних і дослідницьких груп; відкриття спільних лабораторій та освітніх центрів; упровадження сучасних онлайн-освітніх технологій. Координаторами Альянсу стали Національний університет «Чернігівська політехніка» (Україна) та Далянський технологічний університет (Китай).

Із початком пандемії COVID-19 рівень освітніх обмінів між Україною та Китаєм знизився. У травні 2022 року в Китаї навчалося 1505 українських студентів.

Нині в Україні Інститути Конфуція функціують у таких ЗВО: Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка; Київський національний лінгвістичний університет; Національна музична академія України імені П. Чайковського; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського; Вінницький національний технічний університет; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка;

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка.

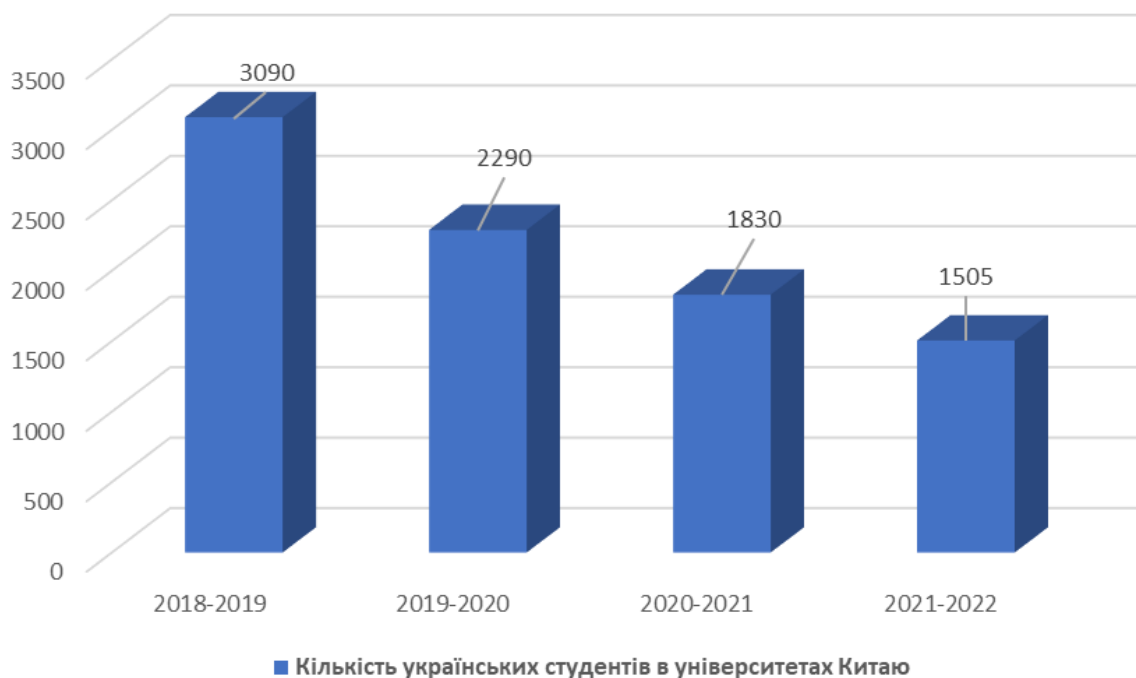

Рис. 3.2. Кількість українських студентів в університетах Китаю (2018-2022 рр.)

Інститути Конфуція в Україні продовжують свою діяльність, адаптуючись до сучасних викликів й умов, активно використовують онлайн-платформи для навчання та проведення культурних заходів, забезпечуючи безперервність освітнього процесу й культурного обміну. Інститути Конфуція в Україні сприяють студентському обміну між Україною та Китаєм, надаючи можливості для вивчення китайської мови, культури й для участі в академічних програмах.

Основні напрями студентського обміну:

- *стипендії Інституту Конфуція* – програми різної тривалості, зокрема чотиритижневі, піврічні, річні, а також бакалаврські й магістерські програми в китайських університетах; успішне складання іспитів HSK та HSKK є однією з умов отримання таких стипендій;

– *літні мовні табори* – організація коротких програм у Китаї для студентів-філологів, що дають змогу зануритися в мовне середовище та покращити знання китайської мови;

– *академічні обміни* – співпраця між українськими та китайськими університетами, що передбачає обмін студентами й викладачами, спільні наукові дослідження та участь у конференціях.

Промовистими вважаємо такі приклади співпраці: *Київський національний лінгвістичний університет (КНЛУ)* – Інститут Конфуція з часу свого заснування зарахував на курси китайської мови близько двох тисяч студентів, надавши їм змогу брати участь у програмах обміну, отримувати стипендії для навчання в Китаї; *Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (ДНУ)* – співпрацює з китайськими партнерами в межах Інституту Конфуція, організовуючи літні мовні табори й обмін студентами-філологами та викладачами.

Для зміцнення академічних і культурних зв'язків між двома країнами Інститути Конфуція в Україні активно сприяють обміну викладачами між Україною та Китаєм. Основні напрями обміну викладачами охоплюють:

– *спільне викладання* – викладачі з Китаю працюють в українських Інститутах Конфуція, навчаючи китайської мови та культури, водночас українські викладачі мають змогу стажуватися в китайських університетах, підвищуючи свою кваліфікацію й обмінюючись досвідом;

– *наукові дослідження* – викладачі обох країн проводять спільні наукові проєкти та дослідження, що сприяють розвитку наукової співпраці й обміну знаннями;

– *культурні заходи* – організація спільних культурних подій, семінарів і конференцій за участі викладачів з України та Китаю покращує взаєморозуміння та оптимізує поширення культурних цінностей.

Завдяки діяльності Інститутів Конфуція, українські викладачі й студенти глибше ознайомлюються з китайською мовою та культурою, обмінюються

досвідом, упроваджують нові методики викладання. Усе це розвиває міжкультурний діалог, покращує взаєморозуміння між Україною та Китаєм.

Серед важливих ініціатив варто назвати організацію та реалізацію спільних освітніх програм. Китайські й українські університети активно співпрацюють у сфері академічної мобільності студентів і викладачів. Основні форми академічної співпраці охоплюють:

- розроблення спільних освітніх програм, що дає змогу студентам отримати дипломи обох країн (наприклад, спільні програми між Тяньцзінським університетом іноземних мов і Київським національним університетом імені Тараса Шевченка; програми обміну для викладачів між Пекінським університетом та Львівським національним університетом імені Івана Франка);
- запровадження стипендій уряду КНР для фінансування навчання українських студентів у китайських університетах (програми CSC);
- участь у роботі мовних літніх шкіл (наприклад, Шанхайська літня школа бізнес-китайської мови, де беруть участь українські студенти);
- реалізація конкретних освітньо-наукових проєктів.

Такі ініціативи підвищують якість підготовки фахівців із китайської мови в Україні, сприяють професійному розвитку викладачів, розширюють можливості для студентів. Водночас у межах ініціатив обговорюють програми вивчення української мови в Китаї та співпраці в інших сферах науки й освіти, що сприяє популяризації української культури у світі. У Китаї працюють 11 центрів українознавства (Пекін, Тяньцзін, Шанхай (2), Далянь, Ухань, Харбін (3), Сіань, Чжецзян). Українську мову викладають у 7 закладах освіти КНР: Пекін, Тяньцзін, Шанхай, Далянь, Хеншуй, Сіань, Ухань.

На тлі зростання популярності онлайн-навчання Китай та Україна розширюють співпрацю у сфері цифрової освіти. Китайські університети пропонують онлайн-курси китайської мови на міжнародних платформах (наприклад, «MOOC» та «Coursera»). Українські студенти можуть отримувати віртуальні консультації від китайських викладачів. Дослідники Китаю

розробляють мовні тренажери на основі AI, які використовують в українських університетах. Такі технології дають змогу покращувати дистанційне навчання китайської мови, запроваджувати гейміфікацію й інтерактивні методи навчання, адаптувати матеріали до рівня знань кожного студента.

Співпраця з глобальною академічною спільнотою сприяє розвитку освітньої галузі через заохочення інновацій та обміну знаннями. Участь у науково-дослідницьких програмах допомагає студентам удосконалювати критичне мислення, навички розв'язання проблем, поглиблювати дослідницькі компетентності. Обмін знаннями між викладачами та студентами за межами національних кордонів створює платформу для взаємного навчання. Освітні системи, спеціалізації та методики викладання, які використовують в інших країнах, можуть бути корисними для студентів. Водночас викладачі отримують змогу вдосконалювати свої педагогічні підходи й методи викладання, завдяки обміну досвідом і найкращими практиками зі своїми іноземними колегами. Такий обмін знаннями та взаємне навчання сприяють реформуванню освіти й інноваціям, а також підвищенню стандартів викладання (Ху, 2019).

Обидві держави мають сприятливі умови для розвитку освітньої співпраці й академічного обміну. Китай та Україна володіють перевагами в низці сфер і спеціалізацій, що оптимізує доповнюваність освітніх ресурсів. Посилення міжнародної конкуренції через багатополярність світу та економічну глобалізацію створює нові виклики й можливості для двостороннього партнерства в освітній сфері.

З огляду на сучасні тенденції до глобалізації освіти, виклики й можливості, які вона створює, а також необхідність адаптації до міжнародної конкуренції, Україна та Китай мають активізувати співпрацю у сфері освіти. Це підвищуватиме рівень освітніх стандартів, зміцнюватиме національну «м'яку силу», розвиватиме науково-технологічний потенціал, а також розширюватиме гуманітарні контакти між двома країнами.

Аналіз співпраці дає змогу окреслити не лише напрями підвищення ефективності майбутніх освітніх обмінів і співпраці, а й ключові причини та виклики в цій сфері. Отримані результати можуть бути корисними для формування майбутньої політики Китаю щодо української освіти в нову епоху, для з'ясування подальших перспектив розвитку двостороннього партнерства (Mukan & Wang, 2023).

Університети – освітні установи, які забезпечують таке партнерство та різні форми його реалізації для розвитку інтернаціоналізації освіти. Практично всі великі ЗВО України розробили власні стратегії інтернаціоналізації, де проголосили напрями діяльності й форми академічно-наукового партнерства на рівні кафедр, факультетів, навчально-наукових інститутів, адміністративних та інших структурних підрозділів і топменеджменту (Хмельницький національний університет, 2022).

Міжнародне академічне партнерство між Україною та Китаєм динамічно розвивається, охоплюючи різні аспекти освітньої та наукової взаємодії. Створення спільних освітніх програм, розширення академічних обмінів і розвиток Інститутів Конфуція сприяють посиленню міжкультурної взаємодії та модернізації освітніх процесів.

3.2. Особливості іншомовної підготовки здобувачів (китайська як іноземна): досвід Хмельницького національного університету

Інтенсифікація міжкультурних зв'язків і глобалізаційні чинники посилюють зацікавлення вивченням китайської мови як іноземної серед студентів закладів вищої освіти. Китайська мова стає важливим інструментом професійної діяльності у сферах економіки, міжнародних відносин, науки й культури. З огляду на її специфіку, процес іншомовної підготовки здобувачів (формування іншомовної компетентності) потребує комплексного підходу, який поєднує традиційні та інноваційні методи навчання. Іншомовна компетентність – здатність особи ефективно використовувати мову для

комунікації в різних контекстах, що передбачає фонетичні, лексичні, граматичні, соціокультурні й прагматичні аспекти. Згідно з «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти» (CEFR), цей процес охоплює лінгвістичну компетентність (володіння фонетичними, граматичними, лексичними нормами); соціолінгвістичну компетентність (розуміння соціальних норм і правил мовного етикету); прагматичну компетентність (уміння ефективно застосовувати мову в реальному комунікативному середовищі) (Council of Europe, 2001).

Особливості вивчення китайської мови як іноземної зумовлюють низку труднощів: відсутність фонетичних аналогів у рідній і першій іноземній мові; ієрогліфічна система письма, що потребує окремої стратегії засвоєння; синтаксична структура, яка суттєво відрізняється від європейських мов; наявність тональної системи, що впливає на правильне розуміння слів і фраз тощо.

Методика викладання китайської мови як іноземної також має свою специфіку. Загальним теоретичним підґрунтям для навчання китайської мови слугують такі стратегії: використання комунікативного підходу, що передбачає активне використання мови в реальних ситуаціях; застосування граматико-перекладного методу, особливо на початковому етапі навчання; автоматизація дій на основі аудіолінгвальних вправ для розвитку слухового сприйняття та правильної вимови; активне використання мультимедійних засобів і технологій, зокрема мобільних додатків, онлайн-платформ, віртуальних мовних середовищ тощо.

Опанування китайської мови неможливе без розуміння соціокультурного контексту країни. Важливим компонентом іншомовної підготовки здобувачів є міжкультурна взаємодія, що передбачає залучення автентичних матеріалів (фільмів, статей, літератури); організацію мовних клубів і культурних заходів; використання методів занурення в мовне середовище (стажування, академічна мобільність).

Досвід стажування автора за кількома освітніми програмами в університетах Китаю (Тяньцзінський університет іноземних мов 天津外国语大学 (м. Тяньцзін, Китай), Шанхайський університет фінансів та економіки 上海财经大学 (м. Шанхай, Китай)) дав змогу підвищити рівень володіння китайською мовою, ознайомитися з іншомовною історією і культурою, розширити світогляд, а також оволодіти методикою навчання китайської мови. Під час академічної мобільності в Школі інтернаціонального обміну Тяньцзінського університету іноземних мов за сприяння Інституту Конфуція Київського національного лінгвістичного університету корисними й пізнавальними стали отримані знання про історію та культурну спадщину Китаю, національні пам'ятки й музеї (Велика Китайська стіна, площа Тяньаньмень та інші). Унаслідок академічного обміну, складено іспит HSK.

Під час стажування в літній школі в Шанхайському університеті фінансів та економіки (міждисциплінарна програма «Business Chinese Language and Business Culture Immersion Program») вдалося підвищити рівень володіння діловою китайською мовою та методикою її викладання. Корисними були й знання про розвиток економіки та бізнесу Китаю, що опановані в ході відвідування бізнес-центрів, фабрик, торгових точок, виробництв тощо.

Міжнародний обмін студентами формує більш толерантне ставлення до культури та традицій країни, розвиває навички міжкультурної комунікації, розширює контакти і зв'язки, які в майбутньому можуть сприяти співпраці між державами. Програми такого типу дають нові можливості для вивчення мови в середовищі носіїв.

Досвід стажування та результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

У Хмельницькому національному університеті (ХНУ) вивчення китайської мови ініційовано 2021 року в межах співпраці з Інститутом Конфуція Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 9 вересня 2021 року заклади освіти підписали протокол про наміри щодо викладання китайської мови, історії та культури Китаю в ХНУ (Хмельницький національний університет, 2021). Відповідно до умов співпраці, ХНУ набирає групи студентів для вивчення китайської мови, натомість Інститут Конфуція забезпечує університет викладачами китайської мови, історії та культури, зокрема носіями мови, а також рекомендує необхідні навчальні матеріали. Заняття проводять двічі на тиждень у режимі онлайн за допомогою програми «ClassIn», викладачами є висококваліфіковані спеціалісти Інституту Конфуція.

Для здобувачів вищої освіти ХНУ пропонує вивчення вибіркової дисципліни «Китайська мова» (за рівнями) обсягом 8 кредитів (Додаток К). Цю дисципліну вибирають здобувачі вищої освіти переважно гуманітарних спеціальностей (середня освіта «Англійська мова та література», філологія «Переклад», «Прикладна лінгвістика», міжнародні відносини «Міжнародні економічні відносини» та ін.).

Мета вивчення дисципліни «Китайська мова» – формування в студентів іншомовної комунікативної компетентності, що охоплює навички аудіювання, говоріння, читання, письма, які необхідні для ефективної міжкультурної комунікації. Дисципліна спрямована на розвиток мовленнєвих, когнітивних, соціокультурних навичок, що вможливають спілкування китайською мовою в різних сферах діяльності.

Основні завдання вивчення вибіркової дисципліни такі: опанування базової фонетичної, лексичної, граматичної системи китайської мови для забезпечення основних комунікативних потреб студентів; розвиток навичок усного й писемного мовлення, зокрема сприйняття на слух, розуміння текстів і побудова власних висловлювань китайською мовою; формування соціокультурної компетентності, що передбачає ознайомлення з традиціями, звичаями, етикетом, нормами спілкування в китайському суспільстві;

опанування ієрогліфічної писемності, як-от розпізнавання, написання та використання базових китайських ієрогліфів; розвиток навичок самостійного навчання, використання цифрових ресурсів і сучасних методів вивчення мови; застосування інтерактивних методів навчання, зокрема рольових ігор, мультимедійних технологій та автентичних матеріалів для підвищення ефективності засвоєння матеріалу.

Вивчення дисципліни створює передумови для подальшого поглибленого засвоєння китайської мови та її практичного застосування в академічному й професійному середовищі. Формування іншомовної компетентності з китайської мови в студентів – поетапний (рівневий) процес, що вимагає використання комплексного підходу. Важливими умовами ефективного навчання є адаптація методик викладання до специфіки китайської мови, інтеграція сучасних освітніх технологій та стимулювання міжкультурної комунікації.

Дисципліна *«Китайська мова. Рівень 1»* спрямована на формування базових знань і навичок із китайської мови, необхідних для подальшого опанування мовної системи. Це вступний курс у процесі вивчення китайської мови, що передбачає поступове засвоєння фонетичних, лексичних і граматичних аспектів. Протягом першого семестру студенти формують базові мовленнєві компетентності, які стануть основою для подальшого розвитку комунікативних навичок.

Опанування *фонетичної системи* – один із ключових етапів вивчення китайської мови, оскільки правильна вимова та розуміння тональної системи безпосередньо впливають на якість комунікації. Фонетичний складник китайської мови базований на транскрипційній системі *«піньїнь»*, що використовують для запису китайських ієрогліфів латинськими літерами. Система допомагає студентам правильно вимовляти склади, поступово наближатися до автентичної вимови носіїв мови. Аналіз складу на *«ініціаль»* (початковий звук) і *«фіналь»* (завершальний звук) є необхідним етапом засвоєння фонетики китайської мови. Під час кожного заняття організовують

роботу з таблицею піньїнь (таблиця 3.1), що допомагає студентам систематично тренувати вимову, оскільки низка звуків суттєво відрізняється від фонетичних особливостей мов, які вони вивчали раніше. Наступний важливий етап пов'язаний із засвоєнням тональної системи китайської мови, що являє собою ключову відмінність китайської фонетики від більшості європейських мов. У китайській мові існує чотири основні тони (деякі синологи також виокремлюють нейтральний тон):

- рівний тон (ˊ) – голос залишається на одному рівні;
- висхідний тон (ˊˊ) – голос піднімається з низького до високого;
- низхідно-висхідний тон (ˊˇ) – голос спочатку знижується, а потім піднімається;
- низхідний тон (ˋ) – голос різко знижується.

Таблиця 3.1

Стандартна система транскрипції китайських ієрогліфів латинськими літерами

a	o	e	ai	ei	ao	ou	an	en	ang	eng	i	ia	ie	iao	iu	ian	in	iang	ing	u	ua	uo	ue	uai	ui	uan	un	uang	ong	iong	ü	üe	i
b	ba	bo	bai	bei	bao		ban	ben	bang	beng	bi		bie	biao		bian	bin		bing	bu													
p	pa	po	pai	pei	pao		pan	pen	pang	peng	pi		pie	piao		pian	pin		ping	pu													
m	ma	mo	mai	mei	mao		mou	man	men	mang	meng	mi		mie	miao	miu	mian		ming	mu													
f	fa	fo		fei		fou	fan	fen	fang	feng										fu													
d	da	de	dai	dei	dao	dou	dan	den	dang	deng	di		die	diao	diu	dian		diang	ding	du		duo			dui	duan	dun			dong			
t	ta	te	tai		tao	tou	tan		tang	teng	ti		tie	tiao		tian			ting	tu		tuo			tui	tuan	tun			tong			
n	na	ne	nai	nei	nao	nou	nan	nen	nang	neng	ni	nia	nie	niao	niu	nian	nin	niang	ning	nu		nuo			nuan	nun			nong		nü	nüe	
l	la	lo	le	lai	lei	lao	lou	lan	lang	leng	li	lia	lie	liao	liu	lian	lin	liang	ling	lu		luo			luan	lun			long		lǚ	lüe	
g	ga		ge	gai	gei	gao	gou	gan	gen	gang	geng									gu	gua	guo		guai	gui	guan	gun	guang	gong				
k	ka		ke	kai		kao	kou	kan	ken	kang	keng									ku	kua	kuo		kuai	kui	kuan	kun	kuang	kong				
h	ha		he	hai	hei	hao	hou	han	hen	hang	heng									hu	hua	huo		huai	hui	huan	hun	huang	hong				
j												ji	jia	jie	jiao	jiu	jian	jin	jiang	jing	ju		jue			juan	jun			jiong			
q												qi	qia	qie	qiao	qiu	qian	qin	qiang	qing	qu		que			quan	qun			qiong			
x												xi	xia	xie	xiao	xiu	xian	xin	xiang	xing	xu		xue			xuan	xun			xiong			
zh	zha		zhe	zhai	zhei	zhao	zhou	zhan	zhen	zhang	zheng	zhi								zhu	zhua	zhuo		zhuai	zhui	zhuan	zhun	zhuang	zhong				
ch	cha		che	chai		chao	chou	chan	chen	chang	cheng	chi								chu	chua	chuo		chuai	chui	chuan	chun	chuang	chong				
sh	sha		she	shai	shei	shao	shou	shan	shen	shang	sheng	shi								shu	shua	shuo		shuai	shui	shuan	shun	shuang	shong				
r			re			rao	rou	ran	ren	rang	reng	ri								ru	ruo		rui	ruan	run			rong					
z	za		ze	zai	zei	zao	zou	zan	zen	zang	zeng	zi								zu	zuo		zui	zuan	zun			zong					
c	ca		ce	cai		cao	cou	can	cen	cang	ceng	ci								cü	cuo		cui	cuan	cun			cong					
s	sa		se	sai	sei	sao	sou	san	sen	sang	seng	si								su	suo		sui	suan	sun			song					
a	a			ai		ao		an		ang																							
e			e		ei			en		* er																							
o						ou																											
y	ya		ye			yao	you	yan		yang	yi						yin	ying	yu		yue			yuan	yun			yong					
w	wa	wo		wai	wei			wan	wen	wang	weng									wu													

Опанування тональної системи – один із найбільш складних етапів для студентів, оскільки така система не є природною для мовців неазійських мов. Багато слів мають однакову транскрипцію, але відмінність у тоні змінює їхнє значення, що посилює важливість точного відтворення висоти тону. Для

формування правильної артикуляції застосовують такі методи, як багаторазове читання складів у різних тональних варіаціях, що дає змогу студентам виробити координацію язика, губ та контроль дихання.

Багаторазове читання того чи того складу з різними тонами формує в студентів навичку правильного розташування язика, губ, використання дихання. Для занурення у звуковимову часто використовують чистомовки, вірші й автентичні відео. Нижче подано зразки складів із тонами, які студент тренує протягом першого семестру.

bā як ba: – 1-й тон для звука а, ніби довгий звук а;

bá як ba! – 2-й тон для звука а, ніби звук а, після якого стоїть знак оклику;

bǎ як ba? – 3-й тон для звука а, ніби звук а, після якого стоїть знак запитання;

bà як ba. – 4-й тон для звука а, ніби звук а, після якого стоїть крапка;

ba як ba – нульовий тон, просто звук а.

Для закріплення фонетичних навичок у процесі навчання використовують такі методичні прийоми:

- систематичне тренування вимови та прослуховування аудіоматеріалів, що дає змогу студентам коригувати артикуляцію;
- використання чистомовок, поезії та автентичних відеоматеріалів, що сприяє розвитку фонетичного слуху й інтонації;
- комунікативні вправи, зокрема діалоги з носіями мови, що допомагають практично застосовувати набуті знання в мовленнєвій діяльності.

Отже, дисципліна *«Китайська мова. Рівень 1»* дає студентам змогу опанувати необхідний початковий рівень фонетичної та лексико-граматичної підготовки, створює фундамент для подальшого вивчення мови й формування комунікативної компетентності.

Оволодіння *ієрогліфічною системою письма* – невіддільна частина вивчення дисципліни *«Китайська мова. Рівень 1»*. Особливість китайського письма зумовлена відсутністю алфавітної системи, що призводить до необхідності засвоювати ієрогліфи через активне залучення механізмів пам'яті

та когнітивних стратегій. У процесі запам'ятовування ієрогліфів важливо використовувати максимальну кількість видів пам'яті (зорову, моторну, асоціативну), що сприяє ефективному закріпленню графічних образів символів. Із перших занять студенти ознайомлюються з правилами написання ієрогліфів, що охоплюють:

- основні напрями руху руки під час письма (зверху вниз, зліва направо), які визначають порядок написання рисок;
- логіку побудови ієрогліфів, що передбачає розподіл на ключові елементи (радикали) та додаткові компоненти;
- дотримання стандартного порядку написання, що прогнозує початкове написання горизонтальних рисок, потім вертикальних та інших складових елементів.

Для закріплення цих навичок студенти працюють із таблицею ключів, що допомагає їм поступово формувати розуміння структури ієрогліфів і створювати базові навички письма.

На початковому етапі особливий акцент зроблено на багаторазовому прописуванні рисок, ключів та ієрогліфів у спеціалізованих зошитах для прописів. Це формує моторну пам'ять, що необхідна для правильного написання символів. Окрім традиційного письма, ефективними є методичні прийоми, які сприяють розвитку графічних навичок:

- використання асоціативних і мнемонічних прийомів для полегшення запам'ятовування складних ієрогліфів;
- цифрові інструменти, зокрема мобільні додатки й інтерактивні платформи, що дають змогу студентам практикувати написання ієрогліфів у віртуальному середовищі;
- виконання вправ на розпізнавання і групування ієрогліфів, що допомагає визначати їхні структурні елементи та значення.

Паралельно з фонетикою та ієрогліфікою студент починає вивчати перші слова, із яких у подальшому формує прості речення. Китайська мова має сталу структуру речення, тому дотримання шаблону «суб'єкт – присудок – об'єкт»

(SVO) сприяє формуванню навички побудови правильних висловлювань і поступовому переходу до розширених граматичних конструкцій.

Дисципліна *«Китайська мова. Рівень 1»* спрямована на поступове засвоєння базових мовленнєвих навичок і розвиток міжкультурної комунікації. Програма курсу передбачає вивчення найпоширеніших тематичних блоків, як-от: «Країни» – ознайомлення зі словами, що позначають національності, географічні назви й граматичні конструкції; «Сім'я» – засвоєння базової лексики, використовуваної для опису членів родини та сімейних стосунків; «Похід до магазину» – вивчення лексичних і комунікативних моделей, необхідних під час перебування в магазині; «Мої хобі» – засвоєння слів і висловів, що стосуються дозвілля та захоплень. Паралельно з вивченням мовного матеріалу посутню увагу звернено на ознайомлення з культурними традиціями й особливостями китайського суспільства. Такий підхід сприяє формуванню здатності до міжкультурного діалогу ще на початковому рівні навчання. Опанування соціокультурного контексту допомагає студентам краще розуміти систему цінностей китайської цивілізації, адаптувати комунікативні стратегії, відповідно до норм міжкультурної взаємодії. Очікувані результати навчання передбачають:

- володіння базовим словниковим запасом (приблизно 80–100 слів), необхідним для повсякденного спілкування;
- здатність формулювати прості речення, відповідно до граматичних норм китайської мови;
- навички самопрезентації, зокрема для знайомства, представлення себе та повідомлення про особисті вподобання;
- комунікативні вміння, що дають студентам змогу будувати елементарні діалоги в стандартних життєвих ситуаціях.

Крім мовних компетентностей, курс сприяє формуванню толерантного ставлення до носіїв інших мов і культур, розвитку поваги до китайського народу та його традицій. Завдяки інтеграції культурологічного компонента, дисципліна *«Китайська мова. Рівень 1»* покращує розвиток міжкультурної

свідомості студентів, що є важливим аспектом їхньої професійної та особистісної підготовки.

Дисципліну «*Китайська мова. Рівень 2*» викладають у форматі практичних занять, що також передбачає самостійну роботу студентів у позаурочний час. Основна мета курсу – поглиблення знань із китайської мови, розширення словникового запасу, формування навичок комунікативної взаємодії, що сприяє розвитку полікультурного світогляду студентів.

На цьому етапі студенти продовжують удосконалювати вимову, імітуючи зразки носіїв мови з аудіозаписів. Належну увагу звернено на правильне написання ієрогліфів, що покращує розвиток візуальної пам'яті. Для цього застосовують метод багаторазового прописування в спеціалізованих зошитах, що забезпечує закріплення графічних елементів символів.

Після завершення курсу «*Китайська мова. Рівень 2*» студент опановує близько 200–250 слів, що дає йому змогу більш ефективно формулювати власні висловлювання та розширювати комунікативні можливості. Протягом навчання аналізують 8–10 нових тематичних блоків, зокрема: «Вираження часу в китайській культурі»; «Символи та числівники, що використовують для позначення кількості»; «Грошові одиниці Китаю та фінансові терміни»; «Традиційні китайські свята та їхня культурна значущість»; «Вивчення рахівних (лічильних) слів у китайській мові».

На цьому рівні студенти ознайомлюються з концепцією рахівних слів (лічильних слів), що становить невіддільну частину китайської граматики. У китайській мові іменники не використовують із числівниками без лічильних слів, що є однією з ключових особливостей мовної системи. В українській мові подібними словами послуговуються для деталізації кількості об'єкта (*дві пари взуття, дві голови часнику*), натомість у китайській мові лічильні слова обов'язкові перед іменником. Студенти опановують 10 найпоширеніших лічильних слів, що активно використовують у повсякденному мовленні.

Паралельно з вивченням нових тематичних розділів студенти починають формувати більш складні граматичні конструкції, що допомагають передавати

послідовність або одночасність дій; формулювати причиново-наслідкові зв'язки; логічно й послідовно висловлювати думку через складні речення. Студенти опановують рамкові конструкції, які є поширеним явищем у китайській мові та забезпечують правильну логічну організацію речень. У китайському письмі немає пробілів між словами, пунктуація має обмежене застосування, тому граматичні конструкції визначають взаємозв'язки між частинами речення. Вони вказують на те, чи слова взаємодоповнюють одне одного, чи, навпаки, протиставляються. Нижче подано зразки конструкцій, якими оволодіває студент під час вивчення дисципліни.

1. 因为……, 所以……(yīn wèi……suǒ yǐ……) тому що .., так ...
2. 虽然……, 但是……(Suīrán……dànshì……) хоча .., але ...
3. 如果……, 就……(Rúguǒ……jiù……) якщо .., то...

Невіддільна частина опанування будь-якої мови – ознайомлення з традиціями країни, мова якої стала об'єктом вивчення. Пізнаючи інформацію про свята, історію, звички та традиції тієї чи тієї культури, студент починає розуміти логіку, яка допомагає йому краще запам'ятовувати та вивчати мову. Явище фразеології – один із ключових елементів китайської мови, оскільки ці стійкі мовні структури наявні в лексиконі пересічного китайця. Ченьюй (成语 chéngyǔ) – стійке фразеологічне сполучення, для розуміння якого недостатньо знати лише мовні одиниці, натомість потрібно зрозуміти філософію мови. Засвоюючи дисципліну «Китайська мова. Рівень 2», студенти починають вивчати легкі й поширені ченьюї, які зможуть використовувати в щоденному спілкуванні. На цьому етапі студент доходить висновку, що вивчати китайську мову неможливо без занурення в культуру Китаю, оскільки такі явища постійно перетинаються, а не відбуваються паралельно. Нижче подано приклади ченьюїв, які студент вивчає протягом року:

- 小题大作 xiǎotí dàzuò – «робити з мухи слона»;
- 火上加油 huǒshàngjiāyóu – «підливати масла у вогонь»;
- 千军万马 qiānjūnwànmǎ – «могутня армія».

Дисципліна «Китайська мова. Рівень 2» сприяє розширенню мовного потенціалу студентів та розвитку їхньої здатності будувати більш складні висловлювання китайською мовою. Засвоєння фонетичних, графічних, лексичних і граматичних аспектів забезпечує підґрунтя для подальшого мовного вдосконалення та адаптації до міжкультурної комунікації.

Дисципліна «Китайська мова. Рівень 3» спрямована на розвиток комунікативних навичок студентів, необхідних для виконання основних мовленнєвих завдань у повсякденному житті, навчанні та професійній діяльності. Після завершення курсу студенти опановують 300–350 лексичних одиниць, що дає їм змогу формувати прості та складні речення, висловлювати власну думку й відповідати на запитання в більш розгорнутій формі.

Одна з ключових особливостей дисципліни – інтенсивна робота з аудіоматеріалами, адаптованими для осіб, які вивчають китайську мову як іноземну. У цьому контексті студенти ознайомлюються з кваліфікаційним іспитом HSK (汉语水平考试 – Hanyu Shuiping Kaoshi), який є міжнародним стандартом оцінювання рівня володіння китайською мовою. HSK складається з шести рівнів, де перший і другий рівні віддзеркалюють базові навички сприйняття усного мовлення, читання та письма. Дисципліна «Китайська мова. Рівень 3» забезпечує студентам необхідну мовну підготовку для успішного складання іспиту HSK 1 та ознайомлення з матеріалами HSK 2.

Особливий акцент зроблено на аудіюванні, що становить велику частину екзаменаційних завдань. У межах курсу студенти виконують вправи, які варіюються від простих (зіставлення почутих фраз із зображеннями) до складних (аналіз діалогів та відповіді на запитання). HSK містить великий обсяг наочних матеріалів, тому студенти мають змогу інтегрувати лексику екзаменаційних завдань у навчальний процес, що сприяє більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу.

Протягом вивчення дисципліни студенти опановують усебічну лексику, яка охоплює широкий спектр практичних ситуацій: «Похід до магазину» (основні вислови, пов'язані з купівлею товарів і розрахунком); «Відвідування

ресторану» (робота з меню, замовлення страв, розрахунок за обід); «Похід до кінотеатру» (придбання квитків, розклад сеансів, обговорення фільмів); «Візит до лікаря» (опис симптомів, отримання рекомендацій, розуміння медичних термінів).

Структура дисципліни передбачає розширення граматичної компетентності студентів, що дає їм змогу застосовувати набуту лексику в комунікативних ситуаціях. Паралельно вони освоюють більш складні синтаксичні конструкції, що сприяє підвищенню мовної грамотності та плавності мовлення.

Крім формування комунікативних навичок, дисципліна «Китайська мова. Рівень 3» слугує надійною основою для самостійного вивчення мови, не лише допомагає студентам оволодіти необхідною лексикою та граматиною, а й розвиває навички самостійної роботи, необхідні для подальшого вдосконалення рівня володіння китайською мовою. Отже, дисципліна зміцнює мовну компетентність студентів, покращує адаптацію до мовного середовища та підготовку до міжнародного іспиту HSK, що є важливим етапом у процесі вивчення китайської мови.

Посутню увагу звернено на граматику китайської мови, оскільки студент уже має достатній словниковий запас. У китайській мові відсутні аспекти й форми часу, дієвідмінювання дієслів, множини, однак граматика становить труднощі для більшості студентів. Порядок слів у китайській мові сталий, але існує велика кількість часто вживаних часток і прийменників. Студенти опановують дієслово-частку 被 [bèi] для вираження пасиву та прийменник 把 [bǎ] для вираження активного стану. Ці частки взаємозамінні, допоки студенти використовують правильний порядок слів у реченні. У ході курсу з'ясовують також функціональні й семантичні особливості модальних часток: 了 [le], 的 [de], 呢 [ne], 吧 [ba], 啊 [a].

Формуючи вміння застосовувати вивчений матеріал в усному мовленні, викладач звертається до матеріалів усного екзамену HSKK (汉语口语考试

Hanyu Shuiping Kouyu Kaoshi). Завдання спрямовані на розвиток навички повторювання та говоріння іноземною мовою. Виконуючи вправи на повторювання фраз за носієм мови, студент розвиває слухання та говоріння. Відповідаючи на запитання в усній формі, студенти вдосконалюють такі навички, як слухання, аудіювання, говоріння. Баланс знань і навичок слугує запорукою повноцінного вивчення китайської мови.

Ефективність навчання китайської мови суттєвою мірою залежить від застосування матеріалів, зміст яких увідповіднений з інтересами студентів, сприяє легшому засвоєнню нового матеріалу та розвитку ключових мовних навичок. Викладання іноземної мови має бути динамічним й адаптивним, що передбачає використання сучасних цифрових технологій, автентичних ресурсів та інтерактивних методів навчання.

У процесі викладання китайської мови особливу роль відіграє підтримання високого рівня мотивації студентів. До навчального процесу інтегровані мобільні додатки для опанування мов: «Drops», «Duolingo» та «Elsa». Ці платформи сприяють розвитку фонетичних, лексичних і граматичних навичок, уможливорюючи самостійну роботу студентів у позаурочний час.

Крім того, використання автентичних джерел посилює зацікавленість студентів у вивченні китайської мови та розширює їхній культурний світогляд. Викладачі стимулюють студентів до пошуку інформації через пошукову систему «Baidu», яка є лідером серед пошукових платформ у Китаї, а також до перегляду навчального розважального контенту на онлайн-відеоплатформі «Youku», що надає доступ до автентичних відеоматеріалів китайською мовою.

Для досягнення високих результатів у процесі вивчення китайської мови важливо забезпечити систематичний і комплексний підхід до навчання. Поєднання традиційних методик, цифрових технологій та автентичних ресурсів дає змогу створити ефективне навчальне середовище, яке сприяє поетапному засвоєнню мовного матеріалу й формуванню стійких комунікативних навичок у студентів.

Практичний досвід викладання китайської мови у ХНУ засвідчив, що формування комунікативної компетентності студентів оптимізують цифрові технології й застосунки, інтерактивні методи, мережі, технології навчання:

- онлайн-підручники у вигляді комп'ютерних навчальних програм, що забезпечують автономне опанування лексичних і граматичних аспектів китайської мови через системи «CBT» («Computer-Based Training») або «WBT» («Web-Based Training»);

- онлайн-завдання у форматі персоналізованого навчання через взаємодію з викладачем або з тьютором, що дає змогу студентові поглиблювати знання та коригувати мовленнєві навички;

- онлайн-дискусії, які сприяють обміну знаннями між студентами, формуванню інтерактивного мовного середовища, яке необхідне для практичного застосування китайської мови;

- соціально-комунікативні мережі, що вможливають організацію індивідуального, групового, колективного навчання (презентації, дискусії, практичні вправи з використанням мультимедійних ресурсів, пленарні обговорення мовних і культурних особливостей китайської мови);

- електронні освітні інструменти (тьютори е-навчання, електронна модерація та онлайн-коучинг для самостійного розвитку студентів).

На нашу думку, запровадження цифрових технологій оптимізують такі ефективні підходи до навчання: інструментальний підхід («Toolkit approach»), що передбачає використання набору цифрових ресурсів, які дають змогу студентам вільно вибирати теми, відповідно до професійних чи академічних інтересів, наприклад, за допомогою онлайн-платформ «HSK», «Pleco», «HelloChinese» та ін.; демонстраційний практичний підхід – ефективний для оволодіння мовними навичками через роботу з цифровими технологіями й навчальними програмами, що підтримують вивчення китайської мови. Цифрові застосунки «Google Jamboard», «Google Meet», «Art and Culture», «Google Forms», «Kahoot!», «QR-коди», медіаресурси мотивують студентів до

пошуку необхідної інформації, орієнтування, критичного осмислення, продукування творчих ідей у відкритому освітньо-комунікативному просторі.

Творче поєднання інтерактивних методів навчання на заняттях китайської мови сприяє досягненню більшого навчального ефекту, розвитку активності й ініціативності студентів, підвищенню мотивації та динаміці міжкультурної комунікації. Для реалізації об'єктивної діагностики й оцінювання навчальних досягнень студентів використовують «*Сторителінг*» («*Storytelling*»), що спрямований на розвиток навичок структурованого мовлення через створення розповідей особистісного, культурного та професійного характеру, сприяє активному використанню китайської мови в мовленнєвій практиці. Розроблення сценаріїв і навчальних ігор, базоване на використанні реальних комунікативних ситуацій, дає змогу студентам імітувати реальні діалоги китайською мовою. *Гейміфікація* охоплює елементи ігрових технологій у процесі вивчення китайської мови, наприклад, мовні квести, інтерактивні завдання та ігрові вправи для засвоєння граматичних конструкцій і лексичних одиниць. *Квест-екскурсія* (поєднання заняття викладача із завданнями для роботи в групах / парах) стимулює пізнавально-навчальний інтерес до вивчення іншої культури та мови. *Мікронавчання* базоване на використанні стислих навчальних модулів, які допомагають поступово опановувати матеріал, ефективно закріплювати знання внаслідок виконання коротких інтерактивних вправ. Для посилення мотивації до вивчення китайської мови, формування здібностей критично оцінювати та творчо опрацьовувати отриману інформацію застосовують такі засоби, як мотиваційні есе, мотиваційне портфоліо, презентації, вербальне переконання, мотиваційна промова, похвала, мотиваційні практики, мотиваційне моделювання тощо.

Ефективне застосування традиційних та інноваційних методів і прийомів у процесі викладання китайської мови сприяє персоналізації навчання, підвищенню мотивації студентів та створенню ефективного освітнього середовища, що забезпечує розвиток усіх мовленнєвих навичок. Це

також передбачає оновлення навчально-методичного забезпечення, зокрема навчально-методичних комплексів освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)» (навчальні й робочі програми, навчальні матеріали, розробки практичних занять, завдання для модульного та підсумкового контролів, наприклад у «MOODLE»).

Успішне вивчення китайської мови вможлиблює низка чинників: ініціативність та активний підхід до завдань (студент самостійно добирає ефективні форми роботи й організовує власне навчання); формування компенсаторних умінь (мовної здогадки, здатності порозумітися за умови володіння недостатнім обсягом мовних одиниць); застосування різноманітних методів навчання для розв'язування поставлених завдань; уміння знаходити необхідний додатковий матеріал; віра у власні здібності, належна самооцінка; високий рівень умотивованості; готовність обговорювати власний прогрес у навчанні з іншими.

На підставі узагальнення змісту тенденцій та інновацій щодо вивчення і викладання китайської мови зроблено висновок, що низка ідей, підходів і технологій організації іншомовної підготовки здобувачів заслуговує на імплементацію в освітній процес українських ЗВО, а саме: підвищення мотивації студентів до вивчення китайської мови і культури; розвиток міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності; посилення індивідуалізації навчання (автономність студента), зокрема завдяки інтенсивному застосуванню інформаційно-комунікаційних й особистісно орієнтованих технологій; активізація академічного обміну досвідом.

3.3. Обґрунтування перспективних напрямів розвитку мовної освіти в Україні, з огляду на конструктивні ідеї досвіду Китаю

Нині студентська молодь часто мігрує до держав, освітні системи яких забезпечують кращі можливості для професійної реалізації та вищий рівень заробітної плати. У глобальному масштабі це явище призводить до

нерівномірного розподілу інтелектуального потенціалу, посилюючи конкуренцію між національними системами вищої освіти та підвищуючи рівень їхньої привабливості для міжнародних студентів.

З одного боку, такі процеси стимулюють інтернаціоналізацію освіти, сприяючи поширенню інноваційних навчальних методик, трансферу знань та академічному обмінові. З іншого боку, країни, які розвиваються, постають перед викликами, пов'язаними з «еміграцією інтелекту», що послаблює внутрішні кадрові ресурси й негативно позначається на подальшому розвитку національної економіки та науки. У сучасних умовах держави, які прагнуть утримати талановиту молодь, змушені вдосконалювати систему освіти, запроваджувати конкурентоспроможні освітні програми, покращувати умови навчання та працевлаштування випускників. Отже, глобалізаційні тенденції не лише маркують напрями міжнародної академічної мобільності, а й впливають на політику вищої освіти та ринок праці в різних країнах.

Зближення країн і народів, становлення єдиного глобалізованого взаємозалежного світу, у межах якого розширюються економічні, політичні та культурні зв'язки між країнами, оптимізують розвиток культурної глобалізації. Відома українська дослідниця з порівняльної педагогіки А. Сбруєва (Сбруєва, 2008) слушно зауважує, що культурна глобалізація вможливує об'єднання різних культурних традицій і практик, вимагаючи від системи освіти підготовки особистості до життя в глобалізованому світі. Важливим аспектом стає збереження національної ідентичності та традиційної культури в умовах поступової інтеграції різних культурних просторів (с. 136). Глобалізаційні процеси докорінно змінюють сучасний освітній простір, створюючи нові виклики й можливості для національних систем мовної освіти, що потребує адаптації освітніх стратегій, відповідно до нових умов світового розвитку.

Інтеграція освіти України в міжнародний освітній простір, її вихід на світовий ринок освітніх послуг спонукають до наукового дослідження історії та сучасного стану мовної освіти у високорозвинених країнах у ракурсі її неперервності, інтеграції, демократизації, а також до окреслення

перспективних орієнтацій і тенденцій у цій галузі. Вивчення та аналіз педагогічних здобутків Китаю можуть стати цінним джерелом для осмислення конструктивних ідей цього досвіду щодо формування нової стратегії та розвитку національної системи мовної освіти.

Перспективні напрями розвитку мовної освіти варто обґрунтовувати, диференціюючи пропозиції на *загально-рекомендаційні* й *конкретно-рекомендаційні*, залежно від рівня їх реалізації та сфери впливу.

До *загально-рекомендаційних* належать пропозиції, сформульовані на державному рівні та спрямовані на стратегічний і міжнародний розвиток мовної освіти. Вони охоплюють розроблення національних політик щодо мовної підготовки, з огляду на сучасні глобалізаційні тенденції; інтеграцію освітніх стандартів із міжнародними практиками для підвищення конкурентоспроможності випускників на світовому ринку праці; створення програм міжуніверситетської співпраці, що сприятимуть академічній мобільності та обміну досвідом між закладами вищої освіти.

Формування національної політики України у сфері мовної освіти є ключовим завданням освітньої стратегії, що має бути увідповідненим із сучасними глобалізаційними викликами й міжнародними стандартами. Урахування світових тенденцій у розвитку мовної освіти дасть змогу підвищити якість іншомовної підготовки фахівців, забезпечити їхню конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці, сприяти інтеграції України до європейського та світового освітнього простору.

Основні напрями розроблення національної політики щодо іншомовної підготовки такі:

- гармонізація освітніх стандартів із міжнародними вимогами (CEFR, HSK, TOEFL, IELTS) для уніфікації оцінювання рівня володіння іноземними мовами, зокрема китайською;
- розширення доступу до багатомовної освіти, що передбачає вивчення кількох іноземних мов у закладах вищої освіти, зокрема англійської,

китайської, французької, німецької та інших мов, запотребуваних у глобалізованому середовищі;

- інтеграція цифрових технологій в іншомовну підготовку через використання електронних платформ, адаптивного навчального програмного забезпечення та штучного інтелекту для персоналізованого навчання;

- розвиток програм міжнародної академічної мобільності та співпраці з провідними університетами Китаю, що сприятиме академічному обміну викладачів і студентів.

- розвиток міжкультурної комунікації та формування толерантного мовного середовища, що вможливлуватиме взаємодію між представниками різних культур і підвищення рівня володіння іноземними мовами серед громадян.

Для подальшого розвитку співпраці необхідно чітко окреслити стратегічні цілі міжнародних обмінів, удосконалити механізми їхньої реалізації та оптимізувати розподіл ресурсів. Це посилить ефективність академічного партнерства, створить сприятливі умови для інтеграції освітніх систем України та Китаю в глобальний освітньо-науковий простір.

Перспективи подальшого розвитку партнерства передбачають відкриття нових Інститутів Конфуція в українських університетах, розширення програм подвійних дипломів між провідними закладами Китаю та України; спільні дослідження у сфері методики викладання китайської мови та міжкультурної комунікації.

До **конкретно-рекомендаційних** належать пропозиції, що відображають зміни на інституційному рівні, зокрема за організаційним, змістовим і методичним напрямками: *організаційні аспекти* – удосконалення внутрішніх структур управління мовною освітою, розширення можливостей для студентських стажувань і міжнародних мовних практик; *змістові аспекти* – оновлення навчальних програм з акцентом на розвиток міжкультурної компетентності, упровадження сучасних методик викладання та цифрових технологій у навчальний процес; *методичні аспекти* – упровадження

адаптивних навчальних технологій, орієнтованих на індивідуалізацію та інтерактивність мовного навчання.

Модернізація системи мовної освіти на *інституційному рівні* має відбуватися з огляду на особливості конкретних спеціальностей, пов'язаних із вивченням мови, зокрема іноземної. У більшості ЗВО України фахову іншомовну освіту здобувають у межах підготовки майбутніх учителів іноземної мови, філологів за двома спеціальностями (спеціалізаціями). Водночас багато спеціальностей (нефілологічного напрямку) передбачають поглиблене вивчення іноземної мови, що дає змогу випускникам цих освітніх програм (наприклад, ІТ-спеціальності, міжнародні відносини) реалізувати свій професійний потенціал на сучасному ринку праці.

Вивчення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в Китаї актуалізує необхідність переосмислення усталених поглядів на процес іншомовної підготовки фахівців, з огляду на вимоги сучасного суспільства та стандарти професійної компетентності фахівця. Це передбачає трансформацію освітнього процесу – перехід від традиційних методів до інноваційних технологій професійного становлення, а також зміну акцентів із вузькоспеціалізованих завдань на комплексний розвиток культуромовної особистості фахівця, здатного до професійної діяльності в багатомовному інформаційному просторі. Особливу увагу звернено на формування навичок взаємодії, співпраці та творчої діяльності, що є ключовими чинниками інтеграції майбутніх фахівців до глобального культурно-освітнього простору. Такий підхід підвищує ефективність іншомовної підготовки, увідповіднюючи її із сучасними міжнародними стандартами освіти та вимогами професійної діяльності.

Україна поки що не входить до країн-лідерів у галузі іншомовної освіти, проте докладає чималих зусиль щодо оновлення змісту іншомовної освіти та вдосконалення її методології, згідно з суспільними й технологічними перетвореннями, які відбуваються як в Україні, так і у світі загалом (Громов, 2020). Імплементация китайського досвіду іншомовної підготовки в університетах України прогнозує підвищення мотивації здобувачів до

вивчення китайської мови через застосування інноваційних особистісно орієнтованих технологій навчання, збільшення частки самостійної роботи, використання дистанційних освітніх платформ; індивідуалізацію навчання (автономність студента), зокрема завдяки інтенсивному застосуванню ІКТ; на основі залучення до міжнародної співпраці, академічних обмінів, участі в міжнародних грантах. Серед перспективних напрямів імплементації конструктивних ідей варто назвати підвищення іншомовної компетентності викладачів через організацію наукового туризму, участь у закордонних стажуваннях викладачів; розроблення методичних матеріалів і їх розміщення на навчальних платформах; проєктну діяльність тощо.

Упровадження мінорних і сертифікатних програм, а також вибіркового курсів із китайської мови відповідно до рівневого підходу має важливе значення для розширення можливостей іншомовної підготовки та підвищення конкурентоспроможності випускників. Такий підхід забезпечує гнучкість освітніх траєкторій, даючи здобувачам змогу адаптувати навчальний процес до професійних та академічних потреб.

Ключові напрями реалізації програм:

1) мінорні програми з китайської мови передбачають поглиблене вивчення мови паралельно з основною спеціальністю, що сприяє формуванню багатомовної компетентності здобувачів;

2) сертифікатні програми дають змогу здобувачам отримати офіційне підтвердження мовного рівня (наприклад, HSK), що підвищує їхні можливості працевлаштування в міжнародних компаніях та освітніх установах;

3) вибіркові курси поділені за рівнями володіння мовою відповідно до стандартів «Hanyu Shuiping Kaoshi» (HSK), забезпечують поетапне засвоєння мовного матеріалу та поступове нарощування комунікативних навичок;

4) залучення зарубіжних фахівців підвищує автентичність навчального процесу, уможлиблює природне мовне занурення; запрошені викладачі можуть забезпечувати якісну підготовку здобувачів, використовуючи сучасні методики викладання та автентичні навчальні матеріали.

Окремий напрям становить розвиток міжнародного академічно-наукового партнерства з китайськими університетами та Інститутами Конфуція для організації мовних практик, стажувань і культурних обмінів. Очікувані результати відображають: підвищення рівня володіння китайською мовою серед студентів різних спеціальностей; розширення академічних і кар'єрних перспектив випускників на міжнародному рівні; формування міжкультурної комунікаційної компетентності, необхідної для ефективної взаємодії в глобалізованому суспільстві; зміцнення міжнародних зв'язків через залучення носіїв мови та співпрацю з китайськими освітніми установами.

Отже, інтеграція мінорних і сертифікатних програм із китайської мови у вищу освіту сприятиме якісній іншомовній підготовці, розширенню можливостей міжнародної співпраці та професійному зростанню студентів у глобальному освітньому й фаховому просторі.

Удосконалення змісту іншомовної підготовки стосується тематичного оновлення авторських курсів, максимального наповнення сучасним автентичним матеріалом, що сприяє формуванню кроскультурної та комунікативної компетентності здобувачів.

Упровадження сучасних форм, методів, технологій навчання та методик викладання китайської мови дасть змогу посилити мотивацію здобувачів до вивчення китайської мови і культури, а також підвищити рівень знань та мовленнєвих умінь. Ідеться про методику інтегрованого навчання «CLIL», «Flipped Classroom», технологію змішаного навчання з використанням онлайн-ресурсів (наприклад, платформи «HSK Online», «Pleco», «Duolingo», «The Mandarin Pod»), систему спрощеного повторення (SRS), проєктну методику (створення навчальних проєктів із використанням китайської мови, що сприяє зануренню в реальні комунікативні ситуації), мультимедійні технології (інтеграція аудіо- й відеоматеріалів, автентичних текстів і VR-технологій у процес навчання вможливорює більш глибоке розуміння мовних та культурних аспектів), цифрові освітні застосунки (популярні інтерактивні платформи «iQIYI» та «Youku», програми «LingoDeer», «Memrise», що пропонують ігрові

елементи, виконання різних мовних вправ у вигляді квестів або тестів; «Italki» або «Preply», які дають змогу відвідувати «живі» уроки з носіями мови; мобільні застосунки «Hello Chinese», «Super Chinese» тощо).

Попри посилене зацікавлення вивченням китайської мови та її інтеграцію в навчальні програми ЗВО, існує низка критичних аспектів, які потребують системного розв'язання. Основні виклики стосуються, зокрема, браку готовності здобувачів використовувати китайську мову для досягнення професійних цілей, що зумовлене низкою чинників: обмеженим розумінням ролі китайської мови в сучасному світі та її значущості для кар'єрного розвитку в міжнародному контексті; недостатньою мотивацією студентів, що часто пов'язане з відсутністю чіткої перспективи практичного застосування мови в майбутній професійній діяльності; складністю мовної системи, що сповільнює засвоєння базових комунікативних навичок і формування професійно орієнтованої мовної компетентності; недостатнім ресурсним забезпеченням викладання китайської мови у ЗВО, що виявляється в обмеженій кількості кваліфікованих викладачів китайської мови, зокрема носіїв мови, у відсутності достатньої кількості сучасних навчально-методичних матеріалів, адаптованих до потреб українських студентів, в обмеженій кількості академічних програм обміну та міжнародної співпраці з китайськими університетами для студентів і викладачів, у недостатньому рівні цифрових ресурсів, які підтримують навчання китайської мови (онлайн-платформи, мобільні додатки, мультимедійні засоби).

Викладені висновки ґрунтовані на результатах опитування здобувачів різних спеціальностей, що було проведене для з'ясування основних мотивів вивчення китайської мови, охоплювало широкий спектр аспектів, дало змогу виокремити ключові фактори мотивації здобувачів (рис. 3.3).

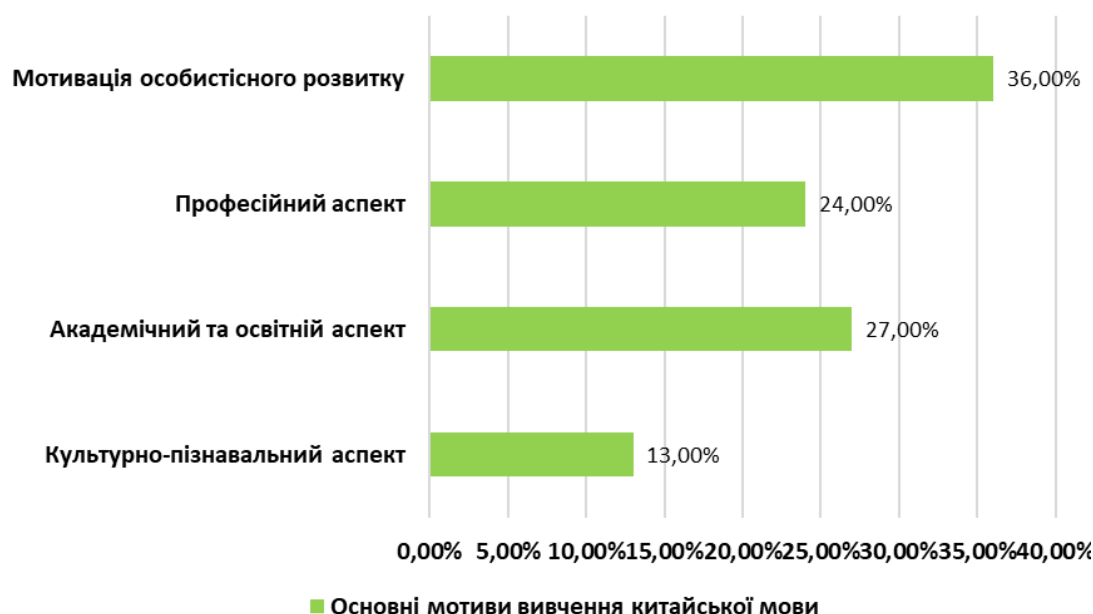

Рис. 3.3. Основні мотиви вивчення китайської мови здобувачами в університетах України

Основні мотиви вивчення китайської мови:

1) *культурно-пізнавальний аспект* – зацікавлення традиційною та сучасною культурою Китаю; бажання ознайомитися зі способом життя, звичаями й соціальними нормами китайського суспільства; вивчення культурних кодів для кращого розуміння міжкультурної комунікації;

2) *академічний та освітній аспект* – необхідність здобуття рівня володіння китайською мовою для навчальних і наукових цілей; можливість участі в міжнародних програмах академічного обміну; доступ до китайських наукових та освітніх ресурсів у різних галузях знань;

3) *професійний аспект* – орієнтація на підвищення конкурентоспроможності на ринку праці через володіння китайською мовою; потреба в налагодженні міжнародних контактів для майбутньої професійної діяльності; використання китайської мови в міжнародному бізнесі, дипломатії, технічних спеціальностях;

4) *мотивація особистісного розвитку* – долучення до іноземного мовного середовища як до інструменту самовдосконалення; потреба в

засвоєнні нових знань і навичок; підготовка до потенційного переїзду в Китай або до тривалого проживання в китайськомовному середовищі.

Ефективні напрями подолання окреслених викликів такі:

1) формування мотиваційного складника вивчення китайської мови через інформування студентів про перспективи професійного використання китайської мови (міжнародний бізнес, дипломатія, наука, ІТ-сфера тощо); організація зустрічей із представниками міжнародних компаній, що працюють із Китаєм, а також із випускниками, які успішно реалізували себе в професійній сфері завдяки володінню китайською мовою;

2) зміцнення ресурсного забезпечення викладання китайської мови через залучення носіїв мови до навчального процесу на підставі партнерських угод із китайськими освітніми установами; розширення академічної мобільності студентів і викладачів у межах міжуніверситетських програм співпраці з КНР; модернізація навчально-методичних ресурсів через упровадження новітніх підручників, інтерактивних платформ і мультимедійних технологій; створення віртуального навчального середовища, що надасть студентам доступ до актуальних онлайн-курсів і лінгвістичних платформ;

3) окреслення стратегічних напрямів розвитку іншомовної мовної освіти з орієнтацією на реальні потреби здобувачів освіти (оптимізація змісту навчальних програм із китайської мови, з огляду на академічні, професійні, особистісні мотиви студентів; адаптація методів і технологій викладання, відповідно до запитів цільової аудиторії).

У цьому контексті зазнають актуалізації такі тенденції розвитку мовної освіти: оволодіння ціннісним змістом іншомовної освіти (усвідомлення та розуміння іншомовної освіти не лише як процесу оволодіння знаннями і вміннями з іноземної мови, а й засобу пізнання автентичної культури етносу, мову якого вивчають); оволодіння соціальним змістом іншомовної освіти (визнання суттєвого впливу іншомовної культури на формування особистості фахівця, розвиток його інтелекту, міжкультурної компетентності, світосприйняття та самовираження, адаптаційного потенціалу); оволодіння

педагогічним змістом іншомовної освіти (формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами іноземної мови, підвищення фахової мобільності й конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринку праці).

Отже, системний підхід до розв'язання зазначених проблем сприятиме ефективній організації процесу навчання, підвищенню практичної значущості китайської мови для здобувачів освіти та створенню необхідних ресурсних й організаційних умов для розвитку мовної освіти в закладах вищої освіти України.

Висновки до третього розділу

Посилення українсько-китайської академічної співпраці потребує окреслення оптимальних моделей взаємодії, що забезпечать ефективну організацію спільної діяльності. Це передбачає не лише реалізацію чинних освітніх програм, а і їхню структурну оптимізацію, що підвищить результативність партнерства. Одним із ключових векторів розвитку є розширення програм подвійних дипломів, активізація спільних наукових досліджень та залучення інвестицій у сферу освіти, що сприятиме інтеграції вищої освіти України в глобальний освітній простір.

Україна та Китай мають великий потенціал для зміцнення партнерства у сфері мовної освіти, що розвиватиме двосторонні відносини, підвищуватиме якість підготовки фахівців у міжнародному контексті, поглиблюватиме культурний діалог між двома країнами. Важливу роль у міжнародній культурно-освітній співпраці, налагодженні міжкультурного діалогу, інтеграції мовної освіти та розширенні можливостей академічного обміну виконують Інститути Конфуція, що слугують інструментом культурної дипломатії КНР. Інститути Конфуція забезпечують навчання китайської мови для іноземних студентів, організовують культурні заходи та сприяють міжкультурному діалогу, що робить їх ключовим складником політики м'якої сили Китаю. З огляду на стратегічні цілі функціонування Інститутів Конфуція та їхній

багаторічний досвід діяльності, дослідження їхньої ролі як інструменту «м'якої сили» у зовнішній політиці Китаю є науково обґрунтованим та актуальним напрямом.

Аналіз основних форм академічної співпраці між Україною та Китаєм засвідчує розширення партнерських зв'язків у сфері освіти та науки. Серед найбільш ефективних напрямів співпраці варто виокремити розроблення спільних освітніх програм, які надають студентам змогу отримати дипломи обох країн; запровадження стипендій уряду КНР для фінансування навчання українських студентів у провідних університетах Китаю; участь здобувачів у мовних літніх школах, що вможливають формування міжкультурної компетентності та дають змогу вдосконалювати мовні навички. Посутню роль у двосторонній співпраці відіграє реалізація спільних освітньо-наукових проєктів, що оптимізують інноваційний розвиток, обмін науковими знаннями та підвищують якість підготовки фахівців. Українсько-китайська академічна співпраця демонструє позитивну динаміку та відкриває нові можливості для інтеграції вітчизняної освіти в глобальний освітній простір.

Сучасні процеси глобалізації та інтенсифікації міжкультурних зв'язків посилюють зацікавлення вивченням китайської мови як іноземної серед студентів закладів вищої освіти України. Китайська мова стає важливим інструментом професійної діяльності у сферах економіки, міжнародних відносин, науки й культури. З огляду на специфіку китайської мови, процес іншомовної підготовки (формування іншомовної компетентності) здобувачів потребує комплексного підходу, який поєднує традиційні та інноваційні методи навчання.

Перспективні напрями розвитку мовної освіти в Україні стосуються впровадження інновацій на державному та інституційному рівнях.

Результати дослідження, відображені в розділі, викладені у таких публікаціях автора: Сова (2022b), Сова (2023b), Сова (2023c), Сова (2024b), Сова (2021b).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Нині актуалізована потреба української педагогічної науки та практики у вивченні сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в умовах лінгвальної глобалізації й інформатизації, стрімкого розвитку інтеграційних освітніх процесів, інтенсифікації міжкультурних зв'язків, розвитку мультикультуралізму та білінгвізму тощо. Збагаченню наукових поглядів українських учених новими ідеями, подальшому розробленню й обґрунтуванню перспектив розвитку системи мовної освіти на інституційному рівні в Україні сприяє всебічний аналіз результатів дослідницьких пошуків та інноваційних ідей досвіду зарубіжних країн, зокрема Китаю. З-поміж вимірів якості мовної освіти в університетах Китаю варті уваги її узгодженість із вимогами мультикультурного суспільства, вибудована архітектура з огляду на соціально-культурні, філософські й історичні детермінанти, ключові вектори державної мовної політики.

У педагогічно-компаративному дискурсі досліджувана проблема не набула системного витлумачення. Відповідно до логіки наукового пошуку, сучасні студії систематизовано за кількома напрямками: історичні й соціально-філософські засади розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і реформування мовної політики Китаю в II половині XX – на початку XXI століття; мовне розмаїття та лінгвальна толерантність у китайському суспільстві; психолого-педагогічні основи розвитку мовної освіти в Китаї; розвиток і функціонування системи вищої освіти Китаю; процеси лінгвальної та освітньої глобалізації, інтернаціоналізації вищої мовної освіти Китаю й України. З'ясовано, що відкритими для наукової дискусії є питання змістового наповнення академічного контексту таких понять, як «білінгвізм», «транслінгвізм», «трилінгвізм», «мультилінгвізм», «білінгвальне навчання», «тримовна освіта», «слабкі» та «сильні» моделі білінгвальної освіти тощо.

2. Розвиток мовної освіти в Китаї відображає складна матриця історичних процесів, культурних традицій і соціально-філософських підходів.

Мовна освіта в Китаї розвивалася під впливом традиційних філософських концепцій, зокрема конфуціанства, даосизму й буддизму, які послуговували основою китайської культури та соціальних норм. Кожна з ціннісних систем вплинула на формування підходів до викладання та вивчення мов, маркувавши роль учителя, учня, мету навчання й методи викладання. Конфуціанство увиразнило роль учителя та іспитової системи, даосизм посилив природність мовного навчання, а буддизм сприяв розвитку перекладацької традиції та глибокого зосередження. На сучасному етапі розвитку мовної освіти в Китаї поєднано традиційні підходи та інновації, що дає змогу створювати ефективні програми навчання як для носіїв китайської мови, так і для тих, хто вивчає її як іноземну. Китайська система мовної освіти, попри глибоке історичне коріння, постійно розвивається, інтегруючи новітні методи й адаптуючись до глобальних викликів. Мовна освіта виконує роль не лише засобу комунікації, але й механізму соціальної взаємодії, інструменту міжнародної інтеграції та збереження національної спадщини.

3. Мовна політика Китаю інтегрує систему законодавчих ініціатив, програм, стратегій, що спрямовані на регулювання використання мов у китайському суспільстві. Мова слугує потужним засобом консолідації держави, провідною ознакою функціонування країни, ключовим чинником національної геополітичної ідентичності, що вможливорює перспективи її самовираження на міжнародній арені. На сучасному етапі уряд країни спрямовує освітні та мовні ініціативи («211 Project», «985 Project») на цілісне розуміння потенційних ризиків і прогнозування наслідків глобалізації для еволюції національної мови та мови меншин; економічних наслідків (недоліки й переваги) білінгвальної політики та багатомовності; престижності національної мови та взаємодії із суспільством; глобальних трендів двомовної освіти, досягнення тримовності й двописемності (оволодіння трьома мовами: рідною мовою етнічної меншини, путунхуа та англійською); на координацію узгоджених дій різних груп зацікавлених сторін, зокрема вчителів, директорів шкіл, освітян, експертів із навчання мов у наукових колах

тощо. У культурно-освітньому просторі функціують чотири моделі багатомовної освіти: «акумулятивна» («Accretive»), «збалансована» («Balanced»), «перехідна» («Transitional»), «знецінена» («Depreciative»).

4. Розвиток мовних програм у китайських університетах увідповіднений як із внутрішніми освітніми потребами, так і з глобальними тенденціями міжнародної академічної мобільності. Основні принципи розвитку мовних програм задекларовані в національних стандартах освіти, що забезпечують якість та уніфікованість викладання мов. Важливе значення має «Державний стандарт викладання китайської мови» (HSK) та освітні стандарти для викладання іноземних мов. Організація навчання за програмами мовної освіти передбачає різні моделі навчальної траєкторії: підготовчі програми; тривалі програми навчання; короткотривалі (інтенсивні / практичні); регулярні програми; практико-орієнтовані програми. Умовно виокремлюють основні типи програм: програми з китайської мови для іноземців (китайська як друга іноземна); програми фахової іншомовної підготовки (філологія та педагогіка, бізнес-комунікація, дипломатія). Посилене зацікавлення китайською мовою як другою іноземною зумовило необхідність оновлення змісту освітніх програм і вдосконалення методики навчання китайської мови. У більшості університетів Китаю англійська мова є обов'язковою частиною програми, а багато курсів читають англійською. У навчанні китайської мови як іноземної використовують орфографічні стратегії, семантичні стратегії, стратегії пам'яті, фонологічні стратегії та метакогнітивні стратегії. Використання прийомів візуальної мнемотехніки прогнозує створення власних асоціацій щодо структури ієрогліфа, заснованої на уяві та творчих навичках. До інтерактивних методів навчання китайської мови належать: гейміфікація, «перевернутий клас», кейси, проєктний метод, метод занурення, лінгвістична здогадка, метод «scaffolding», «тандем-навчання» та ін. Китайські університети задають високі стандарти мовної освіти, поєднуючи традиційні підходи навчання із сучасними цифровими технологіями й застосунками («The Mandarin Pod», «ChineseClass101», «iQIYI», «Youku», «LingoDeer», «Italki»,

«Preply», «Memrise» та інші), що помітно покращують процес навчання китайської мови, створюючи інтерактивне й доступне навчальне середовище.

5. Академічна співпраця між Україною та Китаєм демонструє позитивну динаміку та відкриває нові можливості для інтеграції вітчизняної освіти в глобальний освітній простір. Серед найбільш ефективних напрямів українсько-китайської співпраці виокремлено такі: розроблення спільних освітніх програм, які надають студентам змогу отримати дипломи обох країн; запровадження стипендій уряду КНР для фінансування навчання українських студентів у провідних університетах Китаю; участь здобувачів у мовних літніх школах, що вможливають формування міжкультурної компетентності та вдосконалення мовних навичок.

Перспективні напрями розвитку мовної освіти в Україні стосуються впровадження інновацій на державному й інституційному рівнях. Пропозиції диференційовано на загально-рекомендаційні та конкретно-рекомендаційні, залежно від рівня їх реалізації і сфери впливу. Теоретично обґрунтовані положення покладено в основу розробленого навчально-методичного комплексу для освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)»; змісту освітніх компонентів «Порівняльна професійна педагогіка» (тема «Мовна освіта в Китаї»); «Ділова англійська мова» (для китайських студентів).

Серед перспектив подальших розвідок виокремлено: історико-культурні, соціологічні й лінгвістичні аспекти дослідження проблеми білінгвізму в Китаї; використання інформаційно-комунікаційного простору для розвитку мовної освіти в Китаї; студіювання системи сертифікації мовної освіти в китайському досвіді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк, Н. М. (2015a). *Педагогіка транснаціональної вищої освіти: концептуальні засади: навч. посіб.* Інститут обдарованої дитини.
2. Авшенюк, Н. М. (2015b). *Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині XX – на початку XXI ст.* (М. П. Лещенко, ред.). Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут обдарованої дитини.
3. Авшенюк, Н. М. (2016a). Вплив закордонних стажувань на професійний розвиток учителів в умовах глобалізації освіти. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*, 2016, 353–359.
4. Авшенюк, Н. М. (2016b). *Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у розвинених англomовних країнах (друга половина XX – початок XXI століття)* [Докторська дисертація]. Інститут вищої освіти НАПН України.
5. Авшенюк, Н. М. (2023). Інтернаціоналізація вищої освіти у країнах Східноазійського регіону: глобальні тренди, національні пріоритети. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7, 279–290.
6. Акбудаєв, К. Г., & Вечоринська, Т. В. (n.d.). *Історія китайської мови: навч. посіб. для студентів спеціальності 035.06 – філологія (східні мови та літератури (переклад включно))*.
7. Бідюк, Н., & Сова, М. (2021). A brief overview of the Chinese education system. *Comparative Professional Pedagogy*, 11(2), 20–29.
8. Бойченко, О. І. (2003). *Філософська антропологія давнього Китаю*. НАН України, Центр гуманітарної освіти.
9. Вайнрайх, У. (1979). *Мовні контакти* (Пер. з англ.).
10. Віротченко, С. А., & Лахмотова, Ю. В. (2021). *Особливості викладання іноземних мов у КНР: навчально-методичний посібник*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.
11. Всесвітній Освітній Форум-2015. (2015). *Інчхонська Декларація «Освіта-2030»*. ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України. <https://ipood.com.ua/novini/vsesvitniy-osvitniy-forum-2015--nchhonska-deklaraciya-osvita-2030/>
12. Гала, С. (2012). Функціонування системи вищої освіти Китаю: аналіз досвіду. *Актуальні проблеми економіки*, 9, 72–77.
13. Гала, С. В. (2011). Із досвіду реформування вищої освіти Китаю. *Економіка та держава*, 8, 52–54.

14. Голубовська, І. О. (2013). Термінографія, мультилінгвізм, мультидисциплінарність: напрямки майбутніх досліджень. *Лінгвістика XXI ст.: нові дослідження і перспективи*, 14–15.
15. Гончарук, А., & Кошовий, С. (2016). Шовковий шлях: від концепції до практичних кроків (формат взаємодії 16+1). *Стратегічна панорама*, 1, 26–35.
16. Громов, Є. В. (2020). *Іншомовна підготовка майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти Республіки Польщі та Чеської Республіки: Монографія*. Вінниця: ТОВ «Друк».
17. Гунько, Л. (2016). Тенденції модернізації освіти КНР в умовах глобалізації. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*, додаток 1 до вип. 37, т. 1 (69), тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 39–48.
18. Гунько, Л. (2019). Місце університетів у системі освіти КНР. *Науковий вісник львівської академії, серія «Педагогічні науки», збірник наукових праць*, 5, 284–289.
19. Гунько, Л. О. (2020). *Професійна підготовка магістрів іноземної мови та прикладної лінгвістики у вищих навчальних закладах КНР: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти)*. Київ.
20. Інститут Конфуція – в ДНУ, Центр україністики – в Китаї. (n.d.). Отримано з <https://www.dnu.dp.ua/news/3696dnu.dp.ua>
21. Інститут Конфуція – Навчально-науковий інститут філології. (n.d.). Отримано з <https://philology.knu.ua/institut-konfutsiya/>
22. Інститут Конфуція Київського національного лінгвістичного університету. (n.d.). Отримано з <https://chinese.knlu.edu.ua/confucius.html>
23. Інститут Конфуція Тернопільського національного педагогічного університету. (n.d.). Отримано з https://tnpu.edu.ua/Confucius_Institute/
24. Інститут Конфуція як освітній інструмент м'якої сили. (n.d.). Отримано з <https://znp.udpu.edu.ua/article/view/292339/y.pdf>
25. Калашнік, Л., & Терентьєва, Н. (2023). Крос-культурний компонент в підготовці майбутніх вчителів в ЗВО КНР (на прикладі вчителів фізичної культури та танцю). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3(162), 160–165.
26. Кірносорова, Н. А. (2013). Китайська мова. В *Енциклопедія Сучасної України*. НАН України, НТШ. Отримано з <https://esu.com.ua/article-6657>
27. Локшина, О. І., Глушко, О. З., Джурило, А. П., Кравченко, С. М., Нікольська, Н. В., Тименко, М. М., & Шпарик, О. М. (2021). *Тенденції*

розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: Монографія. Київ: КОНВІ ПРІНТ. [Електронне видання].

28. Мателешко, Ю. П. (2020). *Культурно-освітній напрям «м'якої сили» Китаю в Україні: інституційний аспект (2007–2021)*. Отримано з https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56847/1/Kulturno_osvitnii_napriam_miaкої_syly_Kytaiu_v_Ukraini.pdf

29. Міністерство освіти і науки України. (2020). *Стратегія розвитку мовної освіти в Україні до 2030 року*. Київ: МОН України.

30. Нільсон, Я. О. (2016). *Інтернаціоналізація вищої освіти. Матеріали відкритої лекції для студентів КНУ імені Тараса Шевченка*. Отримано з <http://www.univ.kiev.ua/news/7990>

31. Освіта як перспективна галузь українсько-китайського партнерства. (n.d.). Отримано з <https://aucc.org.ua/osvita-yak-perspektivna-galuz-ukrayinsko-kitayskogo-partnerstva/aucc.org.ua>

32. Пазюра, Н. (2023). Забезпечення якості вищої освіти: азійський вимір. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1(23), 180–189.

33. Пазюра, Н. (2024). Організація академічної мобільності студентів у закладі вищої освіти в КНР. *Академічні візії*, 32, 1–7.

34. *Пекінський університет іноземних мов*. (n.d.). Отримано з https://global.bfsu.edu.cn/uk/guanyu/lm_1.htm

35. Посольство України в Китайській Народній Республіці. (n.d.). *Співпраця у сфері освіти*. Отримано з <https://china.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4965-spivpracya-v-galuzi-osvitichina.mfa.gov.ua>

36. Ректор ЗНУ обговорив з Послом Китаю в Україні створення Інституту Конфуція. (n.d.). Отримано з <https://mon.gov.ua/news/rektor-znu-obgovoriv-z-poslom-kitayu-v-ukraini-stvorenniya-institutu-konfutsiyamon.gov.ua>

37. Садовець, О. В. (2021). Комунікативні стратегії подолання труднощів висловлювання англійською мовою як іноземною. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 22, 121–126.

38. Садовець, О., Бідюк, Н., & Третько, В. (2024). Стратегічні напрями розвитку інституційного академічно-наукового партнерства України та Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(2), 32–44. [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(2\)-4](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(2)-4)

39. Сбруєва, А. А. (2008). Глобалізація освіти. У В. Г. Кремень (Ред.), *Енциклопедія освіти* (с. 136–137). Київ: Юрінком Інтер.

40. Сова, М. (2022a). Білінгвальна освіта як стратегічний напрям розвитку людських ресурсів Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 12(2), 91–99.

41. Сова, М. (2023a). Викладання китайської мови як іноземної в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(2), 84–91.
42. Сова, М. (2023b). Деякі аспекти навчання китайської мови на початковому етапі. *Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін XXI століття: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20 грудня 2023 року* (с. 176–177). Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.
43. Сова, М. (2022b). Еколінгвістика та її дотичність до неологічного дискурсу у вивченні китайської мови. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2022 р.* (с. 118–120). Вінниця: ТОВ «Друк».
44. Сова, М. (2023c). Інноваційні методи навчання китайської мови. *The 4th International Scientific and Practical Conference «Topical Aspects of Modern Scientific Research»* (с. 427–430). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/TOPICAL-ASPECTS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-21-23.12.23.pdf>
45. Сова, М. (2024a). Інформаційно-методичне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(2), 182–191.
46. Сова, М. (2021a). Лінгвокультурологічний та когнітивний аспекти новоутворень китайської мови періоду пандемії COVID-19. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (с. 44–47). За ред. Пшеничної Л. В. 30 листопада 2021 року. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Суми: ФОП Цьома С. П. https://angl.khmnmu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/programa-konferenciya_30_listopada_2021_139d8.pdf
47. Сова, М. (2024b). Мовна політика США та Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(1), 162–169.
48. Сова, М. (2021b). Семантичні особливості нової китайської лексики, пов'язаної із пандемією коронавірусу. *Сучасна філологія: теорія та практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 249–250). Київ: Нац. акад. СБУ.
49. Сова, М. (2022c). Становлення та сучасний стан системи іншомовної освіти в Китаї. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доповідей XI міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару* (с. 110–111). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний університет; за заг. ред. Н. М.

- Бідюк. Київ-Хмельницький: «Термінова поліграфія».
http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2022/konf_19_05_2022.pdf
50. Сова, М., & Вечоринська, Т. (2021). Словотвірно-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 47(2), 113–117.
51. Хмельницький національний університет (2021). *У Хмельницькому національному університеті вивчатимуть китайську мову*. Отримано з <https://khmnu.edu.ua/u-hmelnyczkomu-naczionalnomu-universyteti-vyvchatymut-kytajsku-movu/>
52. Хмельницький національний університет (2022). *Стратегія інтернаціоналізації Хмельницького національного університету на 2022-2025 рр.* Отримано з <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/ustanovchi/stratehiia-Internatsionalizatsii-2022-2025.pdf>
53. Цицюра, К. В. (2020a). Конфуціанство як аксіологічна основа професійної підготовки економістів в університетах КНР. *Pedagogical and Psychological Education as a Component of the Education System in Ukraine and the EU Countries: Proceedings of the Scientific and Pedagogic Internship* (August 3–September 11, 2020), Baltijia Publishing, с. Wroclawek, Republic of Poland, 249–251.
54. Цицюра, К. В. (2020b). Культурно-мовна підготовка як складова моделі професійної підготовки бакалаврів з бізнес-економіки в Китайській Народній Республіці. *Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні: Збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 24–25 квітня 2020 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», Ч. 2, 138–141.
55. Цицюра, К. В. (2020c). Провідні тенденції професійної підготовки майбутніх бакалаврів з бізнес-економіки в університетах Китайської Народної Республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*, 4(31), 209–215. Отримано з http://www.aphn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_4/36.pdf
56. Цицюра, К. В. (2022). Підтримка державою міжнародної економічної мобільності та залучення стейкхолдерів як важливі чинники забезпечення якості професійної підготовки економістів в закладах вищої освіти КНР. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (13 травня 2022 р.). Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 282–284.

57. Шевченко, Ю. Г. (2024). Мовна політика Китаю та планування в освіті: Порівняння теоретичних підходів. *Китаєзнавчі дослідження*, (1), 68–79.
58. Ши, Я. (2016). Співробітництво України та Китаю в сфері вищої освіти. *Синологія в Україні*. <https://sinologist.com.ua/shy-yatszyun-spivrobitnytstvo-ukrayiny-ta-kytayu-v-sferi-vyshhoyi-osvity/>
59. Шпекторенко, І. В. (2024). Соціальна мобільність як наукова проблема соціального управління: соціальні інститути, соціальні ліфти. *Аспекти публічного управління*, 12 (1), 66–75.
60. Шумський, О. Л. (2024). Особливості розвитку вищої освіти Китаю на засадах національної організаційної культури. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (9). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13622937>
61. Ярошенко, Є. (2015). *Місце України в глобальних стратегіях Китаю*. Київ: МЦПД. Отримано з sinologist.com.ua
62. Adamson, B., & Feng, A. W. (2009). A comparison of trilingual education policies for ethnic minorities in China. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 39(3), 321–333. <https://doi.org/10.1080/03057920902953538>
63. Adamson, B., & Feng, A. W. (2014). Models for trilingual education in the People's Republic of China. In D. Gorter, V. Zenotz, & J. Cenoz (Eds.), *Minority languages and multilingual education* (pp. 29–44). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02623-7_3
64. Adamson, B., & Feng, A. W. (Eds.). (2022). *Multilingual China: National, minority, and foreign languages*. Routledge.
65. Adamson, J., & Coulson, D. (2015). Translanguaging in English academic writing preparation. *International Journal of Pedagogical Learning*, 10(1), 24–37.
66. Akhtar, N., Pratt, B. C., & Hu, Y. (2019). Sustainability of the Belt and Road Initiative: An integrated, conceptual framework for instructional communication in China's universities. *Sustainability*, 11(23), 6789.
67. Albrow, M., & King, E. (1990). *Globalization, knowledge, and society*. Sage.
68. Ames, R. T., Seidel, A. K., & Strickmann, M. (2024, December 21). Taoism. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Taoism>. Accessed 12 January 2024.
69. An, R., & Chiang, S. Y. (2015). International students' culture learning and cultural adaptation in China. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 36(7), 661–676.

70. Angle, S. C., & Tiwald, J. (2017). *Neo-Confucianism: A philosophical introduction*. John Wiley & Sons.
71. Avsheniuk, N., Lutsenko, O., Svyrydiuk, T., & Seminikhyna, N. (2024). Empowering language learners' critical thinking: Evaluating ChatGPT's role in English course implementation. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on ChatGPT, April 2024*, 210–224. <https://dx.doi.org/10.24093/awej/ChatGPT.14>
72. Bartell, M. (2003). Internationalization of universities: A university culture-based framework. *Higher Education*, 45(1), 43–70.
73. Bauer, R. S. (2000). Hong Kong Cantonese and the road ahead. In D. C. S. Li, A. Lin, & W. T. Tsang (Eds.), *Language and education in postcolonial Hong Kong* (pp. 35–58). Hong Kong: Linguistic Society of Hong Kong.
74. Beijing Foreign Studies University. (2023). *Official website*. <https://en.bfsu.edu.cn/>
75. Beijing Institute of Technology. (2018). *Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages: Graduate program curriculum and credit requirements* [PDF]. Beijing Institute of Technology.
76. Beijing Institute of Technology. (2022). *Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages – Program overview*. https://isc.bit.edu.cn/admissionsaid/Postgraduate/Teaching_ChinesetoSpeakersofOther_Languages/Overview6/index.htm
77. Beijing Language and Culture University. (2019). *Syllabus for Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (International Students)*. <https://admission.blcu.edu.cn/en/2019/1227/c1520a2020/page.htm>
78. Beijing Language and Culture University. (2020). *Chinese language programs 2020 for international applicants*. <https://www.chinesescholarshipcouncil.com/>
79. Beijing Language and Culture University. (2022a). *Chinese course: Practical Chinese*. <https://admission.blcu.edu.cn/en/PracticalChinese/list.htm>
80. Beijing Language and Culture University. (2022b). *Chinese course: Regular Chinese*. <https://admission.blcu.edu.cn/en/RegularChinese/list.htm>
81. Beijing Normal University. (2024). *Japanese language and culture program*. <https://english.bnu.edu.cn/>
82. Belt and Road Portal. (2021). *International cooperation: Profiles*. <https://eng.yidaiyilu.gov.cn>
83. Bennett, M. J. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (Ed.), *Education for the intercultural experience* (pp. 21–71). Intercultural Press.

84. Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. In *ASEE National Conference Proceedings* (pp. 1–18). American Society for Engineering Education. <https://doi.org/10.18260/1-2--22585>
85. Bruhn, D. (2008). Minority language policy in China, with observations on the She ethnic group. *Linguistics 250E – Endangered languages*. Oxford: Wiley-Blackwell. http://linguistics.berkeley.edu/~dwbruhn/dwbruhn_250E-paper.pdf
86. Bush, M. (2013). Mindfulness in higher education. In *Mindfulness* (pp. 183–197). Routledge.
87. Cenoz, J. (2003). The additive effect of bilingualism on third language acquisition: A review. *International Journal of Bilingualism*, 7(1), 71–87. <https://doi.org/10.1177/13670069030070010401>
88. Charis, N., & Maria, R. (2021). Multiculturalism and history education: Teachers' perceptions. *International Journal of Education (IJE)*, 9(4), 79–89.
89. Chen Hsieh, J. S., Wu, W. C. V., & Marek, M. W. (2017). Using the flipped classroom to enhance EFL learning. *Computer Assisted Language Learning*, 30(1–2), 1–21. doi:10.1080/09588221.2015.1111910
90. Chen, F., Tsai, S.-C., & Tsou, W. (2019). The application of translanguageing in an English for specific purposes writing course. *English Teaching & Learning*, 43(1), 65–83.
91. Chen, L., & Yiliman, A. (2016). Study on the development and strategies for the education of students from countries along 'the Belt and Road' in China in recent decade [“一带一路”沿线国家来华留学教育近 10 年发展变化与策略研究]. *International and Comparative Education*, 38(10), 27–36.
92. Chen, Q., Levin, Q., Li, K., & Tang, L. (2019). *The Routledge course in business Chinese* (2nd ed.). Routledge.
93. Chen, S.-Y., & Hu, L.-F. (2012). Higher education research as a field in China: Its formation and current landscape. *Higher Education Research & Development*, 31(5), 655–666. <https://doi.org/10.1080/07294360.2012.692116>
94. Chen, X. (2017). Translingual practices in the first-year international students' English academic writing. *INTESOL Journal*, 14(1).
95. Chen, X., & Zhang, Z. (2017). Digital tools for enhancing Chinese language acquisition: Applications and challenges. *Language Education in Asia*, 8(2), 122–135.
96. Chen, Y. (2018). The role of multimedia in Chinese language education: A case study of interactive teaching. *Journal of Chinese Language Education*, 36(2), 120–138.
97. Chen, Y. M. (2020). How a teacher education programme through action research can support EFL teachers in implementing communicative

approaches, a case from Taiwan. *SAGE Open*, 10(1), 215824401990016. doi:10.1177/2158244019900167

98. Chen, Y.-M., & Wei, Y. (2023). Understanding Chinese learners in transnational higher education in China. In *Handbook of research on developments and future trends in transnational higher education* (Chapter 14). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-6684-5226-4.ch014>

99. Chen, Z. (2020). The internationalization of Chinese universities: A case study of higher education reform in China. *Asia Pacific Education Review*, 21(1), 63–73.

100. China Admissions. (n.d.). *Study in China: The ultimate guide for international students*. <https://apply.china-admissions.com/search/?keyword=Teaching%20Chinese%20to%20Speakers%20of%20Other%20Languages#keyword=Teaching+Chinese+to+Speakers+of+Other+Languages>

101. China New Higher Education Group. (2024). *China New Higher Education Group announces 2024 annual results laying the foundation for high-quality development, shaping the future with "Four More" initiatives*. <https://www.eqs-news.com/news/corporate/china-new-higher-education-group-announces-2024-annual-results-laying-the-foundation-for-high-quality-development-shaping-the-future-with-four-more-initiatives/2176281>

102. Chinese Academy of Social Sciences, Institute of Linguistics, Institute of Ethnology and Anthropology, & City University of Hong Kong, Research Centre on Linguistic Information Science. (2012). *Language atlas of China* (2nd ed.) [中国语言地图集 (第 2 版)]. Shangwu Yinshuguan.

103. Choo, S. S. (2020). Examining models of twenty-first century education through the lens of Confucian cosmopolitanism. *Asia Pacific Journal of Education*, 40(1), 20–34.

104. Chu, Y. (2015). The power of knowledge: A critical analysis of the depiction of ethnic minorities in China's elementary textbooks. *Race Ethnicity and Education*, 18(4), 469–487. <https://doi.org/10.1080/13613324.2015.1013460>

105. Clyne, M., Hunt, C. R., & Isaakidis, T. (2004). Learning a community language as a third language. *International Journal of Multilingualism*, 1(1), 33–52. <https://doi.org/10.1080/14790710408668184>

106. Confucius Institute at the University of Conakry. (2023). *Official website*. http://ccpd.china.com.cn/2023-01/18/content_42238755.html

107. Constitution of the People's Republic of China. (1982). <http://english.peopledaily.com.cn/constitution/constitution.html>

108. Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.

109. Cummins, J. (2019). The emergence of translanguaging pedagogy: A dialogue between theory and practice. *Journal of Multilingual Education Research*, 9, 19–36.
110. Daguang, W. (2020). What should higher education study: On discipline construction of higher education. *Jiangsu Higher Education*, (12), 10–15.
111. Daguang, W. (2023). Achievements and early warnings: Reflections on the process of universalization of higher education in China. *China Higher Education Research*, (4), 8–18.
112. Danko, Yu. (2022). Peculiarities of modeling Ukrainian-Chinese cooperation in the field of education. *Management*, 1(35), 117–131. <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2022.1.9>
113. de Wit, H., Hunter, F., Howard, L., & Egron-Polak, E. (2015). *Internationalisation of higher education*. Study requested by the European Parliament's Committee on Culture and Education. European Parliament Press.
114. Denwood, P. (1999). *Tibetan*. John Benjamins.
115. Ding, X. (2017). Higher education in China: Insights and perspectives. *Chinese Education & Society*, 50(3), 169–180.
116. Doughty, C., & Long, M. H. (2003). *The handbook of second language acquisition*. Blackwell Publishing.
117. Duan, X. (2003). Chinese higher education enters a new era. *Academe*, 89(6), 22–33.
118. Facione, P. A. (2011). *Critical thinking: What it is and why it counts*. Insight Assessment. <https://www.insightassessment.com/wp-content/uploads/ia/pdf/whatwhy.pdf>
119. Fan, W. (2020). Interactive teaching methods in Chinese as a foreign language: An empirical study. *Modern Language Journal*, 104(3), 240–260. <https://doi.org/10.xxxx/mlj.2020.0340>
120. Fei, X. T. (1989). Plurality within the organic unity of the Chinese nation. *Journal of Beijing University*, 4, 1–19.
121. Feng, A. (2005). Bilingualism for the minor or the major? An evaluative analysis of parallel conceptions in China. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 8(6), 529–551. <https://doi.org/10.1080/13670050508669067>
122. Feng, A. (2007). *Bilingual education in China: Practices, policies, and concepts* (pp. 259–280). Clevedon: Multilingual Matters.
123. Feng, A. (2009). Identity, ‘acting interculturally,’ and aims for bilingual education: An example from China. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 30(4), 283–296.

124. Feng, A., & Adamson, B. (2015). Researching trilingualism and trilingual education in China. In *Multilingual education* (pp. 1–21). Springer Science and Business Media B.V. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9352-0_1
125. Feng, Y. (2005). The similarities and differences between the goals of bilingual education in China and the United States. *Online Submission*, 3(11), 48–52.
126. Feng, Z. J. (2002). ‘Shuangyu jiaoyu yu zonghe yingyu jiaoxue shiyan’ [A bilingual education experiment on the integrated English programme]. *Tianjin Shifan Daxue Xuebao*, 3(4), 54–8
127. Finifrock, J. E., & Schilken, D. (2015). Emerging trilingualism among the Dong minority in Guizhou Province. In A. W. Feng & B. Adamson (Eds.), *Trilingualism in education in China: Models and challenges* (pp. 199–221). Springer.
128. Fishman, B., Hayward, C., & Niemer, R. (2022). Improve student engagement with gameful learning. In D. Seelow (Ed.), *Teaching in the game-based classroom: Practical strategies for grades 6-12* (pp. 1–21). Routledge.
129. Fleisher, B., Li, H., & Zhao, M. Q. (2009). Human capital, economic growth, and regional inequality in China. *Journal of Development Economics*, 92(2), 215–231. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2009.01.010>
130. Fudan University. (n.d.). *Bachelor's program in English Language and International Communication*. <https://www.fudan.edu.cn/>
131. Gan, K. (2021). Ukrainian-Chinese relations in the framework of the Belt and Road Initiative: Perspectives, problems, and cultural interactions. *Ukrainian Policymaker*, 8(8), 36–40.
132. Gao, X., & Ren, W. (2019). Controversies of bilingual education in China. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 22(3), 267–273. <https://doi.org/10.1080/13670050.2018.1550049>
133. García, O. (2021). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
134. García, O., & Kleifgen, J. A. (2020). Translanguaging and literacies. *Reading Research Quarterly*, 55(4), 553–571.
135. García, O., & Wei, L. (2014). Language, bilingualism and education. In *Translanguaging* (pp. 46–62). Palgrave Macmillan.
136. Genesee, F. (1999). Program alternatives for linguistically diverse students. *Educational Practice Report* (pp. 18–36).
137. Gevers, J. (2018). Translingualism revisited: Language difference and hybridity in L2 writing. *Journal of Second Language Writing*, 40, 73–83.

138. Gil, J., & Adamson, B. (2011). The English language in Mainland China: A sociolinguistic profile. In *English language education across Greater China* (pp. 23–45). Channel View Publications.
139. Goldie, J. G. S. (2016). Connectivism: A knowledge learning theory for the digital age? *Medical Teacher*, 38(10), 1064–1069.
140. Gong, S., Huo, W., Wu, M., Huang, Y., Gong, J., & Wang, D. (2020). The impact of the Belt and Road Initiative on the expansion of China's higher education in overseas markets along the route. *Thunderbird International Business Review*, 62(3), 263–277. <https://doi.org/10.1002/tie.22130>
141. Gong, Y., Lyu, B., & Gao, X. (2018). Research on teaching Chinese as a second or foreign language in and outside mainland China: A bibliometric analysis. *Asia-Pacific Education Researcher*, 27(4), 277–289. <https://doi.org/10.1007/s40299-018-0385-2>
142. Gordon, R. R., Barros, S. R., & Li, J. (2020). Make a name for yourself: Exploring the interculturality of naming and addressing practices among transnational teachers of Chinese as a foreign language. *Language and Intercultural Communication*, 20(6), 586–599. <https://doi.org/10.1080/14708477.2020.1817058>
143. Grenfell, M., & Harris, V. (2015). Memorisation strategies and the adolescent learner of Mandarin Chinese as a foreign language. *Linguistics and Education*, 31, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2015.04.002>
144. Gu, Y. S., & Luo, S. J. (2003). *The study of Chinese ethnography*. Heilongjiang People's Publishing House.
145. Guangli, Z., & Qing, X. (2013). The frontier and situation of higher education research in China: The 2012 annual report. *China Higher Education Research*, (7), 23–36. <https://doi.org/10.16298/j.cnki.1004-3667.2013.07.018>
146. Gui, S. C. (2004). Wode shuangyu jiaoyu [My bilingual education]. *Waiguoyu*, 1, 47–51.
147. Hamers, J. F. (1985). Bilingualism and special education: Issues in assessment and pedagogy. *Journal of Language and Social Psychology*, 4(2), 151–155.
148. Han, J. I., & Tsukada, K. (2020). Lexical representation of Mandarin tones by non-tonal second-language learners. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 148(1), 46–50. <https://doi.org/10.1121/10.0001586>
149. Han, J. X. (2008). Guonei bufen gaoxiao shuangyu jiaoxue xianzhuang diaocha yanjiu [A survey on the bilingual instruction at the university level in China]. *Qiaihar daxue xuebao [Journal of Qiqihar University]*, 5, 178–180.
150. Han, J., & Yu, L. (2007). A study to determine Chinese college students' English proficiency required for bilingual education. *Modern Foreign Languages*, 30(1), 65–69.

151. Han, Z. H. (2018). Task-based learning in task-based teaching: Training teachers of Chinese as a foreign language. *Annual Review of Applied Linguistics*, 38, 162–186. <https://doi.org/10.1017/S026719051800003X>
152. Hanjani, A. M. (2019). Collective peer scaffolding, self-revision, and writing progress of novice EFL learners. *International Journal of English Studies*, 19(1), 41–57. <https://doi.org/10.6018/ijes.331771>
153. Hao, Y., Hong, J. C., Jong, J. T., Hwang, M. Y., Su, C. Y., & Yang, J. S. (2010). Non-native Chinese language learners' attitudes towards online vision-based motion games. *British Journal of Educational Technology*, 41(6), 1043–1053. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2009.01050.x>
154. Hawkins, J. N., Jacob, W. J., & Li, W. (2008). Higher education in China: Access, equity, and equality. In D. B. Holsinger & W. J. Jacob (Eds.), *Inequality in education* (pp. 24). https://doi.org/10.1007/978-90-481-2652-1_9
155. He, J., & Li, H. (2020). Multimedia-based Chinese language learning: Pedagogical applications and student outcomes. *Language Learning & Technology*, 24(1), 12–26.
156. Hedge, T. (1993). Key concepts in EFL: Project work. *ELT Journal*, 47(3), 275–277. <https://doi.org/10.1093/elt/47.3.275>
157. Hinkel, E. (Ed.). (2011). *Handbook of research in second language teaching and learning* (Vol. 2) (pp. 31–48). Routledge.
158. Hongchen, X. (2009). Ethnic minorities, bilingual education and glocalization. In *China and English: Globalisation and the dilemmas of identity* (pp. 181–191). Channel View Publications.
159. Hoppers, W. (2006). Non-formal education and basic education reform: A conceptual review. *International Institute for Educational Planning, UNESCO*. 141 p.
160. Hornberger, N. (2008). *Encyclopedia of language and education* (2nd ed.). Springer.
161. Hsieh, J. S. C., Wu, W. C. V., & Marek, M. W. (2017). Using the flipped classroom to enhance EFL learning. *Computer Assisted Language Learning*, 30(1-2), 1-21. <http://doi:10.1080/09588221.2015.1111910>
162. Hu, D. Y. (2007). *Trilingual education for members from ethnic minority nationalities in Yunnan*. Yunnan University Press.
163. Hu, G. (2007). The juggernaut of Chinese-English bilingual education. In *Bilingual education in China: Practices, policies, and concepts* (pp. 94–121). Multilingual Matters.
164. Hu, G. (2008). The misleading academic discourse on Chinese–English bilingual education in China. *Review of Educational Research*, 78(2), 195–231.

165. Hu, L., & Chen, S. (2018). Higher education research in China: An independent academic field under the state. In *Handbook of higher education research* (pp. 131–143). https://doi.org/10.1007/978-981-10-4989-7_7
166. Huang, K. (2019). Growth and cycles in China's unbalanced development: Resource misallocation, debt overhang, economic inequality, and the importance of structural reforms. *Frontiers of Economics in China*, 14(1), 53–71. <https://doi.org/10.3868/s060-008-019-0004-8>
167. Huang, L. (2004). Survey of bilingual education in Shanghai. In D. Mei (Ed.), *Theories and practice of English teaching in the new century* (pp. 518–537). Shanghai Foreign Language Education Press.
168. Huang, S. (2018). A qualitative case study of CSL learners' reading strategies. *Chinese as a Second Language, USA*, 53(2), 131–162. <https://doi.org/10.1075/csl.17024.hua>
169. Huang, Y. (2021). Sociocultural aspects in teaching Chinese as a foreign language. *Chinese Language and Culture Studies*, 45(2), 200–220.
170. Hunko, L. (2017). The historical development of Applied Linguistics as an independent science in China from 1978 to the present. *Studies in Comparative Education*, 33-34, 67–75.
171. Hunko, L. (2020). Forms and methods of teaching future Master in Foreign languages and Applied Linguistics in the universities of China. *Comparative Professional Pedagogy*, 10(1), 95–104. [https://doi.org/10.3189/2308-4081/2020-10\(1\)-11](https://doi.org/10.3189/2308-4081/2020-10(1)-11)
172. Hylen, J. (2007). *Giving knowledge for free: The emergence of open educational resources*. OECD Publishing.
173. Jia, H., & Feng-his, L. (2016). Acquisition of time and locative phrases in Mandarin Chinese: A case of input saliency. *Chinese as a Second Language*, 51(1), 1–28.
174. Jiang, H. (2013). Transforming teacher education for social equity in China. In R. A. DeVillar, B. Jiang, & J. Cummins (Eds.), *Transforming education: Global perspectives, experiences and implications* (pp. 125–144). New York: Peter Lang Publishing.
175. Jiang, J. (2013). Critical thinking in general education in China. *International Journal of Chinese Education*, 2(1), 108–134. <https://doi.org/10.1163/22125868-12340016>
176. Jiang, Q. X., Liu, Q. G., Quan, X. H., & Ma, C. Q. (2007). EFL education in ethnic minority areas in Northwest China: An investigation in Gansu Province. In A. Feng (Ed.), *Bilingualism and bilingual education in China* (pp. 240–257). Multilingual Matters.

177. Jiang, Z. (2015). Chinese universities in the globalized world: A comparative study of higher education systems. *International Journal of Comparative Education and Development*, 17(4), 340–354.
178. Jin, L. (2013). Language development and scaffolding in a Sino-American telecollaborative project. *Language Learning & Technology*, 17(2), 193–219. <http://dx.doi.org/10125/44330>
179. Johnstone, S. M. (2005). Open educational resources serve the world. *Educause Quarterly*, 28(3).
180. Kang, O. (2004). Higher education reform in China today. *Policy Futures in Education*, 2(1), 141–149. <https://doi.org/10.2304/pfie.2004.2.1.4>
181. Kaszmarski, M. (2015). The New Silk Road: A versatile instrument in China's policy. *OSW Centre for Eastern Studies*, 161, 89. <http://sinologist.com.ua>
182. Kējiaò xīngguó [科教兴国]. (2021, December 26). In *Bǎidù bǎikē* [百度百科]. <https://baike.baidu.com/item/%E7%A7%91%E6%95%99%E5%85%B4%E5%9B%BD/928225?fromtitle=%E7%A7%91%E6%95%99%E5%85%B4%E5%9B%BD%E6%88%98%E7%95%A5&fromid=3072017>
183. Kong, K. (2021). Engaging native speakers in language scaffolding in a Chinese classroom. *Second Language Research & Practice*, 2(1), 41–64. <http://hdl.handle.net/10125/69857>
184. Kong, W., Li, D., & Guo, Q. (2024). Research on flipped classrooms in foreign language teaching in Chinese higher education. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, 525. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03019-z>
185. Law of the People's Republic of China on Regional National Autonomy. (1984). <http://www.china.org.cn/english/government/207138.htm>
186. Law of the People's Republic of China on the Standard Spoken and Written Chinese Language (Order of the President No. 37). (2000). http://www.gov.cn/english/laws/2005-09/19/content_64906.htm
187. Lee, L. (2008). Focus-on-form through collaborative scaffolding in expert-to-novice online interaction. *Language Learning & Technology*, 12(3), 53–72. <http://dx.doi.org/10125/44155>
188. Lee, T. H. (2019). Education in traditional China. In *The Routledge Encyclopedia of Traditional Chinese Culture* (pp. 238–253). Routledge.
189. Leminen, F., & Bai, S. (2023). Applying visual mnemonics enhances Chinese characters learning for Chinese as second language learners: A mixed-method study. *ICDTE '23: Proceedings of the 7th International Conference on Digital Technology in Education*, 150–154. <https://doi.org/10.1145/3626686.3631646>
190. Lewerenz, M. E. (2017). Learning to unlearn: Using Taoism and critical pedagogy in language education to foster global unity. In M. Yildiz, S. Funk, & B.

De Abreu (Eds.), *Promoting global competencies through media literacy* (pp. 185–192). IGI Global.

191. Li, D. C. S. (2022). Trilingual and biliterate language education policy in Hong Kong: Past, present, and future. *Asian Journal of Second and Foreign Language Education*, 7, 41. <https://doi.org/10.1186/s40862-022-00168-z>

192. Li, H. Y., & Guo, X. J. (2018). Translanguaging pedagogy in leveraging writing skills of ESL learners. *Canadian Social Science*, 14(9), 1–3.

193. Li, J. (2014). Psychological aspects of language learning in China: Understanding the role of cognitive processes. *Chinese Journal of Applied Linguistics*, 37(4), 441–455.

194. Li, L. (2022). The impact of MOOC platforms on language acquisition: A study of XuetangX. *Online Learning Journal*, 26(1), 15–35.

195. Li, N., & Chano, J. (2024). Developing a Chinese language course integrating deep learning theory and OBE: Promote critical thinking skill for undergraduate students in Guangzhou, China. *Higher Education Studies*, 14(4), 1–11.

196. Li, N., & Jiraporn, C. (2024). Developing a Chinese language course integrating deep learning theory and OBE: Promote critical thinking skill for undergraduate students in Guangzhou, China. *Higher Education Studies*, 14(4), 1. <https://doi.org/10.5539/hes.v14n4p1>

197. Li, W., & Min, W. (2006). Access to higher education in China. *IAU Horizons*, 12(2), 12–13.

198. Li, Y. (2015). Cognitive approaches in second language learning in China: Implications for language pedagogy. *Language Learning & Technology*, 19(2), 112–129.

199. Li, Y. (2020). Bilingual (Zhuang and Han) education in urban Guangxi. *Major Paper*. <https://scholar.uwindsor.ca/major-papers/127>

200. Lin, H. (2019). Learning Chinese through digital media: Pedagogical perspectives and methodologies. *Asia Pacific Education Review*, 20(3), 341–356.

201. Lin, P. (2015). *English as a global language in China: Deconstructing the ideological discourse of English in language education*. Springer.

202. Liu, C. Y., & Shan, F. F. (2016). A survey of the status quo of trilingual education in the Dong ethnic area in Guizhou Province. *Journal of Research on Education for Ethnic Minorities*, 1, 61–69.

203. Liu, H. (2017). Language learning strategies of international students in China. *International Journal of Chinese Education*, 5(1), 45–62. <https://doi.org/10.1111/ijce.2017.0103>

204. Liu, M. J., Cheng, Y. Y., & Chen, Y. T. (2022). Academic self-efficacy in a globalized era: Impacts of culture and cross-culture. In *Academic Self-efficacy in Education: Nature, Assessment, and Research* (pp. 111–130).
205. Liu, M., & Xu, B. (2015). Using e-learning platforms to teach Chinese: A review of the literature. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 8(1), 15–29.
206. Liu, Q. (2017). The future of Chinese language learning with information and communication technology. *Journal of Chinese Linguistics*, 45(2), 145–162.
207. Liu, Q., Colak, F. Z., & Agirdag, O. (2021). The extent and predictors of linguistically responsive teaching in Southwest China. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 25(8), 3022–3036.
208. Liu, Q., Colak, F. Z., & Agirdag, O. (2022). Celebrating culture and neglecting language: Representation of ethnic minorities in Chinese primary school textbooks (1976–2021). *Journal of Curriculum Studies*, 54(5), 687–711. <https://doi.org/10.1080/00220272.2022.2045361>
209. Liu, X. (2010). *New Practical Chinese Reader* (Vol. 1–6). Beijing: Beijing Language and Culture University Press.
210. Liu, Y. (2020). Interactive teaching Chinese as a foreign language: Aimed at adults. *Modern Vectors of Science and Education Development in China and Ukraine International Annual Journal*, Issue 6, 153–157. Odesa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Harbin: Harbin Engineering University.
211. Lo, C. K., & Hew, K. F. (2017). A critical review of flipped classroom challenges in K-12 education: Possible solutions and recommendations for future research. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 12, 4. <https://doi.org/10.1186/s41039-016-0044-2>
212. Lo, T. Y. J., & Pan, S. (2021). The internationalisation of China's higher education: Soft power with 'Chinese characteristics'. *Comparative Education*, 57(2), 227–246. <https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1812235>
213. Lu, M.-Z., & Horner, B. (2016). Introduction: Translingual work. *College English*, 78(3), 207–218.
214. Ma, J. (2014). The changing role of Chinese universities in the 21st century. *Higher Education Quarterly*, 68(2), 185–199.
215. Mermelstein, A. D. (2015). Asian EFL University Students' Preference toward teaching approaches. *The CATESOL Journal*, 27(2), 259–279.
216. Ministry of Education of the People's Republic of China. (2021). *10-year development plan for education information (2011–2020)*. http://www.moe.gov.cn/srcsite/A16/s3342/201203/t20120313_133322.html

217. Ministry of Education of the People's Republic of China (2023a). *China to further promote the Double First-Class Initiative*. http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/202203/t20220301_603547.html
218. Ministry of Education of the People's Republic of China. (2022). *Number of higher education institutions*. http://en.moe.gov.cn/documents/statistics/2022/national/202401/t20240110_1099531.html
219. Ministry of Education of the People's Republic of China. (2023b). *Statistical report on China's educational achievements in 2023*. http://en.moe.gov.cn/documents/reports/202304/t20230403_1054100.htm
220. Ministry of Education of the People's Republic of China. (2023c). *Number of students in higher education institutions*. http://en.moe.gov.cn/documents/statistics/2022/national/202401/t20240110_1099530.html
221. Ministry of Education of the People's Republic of China. (2023d). *Number of undergraduate students by type of courses in regular HEIs*. http://en.moe.gov.cn/documents/statistics/2022/national/202401/t20240110_1099516.html
222. Ministry of Education. (2001a). *Guiding ideas to promote the English curriculum in primary schools by the Ministry of Education*. No. 2 Document issued by the Ministry of Education.
223. Ministry of Education. (2001b). *Standard of English courses for 9-year compulsory education and general senior secondary schools (for experiment)*. Beijing: Beijing Normal University Press.
224. Mok, K. H., Ke, G., & Tian, Z. (2023). China's responses to globalization and higher education reforms: Challenges and policy implications. In *The Oxford handbook of education and globalization* (pp. 1–20). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197570685.013.48>
225. Moldavchuk, R., & Odotiuk, I. (2016). The strategic partnership of China and Ukraine. *Modern Science*, (2), 77–82. sinologist.com.ua
226. Morgan, W. J., & Wu, B. (Eds.). (2011). *Higher education reform in China: Beyond the expansion*. Routledge.
227. Mukan, N., & Wang, Y. (2023). Cooperation and academic exchanges between Ukrainian and Chinese universities: The main features. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 8–9, 146–155. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.08-09/146-155>
228. National Bureau of Statistics of China (n.d.). *Homepage*. <https://www.stats.gov.cn/english/>

229. Ni Hao Ma – Mandarin Learning Lab (n.d.). Flipping the classroom at Ni Hao Ma – Mandarin Learning Lab. <https://nihaoma-mandarin.com/pedagogy-corner/the-impact-of-the-flipped-classroom-on-mandarin-learning/>

230. Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.

231. Office, C. H. E. R. E. (2021). Statistics and analysis of higher education research papers in universities and colleges in 2020: A study based on the literatures of 14 Chinese educational journals. *China Higher Education Research*, (4), 89–95. <https://doi.org/10.16298/j.cnki.1004-3667.2021.04.15>

232. Pan, S. (2013). China's approach to the international market for higher education students: Strategies and implications. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 35, 249–263.

233. Paziura, N., & Bidyuk, N. (2020). English training in Asian countries aimed at internationalization of higher education. *Comparative Professional Pedagogy*, 10(1), 12–19.

234. Peking University. (n.d.). Bachelor's program in Chinese language and culture. <https://www.pku.edu.cn/>

235. People's Daily. (2018, January 25). Confucius Institutes to better serve Chinese diplomacy. *People's Daily*. <http://en.people.cn/n3/2018/0125/c90000-9419574.html>

236. People's Daily. (n.d.). 人民日报 [People's Daily]. <http://www.people.com.cn>

237. QS Top Universities. (2024). QS World University Rankings 2024. <https://www.qs.com/rankings/>

238. Réncái qiángguó zhànlüè [人才强国战略]. (2021, December 23). In *Bǎidù bǎikē* [百度百科]. <https://baike.baidu.com/item/%E4%BA%BA%E6%89%8D%E5%BC%BA%E5%9B%BD%E6%88%98%E7%95%A5/5191334>

239. Resnik, P., & Schallmoser, C. (2019). Enjoyment as a key to success? Links between e-tandem language learning and tertiary students' foreign language enjoyment. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 9(3), 541–564. <https://doi.org/10.14746/ssllt.2019.9.3.6>

240. Rong, M. (2007). Bilingual education for China's ethnic minorities. *Chinese Education & Society*, 40(2), 9–25. <https://doi.org/10.2753/ced1061-1932400201>

241. Ruhai, M., Linxin, Q., Khan, A. B., Ahmad, T., & Fang, L. (2024). The role of Chinese philosophy in the education system of China. *Canadian Journal of*

Educational and Social Studies, 4(4), 93–104.
<https://doi.org/10.53103/cjess.v4i4.252>

242. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

243. Sawe, B. E. (2018). What languages are spoken in China? <https://www.worldatlas.com/articles/what-languages-are-spoken-in-china.html>

244. Shan, F. (2018). Multilingual education in China: Taking the situation of Guizhou minority areas as an example. *Theory and Practice in Language Studies*, 8(2), 197–202. <https://doi.org/10.17507/tpls.0802.03>

245. Shanghai International Studies University (2022). *Business Chinese and Business Culture Immersion Program*. <https://www.shisu.edu.cn/>

246. Shanghai International Studies University. (2023). *French Language and European Studies Program*. <https://www.shisu.edu.cn/>

247. Shanghai International Studies University. (2024). *Short-term Chinese Language Courses*. <https://www.shisu.edu.cn/>

248. Shi, M., Huang, J., & Lu, G. (2022). Meeting the bilingual learning needs of Tibetan minority students in Qinghai Province: A multiple perspective investigation into problems and solutions. *Frontiers in Psychology*, 13, 937–390.

249. Shijiazhuang Tiedao University. (2023). *The Chinese Language and Culture program*. <https://english.stdu.edu.cn/chinese-culture>

250. Siemens, G. (2005). Connectivism: Learning as network creation. *E-Learn* (pp. 40).

251. Simpson, D. (2017). From me to we: Revolutionising mindfulness in schools. *Contemporary Buddhism*, 18(1), 47–71.

252. Sjöstedt, G. (2015). *Cultivating Confucian virtues through Buddhist meditation: The "Meditation Essentials" in Yuán Huáng's program of self-cultivation* (Master's thesis).

253. Skehan, P. (1996). A framework for the implementation of task-based instruction. *Applied Linguistics*, 17(1), 38–62.
<https://doi.org/10.1093/applin/17.1.38>

254. Stephen, K. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.

255. Storch, N. (2007). Investigating the merits of pair work on a text editing task in ESL classes. *Language Teaching Research*, 11(2), 143–159.
<http://dx.doi.org/10.1177/1362168807074600>

256. Sun Yat-Sen University (n.d.). *Chinese Language (International Students Class)*. <https://www.sysu.edu.cn/sysuen>

257. Sun, J. (2019). Bilingual education in China: Challenges and opportunities for ethnic minorities. *Language Policy and Practice in Asia*, 12(4), 318–340.
258. Sun, P. P., & Zhang, L. J. (2022). Effects of translanguaging in online peer feedback on Chinese university English-as-a-foreign-language students' writing performance. *RELC Journal*, 53(2), 325–341.
259. Sun, Y. (2022). Implementation of translingual pedagogies in EAL writing: A systematic review. *Language Teaching Research*, 136216882210906.
260. Sun, Y., & Lan, G. (2021). Enactment of a translingual approach to writing. *TESOL Quarterly*, 55(2), 398–426.
261. Sun, Y., Lan, G., & Zhang, L. (2023). Pedagogical values of translingual practices in improving student feedback literacy in academic writing. *Assessing Writing*, 56, Article 100715. <https://doi.org/10.1016/j.asw.2023.100715>
262. Sung, K.-Y. (2010). Promoting communicative language learning through communicative tasks. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(5), 704–713.
263. Swain, M., & Johnson, K. E. (1997). Immersion education: A category within bilingual education. In K. E. Johnson & M. Swain (Eds.), *Immersion education: International perspectives* (pp. 1–16). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139524667.003>
264. Tang, C. (2009). *Mutual intelligibility of Chinese dialects: An experimental approach* [Doctoral dissertation, Leiden University]. Leiden University Repository.
265. The effects of language policy in China A. https://www.researchgate.net/publication/338612742_The_effects_of_language_policy_in_China_A
266. The Times Higher Education World University Rankings 2024. https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking#!/length/25/locations/CHN/subjects/3099/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/scores
267. Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. <https://www.asec.purdue.edu/lct/HBCU/documents/AReviewofResearchofProject-BasedLearning.pdf>
268. Tong, F., & Shi, Q. (2011). Chinese–English bilingual education in China: A case study of college science majors. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 15(2), 165–182. <https://doi.org/10.1080/13670050.2011.60792>
269. Tsinghua University (2022). *Master's program in Teaching Chinese as a Foreign Language*. <https://www.tsinghua.edu.cn/>

270. Tsung, L. T., & Cruickshank, K. (2009). Mother tongue and bilingual minority education in China. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 12(5), 549–563. <https://doi.org/10.1080/13670050802209871>
271. Tu, W. (2024). Confucianism. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/Confucianism>. Accessed 12 January 2025.
272. Velasco, P., & García, O. (2014). Translanguaging and the writing of bilingual learners. *Bilingual Research Journal*, 37(1), 6–23.
273. Wang, D. (2018). Chinese as a second language education in Asian schools. In K. J. Kennedy & Z. Li (Eds.), *Routledge international handbook of schools and schooling in Asia* (pp. xx–xx). Routledge.
274. Wang, H. (2021). Contemporary Daoism, organic relationality, and curriculum of integrative creativity. *IAP*.
275. Wang, H., & Yuan, Z. (2013). The promotion of Putonghua (Mandarin Chinese): An overview. In Y. Li & W. Li (Eds.), *The language situation in China* (Vol. 1, pp. 27–40). De Gruyter Mouton & The Commercial Press.
276. Wang, H., Li, Y., & Wei, L. (Eds.). (2016). The language situation in China. *Language Policy*, 1(15), 97–99. <https://doi.org/10.1007/s10993-014-9331-1>
277. Wang, J. (2019). *Chinese Language Education in the Global Context*. Beijing University Press.
278. Wang, K. (2001). Dao, Confucianism, and Buddhism: Happiness in Chinese philosophy and religion. In S. McCready (Ed.), *The discovery of happiness* (pp. 36–55). Naperville, IL: Sourcebooks.
279. Wang, L., & Li, J. (2018). The use of information and communication technologies in Chinese language learning. *Language Learning & Technology*, 22(3), 45–60.
280. Wang, Q., & Liu, N. C. (2014). Higher education research institutes in Chinese universities. *Studies in Higher Education*, 39, 1488–1498.
281. Wang, S. (2015). *Business Chinese: A comprehensive approach to Chinese for professional use*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
282. Wang, S. (2017). Psycholinguistic theories and their applications in Chinese language teaching. *Journal of Modern Language Studies*, 15(4), 250–265.
283. Wang, S. (2022). Exploring the translingual approach to English as a foreign language writing in China. *International Journal of Education*, 10(3), 11–17. <https://doi.org/10.5121/ije.2022.10302>
284. Wang, S., Liu, Y., & Zhou, Z. (2019). The effectiveness of multimedia in teaching Chinese as a foreign language. *Computer Assisted Language Learning*, 32(4), 321–338.

285. Wang, X. (2010). *Higher education as a field of study in China: Defining knowledge and curriculum structure*. Lexington Books.
286. Wang, Y. (2024). *The development of cooperation and academic exchanges between Ukrainian and Chinese universities (the beginning of the 21st century)* [Doctoral dissertation, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv Polytechnic National University].
287. Weare, K. (2013). Developing mindfulness with children and young people: A review of the evidence and policy context. *Journal of Children's Services*, 8(2), 141–153.
288. Wei, L. (2016). New Chinglish and the post-multilingualism challenge: Translanguaging ELF in China. *Journal of English Linguistics & Fr.*, 5(1), 1–25.
289. Wu, J., & Zhao, L. (2014). The integration of mobile learning technology in Chinese language teaching. *Educational Media International*, 51(3), 195–207.
290. Wu, S. W., & Lee, J. C. K. (2021). Influence of Confucianism, Taoism, and Buddhism on Chinese life and moral education. In *Life and moral education in greater China* (pp. 218–234). Routledge.
291. Xie, T., & Li, X. (2018). The impact of technology on teaching Chinese as a foreign language. *Language Teaching Research*, 22(2), 157–174.
292. Xing, T. (2001). Objects, characteristics, content, and methods of research in ethnic minority bilingual education in China. *Chinese Education & Society*, 34(2), 54–74. <https://doi.org/10.2753/CED1061-1932340254>
293. Xiong, T., & Feng, A. (2018). Localizing immersion education: A case study of an international bilingual education program in south China. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 23(9), 1125–1138. <https://doi.org/10.1080/13670050.2018.1435626>
294. Xiong, W., Yang, J., & Shen, W. (2022). Higher education reform in China: A comprehensive review of policymaking, implementation, and outcomes since 1978. *China Economic Review*, 72(1), 101752. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101752>
295. Xu, L. (2016). The role of motivation in foreign language learning in China: Psychological and pedagogical perspectives. *Asia Pacific Journal of Education*, 34(2), 185–198.
296. Xu, T. (2019). The Biophysical Society of China strengthens international academic exchanges and collaborations. *Biophysical Reviews*, 11(3), 255–258.
297. Xue, L. (n.d.). Ministry of Education of the People's Republic of China. About the “211 Project” and the “985 Project”. *Reform of the postgraduate training mechanism. About the Graduate Education Innovation Plan.*

http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/xw_fbh/moe_2606/moe_2074/moe_2438/moe_2442/tnull_39607.html. Accessed 29 January 2025.

298. Yalun, A. (2019). International promotion of Chinese language in the new era. *International Education Studies*, 12(7), 1–13.

299. Yan, Z., & Zhou, P. (2021). Effect of flipped teaching on college students' EFL acquisition. *Foreign Language Learning Theory and Practice*, 2, 86–96.

300. Yang, D. (2010). Chinese learners' communication strategies. *Cross-Cultural Communication*, 6(1), 56–81.

301. Yang, J., Yin, C. & Wang, W. (2018). Flipping the Classroom in Teaching Chinese as a Foreign Language. *Language Learning & Technology*, 22(1), 16–26. <https://www.learntechlib.org/p/191559/>.

302. Yang, R. (2011). Self and the other in the Confucian cultural context. *Chinese Education & Society*, 44(6), 47–60. <https://doi.org/10.2753/CED1061-1932440604>

303. Yang, R. (2011). Self and the other in the Confucian cultural context: Implications of China's higher education development for comparative studies. *International Review of Education*, 57, 337–355.

304. Yang, Y. J. (2021). *The effects of translanguaging in prewriting discussion on the production of Chinese intermediate EFL learners' argumentative writing*. (Master's thesis, Department of Foreign Languages, Yunnan University, Yunnan, China).

305. Young, V. A. (2010). Should writers use their own English? *Iowa Journal of Cultural Studies*, 12(1), 110–117.

306. Yu, D. (1991). The concept of “great harmony” in the Book of Changes (Zhou Yi): Confucian philosophical theories on conflict and harmony. In S. Krieger & R. Trauzettel (Eds.), *Confucianism and the modernization of China* (pp. 51–62). Mainz: Hase and Koehler Verlag.

307. Yu, L. (2008). English–Chinese bilingual education in China. In N. H. Hornberger (Ed.), *Encyclopedia of language and education*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-30424-3_124

308. Yu, Y., Cheng, M., & Xu, Y. (2021). Understanding international postgraduate students' educational mobility to China: An ecological systematic perspective. *Higher Education Research & Development*, 41(6), 2137–2153. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1973383>

309. Yuan, F. (2005). *Business Chinese for success: Real cases from real companies*. Peking University Press.

310. Yuan, F. (2006). Case study, task-based language teaching, and a framework for business Chinese instruction. *Journal of the Chinese Language Teachers Association*, 41(1), 13–29.
311. Yuan, L., Chia, R., & Gosling, J. (2023). Confucian virtue ethics and ethical leadership in modern China. *Journal of Business Ethics*, 182(1), 119–133.
312. Zapata, A., & Laman, T. T. (2016). “‘I write to show how beautiful my languages are’: Translingual writing instruction in English-dominant classrooms.” *Language Arts*, 93(5), 366–378.
313. Zhang, M., & Deng, L. (2021). Construction and application of “emergent flipped learning” teaching model in the integration of Chinese culture into college English teaching. *Foreign Language Learning Theory and Practice*, 1, 61–70.
314. Zhang, Q., Lin, X., & Osborne, C. (2022). A think-aloud method of investigating translanguaging strategies in learning Chinese characters. *Applied Linguistics Review*. <https://doi.org/10.1515/applirev-2022-0135>
315. Zhang, Y. C. (2022). “一带一路”倡议下中国与乌克兰的贸易探究 [A study on trade between China and Ukraine under the Belt and Road Initiative]. *中国商论 [China Business Review]*, 22(05), 74–77.
316. Zhang, Z. (2003). Chinese philosophy or Chinese thoughts: On the crisis of legitimacy of Chinese philosophy [in Chinese]. *Journal of Renmin University of China*, (2), 17–24.
317. Zhang, Z. (2020). Preparing teachers for Chinese as a second language: Innovations and best practices. *Teacher Education Quarterly*, 47(4), 56–72.
318. Zhao, K., Liang, H., & Li, J. (2024). Understanding the growing contributions of China to leading international higher education journals. *Higher Education*.
319. Zhao, W. (2022). 乌克兰开展国际教育合作的路径及特点 [The path and characteristics of Ukraine's international education cooperation]. *大学 [University]*, 22(11), 115–119.
320. Zhao, Y. (2016). The role of media in learning Chinese as a second language: A case study of multimedia learning resources. *Computer Assisted Language Learning*, 29(5), 785–799.
321. Zheng, L. (2010). The influence of social and cultural factors on language education in China. *Journal of Language Education and Development*, 12(3), 45–56.
322. Zhiheng, Y., & Yue, Z. (2024). The hot spots and prospects of higher education research in China in the 21st century: Based on CSSCI data analysis. *Journal of Henan University (Social Sciences)*, 64(01), 112–119+155. <https://doi.org/10.15991/j.cnki.411028.2024.01.023>

323. Zhong, G. Y. (2019). A Systematic Review on Mobile Technology-Assisted English Learning. *International Journal of e-Collaboration*, 15(4), 71–88. doi:10.4018/IJeC.2019100105
324. Zhou, Y. (2014). *Developing Chinese: Elementary Comprehensive Course*. Beijing: Sinolingua Press.
325. Zhou, Y., & Wang, H. (2020). *Chinese for working professionals: A textbook for intermediate-high to advanced learners*. Routledge.
326. Zou, W. C., & Zhang, S. L. (2011). Family background and English learning at the compulsory stage in Shanghai. In A. W. Feng (Ed.), *English language across Greater China* (pp. 189–211). Clevedon: Multilingual Matters.
327. 中国社会科学院语言研究所, 中国社会科学院民族学与人类学研究所, 香港城市大学语言资讯科学研究中心. (2012). *中国语言地图集* (第2版). 北京: 商务印书馆。[Chinese Academy of Social Sciences, Institute of Linguistics, Institute of Ethnology and Anthropology, & City University of Hong Kong, Language Information Sciences Research Centre]. *Language atlas of China* (2nd ed.). Beijing: Commercial Press.
328. 于根元. (2003). *应用语言学概论* [Introduction to applied linguistics]. 北京: 商务印书馆.
329. 关道雄, & 费飞. (2010). 商务汉语教学中的任务类型及设计 [Task types and design in business Chinese teaching]. *国际汉语教育*, 1, 40–49, 98.
330. 刘燕楠. (2014). 对教育研究的再认识 - 教育理论研究与教育实践研究之辨 [A re-examination of educational research: Distinguishing between educational theory and educational practice research]. *教育理论与实践*, (10), 11–15.
331. 周浩波. (2005). *双语教学研究实践与探索* [Research, practice, and exploration of bilingual teaching]. 大连: 辽宁师范大学出版社.
332. 周燕. (2013). 项目教学法给对外汉语教学的启示 [Implications of project-based teaching method for Chinese as a foreign language instruction]. *现代语文(语言研究版)*, 10, 84–87.
333. 张秀兰. (2008). *中国教育发展与政策30年(1978–2008)* [30 years of education development and policy in China (1978–2008)]. 社会科学文献出版社.
334. 童大林, & 贺鸿琛. (1998). *教育要面向现代化面向世界面向未来: 邓小平题词发表十五周年纪念文集* [Education must face modernization, the world, and the future: A commemorative collection of Deng Xiaoping's inscription on the 15th anniversary]. 人民教育出版社, 310.

335. 陈桂生. (1998). *教育学的构建* [The construction of pedagogy]. 长沙: 湖南教育出版社, (24), 38–39.
336. 陈青海. (2012). 务本求实: 商务汉语教学的必由之路 [Seeking truth from facts: The inevitable path of business Chinese teaching]. *Journal of the Chinese Language Teachers Association*, 47(2), 17–31.
337. 顾伟列, & 方颖. (2009). 商务汉语任务型语言教学法初探 [An exploration of task-based language teaching in business Chinese]. *云南师范大学学报 (对外汉语教学与研究版)*, 2, 36–41.
338. 鲜丽霞, 吴海平, & 陶红印. (2012). 利用真实语料进行语言教学: 理论意义与汉语教学实践 [Using authentic materials in language teaching: Theoretical significance and practice in Chinese language teaching]. *Journal of the Chinese Language Teachers Association*, 47(1), 135–157.
339. 黄忠敬, & 程亮. (2021). 新中国教育学的发展脉络与改革创新—为华东师范大学建校 70 周年而作 [The development and reform of educational theory in New China: Written for the 70th anniversary of East China Normal University]. *华东师范大学学报 (教育科学版)*, 39(10), 12–26.

ДОДАТКИ
Додаток А
А.1 Світовий рейтинг університетів Китаю за QS
(Quacquarelli Symonds) 2024 р.
 Modern Languages (Сучасні мови)

Рейтинг	Університет	Оцінка
9	 <u>Peking University</u> , Beijin	89,1
26	 <u>Fudan University</u> , Shanghai	83,7
37	 <u>Tsinghua University</u> , Beijing	81,8
79	 <u>Shanghai Jiao Tong University</u>	75,8
91	 <u>Zhejiang University</u> , Hangzhou	74,6
101-150	 <u>Beijing Normal University</u> , Beijing	
101-150	 <u>Nanjing University</u> , Nanjing	
101-150	 <u>Renmin (People's) University of China</u> , Beijing	
101-150	 <u>Wuhan University</u> , Wuhan	
151-200	 <u>Beijing Foreign Studies University</u> , Beijing	
151-200	 <u>Harbin Cambridge University</u> , Harbin	
251-300	 <u>East China Normal University</u> , Shanghai	
251-300	 <u>Shanghai International Studies University</u>	
251-300	 <u>Sun Yat-sen University</u> , Guangzhou	
251-300	 <u>Xiamen University</u> , Xiamen	

Джерело: QS Top Universities. (2024). *QS World University Rankings 2024*.
<https://www.qs.com/rankings/>

**А.2 Світовий рейтинг університетів Китаю (2024 р.)
за галузями знань (Languages, Literature & Linguistics)**

Рейтинг	Університет	Оцінка
7	<u>Tsinghua University</u> <u>China</u>	87.5
12	<u>Peking University</u> <u>China</u>	83.7
20	<u>Beijing Normal University</u> <u>China</u>	79.1
48	<u>Zhejiang University</u> <u>China</u>	64.1
68	<u>East China Normal University</u> <u>China</u>	59.0
126–150	<u>Fudan University</u> <u>China</u>	49.3–52.1
151–175	<u>Huazhong University of Science and Technology</u> <u>China</u>	47.2–49.0
201–250	<u>Tianjin University</u> <u>China</u>	42.0–45.0
251–300	<u>Sichuan University</u> <u>China</u>	38.9–41.9
251–300	<u>South China Normal University</u> <u>China</u>	38.9–41.9
251–300	<u>Sun Yat-sen University</u> <u>China</u>	38.9–41.9
301–400	<u>Beijing Institute of Technology</u> <u>China</u>	34.6–38.8
301–400	<u>Nanjing Normal University</u> <u>China</u>	34.6–38.8
301–400	<u>Tongji University</u> <u>China</u>	34.6–38.8

Джерело: *The Times Higher Education World University Rankings 2024*.
https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking#!/length/25/locations/CHN/subjects/3099/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/scores

Додаток Б

**Перелік університетів Китаю, які пропонують освітню програму
«Teaching Chinese to Speakers of Other Languages»**

№ з/п	Університет	Програма	Мова навчання
1	 Beijing Institute of Technology (BIT) Beijing	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages	English
2	 Beijing Language and Culture University (BLCU) Beijing	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages	Chinese
3	 Ningbo University (NBU) Ningbo	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (Chinese-taught)	Chinese
4	 Zhejiang University (ZJU) Hangzhou	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
5	 Shanghai JiaoTong University (SJTU) Shanghai	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (MTC SOL) (Chinese-taught)	Chinese
6	 Huazhong University of Science and Technology (HUST) Wuhan	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
7	 Wuhan University (WHU) Wuhan	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
8	 Tianjin University (TJU) Tianjin	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
9	 Beijing Normal University (BNU) Beijing	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (Zhuhai Campus) (Chinese-taught)	Chinese
10	 Chongqing University (CQU) Chongqing	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages	Chinese
11	 Jiangsu University (JSU) Zhenjiang	Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese

12		China University of Petroleum Beijing (CUPB) Beijing	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
13		Qingdao University (QDU) Qingdao	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
14		Shanghai Normal University (SHNU) Shanghai	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages Bachelor's in Teach Chinese to Speakers of Other Languages	Chinese
15		Zhengzhou University (ZZU) Zhengzhou	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (Professional Degree) (Chinese-taught) Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (Chinese-taught)	Chinese
16		Yanshan University (YSU) Qinhuangdao	Master's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese) Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (taught in Chinese)	Chinese
17		Hebei Normal University (HEBNU) Shijiazhuang	Master's in Teaching Chinese to Speaker of other Languages (taught in Chinese) Bachelor's in Teaching Chinese to Speakers of Other Languages	Chinese

Джерело: China Admissions. (n.d.). *Study in China: The ultimate guide for international students.* <https://apply.china-admissions.com/search/?keyword=Teaching%20Chinese%20to%20Speakers%20of%20Other%20Languages#keyword=Teaching+Chinese+to+Speakers+of+Other+Languages>

Додаток В

Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages**汉语国际教育****(045300)****1. Overview of the Program**

Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (MTC SOL) , a professional degree that sets up for promoting Chinese to reach the world and meeting the great demand of overseas Chinese teachers, aims to link up with international Chinese teacher profession and to accelerate the development of cultivation system of teacher localization.

2. Training Target

The program of Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (MTC SOL) aims to cultivate internationalized professional masters who are acquainted with China and Chinese culture. The postgraduates of this program should be equipped with solid knowledge of Chinese language and culture teaching skills and be qualified for teaching Chinese as a second language. The person who gets the degree is supposed to master the systematic teaching skills of Chinese as a second language, to possess professional competence and strong professional sense and be capable of intercultural communication.

A combined approach of course study and professional practice is applied to the program of MTC SOL, including the union of Chinese international education and Chinese cultural communication, and the cooperation of supervision from both supervisors and internship instructors.

3. Length of Schooling

The normative time for full-time postgraduates is 2 years. The first two terms are for the study of courses. The first term of the second year is for the educational practice at their home countries or at the Office of International Students of Beijing Institute of Technology.

4. Curriculum and Credit Requirements

The Compulsory courses: 16 credits (Core courses + Training courses)

The Optional courses: 10 credits (Extension courses)

Teaching Practice: 6 credits

5. Practice Part

1. Academic Activity

All the postgraduates should participate in academic lectures no less than 8 times and write 4 lecture reports concerning lectures' content and academic views and arguments.

2. Practical programs

Postgraduate students are required to participate in international Chinese teaching and intercultural communication. All the international students are required to practice Chinese teaching either at the Confucius Institute in their domestic countries or at the Office of International Students in Beijing Institute of Technology.

6. The Dissertation Related Work

1. Literature Review & Opening Report

All the postgraduates should conduct thesis proposal at the end of the second term after reading academic 30 articles or books and accomplishing a literature review based on the reading in 3000 words.

A thesis proposal should focus on literature review, research objectives and significance, implement scheme, schedule, and expected results. The research topic should be related closely to international Chinese teaching practice and should have strong application value.

2. The progress report

The progress report is charged by the supervisor group, and should be completed by the middle of the third term (for the local internship) or the middle of the fourth term (for the international internship)

3. Thesis writing and thesis defenses

Directed by the supervisor, postgraduates should accomplish the required credits and processes of thesis proposal, writing thesis, applying and getting approval of thesis defense independently under the guidance of the supervisor. The thesis can be issue research, investigation report, educational experiment report, case analysis, teaching design etc. The thesis should reach the required level of originality and include no less than 20,000 characters. The criterion of thesis assessment focuses on

the internalization of theories and methodology and abilities of analyzing and solving practical problems. It is encouraged to involve research results with new insights and practical value.

All the procedures of thesis defense should follow the “Regulation of Professional Degree Awarded by Beijing Institute of Technology”.

4. Degree application

After accomplishing the required credits, approved by the supervisor, the postgraduates engage into the thesis review and oral defense. The time interval between thesis proposal and thesis defense should be at least 9 months. Academic achievement publication should be in accordance with “Regulations of Publication of Doctoral Degree and Graduate Degree Applicators of Beijing Institute of Technology”, while requirements of cultivation should follow “Implementation Details of the Cultivation of Professional Types of Postgraduate Student of Beijing Institute of Technology”

Time nodes of relevant procedure

Cultivation stages	2-years Professional types of postgraduate students
Literature review and thesis proposal	By the first week of the third term
Progress report	By the first two weeks of the fourth term
Thesis defense	At least nine months after thesis proposal
Degree application	After thesis defense within the required time

7. Course Syllabus

Course Code, Course Name, Class Hour, Credits, Course Description and Course Target, Teaching Method, Evaluation and Exams, Suitable Specialty, Prerequisites, Course Contents, Reference, and Lecturer Introduction.

Course Type	Course code	Course Name(Chinese)	Period	Credits	Term	Compulsory/Optional	Remarks
Common Courses	3700002	Overview of China 中国概况	36	2	1/2	Compulsory	Common Courses ≥ 5 credits
	2400199	Modern Chinese 现代汉语	64	3	1/2	Compulsory	
Compulsory Courses	2400194	Teaching Chinese as a Second Language 汉语作为第二语言教学	64	4	1	Compulsory	Core Courses ≥ 12 credits
	2400197	Chinese Culture and Communication 中华文化与传播	32	2	1	Compulsory	
	2400180	Theory and Practice of Intercultural Communication 跨文化交际理论与实践	32	2	1	Compulsory	
	2400149	Second Language Acquisition 第二语言习得	32	2	1	Compulsory	
	2400152	Case Analysis of Oversea Chinese Teaching 国外汉语课堂教学案例分析	32	2	2	Compulsory	
	2400154	Research Methods of Chinese Teaching 汉语教学研究方法	16	1	2	Compulsory	Training Courses ≥ 4 credits
	2400202	Chinese Language Testing 汉语语言测试	32	1	1	Compulsory	
	2400159	Training of Talent on Chinese Culture 中华文化才艺与展示	16	1	2	Compulsory	

	2400195	Chinese Teaching resources and Utilization 汉语教学资源及其利用	16	1	2	Compulsory	
Optional Courses	2400200	Advanced Chinese Writing 高级汉语写作	32	2	1	Optional	Extension courses ≥ 10 credits
	2400196	Teaching of Chinese Elements 汉语要素教学	32	2	1	Optional	
	2400151	Comparative Linguistics and the Comparison of Chinese and Other Languages 汉外语言对比	32	2	1	Optional	
	2400150	Psychology in Foreign Language Teaching 外语教学心理学	32	2	2	Optional	
	3300001	Technology in Education 教育技术学	32	2	1	Optional	
	2400198	Academic Writing 汉语国际教育专业论文写作	16	1	2	Optional	
	2400201	Chinese Character Culture 汉字文化	16	1	2	Optional	
	2400182	Topics in Chinese Grammar 汉语语法专题研究	16	1	2	Optional	
Teaching	2400217	Teaching Practice 教学实习	120	6	3	Compulsory	≥ 6 credits

Notes:

For international students: total credits of courses including common courses, compulsory course, required optional course, optional course and teaching practice should be no less than 37 credits, seeing details below.

The common courses: 5 credits (Overview of China: 2 credits; Modern Chinese: 3 credits)

Джерело: Beijing Institute of Technology (2022). *Master of Teaching Chinese to Speakers of Other Languages – Program overview.*
https://isc.bit.edu.cn/admissionsaid/Postgraduate/Teaching_Chinese to Speakers of Other Languages/Overview6/index.htm

Додаток Д

Syllabus for Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (International Students) (Beijing Language and Culture University)

School of Chinese Studies in Beijing Language and Culture University (BLCU), the first institute in China to engage in undergraduate education for overseas students, began to recruit overseas undergraduates since 1975. The curriculum system for undergraduate education has been systematically developed after 40 years, consisting of hundreds of courses from freshman year to senior year at present, to cultivate graduates with wide scope, sound foundation and strong capabilities. Under the new list of majors issued by the state in October 2012, School of Chinese Studies has set up the major B.A. Teaching Chinese to Speakers of Other Languages since 2013, which is in line with M.A. Teaching Chinese to Speakers of Other Languages.

1. Educational Objectives

- 1). To equip students with a more systematic knowledge of Chinese language as well as sound Chinese communication skills.
- 2). To enrich students' knowledge of Chinese culture as well as China's national conditions and social culture.
- 3). To equip students with the ability of proficiency in Chinese use as well as the methods of academic researches.
- 4). To equip students with the ability of Chinese teaching as well as the communication and promotion of Chinese culture.

1. Study Duration and Credits

- 1). The study duration is 4 years, with basic Chinese learning from freshman year to sophomore year and professional learning from junior year to senior year.
- 2). The graduation certificate will be granted on the premise that 144 course credits at least are acquired during the four-year undergraduate studies; Extra 8 credits will be obtained if the graduation academic practice is completed, and then the bachelor's degree will be granted.
- 3). The compulsory weekly course schedule and required course credits for each grade of undergraduate students are as follows:

Grade	First Term (Weekly Class Hours)	Second Term (Weekly Class Hours)		Required Credits
	Chinese	Chinese	Academic Practice	
Freshman Year	20	20		40
Sophomore Year	20	20		40
Junior Year	20	20		40
Senior Year	18	4	8	30

1. 3、Entrance Requirements

Students meeting all the following requirements are qualified to be enrolled in B.A. Teaching Chinese to Speakers of Other Languages at BLCU.

- 1). Above or equivalent educational background of high school, with a Chinese level of HSK3 or above.
- 2). Be physically healthy with clear enunciation and thought.
- 3). Age from 18 to 50 years old.
- 4). Observe law and discipline with no criminal record.

1. **4、Attendance System**

- 1). The attendance is recorded from the very first of each course.
- 2). Late for the class more than 5 minutes is considered as absent from one class hour. Late for the class within 5 minutes for three times is counted as absent from one class hour.
- 3). Self-service attendance management is implemented in this school. Sick leave and personal leave are both considered absent from the class. During one semester, if the number of missed hours reaches the number listed in the table below, then the student is disqualified from the final examination of the corresponding course.

Weekly Class Hours	10	6	4	3	2
Number of classes for disqualification	36	22	14	11	7

4). For those who severely disrupt the classroom order, the teacher has the right to ask them to leave the classroom immediately and meanwhile those students are considered as absent from this class.

5). The final grade of the course resulted in disqualification for the final exam is 0, and no make-up examination is provided.

1. **5、Annual Assessment**

The assessment is divided into two parts including achievement test and proficiency Test.

1). Semester Grades

① The final grade of a course consists of the usual performance which accounts for 30% and the final exam which accounts for 70% (or 40% for usual performance and 60% for final exam). The usual performance is grading by attendances, class behaviors, grades for classroom assessment as well as personal qualities and public morality in terms of the “Student Code of Conduct”.

② For courses with examinations, the exam grade adopts hundred-mark system and the minimum pass mark is 60; For courses without final examinations, only a “pass” and “fail” will be marked for the final result. The latter will not be taken into consideration for star pupil selection.

③ For each grade, there are make-up examinations provided for compulsory courses, but none for elective courses. No specific scores for make-up examinations but only with a “pass” or “fail”. The course credits will be awarded to those who successfully pass the make-up examinations.

2). Annual Proficiency Test for HSK

① According to the requirements of Hanban, government scholarship students have to take HSK level tests every year.

- ② The annual assessment results must meet the following standards:

Grade	Score Requirements for HSK	Score Requirements for HSKK
Freshman Year	210 in level 4	60 in primary level
Sophomore Year	195 in level 5	60 in intermediate level
Junior Year	210 in level 5	70 in intermediate level
Senior Year	At least 180 in level 6	60 in advanced level

1. 6. Upgrading and Grade Repeating System

1). Upgrading System

Freshman Year

①、20 credits should be obtained during the first semester of freshman year. Those who have obtained 16 credits of compulsory courses and have passed the Elementary Comprehensive Chinese course can be admitted to the second semester, and the deficient credits must be completed during the second semester of freshman year.

②、20 credits should be obtained during the second semester of freshman year. Those who have obtained 16 credits and have passed the Elementary Comprehensive Chinese course can be admitted to the first semester of sophomore year, and the deficient credits must be completed during the first semester of sophomore year.

③、40 credits should be obtained during the two semesters of freshman year. Those who have obtained 34 credits and have passed the Elementary Comprehensive Chinese course during these two semesters can be admitted to the first semester of sophomore year, and the deficient credits must be completed during the first semester of sophomore year, otherwise they can't be admitted to the second semester of sophomore year.

Sophomore Year

①、20 credits should be obtained during the first semester of sophomore year. Those who have obtained 14 credits can be admitted to the second semester, and the deficient credits must be completed during the second semester of sophomore year.

②、20 credits should be obtained during the second semester of sophomore year. Those who have obtained 14 credits and have passed the Intermediate Comprehensive Chinese course can be admitted to the first semester of junior year, and the deficient credits must be completed during the first semester of junior year.

③、40 credits should be obtained during the two semesters of sophomore year. Those who have obtained 34 credits and have passed the Intermediate Comprehensive Chinese course during these two semesters can be admitted to the first semester of junior year, and the deficient credits must be completed during the first semester of junior year, otherwise they can't be admitted to the second semester of junior year.

Junior Year

①、20 credits should be obtained during the first semester of junior year. Those who have obtained 14 credits can be admitted to the second semester, and the deficient credits must be completed during the second semester of junior year.

②、20 credits should be obtained during the second semester of junior year. Those who have obtained 14 credits and have passed the Advanced Comprehensive Chinese course during these two semesters can be admitted to the first semester of senior year, and the deficient credits must be completed during the first semester of senior year.

③、40 credits should be obtained during the two semesters of junior year. Those who have obtained 34 credits and have passed the Advanced Comprehensive Chinese course during these two semesters can be admitted to the first semester of senior year, and the deficient credits must be completed during the first semester of senior year, otherwise they can't be admitted to the second semester of senior year.

Senior Year

①、18 credits should be obtained during the first semester of senior year. Those who have obtained 14 credits and have passed the Advanced Comprehensive Chinese course can be admitted to the second semester, and the deficient credits must be completed during the second semester of senior year.

②、At the end of the second semester of senior year, those who successfully complete the total 144 credits stipulated by the academy will be granted graduation certificate.

③、A bachelor's degree will be conferred on the premise that the academic practice is qualified.

2). Grade Repeating System

Those who are not qualified for upgrading must repeat the grade until all required credits are acknowledged and all deficient credits of the same level are completed. Students can either retake or add extra courses of the same level when repeating the grade, or they can also complete 4 credits of elective courses of a higher level in advance. The highest score will be considered as the final grade of the retaking course (since there are two exams of the same course), counting effective credits only once.

1. 7. Course Schedule and Distribution of Credits

Compulsory Courses for Freshman

Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
The First Term	Elementary Comprehensive Chinese	8	8	20
	Elementary Chinese Listening	4	4	
	Elementary Chinese Reading	2	2	
	Elementary Chinese Speaking	4	4	
	Chinese Calligraphy/Chinese Kung Fu	2	2	
The Second Term	Elementary Comprehensive Chinese	8	8	20
	Elementary Chinese Listening	4	4	
	Elementary Chinese Reading	2	2	
	Elementary Chinese Speaking	4	4	
	Chinese Reading and Writing	2	2	

Compulsory Courses for Sophomore

Compulsory Courses for Sophomore				
Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
For Two Terms	Intermediate Comprehensive Chinese	6	6	14
	Intermediate Chinese Listening	2	2	
	Intermediate Chinese Speaking	2	2	
	Intermediate Chinese Reading	2	2	
	Basic Chinese Writing	2	2	
20weekly class hours =14 compulsory class hours+ 6 elective class hours （see public elective courses）				

Public Elective Courses for Sophomore

The Elective Courses for Sophomore				
Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
The First Term	Mandarin Pronunciation	2	2	6
	Selected Learning of Chinese Idioms	2	2	
	History of Ancient China	2	2	
The Second Term	Introduction to Modern Chinese Characters	2	2	
	Modern and Contemporary Chinese History	2	2	
For Two Terms	Human Culture and Geography in China	2	2	
	Basic Chinese Culture	2	2	
	Basic News Language	4	4	
weekly class hours = compulsory class hours+ elective class hours				

Major Compulsory Courses for Junior

Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
For Two Terms	Advanced Comprehensive Chinese	6	6	14/Each Term
	Chinese Language Teaching: Theory and Practice	2	2	
	Seminar: Topics on Chinese Culture	4	4	

The First Term	Modern Chinese Vocabulary	2	2	
The Second Term	Modern Chinese Grammar	2	2	
20 weekly class hours =14 compulsory class hours+ 6 elective class hours (see public elective courses)				

Public Elective Courses for Junior

The Elective Courses for Junior				
Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
The First Term	Chinese Modern Literature	2	2	6/Each Term
	Selected Readings of Chinese Novels	2	2	
The Second Term	Chinese Contemporary Literature	2	2	
	Chinese Film Appreciation	2	2	
For Two Terms	Chinese Writing	2	2	
	Ancient Chinese	2	2	
	Spoken Idiomatic Expressions	2	2	
	Audio-Visual Chinese News	2	2	
	News Reading	4	4	
	Ancient Chinese Literature	2	2	
	China's National Condition	2	2	
	English-Chinese Translation Practice	4	4	
Weekly class hours = Compulsory class hours+ Elective class hours				

Major Compulsory Courses for Senior

for Compulsory Courses for Senior				
Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
The First Term	Advanced Comprehensive Chinese	6	6	14
	Contemporary Chinese Issues	4	4	
	Chinese Vocabulary and Grammar Teaching	4	4	
	Chinese Pronunciation and Characters Teaching	2	2	
	18 weekly class hours =14 compulsory class hours+ 4 elective class hours (see public elective courses)			
The Second Term	Advanced Comprehensive Chinese	4	4	12
	Academic Practice Activities	14 weeks	8	

Public Elective Courses for Senior

Term	Course Name	Weekly Class Hour	Credit	Required Class Hour
The First Term	Selected Readings of Chinese Classical Literature	2	2	4
	Modern Chinese Rhetoric	2	2	
	History of Cultural Exchange between China and Other Countries	2	2	
	Selected Readings of Modern and Contemporary Chinese Literature	2	2	
	Chinese Philosophy	2	2	
	History of Chinese Art	2	2	
	Folk Customs of China	2	2	
	Introduction to Linguistics	2	2	
Weekly class hours = Compulsory class hours (see major compulsory courses) + Elective class hours				

8. Practical Language Activity Schedule

During the four-year study in BLCU, the school will arrange a series of activities for students to experience colorful Chinese language and culture. Practical language activities are mainly divided into two parts: language cultural experience and Chinese practice activities.

1). Activities of Language Cultural Experience

The series activities of language cultural experience are further divided into practice activities inside Beijing and outside Beijing.

The practice activities inside Beijing consist of five categories: sightseeing, visiting, performance, competitions and lectures. These kinds of activities will be arranged once or twice a month for students. By participating in these activities, freshmen who are newly arrived in Beijing will get familiar with the new life here quickly, and these activities also meet the knowledge demands of students from different grades. Meanwhile, this is also a good way that enables students to learn from visiting, to relax themselves during the process of the competitions and performances as well as to relieve their academic stress.

There are excursions and long-distance practice activities outside Beijing. The school will organize long-distance or excursion activities of language cultural experience for students from different grades in batches. Every time before departure, related teachers will explain in detail the matters needing extra attention of the language practice to students and also strengthen the education concerning the safety for students outside the campus.

There will be four parts arranged for students of each specific activity:

- ①、To broaden students' horizon. Lead students to travel around China to investigate the local life and customs of arrival cities, as well as to visit local scenic spots and historical sites, museums, mosques and so on;

2. ②、To enable students to have a better understanding of local situations, and to deliver a set of lectures on local politics, economy, language and culture for students with basic Chinese skills.
 3. ③、To organize discussions and networking events with local college students or visit local primary and secondary schools for getting the whole picture of local education.
 4. ④、All students are required to write a practice report of the activity after back to school.
- The specific contents of the language practice activity are as follows:

Activities of Language Cultural Experience		
Practice inside Beijing	Sightseeing	Places such as the Capital Museum, National Museum, National Library, Huguang Guide Hall, Laoshe Teahouse, Museum of Natural History, Muslim enterprises in Beijing, China Aviation Museum, Peking Man Site at Zhoukoudian, National Centre for the Performing Arts, etc.
	Visiting	Such as the Summer Palace, the Forbidden City, the Great Wall, Temple of Heaven, Old Summer Palace, Xiangshan Park, Beijing Botanical Garden, The Imperial College, Beijing Zoo, Hutong Tour, Niujie Mosque, Grand Canal Forest Park, Yeyahu Forest Park, one-day tour of universities in Beijing, plucking in suburbs, the Longqing Gorge, Wanning Fortress, etc.
	Performance	Activities such as appreciating Peking Opera, acrobatic show, cross talk, concert, Kung Fu performance, sports event, film, stage play, etc.
	Competitions	Such as athletic meeting, long-distance race in winter, swimming contest, etc.
	Lectures	Chinese and English lectures on campus, lectures on linguistics, lectures on traditional Chinese culture, lectures by Malaysian education officials, etc.
Practice outside Beijing	Short-haul Practice	Places such as Tianjin, Chengde, Shanxi, Henan, Shandong, Inner Mongolia, Hebei, etc.
	Long-distance Practice	Places such as Guangzhou, Shenzhen, Ningxia, Sichuan, Shanghai, Suzhou, Hangzhou, Harbin, Changchun, Shenyang, Guangxi, Jiangxi, Hunan, Hubei, Chongqing, Yunnan, etc.

The purpose of the language cultural experience activities is to enable students to broaden their horizon, acquire knowledge, deeply experience and understand Chinese culture during the colorful language practice.

2). Activities of Chinese Practice

Activities of Chinese practice mainly consist of two parts: Chinese teaching practice and graduation thesis writing.

The Chinese teaching practice is mainly arranged in junior year, which will be implemented along with the courses of Chinese Language Teaching Theory and Chinese Language Teaching Practice. In the first semester of junior year, the academy will organize classroom observations for students to observe the teaching activities in elementary and secondary schools, and students will learn how to set courses, evaluate textbooks, compile teaching plans and so on. In the second semester of junior year, students have to learn to make some teaching aids in combination with Chinese Language Teaching Practice class and organize trial teaching training in class.

Graduation thesis writing will mainly be completed in the senior year. From the middle of first semester in senior year to the middle of the second semester, the academy will organize a series of lectures on graduation thesis writing for students based on the 8 credits of the practice activity on graduation thesis writing. For each student, there will be an instructor appointed to guide them to complete the final thesis (at least 5000 words) related to Chinese teaching practice according to the fixed procedures in the second semester. Those who pass the graduation thesis defense will be granted the bachelor's degree in the end.

The purpose of Chinese practice activities is to better foster students' teaching capacity and elementary research ability, so as to make good preparations for being a qualified Chinese language teacher in the future.

Джерело: Beijing Language and Culture University. (2019). Syllabus for Teaching Chinese to Speakers of Other Languages (International Students).

<https://admission.blcu.edu.cn/en/2019/1227/c1520a2020/page.htm>

Додаток Е

E.1 Practical Chinese / Chinese for Special Purposes (Beijing Language and Culture University)

Course Characteristics:

- ◆“Chinese + vocational skills” (Cooperate with vocational colleges and enterprises)
- ◆ Application of Chinese intensive training education (Four weeks to one year short-term application of intensive training Chinese)

Teaching Philosophy:

The integration of language and national culture learning; Integration of language learning and professional learning; Integration of language learning and vocational skill training; Integration of knowledge learning and practical experience; The integration of traditional teaching pattern and intelligent teaching; Off-line teaching is integrated with on-line teaching.

Multi-activity:

In order to assist international students in learning Chinese, understand China's actual conditions and culture, and get close contact with Chinese society, the College organizes international students to implement language practice activities and colorful cultural experience activities such as exchange with Chinese students, visiting places of interest and historical sites, visiting factories and enterprises, etc.

Practical Chinese quickly succeed course schedule (For reference):

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Elementary A	Communicative Chinese Elementary Synthesis (1)	6	6
	Communicative Chinese Primary Listening and Speaking (1)	6	6
	Communicative Chinese Primary Reading (1)	2	2
	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of four)*	4	4

*“Chinese for Special Purposes” refers to the Chinese language adopted in certain occupational fields, such as Culture and Tourism Chinese, Workplace Chinese, Business Chinese, etc. For details, see “Chinese for Special Purposes Course Elective Form” below.

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Elementary B	Communicative Chinese Elementary Synthesis (2)	6	6
	Communicative Chinese Primary Listening and Speaking (2)	6	6

	Communicative Chinese Primary Reading (2)	2	2
	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of four)*	4	4

*Same as above.

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Intermediate C	Communicative Chinese Intermediate Synthesis (1)	4	4
	Communicative Chinese Intermediate Listening and Speaking (1)	4	4
	Intermediate Reading in Applied Chinese (1)	4	4
	China's Perspective (1)	2	2
	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of five)*	4	4

*Same as above.

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Intermediate D	Communicative Chinese Intermediate Synthesis (2)	4	4
	Communicative Chinese Intermediate Listening and Speaking (2)	4	4
	Communicative Chinese Intermediate Reading (2)	4	4
	China's Perspective (2)	2	2
	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of five)*	4	4

*Same as above.

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Advanced E	Communicative Chinese Advanced Synthesis (1)	4	4
	Communicative Chinese Advanced Listening and Speaking (1)	4	4
	Communicative Chinese Advanced Writing (1)	2	2
	Introduction to China (1)	4	4

	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of five)*	4	4

*Same as above.

Grade	Course Name	Weekly Hours: 20	Credit/Semester
Advanced F	Communicative Chinese Advanced Synthesis (2)	4	4
	Communicative Chinese Advanced Listening and Speaking (2)	4	4
	Communicative Chinese Advanced Writing (2)	2	2
	Reading of Newspapers and Periodicals	4	4
	Language Practice	2	2
	Chinese for Special Purposes (Choose one out of five)*	4	4

*Same as above

Chinese for Special Purposes Course Elective Form

Grade	Course	Course per week
Elementary (AB)	Business Chinese	4
	Culture & Travel Chinese	4
	Workplace Chinese	4
	Medical Chinese	4
Intermediate (CD)	Business Chinese	4
	Workplace Chinese	4
	Science and Technology Chinese	4
	Culture & Travel Chinese	4
	Medical Chinese	4
Advanced (EF)	Business Chinese	4
	Medical Chinese	4
	Culture & Travel Chinese	4
	Workplace Chinese	4
	Science and Technology Chinese	4

Джерело: Beijing Language and Culture University (2022). *Chinese Course. Practical Chinese*. <https://admission.blcu.edu.cn/en/PracticalChinese/list.htm>

E.2 Regular Chinese

Class Hours and Credits

1. The college adopts a **course credit system**. At the end of each semester, all students who finally pass the examination of a certain course will be granted credit points for that course.
2. The number of credit point is normally equal to the number of class hours per week.
3. All students in lower elementary level (初级 上) are required to study 20 hours of compulsory courses per week. Those in upper elementary level (初级 下) are required to study 18 hours of compulsory courses and 0-2 hours of elective course per week.
4. All students in the intermediate level are required to take 6 hours of compulsory courses per week and an additional 6–14 hours of elective courses per week.
5. All students in the advanced level are required to take 6 hours of compulsory courses per week and an additional 6-12 hours of elective courses per week.

Level	Semester	Compulsory course		Elective course	
		Class hours (per week)	Credits	Class hours (per week)	Credits
Elementary	1 st semester	20	20	0	0
	2 nd semester	18	18	0-2	0-2
Intermediate	1 st semester	6	6	6-14	6-14
	2 nd semester	6	6	6-14	6-14
Advanced	1 st semester	6	6	6-12	6-12
	2 nd semester	6	6	6-12	6-12

INTRODUCTION TO COURSES

Elementary

Type	Elementary (Level 1)				Elementary (Level 2)		
	Course		Study Hours / Week	Credit	Course	Study Hours / Week	Credit
Compulsory Courses	Elementary Chinese A		10	10	Elementary Chinese	10	10
	Elementary Chinese B	Listening and Speaking	6	6	Elementary Chinese Listening and Speaking	4	4
		Reading and Writing	4	4	Elementary Chinese Reading and Writing	4	4

Elective Courses				Language Application (HSK Level 4)	2	2
				Elementary Chinese Grammar(Pri mary) (MOOC)	2	2
				Spoken Chinese	2	2

Elementary (Level 1)

Compulsory Courses

Elementary courses (Level 1)

Credit points: 20

This is a compulsory course that provides comprehensive language skill training. The student will be equipped with fundamental communication skill via lectures of basic Chinese vocabulary and grammar as well as comprehensive practices of listening, speaking, reading and writing. There are 2 formats of classes for this level.

Elementary Chinese A (compulsory): This is a primary lecture class, including basic Chinese vocabulary and grammar learning.

Elementary Chinese B(compulsory): This is a practice class, reviewing and practicing what are learned in Elementary Chinese A. Practical skills on listening, speaking, reading and writing comprehension will all be trained.

Elementary (Level 2)

Compulsory Courses

Elementary Chinese

Credit points10

This is a comprehensive language skill training class composed of Chinese listening, speaking, reading and writing. It is aimed at improving communication skills of the students.

Elementary Chinese Listening and Speaking

Credit points : 4

This is a listening comprehension and speaking skill cultivation class. Through listening, the student will learn about Information and common knowledge essential to daily living in China. Through speaking, the student will learn to verbally convey the information and solve various kinds of problems that may be encountered in their daily living. This will enhance the student's practical communication skill.

Elementary Chinese Reading and Writing

Credit points : 4

This is a reading and writing skill cultivation class. It aims at advancing the student's reading ability and teaches basic reading strategy and skill. From the reading content, the student will learn about the complex structure of Chinese writing and short articles which will be used to improve the student's basic and practical writing skills.

Elective Courses

Language Application (HSK Level 4)

Credit points : 2

This is an integrated skills classes that aims to improve Chinese skills through frequent practice and various exercises including word practice, summarizing grammar points and various

integrated drills, deepening and strengthening students' grasp of Chinese words and grammar, understanding the rules of how to distinguish and memorize Chinese characters, consolidate and broaden vocabulary, improve reading ability and skills, improve one's ability to implement Chinese knowledge, while you can grasp that how to deal with the Chinese Proficiency Test Level 4(HSK 4) at the same time.

Elementary Chinese Grammar (Primary) (MOOC)

Credit points : 2

This course through vivid and interesting animation situations, refined grammar structure formulas, classic examples and real scene short films. It helps learners understand and master each grammar and syntax knowledge point, as well as the basic characteristics of Chinese semantics and pragmatics. Under the guidance and inspiration of teachers, learners can practice fully and effectively, and learn and use them flexibly. In addition, self-test questions are carefully designed to help students test and consolidate the grammar points they have learned.

Spoken Chinese

Credit points : 2

This is a spoken Chinese training course, aimed at equipping the students with abilities to conduct daily conversations and general communication.

INTERMEDIATE

Type	Lower Intermediate			Upper Intermediate		
	Course	Study Hours/ Week	Credit	Course	Study Hours/ Week	Credit
Compulsory Courses	Intermediate Chinese (Lower Intermediate)	6	6	Intermediate Chinese (Upper Intermediate)	6	6
Elective Courses	Intermediate Chinese Listening and Speaking (Lower Intermediate)	4	4	General Reading (Upper Intermediate)	4	4
	General Reading (Lower Intermediate)	4	4	Spoken Chinese of Economics and Trade (Upper Intermediate)	4	4
	Spoken Chinese of Economics and Trade (Lower Intermediate)	4	4	Basic Chinese Writing (Upper Intermediate)	2	2
	Basic Chinese Writing (Lower Intermediate)	2	2	Human Culture and Geography in China	2	2

				(Upper Intermediate)		
	Spoken Chinese on Hot Issues	2	2	Basic Translation (English-Chinese)	2	2
	Human Culture and Geography in China (Lower Intermediate)	2	2	Business Chinese	4	4
	Language Application (HSK Level 5)	4	4	Language Application (HSK Level 5)	4	4
	HSK Words Analyses(Level 5) (MOOC)	2	2	HSK Words Analyses(Level 5) (MOOC)	2	2
	Elementary Chinese Grammar (MOOC)	2	2	Elementary Chinese Grammar (MOOC)	2	2
				Chinese History	2	2
				Chinese Audio Lingual-visual Course I	2	2

LOWER INTERMEDIATE

Compulsory Courses

Intermediate Chinese (Lower Intermediate)

Credit points : 6

This is a comprehensive language skill training class, aiming at promoting students' comprehensive language skill, such as listening, speaking, reading and writing. And we will elaborate some linguistic and cultural knowledge. And as vocabulary increase, we will enhance the ability to express the sentence patterns that they've learned orally and in written on this course.

Elective Courses

Intermediate Chinese Listening and Speaking (Lower Intermediate)

Credit points : 4

This is listening and speaking training class aiming at students' understanding and expression ability in daily communication, the comprehension of Mandarin Chinese without knowing critical new words and difficult grammar, and the frequent use of learned words and sentence patterns in daily life.

General Reading (Lower Intermediate)

Credit points : 4

This is a reading skills training class. By training the ability and skills in passage reading, students' reading skills will be improved. And the ability to deal with general obstacles in reading, inquiring the required information, and knowing the synopsis will all be enhanced in this course.

Spoken Chinese of Economics and Trade (Lower Intermediate)

Credit points : 4

This is a spoken language skill training class. It will let students know some common-used sentence patterns and professional terms on economics and trade. And students' abilities on spoken language and the ability to stay alert in communication will all be improved. Besides, there will be some introduction to the basic knowledge of economics and trade.

Basic Chinese Writing (Lower Intermediate)

Credit points : 2

This is a writing skill training class, aiming to make students write with correct words and grammar, even with some Chinese rhetoric. And the writing ability will be improved after the professional training.

Spoken Chinese on Hot Issues

Credit points : 2

This is a spoken language skill training class. The hot issues mainly revolve around social and cultural life in China and China's social and economic development. And by discussion on those issues, students will gain the overall grasp of the oral Chinese expression. And on that basis, the fluency and proficiency of spoken language will be enhanced.

Human Culture and Geography in China (Lower Intermediate)

Credit points : 2

This is a culture knowledge explanation class. In this course, students could get a general knowledge of Chinese geography, Chinese history, Chinese culture and some local conditions and customs. And this general knowing will be deepened after a visit led by our college during semester.

Language Application (HSK Level 5)

Credit points : 4

This course aims at students' ability to use Chinese in their study and life. Also, it helps students to adapt to Chinese Proficiency Test Level 5(HSK 5) at the same time.

HSK Words Analyses(Level 5) (MOOC)

Credit points : 2

This course analyzes common synonyms in HSK (Level 5), as well as similar words with the same part of speech and related meaning. This course will explain the language knowledge, test questions and improve the Chinese language ability. Based on HSK, this course takes similar words with high frequency and similar meanings as the main line, so as to accumulate words, enlarge vocabulary, accurately use key words, understand HSK test questions, master some related problem-solving skills, and specifically tackle the difficult points in the exam.

Elementary Chinese Grammar (MOOC)

Credit points : 2

This course through vivid and interesting animation situations, refined grammar structure formulas, classic examples and real scene short films. It helps learners understand and master each grammar and syntax knowledge point, as well as the basic characteristics of Chinese semantics

and pragmatics. Under the guidance and inspiration of teachers, learners can practice fully and effectively, and learn and use them flexibly. In addition, self-test questions are carefully designed to help students test and consolidate the grammar points they have learned.

Upper Intermediate

Compulsory Courses

Intermediate Chinese (Upper Intermediate)

Credit points : 6

This is a comprehensive language skill training class, aiming at promoting students' comprehensive language skill, such as listening, speaking, reading and writing. And we will elaborate some linguistic and cultural knowledge. And as vocabulary increase, we will enhance the ability to express the sentence patterns that they've learned orally and in written on this course.

Elective Courses

General Reading (Upper Intermediate)

Credit points : 4

This is a reading skills training class. By training the ability and skills in passage reading, students' reading skills will be improved. And the ability to deal with general obstacles in reading, inquiring the required information, and knowing the synopsis will all be enhanced in this course.

Spoken Chinese of Economics and Trade (Upper Intermediate)

Credit points : 4

This is a spoken language skill training class. It will let students know some common-used sentence patterns and professional terms on economics and trade. And students' abilities on spoken language and the ability to stay alert in communication will all be improved. Besides, there will be some introduction to the basic knowledge of economics and trade.

Basic Chinese Writing (Upper Intermediate)

Credit points : 2

This is a writing skill training class, aiming to make students write with correct words and grammar, even with some Chinese rhetoric. And the writing ability will be improved after the professional training.

Human Culture and Geography in China (Upper Intermediate)

Credit points : 2

This is a culture knowledge explanation class. In this course, students could get a general knowledge of Chinese geography, Chinese history, Chinese culture and some local conditions and customs. And this general knowing will be deepened after a visit led by our college during semester.

Basic Translation (English-Chinese)

Credit points : 2

This is a translation and interpretation skills training class. Knowing of differences and similarities between Chinese and students' mother languages in terms of language structure and expression way are the main targets of this course. Besides, the realization of rules for two languages conversion also enjoys high priority. And the capability of Translation and Interpreting will be enhanced after those training.

Business Chinese

Credit points : 4

The course involves dozens of commercial subjects, such as Business Management, Marketing, Investment Financing, International Trade etc. And it aims to make students master the words, expression and the knowledge related to commerce. In addition, students could complete the verbal and written communication task. A comprehensive ability on Chinese listening, speaking, reading and writing in commercial circumstances will be enhanced.

Language Application (HSK Level 5)

Credit points : 4

This course aims at students' ability to use Chinese in their study and life. Also, it helps students to adapt to Chinese Proficiency Test Level 5(HSK 5) at the same time.

HSK Words Analyses(Level 5) (MOOC)

Credit points : 2

This course analyzes common synonyms in HSK (Level 5), as well as similar words with the same part of speech and related meaning. This course will explain the language knowledge, test questions and improve the Chinese language ability. Based on HSK, this course takes similar words with high frequency and similar meanings as the main line, so as to accumulate words, enlarge vocabulary, accurately use key words, understand HSK test questions, master some related problem-solving skills, and specifically tackle the difficult points in the exam.

Elementary Chinese Grammar (MOOC)

Credit points : 2

This course through vivid and interesting animation situations, refined grammar structure formulas, classic examples and real scene short films. It helps learners understand and master each grammar and syntax knowledge point, as well as the basic characteristics of Chinese semantics and pragmatics. Under the guidance and inspiration of teachers, learners can practice fully and effectively, and learn and use them flexibly. In addition, self-test questions are carefully designed to help students test and consolidate the grammar points they have learned.

Chinese History

Credit points : 2

Language is a part of culture, and culture is a part of history. Understanding Chinese history can help you better understand Chinese culture: why it is like this way versus not like that way. Why Chinese people's thoughts, ideas, morals, traditions, and social situations are like this way versus not like that way. Why there are countries whose culture has similar aspects to Chinese culture and others whose culture is very different from Chinese culture. After learning about Chinese history, perhaps you will better understand why Chinese culture is like this way versus not like that way. History influences culture, and culture influences language: why do Chinese people say the same thing in this way but not in that way. Why Chinese characters and calligraphy are the way they are, and why many Chinese idioms have strong ties to Chinese history. Chinese food, clothing, housing, and transportation, Chinese holidays, characteristics of food culture, styles of human interaction, and ways of doing things, all of these are very much connected to the development of Chinese history. Understanding Chinese history will help you understand Chinese culture more fully, which will then help you use Chinese more authentically and appropriately.

This course will introduce you to Chinese history through a wealth of historical documents and information. There are many different presenting ways to learn, such as: audio, text, pictures, maps, numbers, video, audio, etc. The difficulty level is between HSK level 4 and 5. If you are an intermediate level student, then you can learn the language and learn about history at the same time. If you are an advanced level student, then you can learn about history while discussing Chinese history with your teacher and classmates. For example, facing a history question, what do you think about it. What would you do. With international students from different countries

discussing together, you will have the opportunity to learn this: it will be interesting to see how people from different historical and cultural backgrounds see Chinese history.

Chinese Audio Lingual-visual Course I

Credit points : 2

This is a listening and speaking skills training class. By means of audio-visual, the course will use sentences, dialogue fragments, short plays, films, television programs, etc., which reflect real Chinese life, to make the training. And after training, students are expected to make a long expression on one special topic with learned words and sentences.

Advanced

Typoe	Lower Advanced			Upper Advanced		
	Course	Study Hours/ Week	Credit	Course	Study Hours/ Week	Credit
Compulsory Courses	Advanced Chinese (Lower Advanced)	6	6	Advanced Chinese (Upper Advanced)	6	6
Elective Courses	Advanced Spoken Chinese (Lower Advanced)	4	4	Advanced Spoken Chinese (Upper Advanced)	4	4
	Chinese Newspaper and Periodical Reading	4	4	Chinese Newspaper and Periodical Reading	4	4
	Business Case Analysis	4	4	Business Case Analysis	4	4
	China's National Conditions (Economy)	2	2	China's National Conditions (Society)	2	2
	Chinese Writing	2	2	Chinese Writing	2	2
	News Listening (Upper Intermediate)	2	2	Language Application (HSK Level 6)	4	4
	Chinese Idioms	2	2	Chinese Audio	2	2

				Lingual-visual Course II		
	Translation (English- Chinese)	2	2	Into contemporary China	2	2
	Language Application (HSK Level 6)	4	4	Selected readings of Chinese contemporary and contemporary literary works	2	2
	Business Chinese	4	4	Chinese Idioms	2	2
	Chinese History	2	2			
	Chinese Audio Lingual- visual Course II	2	2			
	Into contemporar y China	2	2			
	Selected readings of Chinese contemporar y and contemporar y literary works	2	2			

Lower Advanced

Compulsory Courses

Advanced Chinese (Lower Advanced)

Credit points : 6

This course provides comprehensive and advanced training on Chinese listening, speaking and reading, helping students to improve the capability of differentiating and using words, also to enhance the ability to comprehend Chinese accurately, talk frequently and read rapidly. Through these professional training, students could become skilled and agile in mastering and applying Chinese.

Elective Courses

Advanced Spoken Chinese (Lower Advanced)

Credit points : 4

This course provides advanced training on oral communication ability, aiming at proficiency in oral communication. And it gives much attention to the accuracy and appropriateness of communication. In order to meet the needs of work, the cultivation of students' special oral ability (negotiation, maintaining public relations, translation) enjoys high priority in this course.

Chinese Newspaper and Periodical Reading

Credit points : 4

This course provides reading skills training on Chinese newspapers and periodicals. For the sake of understanding the general Chinese newspapers and periodicals, it pays the emphasize on the ability of skip reading, guess reading and fast reading, also the abilities of summary, extraction, and finding useful information are all the essential qualities for a qualified reader.

Business Case Analysis

Credit points : 4

This course provides professional knowledge on business cases. There will be 15 classical cases involving Enterprise Strategy, Marketing Management, Organization Management, Human Resource Management, Manufacturing Management and Enterprise Culture Management, etc. After getting the general meaning of the cases and mastering some basic vocabularies, there will be some discussion and analysis on business knowledge and extracurricular cases.

China's National Conditions (Economy)

Credit points : 2

This course provides professional knowledge on China's national condition. It will introduce special topics, such as Land and Resources, Population and Nation, Economic Situation, Industry, Agriculture, Secondary and Tertiary Industries, Finance and Insurance, Environmental Protection, People's Life etc. After these learning, students could know more about Chinese natural resource and economy conditions and accumulate more words especially on economy. Besides, students' reading speed, the ability of speaking and understanding will all be enhanced. Moreover, students could have a thorough discussion with the professional knowledge they learned in Chinese.

Chinese Writing

Credit points : 2

This course provides writing skills training, aiming at students' knowing and acquisition of writing elements in different styles and structural features (Biography, News, Dispatch, Survey, Travel Notes, Exposition, Narration, Argumentation, Book Review, Speech, Literary Criticism, Contract). Through practical training and enlargement of vocabularies, students could write different styles of composition properly with correct grammar and proper expression.

News Listening (Upper Intermediate)

Credit points : 2

This is a listening skills training class. We will spend much time on cultivating and improving students' listening ability to understand radio and television news.

Chinese Idioms

Credit points : 2

This course provides language knowledge, introducing meanings and applications of commonly used Chinese idioms especially the four characters idiom. And the course will also introduce some folk adages, idiomatic phrases, and allegorical sayings. Through various teaching forms and classified explanations, students will learn and know more than 700 terms of Chinese idioms.

Translation (English-Chinese)

Credit points : 2

This course provides practical training on Translation and Interpretation. By comparison, students will get a better knowledge of the similarities and differences between Chinese and students' mother language (or medium language). And after the advanced comparison of languages and cultures, students could know and learn Chinese from a higher perspective, and improve the capability of Translation and Interpretation.

Language Application (HSK Level 6)

Credit points : 4

This course aims at students' capability of using Chinese in their study and life. Also, it helps students to adapt to Chinese Proficiency Test Level 6 (HSK 6).

Business Chinese

Credit points : 4

The course involves dozens of commercial subjects, such as Business Management, Marketing, Investment Financing, International Trade etc. And it aims to make students master the words, expression and the knowledge related to commerce. In addition, students could complete the verbal and written communication task. A comprehensive ability on Chinese listening, speaking, reading and writing in commercial circumstances will be enhanced.

Chinese History

Credit points : 2

Language is a part of culture, and culture is a part of history. Understanding Chinese history can help you better understand Chinese culture: why it is like this way versus not like that way. Why Chinese people's thoughts, ideas, morals, traditions, and social situations are like this way versus not like that way. Why there are countries whose culture has similar aspects to Chinese culture and others whose culture is very different from Chinese culture. After learning about Chinese history, perhaps you will better understand why Chinese culture is like this way versus not like that way. History influences culture, and culture influences language: why do Chinese people say the same thing in this way but not in that way. Why Chinese characters and calligraphy are the way they are, and why many Chinese idioms have strong ties to Chinese history. Chinese food, clothing, housing, and transportation, Chinese holidays, characteristics of food culture, styles of human interaction, and ways of doing things, all of these are very much connected to the development of Chinese history. Understanding Chinese history will help you understand Chinese culture more fully, which will then help you use Chinese more authentically and appropriately.

This course will introduce you to Chinese history through a wealth of historical documents and information. There are many different presenting ways to learn, such as: audio, text, pictures, maps, numbers, video, audio, etc. The difficulty level is between HSK level 4 and 5. If you are an intermediate level student, then you can learn the language and learn about history at the same time. If you are an advanced level student, then you can learn about history while discussing Chinese history with your teacher and classmates. For example, facing a history question, what do you think about it. What would you do. With international students from different countries discussing together, you will have the opportunity to learn this: it will be interesting to see how people from different historical and cultural backgrounds see Chinese history.

Chinese Audio Lingual-visual Course II

Credit points : 2

This is a listening and speaking skills training class. By means of audio-visual, the course will use sentences, dialogue fragments, short plays, films, television programs, etc., which reflect real Chinese life, to make the training. And after training, students are expected to make a long expression on one special topic with learned words and sentences.

Into contemporary China

Credit points : 2

Taking ideological and political education as the general direction and objective, this course aims at enriching the knowledge system, comprehensive quality and discipline vision of international students from multiple perspectives, introducing the development context and overview of Chinese history, enabling students to comprehensively and deeply understand all aspects of Chinese historical development, thus promoting students to establish a correct and positive outlook on China. Encourage students to compare the historical development of China and other countries in the world, and promote the communication and exchange between international students in the connection of Chinese history and world history. This course is devoted to spreading Chinese culture, improving students' intercultural communication ability, and understanding China and the world with a correct, objective and dialectical view of history. Through rich historical materials (including but not limited to words, photos, maps, figures, etc.), supplemented by video, audio and other content display suitable for the above contents, the course enables students to understand Chinese history in a multi-dimensional manner from multiple angles and aspects, and then understand China more comprehensively and systematically from the perspective of historical perspective, becoming a multi-modal, multi-dimensional, and multi High level international Chinese talents with international cultural communication ability.

Selected readings of Chinese contemporary and contemporary literary works

Credit points : 2

This course uses the methods of detailed reading and task teaching to guide the students to understand the important contemporary Chinese writers and their representative works, and to have a perceptual understanding of the main contemporary Chinese literary schools and their creative characteristics. Improve students' literary reading, understanding and appreciation ability through text reading, and deepen students' understanding of Chinese society, literature and culture. This course adopts the self-made textbook selected readings of Chinese contemporary and contemporary literary works. The teaching content is centered on literary works and assisted by literary history, and strives to systematically and emphatically reflect the professionalism, knowledge and classics of this course.

Upper Advanced

Compulsory Courses

Advanced Chinese (Upper Advanced)

Credit points : 6

This course provides comprehensive and advanced training on Chinese listening, speaking and reading, helping students to improve the capability of differentiating and using words, also to enhance the ability to comprehend Chinese accurately, talk frequently and read rapidly. Through these professional training, students could become skilled and agile in mastering and applying Chinese.

Elective Courses

Advanced Spoken Chinese (Upper Advanced)

Credit points : 4

This course provides advanced training on oral communication ability, aiming at proficiency in oral communication. And it gives much attention to the accuracy and appropriateness of communication. In order to meet the needs of work, the cultivation of students' special oral ability (negotiation, maintaining public relations, translation) enjoys high priority in this course.

Chinese Newspaper and Periodical Reading

Credit points : 4

This course provides reading skills training on Chinese newspapers and periodicals. For the sake of understanding the general Chinese newspapers and periodicals, it pays the emphasize on the ability of skip reading, guess reading and fast reading, also the abilities of summary, extraction, and finding useful information are all the essential qualities for a qualified reader.

Business Case Analysis

Credit points : 4

This course provides professional knowledge on business cases. There will be 15 classical cases involving Enterprise Strategy, Marketing Management, Organization Management, Human Resource Management, Manufacturing Management and Enterprise Culture Management, etc. After getting the general meaning of the cases and mastering some basic vocabularies, there will be some discussion and analysis on business knowledge and extracurricular cases.

China's National Conditions (Society)

Credit points : 2

This course provides professional knowledge on China's national condition. It will introduce special topics, such as Land and Resources, History, Political system, Defense and Diplomacy. After these learning, students could know more about Chinese society and political situation, and accumulate more words especially on social specialty. Besides, students' reading speed, the ability of speaking and understanding will all be enhanced. Moreover, students could have a thorough discussion with the professional knowledge they learned in Chinese.

Chinese Writing

Credit points : 2

This course provides writing skills training, aiming at students' knowing and acquisition of writing elements in different styles and structural features (Biography, News, Dispatch, Survey, Travel Notes, Exposition, Narration, Argumentation, Book Review, Speech, Literary Criticism, Contract). Through practical training and enlargement of vocabularies, students could write different styles of composition properly with correct grammar and proper expression.

Language Application (HSK Level 6)

Credit points : 4

This course aims at students' capability of using Chinese in their study and life. Also, it helps students to adapt to Chinese Proficiency Test Level 6 (HSK 6).

Chinese Audio Lingual-visual Course II

Credit points : 2

This is a listening and speaking skills training class. By means of audio-visual, the course will use sentences, dialogue fragments, short plays, films, television programs, etc., which reflect real Chinese life, to make the training. And after training, students are expected to make a long expression on one special topic with learned words and sentences.

Into contemporary China

Credit points : 2

Taking ideological and political education as the general direction and objective, this course aims at enriching the knowledge system, comprehensive quality and discipline vision of international students from multiple perspectives, introducing the development context and overview of Chinese history, enabling students to comprehensively and deeply understand all aspects of Chinese historical development, thus promoting students to establish a correct and positive outlook on

China. Encourage students to compare the historical development of China and other countries in the world, and promote the communication and exchange between international students in the connection of Chinese history and world history. This course is devoted to spreading Chinese culture, improving students' intercultural communication ability, and understanding China and the world with a correct, objective and dialectical view of history. Through rich historical materials (including but not limited to words, photos, maps, figures, etc.), supplemented by video, audio and other content display suitable for the above contents, the course enables students to understand Chinese history in a multi-dimensional manner from multiple angles and aspects, and then understand China more comprehensively and systematically from the perspective of historical perspective, becoming a multi-modal, multi-dimensional, and multi High level international Chinese talents with international cultural communication ability.

Selected readings of Chinese contemporary and contemporary literary works

Credit points : 2

This course uses the methods of detailed reading and task teaching to guide the students to understand the important contemporary Chinese writers and their representative works, and to have a perceptual understanding of the main contemporary Chinese literary schools and their creative characteristics. Improve students' literary reading, understanding and appreciation ability through text reading, and deepen students' understanding of Chinese society, literature and culture. This course adopts the self-made textbook selected readings of Chinese contemporary and contemporary literary works. The teaching content is centered on literary works and assisted by literary history, and strives to systematically and emphatically reflect the professionalism, knowledge and classics of this course.

Chinese Idioms

Credit points : 2

This course provides language knowledge, introducing meanings and applications of commonly used Chinese idioms especially the four characters idiom. And the course will also introduce some folk adages, idiomatic phrases, and allegorical sayings. Through various teaching forms and classified explanations, students will learn and know more than 700 terms of Chinese idioms.

CLASSES TAUGHT IN ENGLISH

I. Classes about Chinese Culture

Class names	Chinese Level Requirements
Chinese Culture and Civilization: Fundamental Concepts	all HSK ranks
Traditional Chinese Culture	all HSK ranks
Chinese Modern and Contemporary Culture	all HSK ranks
Chinese Linguistics	HSK 5 or above
Topics on Chinese characters	HSK 5 or above
Fundamentals of Phonetics and Teaching of Chinese Pronunciation	all HSK ranks

General Introduction to China	all HSK ranks
Understanding Contemporary China	all HSK ranks
The Governance Philosophy of the Communist Party of China	all HSK ranks
News Translation	HSK 5 or above
Film and Television Translation	HSK 5 or above

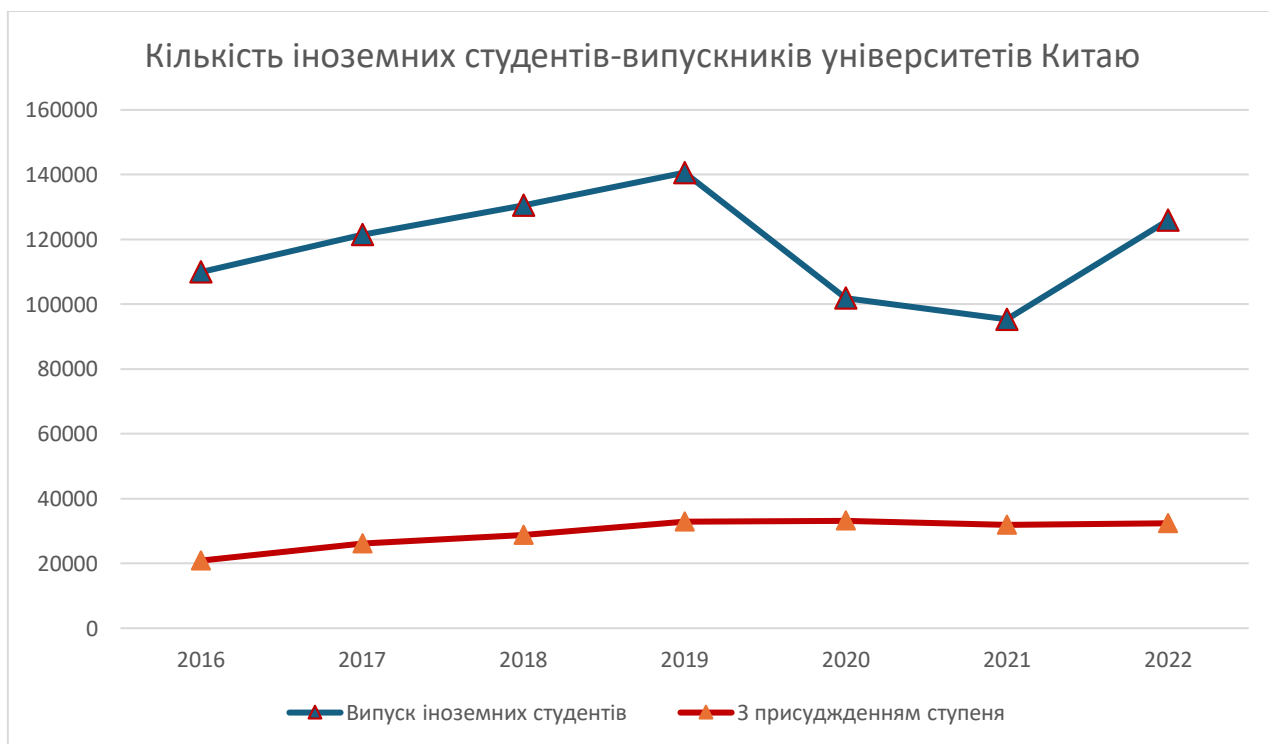
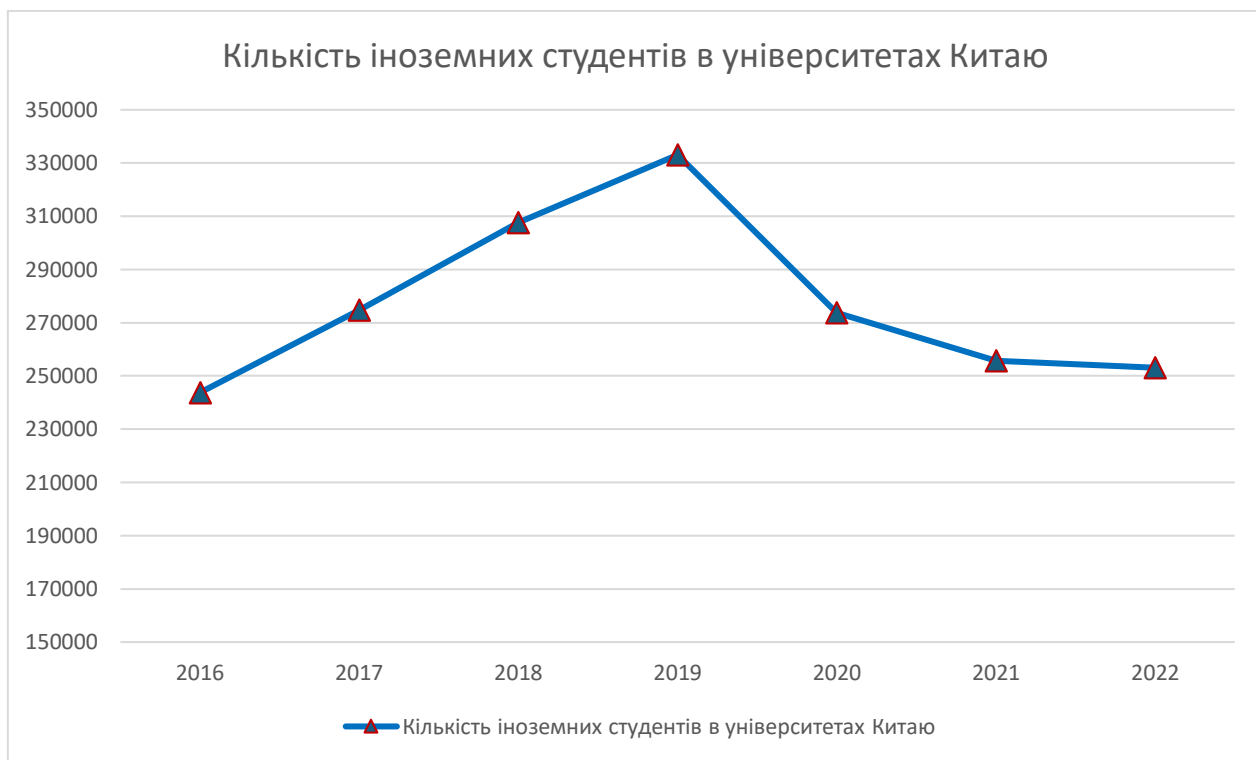
II. Classes about Translation and English

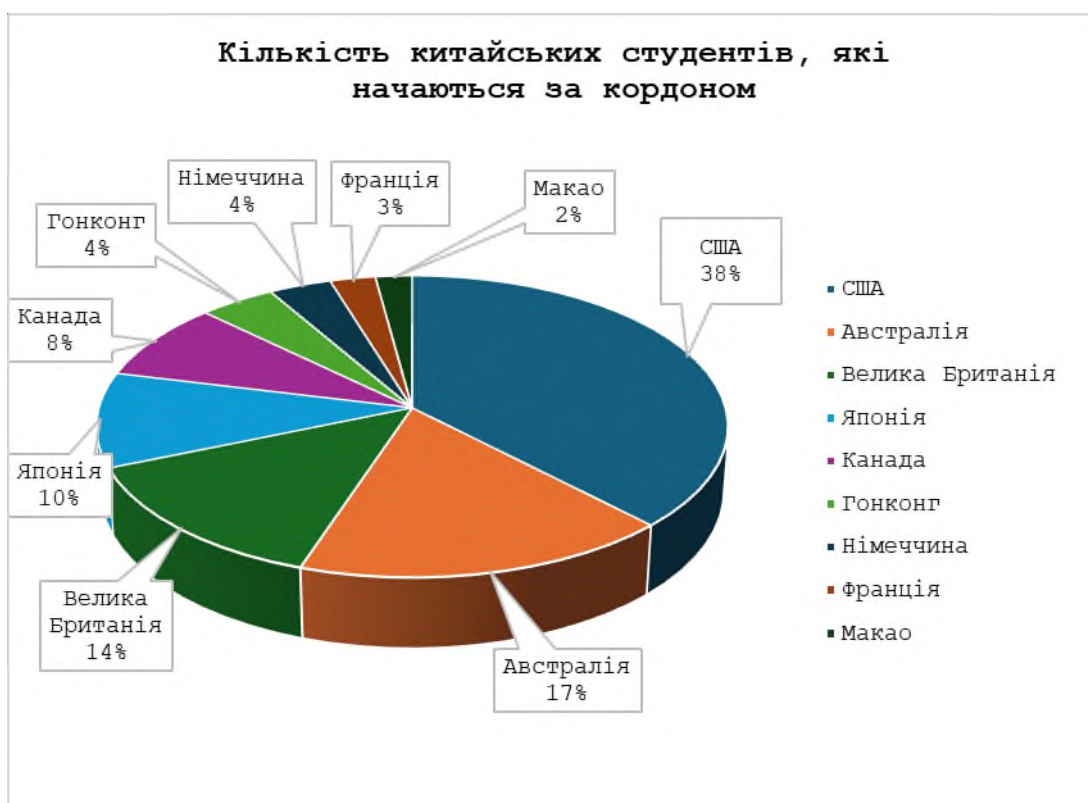
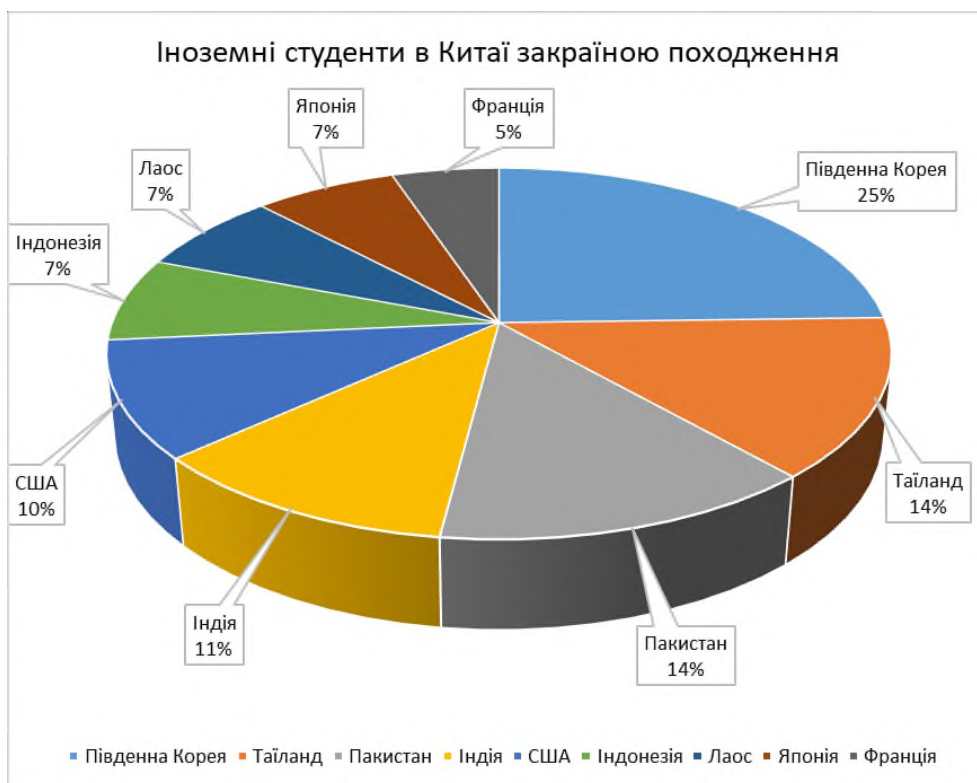
Class names	Chinese Level Requirements
Elementary English Comprehensive	all HSK ranks
Intermediate Comprehensive English	all HSK ranks)
Intermediate English Listening and Speaking	all HSK ranks
Fundamentals of English-Chinese Translation	HSK 3 or above
Advanced Comprehensive English	all HSK ranks
Advanced English Listening and Speaking	all HSK ranks
English-Chinese Translation Skills	HSK 3 or above
Escort Interpretation	HSK 5 or above
Business Interpretation	HSK 5 or above
English-Chinese Interpretation Skills	HSK 5 or above
Comparison of English and Chinese Languages	all HSK ranks
Advanced Comprehensive English	all HSK ranks
Literature Translation	HSK 5 or above
Conference Interpretation	HSK 5 or above
Simultaneous Interpretation Training	HSK 5 or above
Chinese-English Translation Practice	HSK 5 or above

Джерело: Beijing Language and Culture University (2022). *Chinese Course. Regular Chinese.*

<https://admission.blcu.edu.cn/en/RegularChinese/list.htm>

Додаток Ж

Джерело: систематизовано автором

Додаток К

К.1 Опис вибіркової дисципліни «Китайська мова (рівень 1)»

Тип дисципліни	Вибіркова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Китайська, українська
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	8,0
Форма навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання. Дисципліна “Китайська мова. Рівень 1” спрямована на формування базових знань з китайської мови. Дисципліна стане надійним підґрунтям для повсякденного спілкування китайською мовою. У ході вивчення китайської мови, студент ознайомиться з алфавітом китайської мови, правилами вимови, читання та правопису, базовими правилами граматики та синтаксису китайської мови. Набута лексика допоможе висловлювати свою думку в різних ситуаціях: у спілкуванні, представленні, знайомстві тощо. Дисципліна розширить полікультурний світогляд, сформує ціннісний орієнтир, толерантне ставлення до представників інших культурних та мовних уподобань. Сформує здатність до діалогу культур, шанобливого ставлення до народу, мова якого стала предметом вивчення.

Зміст навчальної дисципліни: основні поняття фонетики (фонетичні моделі), писемності (зокрема ієрогліфіки), граматики (граматичні структури) та лексики китайської мови; тематичний матеріал побутового та країнознавчого характеру; формування за допомогою багаторазового тренування і вправ первинних навичок та умінь застосування писемної та усної китайської мови.

Запланована навчальна діяльність: не менше 1/3 від загальної кількості годин.

Форми (методи) навчання: практичні заняття із використанням ігрових методів навчання; словесні методи (розповідь, пояснення); практичні (практичні вправи); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, показ відео та слайдів); інтерактивні.

Форми оцінювання результатів навчання: письмове та усне опитування, реферування.

Вид семестрового контролю: залік.

Навчальні ресурси:

1. 荣继华: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Comprehensive Course 初级综合。- 北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 349 页。
2. 王淑红: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Speaking Course 初级口语。- 北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 257 页。
3. Чорнобай В. П., Лосев О.С. (2019) *Китайська мова. Початковий курс : підручник з електронним аудіодод.* Київ : Знання. 238 с.
4. *Chinese in China* (2007). Guangzhou.

Інтернет-ресурси

1. <https://bkrs.info/>
2. <https://youtu.be/vhhvdlHHRgo>
3. <https://youtu.be/ayBgDVQS4uQ>
4. <https://youtu.be/aBgzo-IGpOE>
5. <https://www.youtube.com/chinesepod/videos>

Викладач: Сова М.В.

К.2 Опис вибіркової дисципліни «Китайська мова (рівень 2)»

Тип дисципліни	Вибіркова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Китайська, українська
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	8,0
Форма навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання. Дисципліна “Китайська мова. Рівень 2” спрямована на формування навичок спілкування у повсякденному житті китайською мовою. У ході вивчення китайської мови, студент зможе розуміти та використовувати китайську мову для задоволення власних потреб у спілкуванні з іноземцями та має змогу поглибити свої знання з мови. Набута лексика допоможе висловлювати свою думку в різних ситуаціях: у спілкуванні, представленні, знайомстві тощо (словниковий запас складає 200 слів). Дисципліна розширить полікультурний світогляд, сформує ціннісний орієнтир, толерантне ставлення до представників інших культурних та мовних уподобань. Сформує здатність до діалогу культур, шанобливого ставлення до народу, мова якого стала предметом вивчення.

Зміст навчальної дисципліни: основні поняття фонетики (фонетичні моделі), писемності (зокрема ієрогліфіки), граматики (граматичні структури) та лексики китайської мови; тематичний матеріал побутового та країнознавчого характеру; формування за допомогою багаторазового тренування і вправ первинних навичок та умінь застосування писемної та усної китайської мови.

Запланована навчальна діяльність: не менше 1/3 від загальної кількості годин.

Форми (методи) навчання: практичні заняття із використанням ігрових методів навчання; словесні методи (розповідь, пояснення); практичні (практичні вправи); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, показ відео та слайдів); інтерактивні.

Форми оцінювання результатів навчання: письмове та усне опитування, реферування.

Вид семестрового контролю: залік.

Навчальні ресурси:

1. 荣继华: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Comprehensive Course 初级综合。- 北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 349 页。
2. 王淑红: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Speaking Course 初级口语。-北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 257 页。
3. Чорнобай В. П., Лосев О.С. (2019) *Китайська мова. Початковий курс : підручник з електронним аудіодод.* Київ : Знання. 238 с.
4. *Chinese in China* (2007). Guangzhou.

Інтернет-ресурси

1. <https://bkrs.info/>
2. <https://youtu.be/yhhvdlHHRgo>
3. <https://youtu.be/ayBgDVQS4uQ>
4. <https://youtu.be/aBgzo-IGpOE>
5. <https://www.youtube.com/chinesepod/videos>

Викладач: Сова М.В.

К.3 Опис вибіркової дисципліни «Китайська мова (рівень 3)»

Тип дисципліни	Вибіркова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Китайська, українська
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	8,0
Форма навчання, для яких викладається дисципліна	Денна/заочна

Результати навчання. Дисципліна “Китайська мова. Рівень 3” спрямована на формування навичок спілкування у повсякденному житті китайською мовою. У ході вивчення китайської мови, студент зможе виконувати основні комунікативні завдання за допомогою китайської мови в побутовому житті, навчанні і роботі, також зможе впоратися з більшістю завдань спілкування під час екскурсії по Китаю. Набута лексика допоможе висловлювати свою думку в різних ситуаціях: у спілкуванні, представленні, знайомстві тощо (словниковий запас складає 350 слів). Дисципліна розширить полікультурний світогляд, сформує ціннісний орієнтир, толерантне ставлення до представників інших культурних та мовних уподобань. Сформує здатність до діалогу культур, шанобливого ставлення до народу, мова якого стала предметом вивчення.

Зміст навчальної дисципліни: основні поняття фонетики (фонетичні моделі), писемності (зокрема ієрогліфіки), граматики (граматичні структури) та лексики китайської мови; тематичний матеріал побутового та країнознавчого характеру; формування за допомогою багаторазового тренування і вправ первинних навичок та умінь застосування писемної та усної китайської мови.

Запланована навчальна діяльність: не менше 1/3 від загальної кількості годин.

Форми (методи) навчання: практичні заняття із використанням ігрових методів навчання; словесні методи (розповідь, пояснення); практичні (практичні вправи); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, показ відео та слайдів); інтерактивні.

Форми оцінювання результатів навчання: письмове та усне опитування, реферування.

Вид семестрового контролю: залік.

Навчальні ресурси:

1. 荣继华: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Comprehensive Course 初级综合。 - 北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 349 页。
2. 王淑红: Developing Chinese 发展汉语 Elementary Speaking Course 初级口语。 - 北京: 北京语言大学出版社, 2011 年, 257 页。
3. Чорнобай В. П., Лосєв О.С. (2019) *Китайська мова. Початковий курс : підручник з електронним аудіодод.* Київ : Знання. 238 с.
4. *Chinese in China* (2007). Guangzhou.

Інтернет-ресурси

1. <https://bkrs.info/>
2. <https://youtu.be/yhhvdlHHRgo>
3. <https://youtu.be/ayBgDVQS4uQ>
4. <https://youtu.be/aBgzo-IGpOE>
5. <https://www.youtube.com/chinesepod/videos>

Викладач: Сова М.В.

Додаток Л

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати дисертації

1. Bidyuk, N., & Sova, M. (2021). A brief overview of the Chinese education system. *Comparative Professional Pedagogy*, 11(2), 20–29.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11\(2\)-2](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11(2)-2)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/45/44>
 2. Сова, М. (2022). Білінгвальна освіта як стратегічний напрям розвитку людських ресурсів Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 12(2), 91–99.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/23/23>
 3. Сова, М. (2023). Викладання китайської мови як іноземної в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(2), 84–91.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/61/56>
 4. Сова, М. (2024a). Мовна політика США та Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(1), 162–169.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(1\)-19](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(1)-19)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/84/83>
 5. Сова, М. (2024b). Інформаційно-методичне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(2), 182–191.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(2\)-16](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(2)-16)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/96/101>
- Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації**
6. Сова, М. (2021a). Семантичні особливості нової китайської лексики, пов'язаної із пандемією коронавірусу. *Сучасна філологія: теорія та практика*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. 249–250). Київ: Нац. акад. СБУ.
 7. Сова, М. (2021b). Лінгвокультурологічний та когнітивний аспекти новоутворень китайської мови періоду пандемії COVID-19. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (с. 44–47). За ред. проф. Пшеничної Л. В. 30 листопада 2021 року. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Суми: ФОП Цьома С. П.
https://angl.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/programa-konferenciya_30_listopada_2021_139d8.pdf
 8. Сова, М. (2022a). Становлення та сучасний стан системи іншомовної освіти в Китаї. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*: матеріали тез доповідей XI міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару (с. 110–111).

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний університет; за заг. ред. Н. М. Бідюк. Київ-Хмельницький: «Термінова поліграфія».

http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2022/konf_19_05_2022.pdf

9. Сова, М. В. (2022b). Еколінгвістика та її дотичність до неологічного дискурсу у вивченні китайської мови. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2022 р. (с. 118–120). Вінниця: ТОВ «Друк».

10. Сова, М. (2023a). Інноваційні методи навчання китайської мови. *The 4th International Scientific and Practical Conference «Topical Aspects of Modern Scientific Research»* (с. 427–430). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/TOPICAL-ASPECTS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-21-23.12.23.pdf>

11. Сова, М. (2023b). Деякі аспекти навчання китайської мови на початковому етапі. *Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін XXI століття*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20 грудня 2023 року (с. 176–177). Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.

Опубліковані праці, що додатково

відображають наукові результати дисертації

12. Сова, М., & Вечоринська, Т. (2021). Словотвірно-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 47(2), 113–117.

<https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-2.26>

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/28.pdf

Додаток М

Відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом участі дисертантки в міжнародних та всеукраїнських конференціях:

1. Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна філологія: теорія та практика» (Київ, 28.04.2021). Доповідь: «Семантичні особливості нової китайської лексики, пов'язаної із пандемією коронавірусу».
2. IV Міжнародна науково-практична інтернет конференція «Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі» (Суми, 30.11.2021). Доповідь: «Лінгвокультурологічний та когнітивний аспекти новоутворень китайської мови періоду пандемії COVID-19.»
3. XI Міжнародний науково-методологічний Інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Київ–Хмельницький, 19.05.2022). Доповідь: «Становлення та сучасний стан системи іншомовної освіти в Китаї».
4. XII Міжнародний науково-методологічний Інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Київ–Хмельницький, 18.05.2023). Доповідь: «Китайський культуралізм та його освітня спадщина».
5. XIII Міжнародний науково-методологічний Інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Київ–Хмельницький, 16.05.2024). Доповідь: «Законодавчо-нормативне забезпечення мовної освіти в Китаї».
6. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 26.10.2022). Доповідь: «Еколінгвістика та її дотичність до неологічного дискурсу у вивченні китайської мови»
7. Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція «Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін XXI століття» (Суми, 20.12.2023). Доповідь: «Деякі аспекти навчання китайської мови на початковому етапі».
8. The 4th International scientific and practical conference «Topical aspects of modern scientific research» (Japan, Tokyo, 21-23.12.2023). Доповідь: «Інноваційні методи навчання китайської мови».

Додаток Н
Довідки про впровадження результатів дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 вул. Інститутська 11, Хмельницький-16, 29016, тел.: (0382) 67-02-76, факс: (0382) 67-42-65
 e-mail: centr@khmnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02071234

01.10.2024 № 013/8

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Сови Майї Володимирівни

«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю
 (кінець XX – початок XXI ст.)»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
 галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Видана Сові М.В. у тому, що результати її дослідження були успішно впроваджені упродовж 2021-2024 рр. в освітній процес Хмельницького національного університету на кафедрі іншомовної освіти і міжкультурної комунікації. Сова Майя Володимирівна виступала з доповідями на міжнародних семінарах із порівняльної професійної педагогіки, методичних та наукових семінарах кафедри, міжнародних науково-практичних конференціях ХНУ.

Апробація результатів дослідження Сови М.В. відбувалася на практичних заняттях зі студентами предметної спеціальності 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська), а також із іноземними студентами з Китаю (онлайн навчання). Здобувачка розробила та впровадила НМК вибіркового освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)». Обґрунтовані авторкою науково-методичні рекомендації щодо впровадження конструктивних ідей китайського досвіду в Україні були позитивно схвалені професорсько-викладацьким складом кафедри. Матеріали дослідження використовувалися здобувачами під час виконання міждисциплінарних проєктів та кваліфікаційних робіт.

Результати дослідження Сови М.В. є цінними для діяльності Центру порівняльної професійної педагогіки, мають теоретичне й практичне значення для подальших наукових пошуків з порівняльної професійної педагогіки та можуть використовуватися в навчальному процесі закладів вищої освіти України.

Проектор з наукової роботи

Олег СИНЮК

Декан факультету міжнародних
 відносин і права

Юрій МУДРИК

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА
РАКОЦІ ІІ**

90202 Україна, м. Берегово,
пл. Кошута №6, А/с: 33, тел./факс
(031-41)2-34-62, тел.: 4-28-29
✉ foiskola@kmf.uz.ua
www.kmf.uz.ua

**II. RÁKÓCSI FERENC
KÁRPÁTALJAI
MAGYAR FŐISKOLA**

90202 Ukraina, Beregszász, Kossuth
tér 6, Pf.33. tel./fax (00-380-3141)
2-34-62, tel.: 4-28-29
✉ foiskola@kmf.uz.ua
www.kmf.uz.ua

Ресстр. №315а/2024 від 06 грудня 2024 р.

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Сови Майї Володимирівни з теми:
«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю
(кінець XX – початок XXI ст.)»
для здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Результати дисертаційного дослідження Сови М. В. з теми «Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI ст.)», зокрема методичні рекомендації щодо використання досвіду Китаю у реформуванні та модернізації мовної (іншомовної) освіти в Україні, були впроваджені у в освітній процес для підготовки студентів педагогічних та філологічних спеціальностей Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці ІІ.

Теоретична цінність результатів дослідження полягає у поглибленні знань студентів щодо теоретичних, нормативних структурних, змістових і процесуальних засад розвитку мовної освіти у КНР в кінці XX – на початку XXI століття. Практичне значення полягає у формуванні у студентів умінь здійснювати порівняльно-педагогічне дослідження, критичний аналіз та систематизацію отриманої інформації, а також методичних умінь викладання другої іноземної мови. Автором розроблено навчально-методичне забезпечення для вивчення китайської мови як вибіркового компонента у ЗВО. Матеріали дисертації використовувалися студентами у написанні курсових та магістерських робіт, рефератів та під час самостійної роботи.

У результаті апробації зроблено висновок, що результати дисертаційного дослідження Сови М. В. доцільно впроваджувати у практику освітнього процесу ЗВО, що здійснюють професійну підготовку фахівців філологічних та педагогічних спеціальностей.

Ректор

Герничко С.С.

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
(ТНПУ)

вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027,
тел. (0352) 43-58-80, факс (0352) 43-60-02
e-mail: info@tnpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125544

UKRAINE
MINISTRY OF EDUCATION AND
SCIENCE OF UKRAINE
TERNOPIL VOLODYMYR HNATYUK
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
(TNPU)

2 M. Kryvonosa st., Ternopil, 46027, Ukraine
tel. +38 0352 43-58-80, fax +38 0352 43-60-02
e-mail: info@tnpu.edu.ua

Від «13» 12 2024 р. № 614/33-03 На № _____ від « » _____ 20 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Сови Майї Володимирівни

«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю
(кінець XX – початок XXI ст.)»

для здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Результати дослідження Сови Майї Володимирівни впроваджено в освітньому процесі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зокрема вони використовувалися на лекційних і практичних заняттях з інтегрованого курсу «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і курсів «Порівняльна педагогіка: управлінський аспект», «Методика навчання іноземних мов і культур» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Положення і висновки дисертаційного дослідження сприяють оновленню змісту іншомовної підготовки майбутніх фахівців філологічного та педагогічного профілю, збагаченню освітнього процесу ЗВО новими підходами і методами навчання другої іноземної мови. Запропоновані науково-методичні матеріали отримали позитивну оцінку викладачів і здобувачів. Основна увага зверталася на можливості використання позитивних ідей і досягнень китайського досвіду використання сучасних методик проведення лекційних і практичних занять, запровадження інноваційних технологій у мовній (іншомовній) освіті України.

Упровадження результатів дослідження Сови М.В сприяло підвищенню ефективності проведення занять, що свідчить про високу теоретичну і практичну цінність представлених наукових розробок, доцільність їх використання в освітньому процесі. Результати упровадження дослідження схвалено на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти (протокол № 6 від 21 листопада 2024 року).

Завідувач кафедри педагогіки та
менеджменту освіти,
доктор педагогічних наук, професор

Проректор з наукової роботи
та міжнародного співробітництва,
доктор педагогічних наук, професор

Галина МЕШКО

Ірина ЗАДОРЖНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м. Вінниця, 21001, Україна, тел. (0432) 616-620, факс (0432) 612-812, E-mail info@vnu.edu.ua код ЄДРПОУ 02126094

12.12.2024 № 06/46

на №

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Сови Майї Володимирівни
 «Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю
 (кінець XX – початок XXI ст.)»
 на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,
 галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Упродовж 2022-2024 н.р. у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського здійснювалася апробація результатів дисертаційного дослідження Сови М.В. «Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI ст.)». Результати дослідження впроваджено та нині використовуються в навчальному процесі для студентів і викладачів філологічних та педагогічних спеціальностей. Впровадження інноваційних ідей китайського досвіду організації мовної освіти сприяє науковому обґрунтуванню стратегії розвитку системи іншомовної освіти та професійної підготовки вчителів-філологів в Україні у період її інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Виявлені тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (моделі навчальної траєкторії; розвиток мотивації до вивчення китайської мови через комунікативні завдання; розроблення та використання ефективних навчальних стратегій; вивчення міжкультурних зв'язків у практиках викладання; використання онлайн ігрових технологій у навчанні китайської мови; орфографічні, семантичні, фонологічні та метакогнітивні стратегії навчання мови та ін.) знайшли відображення у формуванні змісту навчальних програм і силабусів, а також під час організації аудиторної, індивідуальної та самостійної діяльності здобувачів. Ефективні методи і прийоми навчання китайської мови як іноземної (імпліцитне навчання, апроксимація, урізноманітнення вправ, метод асоціацій, перекладний метод, комунікативні завдання, багаторазове запам'ятовування, ігрові методи, візуальна мнемотехніка та ін.) знайшли схвальні відгуки серед викладачів.

Результати дослідження Сови М. В. є актуальними, практично зорієнтованими і рекомендовані до впровадження у систему вищої освіти України.

Проректор з наукової роботи

[Handwritten signature]

Алла КОЛОМІЄЦЬ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Болі, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, (0332) 72-01-23
 ел. пошта: post@vnu.edu.ua, web: http://www.vnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125102

20.12.2024 № 03-24/01/3856

на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Сови Майї Володимирівни з теми:

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ
 КИТАЮ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)»**

для здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки,

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Упродовж 2022-2024 рр. результати дисертаційного дослідження Сови М.В. впроваджено у освітній процес Волинського національного університету імені Лесі Українки. Упровадження результатів дало можливість покращити теоретичні та практичні знання студентів гуманітарного профілю з порівняльної професійної педагогіки, історії педагогіки, методики навчання другої іноземної мови. Практичну цінність мають розроблені методичні рекомендації щодо використання досвіду Китаю у реформуванні та модернізації мовної (іншомовної) освіти в Україні. Інформаційні матеріали використовувалися студентами при написанні курсових, кваліфікаційних робіт, а також магістрантами, аспірантами та пошукувачами для здійснення досліджень із проблем історії педагогіки та загальної педагогіки, педагогічної компаративістики. Результати дослідження Сови М. В. доцільно впроваджувати у підготовку фахівців гуманітарно-педагогічного профілю.

Ректор

Раїса ПРИМА
 0667008344

Анатолій ЦЬОСЬ